Michai Gold — In muntii sinaei

ÎN MUNŢII SINAEI, RUCĂRULUI şi BRANULUI
CĂLĂUZĂ PRACTICĂ ŞI DESCRIPTIVĂ A MUNŢILOR ŞI LOCALITĂŢILOR COPRINSE ÎNTRE EI

DE

MICHAI GOLD

CU 25 REPRODUCERI FOTOGRAFICE ŞI O HARTĂ

BUCUREŞTI
Instit. de Arte Grafice CAROL GOBL S-sor I. St. Rasideceu
16, Strada Doamnei. 16 1910

Cuprins

INTRODUCERE

[..]

icre şi unele brânzeturi, trebuesc excluse cu totul[1]. Din contra, ouăle fierte tari dar nu răscoapte, pui fripţi, unt proaspăt, sardele, şuncă, friptură rece, brânzeturi, prăjituri, *ciocolată,* rahat, ceai şi fructe celor ce le plac, constituesc cele mai potrivite merinde de luat pe munţi. Să nu uităm însă că elasticitatea stomacului şi puterea lui de digestie, sunt diminuate mult în timpul oboselilor mari, aşa în cât e bine să mâncăm des şi puţin, sau mai bine zis de câteori ne este foame.

Singura băutură bună pe munţi, este apa limpede, şi ceaiul. Băuturile alcoolice şi cafeaua, vor fi lăsate la o parte.

Pentru a isprăvi acest lung capitol mai avem de adăugat un singur sfat. TIMPUL RĂU, care survine în cursul unei ascensiuni nu trebue să lase pe turist indiferent, şi dacă persistă, *întoarcerea imediată* se impune, în cazul când prin apropiere nu se găseşte nici un adăpost bun.

Bordeie, stâne şi oi.

Deseori în cursul descrierilor excursiunilor în munţi, indicăm bordeiele şi stânile. Aceste adăposturi, deşi foarte murdare şi incomode, prind bine câteodată, când vremea rea se porneşte în mod brusc. În adevăr pe munţi schimbările repezi de timp nu sunt rari, şi uneori plecat de acasă pe soare radios, ne putem întoarce peste o oră, două, pe ploaie torenţială sau chiar pe viscol.

Fiindcă pe multe persoane interesează, modul de trai al oilor, vom dă foarte pe scurt câteva indicaţii culese chiar din gura ciobanilor.

Turme numeroase de oi, înveselesc în timpul verii întinsele platouri ale munţilor noştri. Oile, sunt singurele animale domestice cari pot trăi dela 1 600—1 800 m. În sus, şi ele încep să se suie la munte cam de pe la 20 Mai. Coborâşul are loc între 20 August şi 10 Septembrie. În munţi oile nu stau toate la un loc, ci sunt despărţite după sex şi etate. Mânzările sau oile cu lapte, sunt singurele cari stau la stână, celelalte la bordeie. Stânele sunt nişte case de lemn învelite cu şindrilă, compuse de obicei din două odăi: una unde se fabrică brânzeturile, şi alta unde se păstrează aceste brânzeturi şi *târhatul* [2]) ciobanilor. Tot în corpul acestei case, mai este un fel de intrare acoperită, unde se mulg oile, cari sunt ţinute într'un loc îngrădit numit *«strungă». Baciul* este şeful ciobanilor de la o stână, şi ocupaţia lui principală este fabricarea brânzeturilor. Nici bacii, nici ciobanii ceilalţi n'au voie dela stăpânii lor să vândă ceva din produsele căşăriei. Stânele sunt aşezate prin văi, pe lângă pârâiaşe, la marginea pădurilor şi totdauna în locuri adăpostite.

Aproape de vârfuri, se află târlele cârlanilor, adică ale mieilor născuţi în primăvara acelui an. Cârlanii umblă prin locurile cele mai prăpăstioase şi periculoase şi târla lor este formată dintr'un simplu bordei, foarte mic şi întunecos.

Cu totul separate de târlele cârlanilor, sunt târlele oilor de un an, sau ale mioarelor. Ele sunt aşezate pe locuri mai puţin rele.

Sterpele, adică oile cari n'au avut miei în anul prezent, şi berbecii, au şi ei târlele separate de

oricare alta. Berbecii, ca şi cârlanii umblă pe locuri foarte rele.

Aceste oi, afară de mânzări, pornesc dela târlă dimineaţa de tot, şi nu se reîntorc de cât pe înoptate. În mijlocul tăriei, unde se odihnesc ele noaptea, se află înfipt un lemn spintecat numit *cleşte pentru sare.* În spintecătura lui se pune un bolovan de sare, pe care-l ling oile în timpul nopţei.

Noaptea câinii dela târle sau dela stâni, stau de strajă, fiecare în puncte diferite, în jurul turmei, la 4—5 m. dist. de marginele ei, aşa că oile sunt înconjurate de un cordon de câini. Ciobanii, deşi au mizerabilul adăpost pomenit, petrec totuşi noaptea afară, lângă turmă, chiar pe timpul cel mai rău, înveliţi cu sarica lor cea lăţoasă şi în cap cu căciuli ţurcăneşti.

Este în adevăr admirabilă iubirea ciobanilor, către oile lor. Pentru ele, ei nu cunosc nici frigul, nici căldura. Uită soţie, părinţi, fraţi, rude, şi toată dragostea de cari sunt capabili, o concentrează asupra drăguţelor lor oiţe. Deşi păzitori a mii de oi, ei le cunosc pe fiecare în parte, le mângâie, le dă nume şi le îngrijesc ca pe nişte copii scumpi. De două ori pe săptămână, le pisează sare pe care o presară pe nişte pietre plane numite *«lespezi»* aşezate neregulat lângă târlă. În peregrinaţiile noastre lungi, am întâlnit mulţime de ciobani şi toţi pe câţi i-am întrebat, răspundeau perfect mulţumiţi de soarta lor, de traiul lor şi ne vorbeau de oi cu o dragoste extraordinară.

Când oile pornesc la păşune, tabloul este foarte interesant. În frunte merge ciobanul care le flueră, după el batalul (oaia cea mai bătrână) cu un clopot agăţat la gât, apoi oile celelalte aliniate una după

alta pe potecuţa strîmtă. Şirul îl încheie de obicei un ciobănaş urmat de un câine.

Câinii ciobăneşti sunt animale frumoase şi inteligente păcat însă că nu prea sunt curagioşi. Am avut ocazia să vedem, ursul trecând la 10 m. dist. de o stână, şi câinii în loc să-l încaere, se ascunseseră de nu li s'a auzit gura. Altă dată, lupul venise la o târlă în timpul nopţei, pe când eram noi acolo, şi până când ciobanii nu s'au luat după lup şi nu i-a asmuţit asupra lui, câinii nu s'au mişcat, deşi oile începuseră să fugă zăpăcite în toate direcţiile.

Dacă sunt pe ici pe colo unii foarte răi şi curagioşi, marea majoritate a cânilor sunt animale cu totul laşe.

Cu acestea încheiem introducerea şi intrăm direct în descrierea drumurilor, localităţilor şi munţilor ce am vizitat.

DRUMURI ŞI LOCALITĂŢI

BUCUREŞTI —PREDEAL

Începem cu descrierea drumurilor Bucureşti—Predeal*,* pe calea ferată şi pe şos. naţ., dând numai indicaţiile mai interesante. Aceste descrieri se completează una pe alta, atât ca numiri geografice, cât şi ca desluşiri practice.

Lista trenurilor, precum şi tarifele de preţuri, se găsesc la începutul acestui volum.

Bucureşti—Predeal cu drumul de fier.

Din Bucureşti plecăm prin gara de Nord, şi după ce trenul a parcurs întinse câmpii şi s'a oprit la mai multe staţii*,* fără importanţă, ajunge la *Ploeşti,* (km. 60 şi 147, m. 28 alt.) gara mare*,* frumoasă şi cu restaurant de primul rang. De aci înainte drumul devine din ce în ce mai interesant.

Eşind din Ploesti, vedem pe dreapta liniei, uzina de creozotat traverse de fag, iar mai departe pe stânga tabăra batalionului 9 de vânători. Şos. naţ. Bucureşti — Predeal, se aflǎ la o dist. mare tot în partea dreaptă a liniei. Trenul continuă a fugi peste câmpii şi ogoare, trece pe la *Buda,* (km. 70) gara mică şi izolată, apoi pe la *Băicoi,* (km. 82 şi 317 m. 21 alt.) însemnată localitate petroliferă, şi de aci tot suflând din greu ajunge la Râul Prahova, unde se poate admira noul pod ce se construeşte pentru linia dublă Ploeşti — Câmpina. Dincolo de pod, se înalţă de o parte şi de alta a liniei, dealurile negre de catran*,* pline de sonde şi de păcură, ale Câmpinei.

Prin acest decor neobicinuit ajungem la marele centru petrolifer, *Câmpina, (km.* 95 şi 405, m. -u

alt.) cu gara mică, dar în care domneşte totdauna o agitaţie febrilă. În sus trenul urcă mai încet la deal, şi poate că aceasta e un bine, fiindcă dă călătorului răgaz să admire frumoasele privelişti ce se perindă pe ambele părţi ale drumului. La km. 101^{650}trenul se opreşte un minut la *Breaza-de-jos,* haltă ce funcţioneză numai în timpul verei, pentru folosinţa visitatorilor celor două comune, Breaza-de-sus şi de-jos, şi apoi îşi continuă gâfâitul său greoi spre munţii falnici, cărora le serveşte de avant-gardă *Comarnicul, (km.* 110^{160}şi 557, m.^{41}alt.) comună veche, unde pe vremuri era reşedinţa căpitanului de plăeşi.

De aci înainte, linia ferată urmează şerpuind cursul Prahovei, trece prin 2 tuneluri, la Văile Seciului şi Măgarului, (km. *57* dela Ploeşti) şi traversând numeroase poduri asvârlite cu meşteşug de inginerii Români peste capriţioasa Prahova, ajunge la *Valea-Largă,* (km. $115^{,520}$sau km. 59^{500}dela Ploeşti şi 724. m. ^{26}alt.) după ce a mai lăsat pe stânga torentele numite V. Boului (km. 58*)* V. Dogăriei, (km. 58^{500}) V. Pârlită, şi un mic lac. În porţiunea parcursă acum în urmă, dacă veţi privi în sus pe dreapta liniei ferate, veţi vedea şos. naţ. Bucureşti—Predeal, agăţată la înălţimi ameţitoare d'asupra prăpăstioaselor maluri ale Prahovei, iar cam la jumătatea drumului Comarnic—Valea Largă, frumosul castel al D-lui Bibescu ce pare o rămăşiţă din alte timpuri.

Dela Valea-Largă unde trenul abia se opreşte, în câteva minute călătorul nerăbdător, ajunge la *Sinaia, (km.* $125.^{150}$*dela Bucureşti sau* $65.^{150}$*dela Ploeşti şi 798 m. 47 alt.)* care se înşiră surâzătoare dealungul liniei ferate, cam doi km. înainte de a sosi în gară.

Continuând drumul la deal spre Buşteni, trenul urmează ca şi până aci. Râul Prahova, care trece

când pe dreapta când pe stânga liniei ferate. Drumul este atât de frumos, încât cei 7600 m. ce despart gara Sinaia de gara Buşteni, par a fi parcurşi numai în câteva secunde. Eşind din gara Sinaia, imediat avem pe dreapta, stăvilarul uzinei electrice a oraşului, care după ce culege toată apa Prahovei, o înghesue sub un tunel lung de 900 m. După aceasta, tot pe aceiaşi parte urmează Valea Rea, apoi m-tele Cumpătul (1634 m. alt.) care coprinde Vâlcelul Căşăriei şi Văile Tufei, Şipa, Stânei, Saelelor şi Zamura, şi în fine M-tele Zamura (cu Valea Măturarului) pe care se află aşezat cătunul cu acelaş nume, lung până la Buşteni.

Tot în acest interval, însă pe stânga liniei ferate, vederea este mult mai interesantă şi mai măreaţă, căci pe de o parte şos. naţ. poate fi văzută din tren, în tot parcursul ei până la Buşteni, iar pe de altă parte uriaşa culme a Bucegilor se arată în toată splendoarea ei. Jepii Mici cu *Claia* lor perfect conică şi Caraimanul zid neîntrerupt de piatră, însoţesc tot drumul pe călător până la gara Buşteni. Pe această parte se vede cum eşim din Sinaia, vechiul cimitir al oraşului, cătunul Gura-Pădurei, fabrica de var Marco Rosazza cu funicularul ei şi gara *Poiana Ţapului,* (km. 137^{100}sau $70.^{800}$de la Ploeşti) unde în timpul verei, trenul se opreşte un minut. De aci se ajunge iute la Buşteni, trecând pe lângă casele lucrătorilor fabricei de hârtie şi pe lângă această din urmă fabrică.

Gara *Buşteni,* (km. 133 sau 73 dela Ploeşti şi 880 m. alt.) situată chiar la jumătatea Buştenilor şi în dreptul Vaei Albe, a fost construită din temelie şi mărită chiar anul acesta. În faţa ei (pe stânga Prahovei) se înalţă castelul clădit de Dl. G. Gr. Cantacuzino pe m-tele Zamura.

Părăsind aceasta frumoasă gara, linia ferată trece înnainte prin Buşteni, până la capătul lui N-Estic, limitat de întortochiată Valea Fetei*,* care desparte m-tele Zamura de m-tele Sorica (1 619 m. alt.). Pe tot parcursul acesta. Caraimanul, Coştila şi cartierul aristocratic al Buştenilor, continuă să încânte ochiul celui ce priveşte pe stânga drumului. După valea Fetei trenul trece prin tunelul de sub *Piciorul Morarului* sau de la *Trestii* şi de la tunel până la gara *Azuga,* (km. $136.^{760}$sau $76.^{7\circ\circ}$ dela Ploeşti şi 932 m.^{69}alt.) în afară de şos. naţ. care de aci se întinde pe dreapta liniei ferate, nu mai este de văzut nimica interesant. Gara Azuga este 133700 m. de Buşteni şi la 7 700 m. distanţă de Predeal.

Dela Azuga la frontieră, trenul sue tare, tot apa Prahovei, care acum a rămas un simplu râuleţ. Posiţiunile destul de frumoase, nu se pot compara cu cele descrise între Comarnic şi Azuga. În adevăr munţii mari au rămas în urmă, şi din cauza strâmtorii văei, pădurile de pe Clăbucetul (Vest), Clăbucetul Taurului (Est) şi Clăbucetul Azugei, dealungul cărora merge linia ferată, astupă atât vederea crestelor lor, cât şi pe ici pe colo pe a şoselei naţionale, care urcă tot pe dreapta drumului de fer până la km $142.^{100}$(sau km. $82.^{100}$dela Ploeşti şi km. 146 al şoselei), de unde trece pe stânga lui. De aci şi până la gara *Predeal, (km. $144.^{500}$dela Bucureşti sau $84.^{500}$dela Ploeşti şi 1031 m. alt.)* linia ferată brăzdează această localitate*,* care îşi desfăşoară pe stânga casele ei risipite pe dealuri şi printre pomi.

Suntem la Predeal, la frontiera Ţarei către Transilvania.

De aci înainte drumul coboară colosal, renumita Vale a Temeşului spre vechia cetate Românească a Braşovului.

București — Predeal pe șoseaua națională.

(București-Ploești-Câmpina-Comarnic-Sinaia-Bușteni-Azuga-Predeal)

Cine vrea să urmeze șos. naț. București —Predeal, va eși din București pe Calea Victoriei pe la *Capul Podului* (Piața Victoriei) și va urma șoseaua Kisselef până la hipodrom, de unde drumul o ia la dreapta. De aci înainte, până la Ploești, șoseaua este în general proastă și nepresintând nici un interes vom trece repede asupra ei.

Între București —Ploești ea trece prin: *Băneasa—Herăstrău, Otopeni,* (km. 15) *Săftica* (km. 21), *Tâncăbești* (km. 28), *Vlăsia* (km. 31), *Ciolpanu* și *Țigănești* (km. 37), după care traversează râul Ialomița pe pod de fier și trece în jud. Prahova. Primul detaliu interesant care urmează după Ialomița, este la 6 km. distanță, podul peste Prahova, (km. 43) după care prin *Românești, Pucheni* și *Bărcănesti,* ajunge la Ploești (km. 60).

În oraș se pătrunde prin calea București, întortochiată și rău pavată. Pe această stradă se ajunge la gară, de unde continuând pe bulevard spre centrul orașului se pătrunde în piața Unirii, din care începe calea Câmpinei, ce se continuă spre Predeal prin șos. națională.

PLOEȘTII, oraș mare (45.000 loc.) și frumos așezat între Prahova și Teleajen la poalele regiunii dealurilor, este capitala jud. Prahova și sediul autorităților județene, comunale și al unei brigăzi. Posedă un tribunal, un liceu complet, al cărui local monumental este una din podoabele simpaticului oraș și mai multe alte școli comerciale, secundare de fete, primare, etc. Printre clădirile și monumentele din Ploești, în afară de palatul liceului putem cita: Palatul „Cooperativa”, Gara, bisericile Sf. Vineri și Sf. Împărați, Monumentul

Vânătorilor[3], Statua Libertăţii şi numeroase case particulare, unele mai frumoase ca altele.

În afară de cele de mai sus, Ploeştiul este un centru comercial şi industrial de mâna întâi, aci se întâlnesc liniile ferate dela Bucureşti, dela Predeal, din Moldova, dela Galaţi, precum şi dela Slânicu-Prahova şi Vâlenii-de Munte. În fine din Ploeşti mai pleacă, în afară de şoselele naţionale spre Bucureşti, Predeal şi Buzău, o mulţime de alte şosele vicinale, judeţene şi comunale spre Valea Teleajenului, spre Târgovişte, etc.

PLOEŞTI — CÂMPINA. Calea Câmpinei se continuă prin şos. naţ. care părăseşte oraşul la km. 63. Imediat se deschide în faţa călătorului, câmpia cu lanurile ei de grâu, mărginită în fund (către N.) de dealuri şi tăiată în două de admirabila şosea, care până la Băneşti (km. 39) este formată din trei bucăţi, fiecare în linie perfect dreaptă. După zece km. drumul trece pe lângă administraţiile moşiilor Chiojdeanca şi Buda Găgeni ale d-lui Cantacuzino, lăsând pe stânga Gara Buda pendinte de comuna Păuleşti. Urmând în sus, se ajunge la *„Ale două cârciumi”* loc vechi, unde din timpuri uitate se ţin două târguri pe an, la 15 Aug. şi la 8 Sept; acestea sunt două hanuri aşezate faţă în faţă pe ambele laturi ale drumului. Până la 1878, aci era schimb de poştă între Câmpina — Ploeşti.

Încă zece km. parcurşi tot în linie dreaptă şi şoseaua lasă de o parte şi de alta gara şi comuna *Băicoi,* compusă din 3 Sate şi 1 Cătun (Băicoi, Cotoiul, Tufeni şi Găgeni).

Locuitorii acestui sat mare, care are 2 biserici şi o şcoală, se ocupă cu industria petrolului şi cu agricultura. La Băicoi este şi un isvor mineral numit Cotul Malului.

De aci continuând a sui pe nesimţite, încă vre-o 6 km., şoseaua traversează, după ce a coborît o pantă mare, comuna *Băneşti* (km. 89), compusă din două cătune, iar dincolo de ea (km. 90) trece peste râul Doftana al cărui mal drept îl urcă (433 m. alt.) şi intră în Câmpina, începând cu Băicoiul, se arată şi primele ramificaţii ale munţilor, iar în fund către N. crestele împărăteşti ale Bucegilor, atrag privirea călătorului. Între Ploeşti—Câmpina, singurul sat pe care-l traversează şoseaua, care pe tot parcursul se menţine excelentă, sunt Băneştii, comună mică, dar în schimb populată de foarte mulţi şi neplăcuţi câini. Aviz bicicliştilor.

CÂMPINA. — Oraşul Câmpina este aşezat pe dealurile Curiacul (Boboc) şi Muscelul. El e străbătut de văile Prahova, Doftana, Curiacul, iar la N. are lacurile Şipotul şi Curiacul. De el ţin 4 cătune: Măcelarul, Broştelul, Slobozia şi Păcureţi. Coordonatele geografice: 25°45’ long. E. de Greenwich şi 45°8’ latitudine N.; 430 m. altitudine.

Câmpina există din’nainte de 1503, şi pe vremea aceea avea relaţii cu Braşovul. Prin secolul XVII, era binecunoscută ca staţiune climaterică.

În răsboiul din 1788, oastea lui Mavrogheni îşi avea tabăra la Câmpina şi de aci a plecat el la 11 Iulie 1788, cu armata, când a gonit pe Austrieci dela mănăstirea Sinaia.

În vechime vama ţării era la Câmpina, şi numai pe vremea lui Alex. Ghica s’a mutat la Breaza, de unde tocmai în 1852 a fost trecută la Predeal.

Oraşul are trei biserici. Prima „Adormirea” zidita la 1727 de către Gr. Bujoreanu şi rezidită la 1833 de Arhimandritul Calinic, a fost reparată la 1888. A doua fondată la 1828 de către căminarul Bujoreanu şi vistierul Radu Plopeanu în zilele Ruşilor, pe

când Grigore Ghika era prizonier în Câmpina (1828), a fost reparată în 1887. A treia cu hramul „St. Voevozi" este mai nouă. Afară de aceste trei biserici mai sunt în Câmpina; o şcoală primară de băeţi, instalată într'un local nou inaugurat în Sept. 1909, una de fete, o grădină de copii şi o şcoală de maeştrii sondori.

Printre clădirile mai frumoase putem număra: primăria nouă, otelul Bulevard, Vila Hasdeu şi alte vile.

Câmpina este cel mai mare centru petrolifer al ţarei, şi instalaţiile sale pentru exploatarea bogatelor surse, precum şi pentru rafinarea petrolului, sunt cele mai însemnate din România, şi capitalul băgat în aceste întreprinderi se urcă la mai multe zeci de milioane. Din cauza aceasta, viaţa comerciala şi industrială a Câmpinei a luat un aşa de mare avânt, în cât direcţia C. F. R. s'a văzut nevoită, să dubleze linia ferata Ploeşti—Câmpina.

Pentru a isprăvi, putem adăuga că în Câmpina mai este o judecătorie, spital, farmacie, oficiu poştal şi stabiliment balnear, fiind şi o importantă staţiune climaterică, unde vara vine lume multă, Isvoarele sale sulfuroase sunt cunoscute de mai bine de 80 de ani. Ea este tăiată în două de şos. naţ. Ploeşti-Predeal, iar din marginea de N-E., pleacă şos. naţ. Câmpina—Telega. Gara (clădită în 1879 şi alt. 405 m. 44) este aşezată lângă Prahova; de aci pleacă linia Câmpina—Doftana *(6* km.). Lângă gară la locul numit *Gahiţa* este un isvor cu apă sulfuroasă şi chiar în faţa gării de partea cealaltă a liniilor, este mica mănăstire Poiana, de unde vederea peste valea presărată de sute de sonde înegrite, este admirabilă.

Schitul Poiana, a fost clădit la 1680 de Spătarul Toma Cantacuzino, care l'a înzestrat cu 5 moşii. În

jurul lui au început apoi să se aşeze locuitori, şi aşa a luat naştere comuna rurală Poiana-Sărată din care face parte acest schit. Ea este la 36 km. de Ploesti şi la 5 km. de Câmpina. Înainte vreme era situată pe locul numit *Poiana-Verde,* pe care astăzi este gara Câmpina. Comuna are 5 cătune, 3 biserici, între cari numitul schit şi o bisericuţă zidită în cătunul Slobozia, de către Spătarul Mihai Cantacuzino ca metoc al mănăstirei Sinaia[4]. Comuna este străbătută de văile Turburea, Tisa etc. cari se varsă în Prahova; ea are şi isvoare minerale.

Excursiuni dela Câmpina. — La *Cheile Brebului.* Cu trenul până la Doftana (415 m. alt.), apoi pe şosea la Telega de unde în două ore se ajunge la mănăstirea Brebu [5], clădită de Matei-Basarab la 1650 şi reparată la 1843. La spatele mânăstirei este un lac adânc cu apa feruginoasă-sulfuroasa. De aci prin satul Brebu (50 km. de Ploeşti), se dă în V. Doftanei şi puţin mai sus se ajunge la Cheile Brebului, întoarcerea pe acelaş drum. Alte excursiuni se pot face la Buştenari, la Slănicul-Prahova peste munţi, la Breaza, la Proviţa, la Poiana etc.

ISTORICUL DRUMULUI CÂMPINA-PREDEA.L - în istorie se pomeneşte pentru prima oară de pasul Predeal şi de V. Prahovei*,* în anul 1369 [6]când Voevodul Nicolae al Transilvaniei, trimis de regele Ungariei contra lui Vladislav-Basarab, Domnul Ţării Româneşti, intră în ţară pe la Predeal, coboară V. Prahovei şi ajunge la mlaştinele Ialomiţei, nu departe de Târgovişte, unde este bătut rău.

A doua oară se vorbeşte de V. Prahovei, în Mai 1395, când în urma tratatului încheiat între Mircea-cel-Mare şi Sigismund al Transilvaniei, la 7 Martie 1395, ei fugăresc şi bat armata turcească şi ostile lui Dan, nepotul lui Mircea, aşa că Mircea-Vodă îşi

redobândeşte tronul. După această luptă, Sigismund din cauza boalei soţiei sale a fost nevoit să se întoarcă mai curând în Transilvania, şi pe când urcă V. Prahovei, cu armata lui, Dan cu ostaşii săi, care-l aşteptă la Posada, îi zdrobeşte armata[7], drept răzbunare că fusese bătut şi gonit de la domnie.

Pe timpul lui Radu cel Frumos (1452-1474) găsim că V. Prahovei servea ca drum de trecere în Transilvania, pentru călători, mărfuri, şi chiar pentru armate întregi. Să nu se creadă însă că între Predeal—Câmpina, prin Orăţii şi Posada, era înainte vreme vre un drum, fie el cât de prost. Era o simplă potecă îngustă, numită *Drumul Domnişorilor, pe care* abia putea trece un om călare, iar la Posada şi Oraţii, locurile erau foarte rele şi periculoase, din cauză că în dreptul acela Prahova este îngustă şi malurile ei prăpăstioase.

Drumul cel mai vechi pe această vale, pentru căruţe, a fost construit prin 1737, în ajunul răsboiului turco-ruso-austriac, de către Austria, care a trimes salahori în munţi, anume pentru acest scop[8]. Cu ocazia războiului din 1789 drumul a mai fost reparat şi prin unele locuri s'au făcut chiar poduri de lemn. Cu toate astea, trecerea prin V. Prahovei era foarte grea, periculoasă şi ea nu s'a uşurat decât din 1847, când s'a pus în lucrare din ordinul lui Bibescu-Vodă şos. naţ., care în 1854 a fost legată cu Braşovul prin şoseaua Predeal-Temeş[9]. Înainte de facerea şos naţ. unii particulari construiseră peste ape poduri de lemn şi pentru trecere încasau taxe dela cărăuşi: aşa la *Între-Prahova* (Azuga), pe la începutul secolului trecut un oarecare Vasile Zangur avea podul său propriu peste râul Azuga şi pentru trecere percepea câte 2 parale de cal[10].

Dăm ca curiositate, itinerarul ce urma între Comarnic-Buşteni, drumul vechi făcut la 1737. Din Comarnic mergea pe lângă Prahova, până unde este astăzi şcoala din cătunul Podul-Neagului (km. 115). De aci înainte şi până aproape de Sinaia, drumul se căţăra la înălţimi ameţitoare pe prăpăstiosul mal stâng al Prahovei şi trecea pe la Posada şi Oraţii, „locuri rele şi periculoase unde mereu drumul se surpa" până intra în cătunul Isvor. După ce traversa V. Isvorul-Dorului, urma prin mijlocul satului, pe unde e str. Isvor de astăzi, până în dreptul Spitalului, de unde cobora în V. Sgarburei pe care o trecea şi imediat, urca la deal în partea opusă, cam pe unde vine astăzi cantina fabricei Costinescu[11]. În sus mergea peste livezi, paralel cu str. Viitorului şi Carol I[12]. Unde vine capul stradei Carol I, cobora în V. Iancului şi apoi mergea înainte, pe unde este acum b-dul Ghika, până la V. Căşăriei (otel Bulevard). Traversa această vale şi îndreptându-se spre stânga suia la mănăstire pe unde vine actualmente str. Cantacuzino, apoi prin *Drumul Dracului* (poteca pavată cu bolovani ce urcă la mănăstire) eşia la Mănăstire. De aci continuă până în vârful dealului, unde este astăzi chioşcul dela răsăritul mânăstirei, cobora deadreptul jos în V. Peleşului o pantă foarte înclinată şi răspundea dincolo cam unde e Oppler azi. De aci, curând trecea pe stânga Prahovei, şi continuă tot pe acest mal pe lângă vestitul han *„Slonul de Piatră",* dealungul Zamurei, pe *„La Buşteni",*[13] şi ajungea la *„Între Trestii",* unde este tunelul dela Buşteni astăzi.

CÂMPINA-COMARNIC — Eşirea din Câmpina se face pe b-dul Municipal (şos. naţ.), care se continuă prin şos. naţ. Aceasta la. km. 97 părăseşte definitiv Câmpina şi urmează în linie dreaptă până la podul cel mare peste Prahova (km. qs), după care traversează linia ferată Ploeşti-Predeal şi

imediat suind la deal intră în Breaza-de-jos prin *Câmpul Brezei* (platoul pe care sunt aşezate Breaza-de-sus şi de-jos). Cu cât înaintăm şi ne apropiem de munţi, peisagele devin mai frumoase şi mai impunătoare; vederea de pe podul cel mare (km. *93),* se poate spune cu drept cuvânt că este admirabilă.

Dela intrarea în Breaza*,* şi pe tot lungul şoselei până la Sinaia, sunt înşiraţi stâlpi de lemn, solizi şi înalţi, cari suportă o serie de 3 sârme groase. Pe această sârmă se transmite la Câmpina energia electrică necesară exploatărilor petrolifere, de către uzina din Sinaia.

Breza-de jos, este situată pe m-tele Gurga şi pe Câmpul Brezei. Asupra începuturilor ei, nu se ştie nimic; bătrânii spun că numele îi vine dela o păstoriţa.

E compusă din 4 sate (Breaza-de-jos, Podul-Vadului*,* Valea Lungă şi Valea Târsei). Are 2 biserici. Una cu hramul Sf. Gheorghe e clădită la 1830 de Slugerul N. Saegiu. Alta în satul Podul-Vadului a fost ridicată la 1818. Locuitorii se ocupă puţin cu agricultura, terenul fiind mai mult muntos; fabrică însă rachiu şi cresc vite. Comuna are două şcoli; una din ele există oficială dela 1860[14], dar funcţiona în sat o şcoală, încă din 1856. Ea era condusa de un dascăl al bisericei Sf. Gheorghe. Pe la 1830 în satul Podul-Vadului era un stabilement de băi. *Valea Cănoasă* este un isvor mineral de S, I, şi NaCl, situat chiar lângă şos. naţ. [15]În afară de acesta mai sunt şi alte isvoare minerale în Breaza. Comuna mai are o fabrică de postav, cariere de piatră, mine de sare şi cărbuni, şi mai multe ferăstrae. Ea este brăzdată de dealuri acoperite cu livezi de pruni, nuci şi aluni. Putem cita dealurile Vârful-Gurgui, Vârful Bucului, Vârful Comanacului şi Văile Cacovei şi Câmpului.

Aceasta din urmă isvorăşte din m-tele Vrăbieşti şi are o vale prăpăstioasă şi plină de bolovani, numită pe o porţiune a ei *Vâjâitoarea*; locurile sunt foarte pitoreşti şi sfătuim pe visitatorii comunei Breaza, să meargă să vadă această Vâjâitoare. Breaza-de-jos are haltă pe linia ferată (km. 102*),* la care conduce un drum bunicel. Direct legată de Breaza-de-jos este comuna Breaza-de-Sus (compusă din 4 sate: Breaza-de-sus, Gura-Beliei, Nistoreşti şi Surdueşti), fostă vamă a ţărei până la 1852, când s'a mutat la Predeal. Ea e comună veche, situată pe coastele m-ţilor Nistoreşti, Surdueşti, Vrăbieşti şi dealul Talia, Are *2* biserici. Una cu hramul Sf. Ilie*,* în Breaza-de-sus, clădită după cum se vede din inscripţie, pe vremea lui Ipsilante-Voevod (1777), de către mai mulţi locuitori. Tot în Breaza-de-sus, în capul ei de N., mai este o biserică zidită în 1884 de locuitori. În comună sunt mai multe mori şi ferăstrae. Şcoala a fost înfiinţată în 1864[16]. La Gura Beliei, este o carieră de unde se extrage humă calcară*,* care amestecată cu prund dă un var minunat. Breaza este brăzdată de 17 dealuri, ca: Muchia Înaltă, Bădia*,* Văcăreaţa etc. şi de vre-o 12 văi*,* ca: Valea Motoşoaia, V. Căruntei, etc. La 1821, boerii pribegi spre Sinaia şi Braşov, au fost sosiţi din urmă aci, de către eteriştii lui Ipsilante, trimeşi să-i întoarcă înapoi.

Aceste două Breze, sunt vizitate în timpul verii de multe familii. Ele convin bine, acelor cari doresc să petreacă în linişte cele două luni de vacanţă, la adăpostul lumei şi al sgomotului oraşelor. Case ţărăneşti bune şi curate, se găsesc destule de închiriat, cu preţuri moderate, şi viaţa însăşi este ieftină.

Şoseaua traversează dela un cap la altul, comunele descrise mai sus, lungi de aproape 8 km. Ea sue foarte mult dela km. 98 la km. 105, de unde merge plan cam 1 km., şi apoi coboară colosal în

zigzaguri şerpuite. După aceea traversează cătunul Gura-Beliei, ese din acest din urmă sat (km. 108), trece puţin mai departe peste linia ferată Ploeşti—Predeal, apoi peste Prahova şi intră în Comarnic, sat lung de 6 km., pe care-l străbate în toată lungimea lui trecând chiar pe lângă gara Comarnic.

COMARNICUL, comună rurală la 51 km. de Ploeşti, e aşezat la poalele m-ţilor Comarnicul (1 010 m. alt.), Gurguiata, Gâlmeia, Floreiul (1074 m. alt.), Răzarele, Doamnele (1 412 m. alt.) şi Găguţul. E format din satele Comarnic-Podul Neagului, Ghioseşti, Podul-Corbului, Poiana, Posada şi Secăria. Are trei biserici. Prima, schitul Lespezile, pe dreapta Prahovei, în cătunul Podul-Neagului, pe m-tele Pleşuva Mare (1 382 m. alt.), a fost construită la 1661 de Cantacuzineşti. Aci era locul de întâlnire al sihastrilor, cari trăiau în m-ţi înainte de clădirea mânăstirei Sinaia. Are patru şcoli. Una în Secăria, două în Comarnic şi una înfiinţata în 1909, în cătunul Podul-Lung Una din cele două scoli, a fost înfiinţată la 15 Noembrie 1863, şi găsim că în 1864—65 ea avea 28 elevi[17]. Comuna are 1000 case, cu o populaţie de aproape 5 ooo locuitori, cari sunt şindrilari, pietrari, cărăuşi şi lucrători la diferitele fabrici.

La 1 Martie 1910, Comarnicul avea următoarele fabrici:

a) *Fabrică de var hidraulic şi cherestea,* înfiinţată în 1904 şi *Fabrică de ciment portland,* înfiinţată în 1908, ambele proprietatea d lui G. Bibescu. Putere 700 HP. Întrebuinţează 120 — 150 lucrători şi fabrică pe an 500 vagoane var, 300 vagoane cherestea şi i ooo vagoane ciment. Situate în faţa gărei.

b) *Fabrică de butoaie pentru ciment,* înfiinţată în 1910, proprietatea d-lui G. Bibescu.

c) *Fabrică de var hidraulic,* înfiinţată în 1876, proprietatea d-lui B. Aldasoro. Putere 90 HP, apă. Întrebuinţează 50— 70 lucrători şi fabrică anual 8oo vagoane var. Situată la 1 500 m. spre N. de gară.

d) *Fabrică de cărămidă re fractură şi mortar,* înfiinţată în 1889, proprietatea d-lor U. Veidmann şi Kunz. Putere 50 HP vapori, întrebuinţează 50 lucrători şi produce anual 3250000 kgr. Situată la N. de gară, cam la 500 m. distanţă.

e) *Fabrica de var hidraulic Erler şi Co,,* fostă E. Manoel. Putere 50 HP. Întrebuinţează 25—30 lucrători şi produce anual circa 700 vagoane de var. Situată în apropiere de primele, tot pe stânga liniei ferate.

f) *Fabrica de var alb,* a d-lui Ion H. Costică şi Zvibel. Construită în 1909

g) *Fabrica de var negru,* Bertume şi Comp , construită în 1909.

h) *Fabrica de cherestea,* şi lemne de foc a societatei Regatul Român din Câmpina. Putere 70 HP vapori şi apă. Întrebuinţează 8o—100 lucrători şi produce anual cam 800 vagoane, marfă. Situată la 3 km. către N. de gara, pe dreapta Prahovei.

Comarnicul este o comună de vilegiatură cu climă dulce şi cu viitor frumos. Deocamdată îi lipseşte confortul, totuşi vara o petrec aci 15—20 familii, căci sunt pe şos. naţ. destule case ţărăneşti de închiriat, curate, bune şi cu preţ ieftin, (w —100 lei pe seson). Are un otel cu 7 camere, cu 2—4 lei pe zi camera. Viaţa este relativ ieftină. Are oficiu poştal, farmacie şi doctor care locueste în comună. În Mai 1910, se va începe construcţia unei băi populare. Gara a fost construită din nou în 1909, şi considerabil mărită.

Dela Comarnic, se pot face, următoarele plimbări pe şosea; Comarnic—Sinaia (15 km.); Comarnic—Breaza— Câmpina (20 km.); Comarnic—Secăria (20—15 km., depinde de drum, şns. e foarte rea pentru automobile şi biciclete). Secăria este aşezată foarte pitoresc pe munţii Doamnele şi Furciturile. De aci la Sinaia, peste munţi, se face cam patru ore pe jos, iar călare cam cinci ore. Comarnic —Lespezi (schitul, 3 500 m.). Comarnic —m-tele Pleşuva-Mare spre N.-V., de unde vederea peste vale este admirabilă. Gara Comarnic este la 557 m. 41 alt.

COMARNIC-SINAIA. Plecând din Comarnic dela gară (km. 112), şoseaua merge aproape paralel cu linia ferată, până la şcoala dela capătul Comarnicului (km. 115). Ea are pe dreapta (malul stâng ai Prahovei), m-tele Comarnicul, V. Bătrioarei şi dealul Coasta Ivanului (967 m. alt.), pe al cărui versant răsăritean se află aşezată o parte a cătunului Secăria. Pe stânga ei (malul drept al Prahovei) se află m-tele Pleşuva Mare (1282 m. alt.) pe care este situat schitul Lespezi şi puţin mai sus de km. 115, Valea Obielei.

De aci şoseaua trece pe lângă V. Mesteacănului şi urcă şerpuind m-tele Pleşuva-Mică (1 006 m. alt.), după care lasă pe dreapta locul numit *la Gâlmea,* V. Floreiu, m-tele Floreiu cu vârfurile Colţului (1074 m. alt.) şi Zănoaga (1 100 m alt.), m-tele Doamnele[18](1412 m. alt.) şi ajunge, după ce trece pe la poarta frumosului castel al d-lui G. Bibescu (km. 117), la *Vechea Posada* (pendinte de Comarnic), fostă pe vremuri reşedinţă a căpitanului de plăeşi şi a doua controlă vamală. Până la finele secolului XVIII-lea, aci era ultima aşezare stabilă de locuitori, de pe V. Prahovei.

În toată această distanţă, Prahova şi cu linia ferată au rămas jos în fundul văii la 200 m. sub şosea, iar

de partea cealaltă (malul drept al Prahovei), m-tele Urzicării (1289 m, alt.), masiv colosal străbătut de multe văi repezi, se întinde pe această parte dealungul liniei ferate până lângă Valea-Largă.

De la Posada, şoseaua continuă a urca din greu la deal, coastele abrupte al m-telui Gâguţul sau Gagul mic (1683 m. alt.), după ce a traversat V. Conciul, şi ajunge suită la înălţimi considerabile, la Oraţii (km. 119^{500}), vale vestită prin prăpăstiile ei, căci înainta era cel mai greu loc de trecere, şi aci pe vremuri de ploi mari se surpa şi se surpă terenul cu pod cu tot. Aşa, au rămas vestite potoapele de la 1830, precum şi cele de la 1864, 1884 şi 1908, în urma cărora podul şos. naţ. a fost cărat la vale, iar podul de peste Prahova şi tunelul căei ferate, din dreptul Văii Conciului, au fost înfundate cu bolovani şi buşteni, în cât circulaţia s'a întrerupt mai multe zile. Vederea în schimb este încântătoare, atât în sus spre măreţul lanţ al Bucegilor, cât şi jos în văgăună unde fierbe de necaz Prahova, strânsă între frumoasele poduri de fier ale liniei ferate Ploeşti-Predeal.

Dela Oraţii, şos. naţ. începe a cobora spre Prahova şi curând trece pe m-tele Fruntea lui Văsii, (1 559 m. alt.) traverserză V. Mărului şi ajunge în dreptul şi deasupra gărei Valea-Largă, după ce a trecut şi peste Valea lui Bogdan, vestită prin hoţiile şi omorurile ce se făceau înainte vreme în acest loc. Ea se varsă în Prahova chiar în faţa garei Valea-Largă, şi deseori vara în urma unor ploi torenţiale, vine aşa de mare şi furioasă, încât acopere linia ferată, cu toate lucrările de apărare făcute, de un strat gros de nămol şi bolovani.

Continuând încă 2 km., şos. care acum coboară, traversează pe poduri de piatră linia ferată, apoi Prahova, şi intră în cătunul Isvor al Sinaei. Ea urmează acum, până aproape de Azuga, malul

drept al Prahovei. De la Valea-Largă la Sinaia, şoseaua are pe dreapta m-tele Şeţu (1300 m. alt.) foarte frumos plantat de către Eforie, Valea Gagului, m-tele Gagul Mare (1 549 m. alt), V. Cânelui, şi în sfârşit m-tele Piscul Cânelui cu vârful Cânelui (1 615 m. alt.), care este chiar în faţa Sinaei şi care se termină în V. Rea ceva mai sus de gara Sinaia. În acelaş interval avem pe stânga (dreapta Prahovei), proprietatea Isvor, cu *plaiul Hoţilor* (1 120 m. alt.), V. Siglei, V. Isvorul-Dorului, plaiul Colţii lui Barbeş (t 120 m. alt.) cu m-ţii Zgarburei, V. Zgarburei şi m-tele Furnica (2 100 m. alt.).

De la km. 124 unde începe lumina electrică, drumul sue din nou şi la km. 125, trece pe pod de piatră V. Isvorul-Dorului. În stânga podului se vede abatorul, 50 m. mai sus *şos. naţ. Moroeni—Pietroşiţa* (are 27 km.), iar în dreapta un lac al D-lui Mândrea, unde se cultivă păstrăvi. Imediat urmează un deal, din vârful căruia dominăm fabricele D-lui Costinescu şi întreg oraşul Sinaia. Panta dealului coborâtă, şos. înconjură fabrica de scânduri, lasă la stânga str. Isvor, ce urcă la spital şi intră în oraşul Sinaia propriu zis (km. 126.^{300}).

SINAIA.—Vezi capitolul special.

SINAIA-BUŞTENI—După ce a traversat Sinaia în tot lungul ei, şos. naţ. continuă spre Predeal prin b-dul Ferdinand şi la km. 130.^{700}ese din *Gura-Pădureţ* (cătun pedinte de Sinaia).

Minunata şos. urmează până la Buşteni învârtiturile Prahovei, aci coborând, aci urcând din greu la deal. Ea e presărată în tot lungul până la Predeal, de bănci monumentale de piatră, aşezate la umbră pe una din marginile ei, şi lângă care se află mai totdauna câte un şipot de apă rece şi limpede. Pe stânga drumului, până la Buşteni

(dreapta Prahovei) se întinde uriaşul lanţ al Bucegilor, cu următoarele văi prăpăstioase: Vâlcelul Alb, V. Saelelor şi m-tele Pietrele-Arse (2031 m. alt.), iar pe dreapta fabrica de var Marco Rosazza şi linia ferată Ploeşti-Predeal. De aci şos. traversează linia funiculară a acestei fabrici, lasă la dreapta Lăptăria Piatra-Arsă şi 400 m. mai sus, sue marele deal dela intrarea Poienii-Ţapului (km. 133), lung de 600 m. şi din al cărui vârf falnicii Jepi cu *Claia* lor perfect ascuţită, apar deodată călătorului fermecat de atâta măreţie.

Prin Poiana-Ţapului, care este scurtă, şos. trece repede traversând V. Babei, Urlătorilor şi lăsând la dreapta halta Poiana-Tapului (km. $133.^{800}$) şi şos. spre cătunul Zamura. La km. 134^{400}, drumul părăseşte această localitate, după care urmează aproape imediat (km. 135) satul Buşteni. În Buşteni şos. intră pe lângă un şir de vre-o 20 case ţuguiate, toate la fel şi aliniate pe dreapta ei; în ele locuesc lucrătorii fabricei de hârtie. Din acest punct ea poartă numele de str. Carol, care se continuă, prin b-dul Bibescu până la tunel (km. 138), la *„Între— Trestii”* lângă V. Fetei, unde se isprăvesc Buştenii.

Gara Buşteni corespunde km. $136.^{600}$al şos. naţ.

BUŞTENI.—Vezi capitolul special.

BUŞTENI-AZUGA.—De la eşirea din Buşteni (km. iss), până la intrarea în Azuga (km. 138), nu sunt decât 2 000 m. şi nu avem de spus mai nimic asupra drumului. El merge aproape orizontal, are pe stânga linia ferată, iar pe dreapta râul Prahova care mai sus (km. 139), trece pe stânga lui, şi tine aşa până la frontieră. Tot pe dreapta lui mai sunt în această porţiune, 2 fabrici, una de var, alta de cherestea, şi la începutul Azugei o mare fântână (km. $140.^{100}$), construită acolo de Ministerul

Lucrărilor Publice. Cel ce intră pentru prima oară în Azuga, ghiceşte imediat că aci este un centru industrial de mâna întâi, după numărul mare al coşurilor de fabrici, ce se văd răspândite ori unde ar întoarce capul. Ceva mai sus de fântână, şos. coboară în V. Azugei, o traversează, trece pe lângă gară (km. 140.^{500}) şi apoi curând ese din Azuga (km. 140.^{700}).

AZUGA. — Vezi capitolul special.

AZUGA-PREDEAL. - Dela Azuga la Predeal, drumul devine din nou, mai pitoresc şi mai sălbatec. El e strâns între Prahova, căreia i se mai zice pe aci şi Prahoviţa, şi între Clăbucetul Baiului (dreapta Prahovei) şi Clăbucetul Taurului (stânga Prahovei). Şos. urcă, coboara, traversează poeni frumoase, înconjură păduri, apoi sue un deal mare — Malul Ursului — după care lăsând la stânga un canton monumental, trece peste V. Ursului şi intră în cătunul cu acelaş nume (km. 144), ce ţine de Predeal. Din acest punct drumul tot urcând la deal, lasă la dreapta nişte şipote de apă, o cărămidăria veche, şi trecând peste linia ferată (km. 146), intră în Predealul propriuzis pe care-l străbate până la graniţă (km. 143.^{350}) tot pe lângă calea ferată (dreapta şoselei).

PREDEALUL. — Vezi capitolul special.

În rezumat, şos. naţ. Bucureşti-Predeal, are 127 km. până la Sinaia, şi 149 km. până la Predeal-frontieră. (Gara Predeal este cam în dreptul km. 148.^{500}).

Această şosea, în general rea pe porţiunea Bucuresti-Ploeşti, este admirabilă de la Ploeşti la Predeal, aşa că splendoarei naturale a locurilor pe cari le străbate, i se adaogă şi starea absolut perfectă a drumului, astfel că amatorul de

excursiuni simte o dublă plăcere, rulând pe dânsa cu bicicleta sau cu automobilul. Sfătuim pe biciclişti, să n'o parcurgă decât între Ploeşti-Predeal, mai cu seamă că prima parte, pe lângă toate desavantagele ce le presintă, se mai bucură şi de plaga javrelor de prin sate, pe cât de necivilisaţi pe atât de numeroşi. În schimb pe porţiunea Ploeşti-Predeal, nici nu se simte că sunt câini prin sate.

Automobilele şi motocicletele, pot parcurge uşor întreaga şosea.

O trăsură cu cai buni, are nevoe de 2 zile, pentru a veni dela Bucureşti la Sinaia.

Părţile cele mai încântătoare ale drumului sunt Comarnic-Buşteni şi Azuga-Predeal.

Târgovişte-Sinaia pe şoseaua naţională.

ORAŞUL TÎRGOVIŞTE. — Frumoasă şi bine situată, Târgoviştea este din nenorocire astăzi un oraş mort, pe care numai amintirile istorice îl mai ridică. Artera principală e str. Libertăţii, lungă, curată, pustie şi garnisită cu magazine, restaurante şi o cofetărie. Gradina publică, tot pe această stradă, e situată în faţa Primăriei. Alte strade mai sunt: bulevardul ce duce la gară, cu bustul lui Heliade-Rădulescu ; str. Brătianu, cu otel Bucureşti, bun şi ieften; calea Domnească cu Palatul Justiţiei şi Gimnaziul Văcărescu, şi str. Stelea cu biserica Stelea.

Monumentele istorice însemnate sunt: biserica Domnească făcută de Petru Cercel la 1583, şi restauţată de Const. Brâncoveanu. În ea e îngropat Matei-Basarab. Actualmente biserica se repară de către Comisia Monumentelor Istorice. Alături de biserica Domnească, se află ruinele palatului Domnesc şi turnul Chindia, înalt de 20—30 m. cu

scări multe şi cu balcoane, iar pe dedesubt cu pivniţi adânci fără fund, cari ne mai amintesc de vremile trecute. Biserica Sfânta Vineri, făcută de Sultana sau Bălaşa lui Const. Cârnul; această biserică arzând cu oraş cu tot a fost refăcută de Şerban Fussea la 1850. Biserica Stelea, unde s'a încheiat pacea dintre Mateiu-Basarab şi Vasile Lupu, a fost refăcută de acesta la 1646 peste cea dărâmată, clădită pe vremuri de negustorul Stelea, pe când Matei-Basarab ridică în Moldova, mănăstirea Soveja. Biserica Sf. Constantin, zidită de Matei-Basarab, şi în fine Mitropolia despre care nu se ştie exact cine a construit-o. Pe calea Domnească, se mai află situată casa în care s'a născut Heliade-Rădulescu.

Târgovişte, are împrejurimi frumoase unde se pot face admirabile partide de plăcere. Aşa pornind dela podul Mihai-Bravul, şi luând frumoasa şosea la dreapta, după 4 km. se ajunge la mănăstirea Dealului, cu ziduri groase ca de cetate, unde micii soldaţi (aici e şcoală copiilor de trupă), ne aduc aminte de gloria străbună. Mănăstirea, care-şi trage începutul de la Mircea-cel-Mare, a fost clădită şi complet întocmită de către Radu-cel-Mare la 1500. Înăuntru ei se află craniul celui mai mare erou al Românilor, al lui Mihai-Viteazul, cu pomete ieşite grozav în afară şi cu bărbie rotundă, semnele naturei de fier, blândă în acelaş timp. Ceva mai sus de această mănăstire, se află mănăstirea de maici, Viforâta, clădită tot cam pe atunci.

TÂRGOVIŞTE-PUCIOASA. — Din Tîrgovişte ieşim prin calea Domnească, şi apoi prin calea Mihai-Bravul continuăm şos. naţ. trecând Ialomiţa pe podul Mihai-Bravul. De la acest pod, lăsăm la dreapta şoseaua spre mănăstirea Dealului, şi urmăm şos. naţ. de la stânga, spre Pucioasa, în stare foarte bună. Ea trece prin Doiceşti, sat cu mine de cărbuni şi cu o linie Decauville, ce merge

paralel cu şoseaua. Aci este şi staţie de drum de fier.

Imediat vine Lăculeţe, pendinte de Glodeni, cu o fabrică de praf de puşcă şi staţie de drum de fier apoi după câţiva km. comuna Pucioasa, compusă din 9 sate răspândite pe dealuri.

PUCIOASA[19], este o localitate visitată mult în timpul verei, pentru apele ei sulfuroase. Este situată la 20 km. de oraşul Tîrgovişte cu care e legată prin cale ferată. Longitudinea E. de Greenwich 25° 25', latitudinea N. 45° 6' şi altitudinea 350 m.

Apele ei minerale au fost descoperite la 1828, de către un medic rus, şi în acelaş an s'au construit nişte barace de lemn, cari erau situate lângă isvorul No. 1 numit pe atunci „Fântâna de sub coastă". Comuna are 9 sate, (Bela, Diaconeşti, Glodeni, Malurile, Niculeşti, Podurile-de-jos şi de-sus, Pucioasa şi Şerbăneşti), este luminată toată cu electricitate, şi are mai multe străzi rău pavate cu bolovani. Are trei isvoare minerale; două pentru făcut băi şi unul pentru băut. Sezonul ţine dela 1 Iunie—la 1 Septembrie. În Pucioasa sunt: un cazino frumos unde au loc dese baluri; două otejuri cu restaurante mediocre şi multe case ţărăneşti de închiriat. Linia ferată dela Pucioasa va fi prelungită până la Moroeni. Dela Pucioasa se poate face o excursiune la *„Malul ce Răsună"* localitate situată pe teritoriul comunei Bezdead, şi care are un ecou admirabil.

Se zice că pe dealurile din împrejurimi, sunt răspândite inscripţii latine.

PUCIOASA-PIETROŞIŢA-MOROENI — Cum ese din Pucioasa, şoseaua tot foarte bună, trece iarăşi Ialomiţa, ajunge în satul Şerbăneşti, şi

urcând de aci pe dealuri, căci valea s'a strîmtat, drumul devine din ce în ce mai pitoresc.

Mai departe trece prin Moţăeni, comună bogată şi frumoasă, cu 3 sate (Berivoeşti, Fieni, Coţăeni, 2 biserici şi 2 şcoale. Dela Moţăeni am scăpat de satele de câmp triste şi prăfuite, îmbrăcate în sărăcia stuhului şi a papurei. Până şi copii, se învelesc şi se rumenesc cu cât ne apropiem de munţi.

După acest sat, şos. naţ. trece prin satul Runcu şi ajunge în Ţâţa, comună mare şi bogată, formată din trei sate (Buciumenii, Ţâţa, Valea-Leazii). De aci, ea coboara o vale, trece Ialomiţa pe pod de lemn şi se isprăveşte la Pietroşiţa (35 km. dela Târgovişte), compusă tot din 3 sate (Adunaţii, Pietroşiţa şi Valea-Ţâţei).

PIETROŞIŢA-MOROENI, sunt 2 comune mari, alipite una de alta, şi traversate în toată lungimea lor de un drum natural lung de 3 500 m , de oarece şos. naţ. care se isprăveşte la intrarea Pietroşiţei, începe tocmai la capul din afară al Moroenilor.

Este o localitate de vilegiatură, căreia deocamdată îi lipseşte confortul. Comunele suferă de lipsa de apă, aşa că oamenii sunt siliţi să bea apă din Ialomiţa. Are 3 biserici, 2 şcoli, mai multe hanuri-otel mari şi oficiu poştal. Comuna Moroeni este compusă şi ea din trei sate (Lunca, Moroeni şi Muscele). În Pietroşiţa sunt două isvoare minerale sulfuroase.

PIETROŞIŢA-MOROENI-SINAIA.—Cum ese din Moreni, şos. naţ. intră în mica comună Pucheni, şi ieşind din ea trece din V. Ialomiţei în V. Ialomicioarei, pe care o va urma 10 km.

De o parte şi de alta a acestui drum, nu se văd decât păduri exploatate şi parcă îţi inspiră milă

falnicii munţi, desgoliţi de haina lor verde şi frumoasă, şi acoperiţi de frunze uscate şi de crăci rupte.

Şoseaua urmează la început plaiul Domnului de pe m-tele Cârligele (1 072 m.), apoi trece peste V. Calului care se varsă pe stânga în Ialomicioara, şi continuă prin Poiana la Glod, cu isvor de apă pe stânga şoselei şi cu un canton. Mai departe trece pârâul Glodului, şi de aci continuând când pe stânga, când pe dreapta Ialomicioarei, ajunge la Cărpeniş, frumoasă poiană cu un isvor de apă, cu un canton, şi unde e o mare cherestea, care are şi cantină ţinută de Gh. Mateescu din Sinaia.

În drumul acesta avem pe partea dreaptă a Ialomicioarei, m-tele Cuptoarele cu vârfurile Măgurici (1176 m.) şi Glădărici (1149 m.) despărţite prin pârâul Glădăriei, V. Muşchiului, m-tele Surlele (1 585 m.) cu vârful Gâlma (1089 m.), şi pârâul Cărpeniş ce traversează poiana cu acelaş nume (791 m.). Pe stânga dela V. Calului avem: m-tele Gâlma Mică a Băţului (930 m.), V. Gâlmei, V. Tămâei, m-tele Feţele Dimocsine (1 053 m.), V. Fundul-Văii care se varsă în Ialomicioara în dreptul poenii Valea-Largă prin care trece şoseaua, m-tele Valea-Largă (1 145 m.) cu vârful Pietricica (1 225 m.), şi în fine pârâul Claia cu Brazi, ce se varsă în Ialomicioara ceva mai sus de pârâul Cărpeniş.

Dela poiana Cărpeniş, tot foarte bună, şos. naţ. urcă puţin la deal până la km. 12, de unde intrând pe m-tele Păduchiosul, devine mai proastă, şi suind tare la deal când drept, când şerpuind, şi trecând vâlcele pe podeţe rele de lemn, ajunge pe creasta m-telui (1 000 m. alt), unde se află o cantină săracă. ($15.^{500}$km. dela Pucheni). De aci, şoseaua tot proastă coboară colosal povârnişul N.-Estic al Păduchiosului, şi prin vre-o 10 zigzaguri

ajunge la V. Isvorul Dorului (km. $19.^{500}$), unde se află cunoscutul *pod Izvor.*

Dela Cărpeniş (km. 10), până aci (km. $19.^{600}$), afară de câteva pârae cu apă nu prea bună, nu sunt de loc izvoare.

Dela podul Isvor, şoseaua se desface în două. La stânga începe calea Codrului (6 km.) spre Furnica (Sinaia), iar la dreapta continuă şos. naţ. spre Sinaia, urmând malul stâng al Isvorului. După vre-o 8oo m. ajunge la pepiniera V. Neagră a Eforiei, situată chiar în faţa vaei cu acelaş nume, la gura căreia se află fabrica de cutii de lemn Pascal Strasabosky.

În dreptul acesta, drumul are pe stânga plaiul Colţii lui Barbeş, ce face parte din m-tele Furnica, iar pe dreapta m-tele Păduchiosul ce ţine până la V. Seacă, de unde începe proprietatea Isvoru a d-lui G. Bibescu. După km. $20.^{700}$şoseaua coboară o depresiune măricică, apoi urcă o coamă de deal, coboară iarăşi o vale şi ajunge la km. 22, de unde se vede cătunul Isvor, al Sinaei, cu şcoală nouă şi frumoasă aşezată chiar pe sosea. Dela km. $22.^{200}$începe lumina electrică, iar la km. $22.^{300}$şos. naţ. traversează str. Isvorul, şi după 450 m. intră în (10 km. dela Pucheni şi 62 km. dela Târgovişte) splendida şos. naţ. Bucureşti—Predeal, descrisă în capitolul precedent.

În rezumat, drumul Târgovişte—Sinaia, constitue o frumoasă plimbare, în care peisagele admirabile se succed fără întrerupere, mai cu seamă dela Moroeni la Sinaia. Bicicliştii, în afară de o solidă pereche de picioare, pentru a putea urca dealurile mari pe cari le escaladează acest drum, vor trebui să aibă şi frâne puternice adaptate la maşină, pentru a cobora fără pericol pantele lui. Automobilele şi motocicletele pot parcurge cu

uşurinţă întreaga şosea, iar trăsurile cu cai foarte buni, au nevoe de o zi întreagă pentru a veni dela Târgovişte la Sinaia.

SOSIREA LA SINAIA.—Cine vrea să vină la Sinaia, ia trenul fie din Gara de Nord (Bucureşti), fie dela Ploeşti, fie dela Predeal; aceasta potrivit diferitelor direcţii din cari vine.

Cei din Oltenia, Muntenia Mare şi Dobrogea (Vârciorova, Câineni, Calafat, Giurgiu*,* Olteniţa, Călăraşi, Constanţa, etc.) Vor pleca prin gara de Nord.

Cei din întreaga Moldovă, dela Tulcea, Brăila, Galaţi, precum şi cei din alte staţii intermediare, legate cu Ploeştiul vor lua trenul din această ultimă gară către Ploeşti-Sinaia-Predeal.

Vezi descrierea drumului, Bucureşti-Sinaia, la capitolul *Bucureşti-Predeal cu drumul de fier.*

Ajunşi la Sinaia, trăsurile duc pe vizitatori, dela gară în oraş cu 2 lei. La gară se găsesc şi camioane pentru transportul bagajelor. Un sfat pe care-l putem da aci, este ca să se vină totdauna la Sinaia cu trenurile de dimineaţă, căci pe de o parte se evită căldura înăbuşitoare din timpul zilei, care ar trebui să fie suportată timp de trei ore în vagoanele încinse de soare, iar pe de altă parte, priveliştele măreţe cari se întind dealungul liniei ferate dela Câmpina în sus, vor putea fi admirate în toată splendoarea lor.

Călătorii cari vin dela Predeal şi din Transilvania, vor urma linia Predeal-Sinaia.

La Sinaia se mai poate veni şi pe şos. nat Bucuresti-Predeal-Braşov, sau pe cea dela Târgovişte-Pucioasa-Moroeni Sinaia. Vezi capitolele respective.

În fine s'ar mai putea veni la Sinaia, fie dela Câmpulung-Rucăr, fie din Valea Doftanei şi a Teleajenului, fie din Transilvania, prin munţi. Aceste grele drumuri se vor vedea la capitolul excursiunilor mari.

SITUAŢIE ŞI COORDONATE GEOGRAFICE. Drăguţa Sinaia, cel mai înalt deasupra nivelului mărei din toate oraşele României, se întinde în amfiteatru ca un adevărat cuib de verdeaţă, pe poalele împădurite ale munţilor Furnica (2 100 m. alt, propr. Eforiei Spitalelor Civile) şi Pietrele-Arse (2 007 m. alt., propr. m. s. Regelui) cari domină larga Vale a Prahovei, şi ale căror creste eterne se înalţă la 1 240 m. deasupra Mânăstirei (860 m. alt.), aşa că vederea de care călătorul se bucură, este cu drept cuvânt minunată şi nici o descripţie n'ar putea zugrăvi, priveliştea măreaţă ce se desfăşoară înaintea ochiului fermecat. Pe de altă parte V. Peleşului care o taie la N., îi formează spre Buşteni un fel de limită naturală, iar la S. e mărginită de V. Isvorul-Dorului, una dintre cele mai frumoase văicare sărind veselă peste stânci şi bolovani formează un şir neîntrerupt de cascade graţioase.

Furnica şi Pietrele-Arse fac parte din masivul Bucegilor, care înconjoară Sinaia către V. şi N-V. ca o întăritură uriaşe ce pare clădită acolo de giganţi. Visitatorul, care urcă panta dela gară în oraş, nu ştie ce să admire mai întâi; oraşul, opera omenească cu nenumăratele lui vile, sau munţii şi pădurile imposantă operă a naturii? Coordonatele geografice ale mănăstire, (860 m, alt.) sunt: 25° 34' longitudine E. de Greenwich şi 45° 21' latitudine Nordică.

Cât priveşte altitudinea deasupra nivelului Mărei Negre.. ea este aşa de deosebită pentru diferitele puncte, în cât suntem nevoiţi a o da prin mai multe

valori. Gara Sinaia este la 798 m 47, parcul la 845 m, mănăstirea la 86om. Castelul Foişor la 980 m şi Casa pădurei de pe Furnica la 1000 m altitudine.

ISTORICUL SINAEI. — Nu ne putem întinde aci prea mult asupra istoricului acestei localităţi, căci în chestia aceasta s'ar putea scrie un volum întreg. Afară de asta un istoric larg, nu-şi are locul într'un volum, mai mult de indicaţii practice. Cine doreşte să studieze istoria Sinaei în amănunţimi, se poate adresa lucrărilor speciale[20]. Domnul George Coşbuc[21] presupune că la Sinaia, ar fi fost pe vremuri, una din mânăstirile pe cari Mircea cel-Bătrân (1385 — 1418) le-a schimbat în cetăţui, ca să apere trecătorilor Carpaţilor. Se zice însă că lucrul nu este dovedit[22], dar ceea ce se ştie cu siguranţă, este că începând cu secolul al XV-lea, trăiau ascunşi prin pădurile seculare şi prin văgăunile munţilor, pusnici şi călugări, cari se întâlneau cu toţii odată pe săptămână la schitul Lespezile dela Comarnic. Mai târziu întâlnirile acestea se mutară la schitul S f. Nicolae de pe muntele *Molomoc.* Tot pe vremea aceea şi până pela 1825 — 1830, munţii şi pădurile Prahovei mişunau de tâlhari şi de hoţi de codru, cari aţineau calea, jefuiau şi chiar omorau pe călătorii ce se hasardau singurateci prin aceste pustietăţi.

Viaţa monahală propriu zisă, n'a început în acele locuri decât pe la finele secolului XVII-lea, după ce s'a zidit la 1695 mănăstirea Sinaia de către *Marele Spătar Michai Cantacuzino* fiul Postelnicului Constantin Cantacuzino.

Muntele Furnica, pe care se găseşte clădită mănăstirea se numea înainte de epoca Marelui Spătar, muntele *Molomeţ* sau *Molomoc*[23]. La picioarele lui cam pe unde vine azi platoul cazarmei vânătorilor, exista din timpuri

imemoriale o bisericuţă de lemn, *Schitul Sfântul Nicolae,* care a fost reconstruit din nou de un oarecare Nicolae Grozea[24], supranumit hoţul, şi căreia în 1581 Domnitorul Mihnea-Voevod[25]îi face o danie, iar în 1681 Ion Alexandru Voevod îi confirmă mai multe danii. Acest schit a căzut în ruină în timpul războiului din 1788 şi azi n'a mai rămas ca amintire de la el, decât o cruce de piatră, cu inscripţie, ce se găseşte aşezată într'o parte a platoului vânătorilor ; ea a fost ridicată acolo în 1858 :l. În privinţa cauzelor cari au determinat pe Marele Spătar, să aleagă aceste locuri pentru clădirea unei mănăstiri, legendele şi istoria citează mai multe; aşa, unele zic că în urma unui vis avut de unul din călugării dela Schitul Sf. Niculae, şi pe care acesta l'a raportat Mitropolitului dela Bucureşti, evlaviosul boer s'ar fi hotărât să clădească aci mănăstirea, pe care voia s'o numească *Sinai*[26]. Altele zic, că el fiind exilat în Arabia, de către Marele Vizir, s'a jurat că de va scăpa sănătos de acolo va ridica o mănăstire măreaţă, în care mulţi călugări să slăvească numele lui Dumnezeu. În fine după alţii, Michai Spătarul Cantacuzino, fiind urmărit de o ceată de panduri de-ai lui Grigore Ghica (suit pe tron a doua oară în 1672), pe când fugia pe *drumul Domnişorilor*[27]spre Braşov, obosind, s'a ascuns în mlaştinele Peleşului[28], tocmai în momentul când era să fie ajuns din urmă, şi atunci el s'ar fi jurat că de va scăpa cu viaţă din această primejdie, va ridica o mănăstire mândră şi frumos împodobită, închinată Maicei Domnului. In fine lucru sigur este că dupe ce el a clădit şi înzestrat cu moşii *spitalul Colţea din Bucureşti,* a ridicat şi terminat în *Iulie 1695,* o mănăstire pe care a numit-o S*inai* după asemănarea ei cu cea dela m-tele Sinai din Arabia unde fusese el exilat, şi a hotărât ca să se ţină de

epitropia mănăstirei dela spitalul Colţea din Bucureşti.[29].

Greutăţile ce a avut să învingă au fost mari, din causa sălbăteciei locurilor şi lipsei complete de căi de comunicaţie. Târnosirea ei, s'a făcut cu mare alai în presenţa Domnitorului Constantin Brâncoveanu, a Mitropolitului şi a mulţime de poporeni de prin toate părţile, în ziua de 11 August 1695. Mănăstirea şi chiliile există şi astăzi bine înţeles cu modificările impuse de vremuri; aşa bună oară clopotniţa veche a dispărut. Toate clădirile la un loc, formează un patrulater, cu aspect de cetate, cu ziduri groase şi cu mici ochiuri de fortăreaţă.

Timpurile grele şi nesigure au făcut-o de multe ori să fie părăsită şi stricată, totuşi Domnii şi boerii n'au uitat-o niciodată, căci în cursul timpurilor i-au dăruit diferite privilegii.

În 1787, Austria şi Rusia declarând răsboiu Turcilor, armatele lor au intrat în ţară pe la Predeal; atunci stareţul dela Sinaia şi cu călugării, au ascuns la loc sigur clopotele şi tesaurele mânăstirei şi au fugit în Transilvania, lăsând acolo numai pe scutelnicii, cari în cursul timpurilor îi fuseseră daţi de Domni pentru a fi apărat. În anul următor, 1788, Mavrogheni având o luptă cu Austriacii la mănăstire, îi bate şi îi sileşte să părăsească posiţia cucerită; ei însă n'o lăsară decât după ce îi puseră foc [i]). Dupe răsboi, pe la 1795, mănăstirea a fost reparată şi înzestrată cu noi odoare, graţie numai energicului stareţ Justin.

Aceste evenimente trecute, Schitul duse câţiva ani o viaţă liniştită până la 1802, când a avut loc băjenia cea mare, adică când o bună parte din populaţia Bucureştiului, fugită de frica lui

Pasvantoglu şi a Cârjalilor lui, s'a adăpostit mai mult timp aci.

A doua băjenie a avut loc în anul 1821, când după asasinarea lui Tudor Vladimirescu de către Ypsilante, başibuzucii risipiţi prin capitală măcelăreau lumea. Cei cu dare de mână luară din nou drumul pribegiei pe Valea Prahovei în sus care acum avea o mică şosea[30] şi ajunseră de se adăpostiră iarăşi la Mănăstire[31]. Tot atunci au răsbit aci câţiva Arnăuţi fugiţi din Târgovişte, unde au fost bătuţi, risipiţi de Turci şi unii din ei fugăriţi peste munţi până la Sinaia. Astăzi pe drumul spre Vârful-cu-dor, este o stâncă numită *Piatra-Turcului;* acolo, spun bătrânii, câţiva Turci din cei ce urmăreau pe Arnăuţi şi-au găsit moartea, rostogolindu-se cu cai cu tot în prăpastie.

În fine ultima dată, când mănăstirea avea să sufere în mod simţitor, fu epoca dela 1848—1854, în timpul războiului dintre Ruşi şi Turci[32]. Ea a fost transformată chiar în cazarmă: în 1848 de către Turci şi în 1854 de Austriaci. La fiecare din aceste ocupaţii i se aduseră mai multe schimbări.

Cu începerea anului 1847, mănăstirea Sinaia îşi schimbă şi felul său de viaţă, de oarece Bibescu-Vodă hotărăşte ca dânsa să nu-şi mai poată administra singura averea, ci să treacă cu totul sub Eforia Spitalelor[33]. Tot în 1847, din ordinul lui Bibescu, care visitase mănăstirea, se începuse din 2 părţi de odată construcţia şoselei naţionale Ploeşti-Predeal; din cauza evenimentelor din 1848 însă, lucrarea fu întreruptă; reîncepută în 1851, fu sfârşită abia în 1865*,* iar admirabila sosea de astăzi, cu foarte mici modificări, nu este alta de cât cea începută în 1847[34].

Câţiva ani înainte de începerea şoselei, adică în 1843, stareţul Iosef a început clădirea unei biserici mai mari, cu patronul Sf. Treime, înconjurată şi ea de Chilii pentru monachi, şi pe care o isprăvi succesorul său stareţul Paisie în 1846. Din acest moment, mănăstirea Sinaia este compusă din 2 patrulatere ; *primul cel vechi, clădit la 1695, are o bisericuţă, un paraclis, de jur împrejur chilii şi poartă numele de cetate*[35] *iar al 2-lea patrulater clădit în 1846 posedă o biserică, două rânduri de case şi o galerie pe una din laturi.* Din laturea Estica a acestui patrulater (galeria) „se vede cea mai frumoasă, privelişte din România şi una din cele mai frumoase ale lumii[36]*,* după cum zice cu drept cuvânt D-nul Iorga, asupra Prahovei şi a întregului oraş Sinaia, care nu poartă acest nume de cât din 1874, în urma dorinţei exprimată de M. S. Regele, de a se schimba numele comunei numită înainte *Podul-Neagului.* Aceasta avea reşedinţa în Buşteni.[37] şi se întindea dela Posada la Predeal unde se mutase vama, dela Breaza, în 1852.

Primul început de sat în cornuna Podul Neagului, (numită astfel după localitatea din Comarnic unde se află schiţai Lespezile)[38] s'a format încetul cu încetul în cursul timpurilor de către scutelnicii însărcinaţi cu paza mânăstirei. În 1701*,* Brâncoveanu scuteşte de dări 40 puşcaşi; Nicolae Mavrocordat adaugă 10 familii; Grigore Ghica (1735) 30 familii şi Mihai Şuţu (1783) încă 24, toţi destinaţi apără-rei acestei mănăstiri. Aceştia s'au stabilit în acele locuri, au format cătunul Isvor[39] şi tocmai pe la începutul secolului trecut au început a se stabili locuitori şi la Buşteni, Azuga, Predeal şi în ultim loc la Poiana-Ţapului.[40].

Cu venirea Domnitorului Carol I, o eră nouă începe pentru mănăstirea Sinaia, şi pentru comuna

din care făcea parte. Abia venit în ţară în 1866, a şi vizitat mănăstirea (la 5 August 1866)[41] şi admirabilele poziţiuni I-au plăcut atât de mult, în cât s'a întors în 1867. În 1870 iar în 1871 a petrecut acolo, întâia vară, împreună cu M.S. Regina.

Aspectul naturei celei mai sublime, măreţia munţilor ce-o înconjoară, farmecul înfricoşetor al întunecatelor păduri de brad, aerul îmbălsămat de mirosul *cetinelor*[42] totdauna verzi, apele ei cristaline, precum şi faptul că pe aci trece una din principalele linii de comunicaţie cu Occidentul, făcură ca numărul vizitatorilor să crească neîncetat, aşa că în 1869 — 1871 Eforia Sp. Civile, construeşte primul otel, *otel Windsor* (actualul otel Regal ?), pentru popasul chervanelor şi pasagerilor ce continuu treceau vara la băi în Transilvania[43] sau se opreau aci; tot atunci se croeşte şi Parcul.

Nouă ani mai târziu, adică în 1880, fu construit un al doilea otel, numit actualmente *otel Sinaia;* cererile de camere erau însă aşa de mari în cât în 1881 Onor. Eforie hotăra construirea măreţului *otel Caraiman*[44], numit astfel după muntele cu acelaş nume.

Câţiva ani înainte, adică în 1876, fusese pusă în lucrare linia ferată Ploeşti-Predeal, care din cauza războiului n'a fost isprăvită şi dată circulaţiei decât la 10 Iunie 1879[45]. Cu un an înainte de începerea căei ferate, adică la 10 August 1875, avusese loc la Sinaia, pe proprietatea Domnească Piatra-Arsă, punerea pietrei fundamentale a Castelului Peleş, leagănul Dinastiei Române. Acest eveniment important a decis definitiv de soarta Sinaei, care graţie impulsului puternic dat de Auguştii ei protectori, Regele şi Regina Românie, s'a

desvoltat de atunci cu paşi uriaşi, putând rivaliza astăzi cu cele mai mari staţiuni climaterice din streinătate şi putând fi: numită cu drept cuvânt Capitala de vară a Regatului.

Construcţia Castelului a tost întreruptă în anii răsboiului, 1877 — 78, apoi continuată cu activitate, măreaţa lucrare fu isprăvită şi inaugurată în 1883.

Pe de altă parte, faţă de marea dezvoltare ce o luase aceasta comună, precum şi faţă de faptul că mulţi particulari îşi exprimaseră dorinţa, de a-şi construi vile în această localitate, Eforia Sp. Civile prin legile dela 1872 şi 1880, fu autorizată să vândă în bucăţi mici proprietatea ei, Furnica, cu îndatorirea expresă pentru cumpărători, de a clădi până în doi ani, de la cumpărarea locului. Legea din 1872, care a dat avânt Sinaei, nu se datoreşte decât Principelui Dimitrie Ghika pe atunci Efor al Spitalelor Civile, care a luptat din răsputeri pentru facerea şi votarea ei.[46]

Prima vilă particulară, fu construită de însuşi Principele D. Ghica, şi ea există şi astăzi. A doua a fost cea clădită de Generalul Florescu, actuala „Villa Ştirbey", şi a treia vila Colonelului Costiescu, azi „Villa Luther" ; după ele eşiră ca din pământ vilele Catargiu, Boerescu, Costinescu etc. etc. De aci înainte Sinaia a crescut cu paşi gigantici, aşa că în 1880 fu declarată comună urbană ; de ea ţineau în acest timp localităţile Predeal, Între-Prahove (azi Azuga), Buşteni, Poiana-Ţapului, Gura-Pădurei şi Isvor, de cari n'a fost despărţita de cât în 1886, când Predealul, Azuga, Buştenii şi Poiana-Ţapului redeveniră comună rurală cu reşedinţa în Azuga, iar Sinaia cu Gura-Pădurei şi Isvor formară o singură comună urbană.

Din clipa aceasta, desvoltarea Sinaei din toate punctele de vedere n'a stat pe loc un singur moment, iar rezultatul acestei progresări îl avem azi înaintea ochilor: un giuvaer de oraş, prima staţiune climaterică a Tarei, tare în comparaţie cu celelalte centre din România, nu numai că nu lasă nimic de dorit, dar chiar le întrece cu mult.

Nu putem încheia acest scurt istoric, fără a reaminti, ca Sinaia de azi este opera în cea mai mare parte a *Eforiei Spitalelor Civile din Bucureşti*[47], care nici o dată nu s'a dat în lături de a face sacrificii cât de mari, când a fost vorba de a-i aduce vre-o îmbunătăţire oarecare. Altfel, otelurile, parcul, băile de hidroterapie, apa, canalul, lumina electrică, străzile, precum şi numeroasele plimbări, poteci şi adăposturi de prin munţi se datoresc aproape toate exclusiv, Eforiei. Nu trebue să uităm însă nici pe Marele Spătar Michai Cantacuzino, ziditorul Mănăstirei Sinaia, a cărui umbră falnică şi astăzi după două veacuri, conduce din înălţime destinele Sinaei. Graţie lui acest Sf. Locaş a fost ridicat şi numai lui, frumoasa Sinaie îi datoreşte existenţa ei de azi.

CLIMA SINAEI. — înălţimea Sinaei fiind în medie, de 850 m. deasupra nivelului Mărei Negre, este natural ca aerul ei să fie foarte curat, căci în afară de aglomeraţiunile mari de populaţie sau de fabrici, aerul atmosferic la această altitudine este totdauna pur şi prieşte de obicei chiar celor mai delicate organisme[48]. În afară de această favoare, inerenta tuturor înălţimilor, Sinaia se mai bucură de un dublu avantagiu ; pădurile seculare de fag şi brad, ce-o înconjoară, îmbălsămează cu plăcut miros de răşină aerul ei foarte ozonizat, iar munţii ce-i are împrejur, ca o cingătoare gigantică, fac ca clima ei să fie dulce, constantă şi agreabilă. Este adevărat că dimineţile şi serile sunt cam răcoroase, dar aceasta nu poate avea nici o influenţă rea

asupra persoanelor slabe, căci în genere casele şi otelurile sunt higienic construite, spaţioase, prevăzute cu sobe şi cu tot confortul.

Pentru a se vedea cât e de dulce clima Sinaei, dăm câteva medii, calculate pe intervalul 1887[49] la 1909[50], adică pe 22 ani.

Iunie Iulie August Sept.

Temperatura mijlocie a aerului în C°,

între 1887-1909 +13°7 +15°8 +15°2 +11

Max. abs. în C°, 28°, 29^{0}3 31^{0}7 28^{0}9

Minim. abs. în C°, 0°6 3°8 1°2 —3°6

În toată această perioadă de observaţiuni (1887-1909) maximum observat la Sinaia a fost de +31°7 C° *(*1 Aug 1896). În aceiaşi zi de 7 Aug. 1896*,* la Bucureşti a fost +40° 8 C° [51]; iată prin urmare o diferinţă de 9° C în minus la Sinaia. De asemenea cea mai coborâtă temperatură observata la Sinaia a fost de —28° o C°. (28 Noembrie 1892), pe când cea mai coborâtă temperatură observată la Bucureşti a fost de —30° 5 C° (4 ianuarie 1888); deci şi aci avem un plus de 2° C în favorul Sinaei. Variaţia totală a coloanei termometrice pentru Sinaia*,* este de 59° 7, pe când pentru Bucureşti este de 70° 5, iar temperatura din timpul sesonului (Iunie-Septembrie), este coprinsă (1887/1909) între extremele +31° 7 C° (7 August 1395) şi —3°6 C° (Sept, 1906); numai în mod excepţional temp. scade sub 0° în Septembrie. Din cele spuse, reese în mod evident că clima Sinaei este mai dulce şi mai constantă de cât a Bucureştilor; ca ea nu prezintă desavantagiul căldurilor tropicale din timpul verei, nici pe al gerurilor siberiene din timpul iernei.

Aceasta se datoreşte pe de o parte munţilor cari îi formează adăpost şi pe de altă parte faptului, că la o altitudine ca a Sinaei unde deşi intensitatea razelor solare în timpul verei este colosală, căldura nu este aşa de mare pentrucă rarefacţia aerului permite pământului şi obiectelor să piardă foarte uşor căldura primită ; pădurile contribue şi ele în o parte oarecare la păstrarea unei temp. constante.

Strălucirea soarelui a fost la Sinaia în medie de 739 ore pe seson (Iunie—Septembrie), în intervalul 1887 —1909, ceeace revine la 6 ore şi ceva pe zi. Dăm următoarele date interesante:

Iunie Iulie August Sept.

Strălucirea medie a soarelui în ore şi zecimi,

1887 — 1909 133,0 206.5 228,1 172,2

Soarele a strălucit în 1908, 140.1 199,2 251,6 110,0

şi au fost zile cu soare 26 27 30 19

Soarele a strălucit în 1909, 134,2 229,6 211,9 140,7

şi au fost zile cu soare 26 27 29 24

În mediu din 122 zile (Iunie—Septembrie) soarele nu se arată de loc 16 zile pe seson, adică 4 pe lună.

În privinţa precipitaţiilor atmosferice Sinaia nu stă mai rău ca alte localităţi. Natural că plouă mai mult ca la câmp, căci munţii joacă peste tot rolul de pompă aspiratoare de umezeală.

Se ştie de altfel că regimul pluviometric al României este astfel alcătuit, încât totdeauna plouă mai mult în lunile de vară[52], decât în cele de iarnă.

Acelas lucru se întâmplă şi cu Sinaia unde în lunile de vară (Iunie — Septembrie), cad în medie 360 mm. de apă din totalul de 8oo mm. ce cad în anul întreg[53].

Iată media precipitaţilor atmosferice din ultimii cinci ani (lustrul 1905 —1909)

Iunie Iulie August Sept.

Media apei căzute, (în mm.) 905/9 129,0 108,8 72,2 51,6

Dacă considerăm ca zile de ploaie, toate zilele în cari s'a strâns cel puţin o zecime mm. de apă avem următoarele valori (i).

Numărul zilelor de ploaie, cu cantităţile :

(1) > 0,1 mm (2) > 1,0 mm.

15 14 Iunie (1887/1909)

12 12 Iulie id.

8 7 August id.

8 7 Septembre id.

iar (2) ne arată media celor în cari cantitatea de apă căzută a fost mai mare ca un mm.

Anul cel mai ploios a fost 1901, cu 1172 mm. de apa şi cel mai secetos 1894 cu 537 mm. apă.

Umiditatea relativă a aerului în timpul sesonului (Iunie — Septembrie) este în medie (1887/1909) de 70%, sau după luni de; 71% în Iunie, 69% în Iulie, 67% în August şi 74% în Sept.

Media zilelor cu ceaţă este de 24 pe an, iar a zilelor de furtună 17 pe an.

Presiunea atmosferică, pentru a întrebuinţa limbagiul matematic, este funcţie de mai multe variabile, în special de *altitudine,* umiditate şi temperatură, aşa în cât după cum fiecare punct al Sinaei, îşi are înălţimea lui proprie, tot aşa îşi are şi presiunea lui medie, înălţimea barometrică medie anuală este de 687 mm. la 0° pentru 860,^{00}m. alt. Maximum observat a fost de 709 mm. la 0°C (24 Ianuarie 1907) şi minimum de 665 mm. (10 şi 21 Februarie 1889). Iată şi mediile:

Iunie Iulie August Sept.

Maximum absolut al pres. atmosferice 1887/1909 696,9 697,5 696,9 699,2

Minimum absolut al pres atmosferice 1887/1909 676,7 679,1 677,0 675,3

Pentru a isprăvi, vom adăogi că vijeliile mari sunt foarte rari la Sinaia şi că direcţia dominantă a vânturilor este cea dela N. ele urmând Valea Prahovei. Cel de N. suflă cam 31%, cel de S. 18%. cel de N.-E. 15% şi cel de V. abia 1%[54].

Din cele spuse asupra climei Sinaei, putem trage conclusia generală, că ea este mai puţin extremă decât clima Bucureştiului, că fenomenele atmosferice nu sunt cu mult mai dese ca în acest din urmă oraş şi că nici umiditatea nu este prea mare, Sinaia fiind întrecută de către Constanta în această privinţă.

ORAŞUL SINAIA. Călătorul ce soseşte pentru prima oară în Sinaia, rămâne adânc impresionat, de priveliştea încântătoare pe care o presintă risipirea ei în amfiteatru pe poalele împădurite ale munţilor Furnica şi Pietrele-Arse, şi de curăţenia şi aerul civilizat al oraşului. În adevăr, Sinaia, este străbătută în lung şi în lat de nenumărate străzi

largi, perfect şoseluite şi mai toate mărginite de trotoare bine aranjate. Ele nu cunosc nici praful, nici noroiul.

Topografia oraşului —Artera principală ce străbate Sinaia în tot lungul ei dela un capăt la altul, este şos. naţ., care prin cătunul Isvor şi marginea de S. a Sinaei*,* până aproape de fabrica de cuie (km. 126^{800}poarta numele de *Calea Orăţielor.* De aci înainte*,* până la capătul N.-Estic al parcului ia numele de *Bulevardul Ghika* şi ultimei părţi care ieşind din Sinaia, traversează şi cătunul *Gura-Pădurii,* i se zice *Bulevardul Ferdinand.*

Centrul *mondain* al oraşului este *Parcul.* În jurul lui sunt strânse otelurile cele mari, la capul lui de S. este staţie de trăsuri şi de taximetre, de lângă el pornesc câteva străzi principale şi în fine aci mişună lumea toată ziua, de dimineaţa până seara.

De lângă capătul său de N.-E. (cei despre Predeal) porneşte la dreapta către Prahova, *str. Gărei,* care urmează întâi direcţia N.-E., apoi îndreptându-se către S.-V. ajunge la gară. Aceasta este strada, pe care vin vehiculele dela gară în oraş; pietonii pot scurta drumul suind la deal *stradela Caraiman,* care răspunde tot în bulevardul Ghika în faţa otelului Caraiman, o sută metri mai la vale de punctul unde începe str. Gărei.

Dela gară, ca un fel de continuare a numitei străzi, pleacă către S, o variantă a şos. naţ. (lângă de 1600 m.), care urmează cursul Prahovei până lângă fabrica de cue, unde se întâlneşte cu bulevardul Ghika (km. 127); aceasta variantă, numită *Calea Prahovei,* a fost făcută pentru ca bulevardul să nu mai fie încurcat de cirezile de vite şi de căruţele ce toată ziua se perindează în sus şi în jos. Excelentă din toate punctele de vedere, ea mai este legată cu

bulevardul (şos. naţ.) prin două străzi fără importanţă: str. *V. A. Urechia* şi *str. Piaţa Unirii.*

Să revenim acum la parc. Din acelaş punct cu str. Gărei, porneşte către N. *şoseaua naţională* spre Predeal, numită de la Oppler, *bulevardul Ferdinand.* Tot din această piaţă către V., pleacă *str. Mănăstirei,* care urcând la Sfintele Locaşuri, lasă la stânga stradele *Cantacuzino* şi *Tache Ionescu* (cu scări), iar la dreapta trei stradele ce răspund tot la mănăstire şi dintre cari ultima este poreclită *Drumul Dracului*[55]. De aci strada traversează curtea Mănăstirei şi apoi urmează spre *Peleş* prin str. *Carmen-Sylva,* după ce dă drumul la stânga străzei *Furnica* şi *drumului. Sf. Ana.* Continuând a sui la deal, traversează *Peleşul* pe *podul Carmen-Sylva,* lasă la dreapta *str. Palatului,* şi trecând la distanţă prin faţa *Castelului-Peleş,* către care trimite altă ramură, şi pe la spatele *Corpuri de Gardă,* ajunge la *Pelişor. Î*n dosul Corpului de Gardă se desparte din ea str. cu acelaş nume, care dapâ ce taie în două drumul Sf. Ana, ese la *Grajdurile Princiare* de pe *str. Furnica.* Dela Castelul Pelişor în sus, această str. se transformă *într'o largă alee pe sub pădure,* care urcând la deal o pantă bine simţită, trece pe lângă fosta *Casă de Vânătoarea.* M. S. Regelui (actual *Foişor),* lasă la stânga *Drumul* şi *Podul Principele Carol* şi sue încă la deal în pădure cam 500 m. (Frumoasa alee descrisă poate fi urcată de automobile, biciclete şi trăsuri ca uşurinţă ; la capătul ei are cam 1 100 m. alt.)

Pentru a reveni la Sinaia, trebue să adăugăm că nu putem descrie în amănunţimi, numeroasele ei străzi şi drumuri, căci ar fi nevoe pentru aceasta de un volum întreg şi de aceea ne vom mărgini la cele mai importante. Drumul Principele Carol, pomenit mai sus, admirabilă alee lungă de 350 m. străbate una din cele mai frumoase şi mai bine îngrijite

păduri ale Sinaei, în care brazii uriaşi şi cărunţi, îşi dau coate de înghesuiţi ce sunt. El după ce traversează drumul Sf. Ana, ajunge la rezervorul de apă de pe Furnica, unde se întâlneşte *cu Calea Codruli* şi cu *str. Furnica.* Aceasta stradă care trece şerpuind prin partea cea mai populată a Sinaei, mahalaua[56] cu acelaş nume, se uneşte deasupra Mănăstirei cu str. Carmen Sylva. Lungimea ei totală este cam de 1700 m.

Pentru a completa topografia *Furnicei,* trebue să ne întoarcem jos în bulevardul Ghika, în centul comercial al oraşului, care coprinde oarecum şi centrul său geometric şi care este *Piaţa Unirei,* situată aproape de Râul Prahova între bulevard şi calea Prahovei.

Din bulevardul Ghika, cam din dreptul str. Pieţei (km. $128.^{500}$), începe s*tr. Poiana-Florilor* care întâlneşte zigzagurile s*tr. Brătianu,* ce vine tot din bulevard (km. $127.^{500}$), după ce a suit *Valea Iancului,* Ajungând sus pe coama dealului, trimite la stânga *str. Codrului* (construită în 1909), apoi coboară şerpuind în partea cealaltă spre Furnica (către N.) în *Valea Căşăriei,* unde întâlneşte *str. Lascăr Catargiu.*

Str. Lascar Catargiu plecând din Bulevard (km. $128.^{300}$) urmează cursul Vaei Căşăriei, lăsând la dreapta *str. Cantacuzino* şi ceva mai sus s*tr. Vârful-cu-dor,* apoi se continuă prin *str. Căşăriei,* care după un ocol frumos prin pădure se uneşte cu str. Furnica ceva mai jos de grajdurile Princiare. Anul acesta s'a isprăvit o a cincea stradă mare pe Furnica, *str. Codrului,* care face legătura între punctul cel mai înalt al str. Brătianu şi întretăierea străzilor Căşăriei şi Furnica.

În afară de aceste 5 artere principale Furnica mai este străbătută de câteva străzi mai mici ca: str.

Nouă, Davila etc., precum şi de nenumărate stradele şi poteci cari leagă aceste străzi între ele.

Nu putem încheia descrierea Furnicei fără a pomeni de *Calea Codrului,* plimbare frumoasă dar din nenorocire puţin frequentată. Ea începe după cum am spus din punctul unde drumul Principele Carol se întâlneşte cu str. Furnica. Aceasta şosea lungă de 5 km., după ce trece pe sub carierele de piatră Costinescu, pe din josul *Poenei Pusnicului* şi pe lângă *chioşcul Zgarbura* se sue până aproape de 1100 m. alt. De aci coboară şerpuind în zigzaguri îndrăzneţe până la podul peste Valea Isvorul-Dorului (cam 950 m. alt.), unde întâlneşte admirabila şos. naţ. Moroeni-Sinaia (km. $19.^{500}$dela Moroeni). Recomandăm în special această plimbare amatorilor de singurătate precum şi iubitorilor de frumuseţile naturei. Ea poate fi parcursă pe jos, cu bicicleta (având frâne solide)., cu automobilul, cu trăsura sau cu calul.

Pentru a completa descrierea planului Sinaei trebue să mai înşirăm şi următoarele străzi.

Strada Carol I, începe din bulevardul Ghika din acelaş punct cu str. Brătianu (km. $127.^{7oo}$), şi urmează direcţia S.-V. către marginea de S. a Sinaei. În tot parcursul său este legată cu bulevardul din care a pornit, prin străzile Luminei, V. A. Urechia şi Luther.

Strada Viitorului, construită în vara anului 1909, începe din str. Luminei; ea este continuarea str. Carol I şi urmează livezile[57] ce se întind între vila Gen. Robescu şi Spitalul Eforiei. Răspunde în calea Orăţielor (km. 125.400) lângă cantina fabricelor Costinescu.

Str. Isvor, care traversează o parte a cătunului Isvor, până în V. Isvorului la *Abator,* începe din

calea Orăţielor (km. 126.^{300}); ea duce şi la Spitalul Eforiei.

Str. Cantacuzino, începe din str. Lascar Catargiu şi cu o pantă bine simţită ese în str. Mănăstirei tocmai în dreptul stradelei „Drumul Dracului”[58].

Str. Spătarul Mihai Cantacuzino, fostă Poştei, înconjoară parcul până în str. Mânăstirei. Nu amintim decât în memoria întemeetorului mănăstirei Sinaia.

Dacă continuăm dela poarta N. a parcului, pe bulevardul Ferdinand, imediat ce am traversat Valea Peleşului, ajungem la Oppler (km. 129.^{300}), la spatele căruia se întinde o mică mahala a Sinaei, numită Piaţa-Nouă şi unde se ţine în fiecare an la 15 August „Târgul Sf. Maria”. Prin această parte trece *str. Primăriei, str. Valea-Rea* şi altele.

În faţa lui Oppler mai răspunde str. Palatului, pomenită mai sus. Ea este importantă prin faptul că în prelungire cu str, Carmen-Sylva, formează drumul pe care au loc iarna, cursele de *bob-sleigh.*

Aceasta este în chip mai mult sumar descrierea topografică a Sinaei. Ea are în total 36 străzi, pe cari pot circula orice fel de vechiule, şi în afară de acestea, mai sunt tot în interiorul oraşului, o mulţime de strade, stradele şi poteci, pe cari nu se poate merge decât cu piciorul, din cauză că unele sunt în pantă foarte mare (Str. Vârful-cu-dor) iar altele sunt cu scări (str. Tache Ionescu).

Diverse indicaţiuni. — Sinaia fiind o staţiune estivală de altitudine de primul rang, numeroase familii şi persoane se stabilesc pe timpul verei aci, ocupând vilele şi apartamentele, fie proprii, fie închiriate.

Sesonul durează de obicei dela 1 Iunie la 1 Octombrie, iar în plin este trei luni, 15 Iunie —15 Septembrie.

Otelurile sunt ocupate în general de persoanele ce nu se stabilesc la Sinaia pe tot timpul verei, sau de cei ce vin numai în plimbare.

Populaţia fixă a Sinaei este de 2479[59] suflete, din cari 1879 Români şi 6oo streini, sau 68o bărbaţi, 623 femei. 544 băeţi şi 640 fete.

Populaţia de visitatori în timpul verei se ridică până la 12000 sau 15000 persoane; dintre acestea, cam 8oo familii se stabilesc fie pentru o lună, fie pentru 2, 3 sau 4 luni. Trenurile de plăcere aduc şi ele Duminecile şi sărbătorile între 8ooo şi 1o ooo persoane în cursul unui seson.

Întreg oraşul începând din josul cătunului Isvor (km. 124.100), precum şi de pe calea Moroeni (km. $22.^{200}$ şi până dincolo de Gura-Pădurei (km. $133.^{700}$) este luminat cu electricitate.

224 globuri electrice cu arc şi 269 cu lămpi incandescente, dau oraşului, văzut noaptea din înălţime, un aspect feeric, iar amatorului de plimbări nocturne îi luminează calea *a giorno.*

De asemenea, oraşul posedă o reţea completă de canalisaţie[60], şi este alimentat întreg cu apă, adusă din două locuri deosebite. Dela isvoarele de S.-V. ale Peleşului (1400 m. alt.), ale căror captări s’au făcut 1897, şi dela isvoarele de sub Vânturişu, captate şi puse în funcţionare în 1904.

Isvoarele Peleşelului au un debit mediu de 3000 $m.^3$ în 24 ore, care în mod cu totul excepţional poate scădea până la 2000 $m.^3$, sau creşte până la 6ooo m.”, şi această creştere se produce foarte

încet numai în urma unei ierni foarte lungi şi cu zăpadă multă. Apa aceasta foarte bună şi higienică, rece şi limpede ca cristalul, n'are la isvor nici o bacterie pe centimetru cub. Compoziţia ei este următoarea : [61]

CO^3Ca ……. 0,079 gr.

SO^4Ca ……. 0,020 gr.

CO^3Mg. . ….. 0,004 gr.

Na Cl …… 0,006 gr.

Materii organice nedosate 0,026 gr.

Total 0,135 gr la 100 cm cubi.

Isvoarele de sub Vânturişu au un debit mai mare. Astfel media lor în 24 ore este de 6 ooo m^3, poate creste până la 7 ooo, sau descreşte până la 3500 $m.^3$în 24 ore.

Cum se vede Sinaia dispune în mediu de 9 ooo metri cubi de apă în 24 ore, şi chiar în timpurile foarte secetoase când acest debit scade la 5500—6000 m^3în 24 ore, cantitatea este absolut suficientă pentru acest oraş.

INDICAŢII PRACTICE-Oteluri, sunt 12 în Sinaia şi anume:

Marele otel Caraiman, completamente restaurat în anii 1900-901, are 120 camere, dintre cari 78 sunt cu un pat şi 42 cu două paturi. Din aceste din urmă, sunt 24 camere obligate, adică la fiecare din cele 4 colţuri ale otelului, sunt grupuri de câte 3 camere cari se închiriază împreună.

Este un otel de primul rang, mobilat luxos în stil modern şi având paturile complet asortate cu toate cele necesare. E luminat cu electricitate şi are băi, salon de lectură, terasă, două restaurante, fumoir etc. Preţul variază dela 6-12 lei pe zi de cameră, după poziţie şi etaj. Pensiunea pe zi 12 lei de persoană. Nu se dau camere fără pensiune. Pentru trecătorii cari doresc a lua masa la restaurant, sunt urmatoarele preţuri: dejunul de dimineaţa, 1 leu 50; dejunul dela 12°, 5 lei 50; *prânzul* de seara, 6 lei 50. La etajul III, sunt camere foarte frumoase ce se dau în timpul verei cu 16 lei pensiune pe zi, adică camera, mâncarea şi serviciul, aşa ca revine la 4 lei camera, pensiunea pentru mâncare rămânând tot 12 Iei, de oarece restaurantul e ţinut de Casa Capşa, care nu concede nici o reducţie. Otelul are şi garaj pentru automobile.

Otel Capşa, pe b-dul Ghica No. 74. Are 11 camere, este luminat cu electricitate şi are restaurant şi cofetărie de primul rang. Dintre acestea 2 sunt, saloane. Costul unei camere pe zi, 8, 10 sau 12 lei. Pensiune completă, dela 20 la 30 lei pe zi de persoană. Acelaş serviciu ca la otel Caraiman.

Otel Sinaia, situat în parc, are 30 camere, 10 mansarde şi este luminat cu electricitate. Preţurile sunt următoarele: camera cu 2 paturi, 32—40 lei pe zi; cu un pat 15-20 lei pe zi, şi mansardele 14 — 18 lei pe zi; aceste preţuri se înţeleg cu pensiune şi după felul şi poziţia camerei. Pentru trecători, dejunul costă 5 lei şi prânzul 6 lei de persoana. Camera fără pensiune nu se închiriază. Otelul are garaj pentru automobile.

Vila Carola sau Petit Hotel, situat pe str. Poştei, este dependinţă a otelului Sinaia, căruia îi este preferită, pentrucâ prezintă într'o măsură mai mică, desavantagele inerente vieţei de otel. Vila are 5 apartamente, compuse fiecare din câte 4

camere, antreu, verandă şi balcon. Două apartamente sunt mansarde, însă excelente de locuit. Fiind aşezată pe coastă, primul etaj face parte tot din parter, în urmă urmează trei etaje şi apoi mansardele. Se închiriază de preferinţă numai apartamente întregi. Preţul se socoteşte după mărimea şi felul camerei dela 18 lei pe zi în sus, cu pensiune. Fără pensiune nu se închiriază, iar în timp când camera e angajată şi lipseşti, pensiunea tot contează. Locatarii vilei iau masa chiar acolo. E luminată cu electricitate, are florărie, seră şi parc frumos aranjat. Este cea mai mare vilă din Sinaia.

Otel Regal, pe str. Poştei No. 2 şi în parc. Are 33 camere. Preţul după cameră, dela 3—10 lei pe zi. Pensiune completă dela 12 — 20 lei pe zi. Luminat cu electricitate.

Otel Bulevard, pe b-dul Ghika No. 73, lângă farmacie. Are 20 camere, categoria I şi II. Luminat cu electricitate. Camera cu un pat, 5 lei pe zi. Cu două paturi, 7 lei 50 pe zi. Pensiune completă pentru o persoană 10—14 lei pe zi după cameră. Două persoane 18—30 lei pe zi Dejunul de dimineaţă, 1 leu; dejunul dela 12°, 4 lei; prânzul de seara, 5 lei.

Otel Kubler fost Nicolau, b-dul Ghika No. 43, are 50 camere cu 8o paturi. A fost reparat şi mobilat complet în stil modern, în 1909. Este luminat cu electricitate şi are instalaţie complectă de bac. Preţul unei camere dela 5 la 12 lei pe zi, după felul camerei. Pensiunea completă pentru o persoană, 12 lei pe zi, cu cameră. Pentru familii cu copii, după învoială. Pentru trecătorii cari iau masa la restaurant: 3 lei 50 b.dejunul şi 4 lei 50 b. prânzul.

Otel Belvedere, str. Poştei Xo. 13. Are 15 camere: 3 cu câte un pat şi 12 cu câte două paturi. Preţul

variază după poziţia şi mărimea camerilor şi după timpul pentru care se închiriază.

Vile-Restaurante

Otel Oppler, b-dul Ferdinand No. 2. Camere 3—6 lei pe zi.

Otel Vârful-cu-dor, b-dul Ferdinand No. 14 şi 16. Are 30 camere; 3 lei pe zi cea cu un pat, 5—7 lei pe zi cea cu 2 paturi. În Iulie-August, otelul are şi restaurant.

Otel Regina, Otel Silvia şi Otel Alexe Popescu, toate situate în piaţa Unirei, au preţurile mai mici.

Vile şi apartamente cu luna sau cu sesonul. Socotind după numărul camerilor, şi după forma caselor, Sinaia are: 135 vile mari, 103 vile mici, 109 case obişnuite, şi 97 case ţărăneşti, situate în cea mai mare parte pe Furnica, în Isvor şi la Gura-Pădurei. În acest total de 444 case, nu sunt coprinse: clădirile dela Palat, cantoanele statului, şcolile şi noul local de judecătorie de pe b-dul Ghika.

Chiriile sunt cam acestea: vilele sau apartamentele mari, dela 2000 — 4000 lei pe sezon; vilele sau apartamentele mici, dela 1200—2000 lei pe sezon; casele ţărăneşti cu 2 — 3 camere 300 —500 lei şi casele obişnuite dela 400 — 1200 lei pe sezon.

Abatorul, este situat pe V. Isvorul-Dorului în cătunul Isvor. Anul acesta (1910), se constueşte pe locul celui vechi, un abator sistematic, care va costa 30000 lei.

Măcelării, sunt 4 în Sinaia, foarte curat şi higienic instalate.

Brutării, sunt tot patru.

Restaurante—Otelurile cele mari au restaurantele lor. În total sunt în timpul verei, 15 restaurante. La otelurile: Caraiman, Capşa, Sinaia, Regal, Bulevard, Kubler şi Vârful cu dor. Apoi restaurantele Ion Pasăre pe str. Lascar Catargiu No. 1 şi Strasman Carol, sus pe Furnica. În piaţa Unirei sunt: birt la Berbec, restaurant şi berărie Bucureşti etc.

Cofetării, sunt două în timpul verei.

Capşa pe b-dul Ghika No. 74. Casă de primul rang. Bomboane, ciocolată şi prăjituri, totdauna proaspete. Şampanie. Sală parchetată şi luminată cu electricitate, pentru concerte şi baluri.

Riegler, în parc şi în pădure la palat. Tot în parc este şi Casino Riegler. Ambele au aceleaşi preturi ca la Bucureşti.

Băcănii, sunt 14 în totul. Cităm principalele: George Mateescu în piaţa Unirei, este asortată cu cele necesare şi poate rivaliza cu orice băcănie mare din Bucureşti.

Magazinul de Consum Mercur, situat în parc, e deschis numai în timpul verei. Se poate spune despre el ca şi despre cel de sus.

Alte băcănii, tot bune, mai sunt: V. Gologan din piaţa Unirei; — la Hristache Stefanide pe b-dul Ghika vis-a-vis de otel Kubler; — Ion Pasăre pe str. Lascar Catargiu;— Carol Strasman şi Stoicescu sus pe Furnica, etc.

Berării. Coloseul Oppler, b-dul Ferdinand No. 2— Berăria Azuga la otel Silvia, în piaţa Unirei. — Eliseul Luther, str. Carol No. 33. — Berăria X. Popovici pe str. Spătarul M. Cantacuzino.

Brânzării. — Brânză de burduf, caşcaval şi urdă dulce, la: Radu Ardeleanu, stradela Căşăriei No. 2; —Andrei Stanicei, str. Luminei No. 1.

Lăptarii.—În timpul verei lăptăria Paianu şi Zavadinski are sucursală la Sinaia, b-dul Ghika No. 35. Laptele se împarte în oraş cu căruţa. — Mai sunt apoi numeroşi lăptari ambulanţi, ţărani din împrejurimi.

Magasine de vinuri.—Desfacerea produselor viilor Cantacuzino, în parc; tot aci se vând şi păstrăvi vii. — Desfacerea viilor Brătianu, tot în parc.

Prăvălii diferite.—În piaţa Unirei sunt: un magazin de sticlărie şi porţelan — două spălătorii; — o pescărie —un pălărier;—un cismar;—tinichigerie; —croitor;—brânzărie şi lăptărie;— ceasornicărie şi frizerie. Unele din el sunt instalate în cele 19 pavilioane ale Halei Comunale. Pe str. Spătarul M. Cantacuzino este un magasin de manufactură, un coafor şi un croitor. — Pe str. Lascar Ca-targiu un croitor.—În parc, un coafor, şi altul la băile de hidroterapie.

Zarzavat şi fructe. — în fiecare zi, vin Sârbii dela Câmpina, cu căruţele încărcate de zarzavat. Ei colindă tot oraşul, aşa că fiecare îşi poate cumpără ce-i trebue chiar la domiciliu. De asemenea ţărani şi ţărance, umblă cu fragi, smeură şi mure. În piaţa Unirei, s'au construit anul acesta (1910) de către Primărie cinci pavilioane, unde se vor vinde fructe şi zarzavaturi.

Poliţia şi paza oraşului. — Str. Primăriei No. 5. Sinaia are un poliţai, un comandant de sergenţi şi un comisar. Sunt 4 sergenţi de zi, şi 13 de noapte, iar pe timpul şederei M.M. L.L. acolo, se aduc dela Bucureşti vre-o 30 sergenţi, întrebuinţaţi exclusiv la paza palatelor.

Trăsuri de piaţă şi taximetre. — în Sinaia în timpul anului sunt 6 birji de piaţă. În vara anului 1909, au fost 60 trăsuri şi 6 taximetre automobile. Tariful taximetrelor este cel fixat prin anunţuri speciale. Tariful birjilor este următorul: 2 lei ora în oraş ; 1 leu cursa ; 2 lei dela gară acasă sau vice-versa; pentru excursii lungi, după învoială. Preţurile sunt cam următoarele, după felul trăsurei: Sinaia-Buşteni şi înapoi 4 -8 lei; Sinaia-Azuga şi înapoi 8 —16 lei; Sinaia-Predeal şi înapoi 14—30 lei; Sinaia-Comarnic 15—30 lei.

Staţii de trăsuri sunt: *a)* pe b-dul Ghika la poarta parcului; *b)* pe b-dul Ghika colţ cu str. Carol; *c)* pe b-dul Ghika la Hristache Ştefanide, şi *d)* în pădure la bufet (numai dimineţile frumoase).

Poştă, telegraf şi telefon, b-dul Ghika No. 80. În faţa otelului Caraiman.

În timpul anului, şi în timpul sesonului burourile funcţionează în modul următor:

1. Serviciile de mesagerii, mandate, Casa de economie şi abonamente la jurnale, deschise tot anul dela 8 — 12. a. dela 2—6 p. m, afară de duminicele şi sărbătorile când sunt deschise numai dela 8—12 a. m.;

2. serviciul de poştă uşoară este deschis tot anul, inclusiv sărbători şi duminici dela 8° dim.—6° seara;

3. serviciile de telegraf şi telefon sunt deschise : dela 1/14 Aprilie —1/14 Iulie, dela 7° dim—9° seara. Dela 1/14. Iulie —1/14 Octombrie, dela 7° dim.—nu noaptea;

4. taxa unei convorbiri telefonice în oraş, este de 25 bani; o convorbire de 5’ în judeţ 50 bani ; o convorbire de 5’ în judeţele vecine 1 leu ; o

convorbire de 5’ cu judeţele mai depărtate i leu 50. Taxa unui avis telefonic 25 bani. Convorbirile dela 10° seara în sus, se taxează îndoit;

5. Sinaia este legată cu Bucureştiul prin circuit telefonic special, şi poate vorbi, cu toate oraşele din ţară, legate prin circuite telefonice speciale, cu Bucureştiul. În Transilvania şi Ungaria, s,e poate vorbi cu următoarele oraşe: Duda-Pesta, Alba-Iulia (Qyuia-fehervâr) şi Cluj (Kolosvar), şi o convorbire de 3 minute costă 3 lei. Apoi cu Predealul Unguresc, Braşov, Sîreda (Csikszereda), Sibiu, Sighişoara (Segesvar), şi o convorbire de 3 minute costa i leu 50. Convorbirile urgente costă triplu. Avizul telefonic 1 leu;

6. scrisorile în oraş se împart regulat, şi sunt 3 sau 4 curse pe zi, în timpul verei;

7. scrisorile se ridică din cutii de 4 ori pe zi: la 6 dim., dim., la 4° p. m. şi la 7° p. m. Dela gara şi dela oficiul poştal ele se ridică cu 20’ înainte de plecarea fiecărui tren;

8. cutiile de scrisori sunt aşezate în următoarele străzi şi locuri: două pe str. Furnica (la No. 6 şi la magasinul stoicesc); una pe str. Mănăstirei No. 7; una pe str. Lascar-Catargi No. 7; una la otel Sinaia; una la otel Regal (în parc); una pe str. Poştei No. 1 (biroul Eforiei); una la otel Caraiman; una pe b-dul Ferdinand No. 2 (Oppier) ; una în piaţa Unirei ; una pe b-dul Ghika la administraţia plasei. No. 16; una în Piaţa-nouă; una pe b-dul Chika No. 68; una pe str. Carol No. 36; una la adm. Fabricelor Costinescu şi una la gara. Total 17 cutii de scrisori, cu cea dela oficiul poştal.

Tutun, timbre şi mărci poştale. — Mărci poştale la Oficiul poştal. Pe b-dul Ghika No. 68, este o mică librărie care vinde tutun, timbre şi mărci poştale.—

Mărci poştale şi tutun se mai găsesc şi pe la unele băcănii.

Primăria, care era în str Primăriei No. 5, se va mută în vara anului acesta (mo), în localul propriu din b-dul Ghika No. 56.

Judecătorie şi administraţia plasei, sunt instalate dela April trecut (1910), în localul propriu din b-dul Ghika No. 16.

Manegiu.—B-dul Ghika No. 29.

Doctori: D-rul Mamulea, la Spitalul Sinaia. — Doctorul Tomasian. str. Lascar Catargiu No. 7. — Dr. Emil Codru Drăguşanu, str. Valea-Rea No. 2. În timpul verei mai sunt diferiţi specialişti ca : Dr. Urechia, Dr. N. Tomescu, Dr. Stoicescu, Dr. Urlâteanu, Dr. Severeanu, Dr. Angelescu etc.

Farmacie. —B-dul Ghika No. 73. Florării. — Saier Nemeth în parc. — Florăria Weiss pe str. Lascar Catargiu No. 4.

Chioşc de jurnale şi cărţi poştale ilustrate. — Pe b-dul Ghika No. 68. — Chioşc la poarta de S. a parcului. — Chioşcuri în parc. — Vânzători ambulanţi în tot oraşul.

Bazaruri cu diferite lucruri.—În parc.—La poarta parcului. — Pe b-dul Ghika No. 68.

Fotografi. — Alfred Brand, str. Cărei No. 4. — Dusshek, b-dul Ghika No. 68.

Costume şi ţesături româneşti, pe b-dul Ghika.

Băile de hidroterapie. - Sunt aşezate în parc. şi au o instalaţie completă de hidroterapie. Apa limpede are o temperatură de $+70^{500}$la presiunea naturală. Sunt conduse de un doctor special, care are la

dispoziţie masseuri şi masseuse. Sesonul băilor ţine dela 1 Iunie la 20 Septembrie şi se pot lua orice fel de băi, calde şi reci, duşuri de tot felul, băi de vapori etc.

Eforia Sp. Civile, tratează cu o societate străină pentru construirea unui stabiliment nou de hidroterapie.

Cazarma, este situată pe un platou deasupra mănăstirei. Vara este ocupată de batalionul de vânători care face garda la Castel, şi iarna de o companie de infant.

FABRICI. A. Instalaţiunile industriale ale d-lui Emil Costinescu :

1. Fabrica de cherestea, înfiinţată la 1880, de către firma Popovici, Costinescu şi Co… În 1885 a fost răscumpărată de către d-l Emil Costinescu, care pe lângă maşinele existente, a mai înzestrat-o cu o turbină sistem Girard de 185 cai, o locomobilă sistem Wolff, două dynamo, mai multe gatere şi circulare pentru tăiat lemnărie, o moară pentru măcinat cereale, precum şi diferite alte maşini. Produce anual până la 10 000 m^3lemnărie şi ocupă zilnic până la 120 lucrători, dintre cari peste 90% sunt Români.

Lemnul ce se întrebuinţează în fabrică se exploatează din pădurile din împrejurimi. Se mai exploatează şi lemne de fag, pentru foc, până la 50 ooo m^3., precum şi pentru scânduri de hambare, doage, şindrile, lopeţi şi obezi. Se întrebuinţează până la 100 tăietori de lemne, precum şi până la 200 cărăuşi pentru transportul lemnelor, toţi Români.

2. Fabrica de var hydraulic, înfiinţată la 1886, este situată pe Prahova în jos, în localitatea numită

Gagu. E înzestrată cu o turbină de 120 cai şi cu diferite maşini. Produce anual până la 500 vagoane var, şi întrebuinţează zilnic 70 lucrători, toţi Români.

3. Fabrica de sârmă, de cuie şi de nituri de tot felul, fondată în 1891, este înzestrată cu o turbină sistem Girard de 130 de cai, o maşină cu vapori, doi dy-namo şi 63 diferite maşini pentru fabricat cuie, nituri şi tras sârma. Produce anual până la : 255 vagoane cuie, 85 vagoane nituri de fier şi 15 vagoane sulfat de fer (caiaican), Ocupă zilnic până la 100 lucrători, dintre care 90% sunt Români.

4. Fabrica de var alb gras şi linia funiculară aeriană, fondate în 1898, are 3 cuptoare cilindrice cu ardere continuă. Piatra de var alb, se transportă la cuptoare, cu un funicular aerian lung de 3200 m. Produce anual până la i 200 vagoane var alb. şi furnisează până la i ooo vagoane, piatră şi pietriş, pentru scopuri industriale, întrebuinţează zilnic 70 lucrători, dintre cari 95%. Români.

5. Fabrica de şuruburi mecanice, piuliţe şi rondele, fondată în 1906—907, este înzestrată cu 2 motoare electrice, un motor cu vapor şi 42 diverse maşini, încălzirea cuptoarelor pentru fer, se face cu reziduiri de petrol, după invenţia proprie a d-lui Costinescu. Poate produce până la 100 vagoane pe an, şuruburi, buloane., tirfoane, piuliţe, rondele şi nituri de tot felul, întrebuinţează zilnic 6o lucrători, dintre cari 95% sunt Români.

În rezumat, foloasele ce rezultă pentru ţară şi pentru Sinaia dela fabricile descrise, sunt următoarele :

Statul încasează 10.000 lei imposite anuale şi 100 000 lei taxe vamale.

C. F. R., încasează 311 000 pentru transportul materiilor prime la fabrici, precum şi a produselor fabricelor în diversele părţi ale ţării.

Cifra salariilor funcţionarilor şi lucrătorilor se ridică la 6oo ooo lei anual.

Deosebit de toate acestea, se cumpăra pentru trebuinţele fabricelor, dela fabricele din ţară, diverse materiale în sumă de 200000 lei anual.

B. Alte fabrici.

Fabrica de cutii de lemn. proprietatea Pascal Strarsabosky, str. Isvor. Situată pe şos. naţ. Moroeni-Sinaia în faţa pepinierei V. Neagră.

Exploatări de lemne şi *cuptoare de var,* mai are şi D-l Henri Boisguerin b-dul Ghika No. 2. D-l G. V. Bibescu are câteva exploatări de piatră de var, deasupra văei Codrului.

Uzina hidro-electrică, proprietatea Soc. Române pe acţiuni Electrica, a fost construită în 1900, şi este situată în stânga Prahovei, sub m-tele Piscul-Cânelui. Apa Prahovei, este barată mai sus de gară, în dreptul V. Rele, şi este trimeasâ de acolo la uzină, printr'un tunel lung de 900 m., care merge pe sub marginea m-telui Piscul-Cânelui, astfel că apa la uzina are o cădere de 17 m. Uzina dispune de următoarele forţe: 735 cai cu apele joase, 1042 cai cu apele medii şi 1156 cai cu apele mari. Această forţă este transformata în curent alternativ de 11 ooo volţi, care apoi transformat în 110 volţi, serveşte la luminatul oraşului şi al locuinţelor.

O bună parte din curent este trimisă la Câmpina (35 km). unde aceiaşi societate mai posedă încă o uzină electrică.

Scoale—Sinaia are două şcoli publice. Şcoala urbana mixtă „Carmen-Sylva” frequentată de 160 copii, situată chiar în oraş pe str. Brătianu, şi şcoala mixtă rurală „Principesa Maria” frequentată de 90 copii, situată în Isvor pe şoseaua Moroeni. Ambele sunt instalate în localuri noi, anume clădite, higienice şi impunătoare.

Pe lângă acestea, se mai adaogă o a treia şcoală mixtă catolică, cu curs primar după programa statului, întreţinută de societatea catolica şi frequentată de 25—30 copii. Ea e instalată într’un local închiriat pe b-dul Ghika, compus din două camere, dintre cari una serveşte ca biserică catolică.

Şcoala „Carmen-Sylva” este cea mai veche din Sinaia, şi origina ei este următoarea. Acum vre-o 30 ani, când se lucra Castelul Peleş, numeroşi lucrători se instalaseră în Sinaia cu familiile lor. Pe vremea aceea, regretatul archimandrit Nifon, simplu călugăr la mănăstire, decedat în împrejurări atât de triste, văzând cum copii acelor oameni umblau forfota şi îşi perdeau timpul, cere dela stareţ o cămăruţă mică, şi adună din aceşti copii, ca să-i înveţe religia, scrierea şi citirea. În scurt timp numărul lor crescu considerabil, aşa în cât în 1882 venind pe la mănăstire Ministrul Instrucţiunei de pe atunci. V. A. Urechiă, şi văzând cu câtă ardoare se devotase Nifon, acestei nobile căuşe, hotărăşte înfiinţarea unei şcoli chiar dela Septembrie acelaş an.

Şcoala a funcţionat la început cu doi învăţători şi era instalată în camerile dela mănăstire. Mult mai târziu s’a mutat într’un local închiriat, unde a stat până în 1899, când a fost clădit actualul local.

Casino. — Anul acesta (mo) Eforia Sp. Civile va începe construcţia unui casino măreţ.

Bancă populară, pe b-dul Ghika No. 30.

Spitalul situat în Isvor, a fost clădit în condiţii de higiena perfectă între anii 1893—1896, de Eforia Sp. Civile, care cheltueşte cu întreţinerea lui 40 ooo lei anuaî (1909 — 1910). Actualmente el are 40 paturi (1909-910), şi în el sunt primiţi bolnavii fără distincţie de religie şi naţionalitate. Este condus de d-1 Dr. Mamulea.

Parohie. — Anul acesta (1910) comuna Sinaia a fost declarată parohie.

Cai şi călăuze pentru excursiuni în munţi.

Staţii: în dosul otelului Sinaia, pe str. Spătarul M. Cantacuzino colţ cu str. mânăstirei, şi pe b-dul Ghika la Piaţa-Unirei.

Preţul cailor s'a urcat colosal în ultimii doi ani, fără ca această urcare să fie justificată prin ceva, mai cu seamă că numărul lor a crescut, iar numărul cererilor în 1909 a fost extrem de mic. În orice caz credem că preţul indicat de 6 lei pe zi de cal, plus mâncarea omului, este absolut suficient; 7 lei pe zi este prea mult. Călăuzele cele mai bune sunt: *David Turcu* şi *Gh. Ion Marin Văsii* amândoi din Secăria, oameni cinstiţi, de încredere şi cari cunosc munţii pe degete. În ceilalţi să nu prea aveţi mare încredere.

Diferite taxe. — Sinaia fiind declarată staţiune climaterică, are o taxă de vilegiatură. Această taxă este de 30 lei pentru o familie şi de 15 lei pentru o persoană singură, acestea însă numai pentru cei ce plătesc o chirie mai mare de 300 lei pe seson. Cei cari stau pe o chirie mai mică, sunt scutiţi de taxă.

Taxa apei este de 6 lei de cameră pe an.

Târguri. — La Sinaia are loc odată pe an, *Târgul Sf. Mării* (15 August).

Edificii importante, parcul şi plimbările în oraş.

MĂNĂSTIREA, după cum am spus la istoricul Sinaei se compune din două patrulatere. Pentru a pătrunde în patrulaterul cel vechi clădit la 1695 de Spătarul Mihai Cantacuzino, trebue să trecem printr'o uşă strâmtă care poartă, următoarea inscripţie în litere slavone. *„Această poartă şi cu toate înoiturile câte se văd aci, au fost făcute de părintele Dionisie Proin Tiruloiu în zilele lui Iv Nicolae Voivod în anul de la Adam 7228 (1730) Mai 20"*. Această inscripţie ne arată deci prima reparaţie făcută schitului dela fundarea lui. Curtea interioară *(30/40* m.), are de jur împrejur chilii pentru călugări şi un paraclis, iar în mijlocul ei este vechia bisericuţă cu hramul ..Adormirea Maicii Domnului" (15 August). La dreapta curge un isvor cu apă limpede şi rece. Cele patru ziduri ale patrulaterului sunt îndreptate către cele 4 puncte cardinale. Mănăstirea care înainte avea peste 70 călugări, nu mai are azi decât vre-o 15.

Architectura chiliilor, cât şi a bisericei este cu totul simplă. Biserica cu zidurile ei pare a reprezenta stilul romanic în formele lui cele mai simple, iar ornamentele compuse numai din câteva coloane, nu reprezintă nici un stil[62].

În privinţa picturilor bisericei sunt de observat două stiluri; stilul picturei româneşti din sec. XVII-lea şi stilul picturei bizantine nereformate[63]. Această pictură nu este însă cea veche, din timpul Spătarului M. Cantacuzino, şi constatăm acest lucru după următoarea inscripţie în piatră, pusă pe frontispiciul bisericei: *„Zugrăvit s'a această sfântă Biserică în silele prea luminatului Domn Iv. Alexandru Constantin Moruz Voevod, fiind*

Mitropolit Prea sfinţitul Dositei şi s'au săvârşit prin toată osteneala şi cheltuiala părintelui egumen Damaskin anul 1795, Septembrie 16". Pictura originară se mai zăreşte numai pe ici, pe colo.

În biserică sunt mai multe icoane şi vase de argint vechi. În interiorul bisericei sunt pictate portretele Spătarului M. Cantacuzino şi ale fraţilor săi.

Tot între construcţiile vechi, dar în rândul chiliilor, după cum am spus, este şi paraclisul lipsit de asemenea de orice artă. Pictura lui datează din 1792, din timpul stareţului Isidor, şi este acelaş gen de pictură bizantină ca şi în biserica veche. Acest paraclis are pe frontispiciu următoarea inscripţie: *„întărirea celor ce nădăjduise spre titu, întăreşte Doamne biserica ta, care o ai câştigat cu scump sângele tău* 7792 *Maiu* 7".

Clopotniţa cea veche, clădită la 1695 odată cu schitul, nu mai exista astăzi. Ea avea ziduri groase şi o poartă strîmtă, pe care abia putea încăpea un om călare.

Să trecem acum la al doilea patrulater clădit în 1846. Biserica mare din mijloc, zidită atunci, nu prezintă nimica deosebit nici ca stil arhitectonic, nici ca sculptură în piatră. Pictura foarte frumoasă a acestei biserici, a fost lucrată de pictorul Cătulescu, care combinase în mod nemerit stilul bizantin cu stilul occidental. Ea avea următoarea inscripţie pe frontispiciu deasupra uşei de intrare : *„La cursul anilor dela mântuitorul nostru Christos, 1693, s'a zidit sfânta mănăstire Sinaia de fericitul întru pomenire ctitor Michai Cantacuzino, marele Spătar, întru cinstea Adormirii Prea Sf. de D-zeu Născătoarei, iar la leatul 1843 s'a mai adăugat această Sf. Biserică, în zilele Prea luminatului nostru Domn G. D. Bibescu voevod, cu*

blagoslovenia P.S sfinţitului Archiepiscop şi Mitropolit al Ţarei, D. D. Neofit, cu cheltueala casei din afierosirile fericiţilor ctitori în numele P. Sf. Treimi şi în cinstea Adormirei P. Sf. Născătoarei de D-zeu, s'a început zidirea acestei biserici de roşu, în stăriţia P. Cuv. Ioasaf Arhimandrit, întru care an au şi răposat în Domnul, şi s'au desăvârşit prin stăruinţa, osârdia şi osteneala P. Cuv, sale părintelui Paisie, Arhimandrit acestui sf. locaş şi toate podoabele pre din lăuntru şi afară cu chiliile împrejur, cum st văd, anul 1846 August 15".

Această biserică, dărăpânându-se rău, a fost reconstruită din temelie de d.d. Mândrea şi Pompilian, între 1900 —1903, cu cheltuiala Eforiei Sp. Civile. Restaurarea ei a costat peste un milion de lei, şi aşa cum se prezintă astăzi, poate fi socotită printre cele mai frumoase şi bogate biserici din ţară. Ea are soclu de piatră albă, iar zidurile sunt de cărămidă. Are trei turle, una mare şi două mai mici. În faţa uşei de intrare frumos sculptată, sunt patru coloane de piatră admirabil lucrate. Toată biserica este acoperită cu tablă de aramă, pe care sunt făcute desenuri aurite în foc. Mănăstirea este restaurată în stilul bizantin pur, şi aceasta se poate constată mai cu seama la pictură şi mobilier. Este prima biserică din ţară luminată cu electricitate. În rezumat, splendoarea formelor şi a coloritului, bogăţia odoarelor sfinte şi a costumeler, precum şi organizarea acestei mănăstiri, îi asigură un loc de frunte printre monumentele de seamă ale României. Poate fi vizitată în orice zi, sub conducerea unui călugăr. A fost târnosită în zilele de 25 şi 26 Maiu 1908. Are următoarea inscripţie, d'asupra usei de intrare: „Bine cuvântat fie cel ce "vine întru numele Domnului".

Biserica aceasta, după cum am spus, este şi ea înconjurată de un patrulater. El are la S.-V. o clopotniţă clădită la 1891. La V., partea exterioară a chiliilor mă-nâstirei vechi, restaurate în 1909. La N., un şir de case cu ziduri groase, clădite în 1846, ele servesc de locuinţă stareţului şi altor călugări, şi de aci vederea spre Castel şi spre Bucegi este încântătoare. La E. este o galerie de lemn, şi la S., un şir de case clădite tot în 1846, şi restaurate de Eforie în 1891.

În ele M.M. L.L. Regele şi Regina au locuit verile dela 1871 la 1883.

Actualmente în aceste camere, sunt instalate *Muzeul* şi *Biblioteca* mănăstirei, înfiinţate cu ajutorul Eforiei la 1895 de răposatul Archimandrit Nifon, fost stareţ al mănăstirei Sinaia până în 1909. Muzeul şi biblioteca pot fi vizitate cu autorizaţia Stareţului.

Una din camerile de lângă Muzeu, fosta sală de mâncare a Regelui şi Reginei pe când locuiau în mănăstire are pe pereţi mai multe portrete, schiţate cu creionul de mâna însăşi a M. S. Regina. Pentru a se păstră mai bine, aceste schiţe au fost acoperite cu sticlă, susţinută de un cadru de lemn.

Muzeul Mănăstirei, coprinde peste 6oo obiecte, multe de mare valoare, altele artistic lucrate, şi conţinând mai multe icoane vechi şi diferite obiecte necesare serviciului religios.

Tot el mai conţine: O colecţie foarte interesantă de peste 100 medalii de aur, argint şi bronz, din cari mare parte dăruite de M. S. Regele.

O colecţie de monede vechi.

O colecţie de chihlibaruri, de agate şi de minerale.

O colecţie de tablouri şi fotografii, dintre cari unele dăruite de M. S. Regele.

O colecţie de fosile, de stalagmite şi stalactite, şi de interesante concreţii calcare.

O colecţie originală de săbii şi alte arme vechi.

Biblioteca Mănăstirei posedă peste 2 500 volume, printre cari unele de mare importanţă, iar altele foarte vechi, începând dela anul 1648.

PARCUL. — După cum am spus la descrierea oraşului, parcul este centrul *mondain* al Sinaei. Aci se plimba atât vizitatorii cât şi locuitorii oraşului, şi el este plăcut nu numai prin aranjamentul lui artistic şi întreţinerea lui foarte îngrijită, de către Eforie, ci şi prin poziţia lui şi vederile ce se desfăşoară din diversele puncte asupra Bucegilor, m-ţilor celorlalţi sau Sinaei.

În parc sunt: otelele, Caraiman, Regal şi Sinaia; — cofetăria şi casino Riegler;—desfacerile produselor viilor Brătianu şi Cantacuzino; — băile de hidroterapie;—florărie;—bazar; — magazin de consum; — doi coafori; — chioşc pentru jurnale şi cărţi ilustrate; — un pavilion unde cântă muzica militară;—un havuz care aruncă apa la mari înălţimi şi o cascadă.

Parcul a fost croit la 1881, de grădinarul paysagist Eder, belgian, care a murit în Sinaia, după ce abia terminase admirabila lui creaţiune.

Tot în parc, şi pus la loc de onoare, se află bustul *Principelui Dimitrie Grigore Ghica,* creatorul Sinaei de azi, fost Efor al Spitalelor Civile, timp de peste 20 ani.

Pe el se află săpată următoarea inscripţie:

Trei luni de zile pe an, muzica militară cântă în acest parc de două ori pe zi ; 10°—12° dim., şi 5° —7° p. m. În verile 1906, 1907, 1908 şi 1909, Eforia Sp. Civile a angajat şi orchestra Ministerului Instrucţiunii şi Cultelor pentru 2 luni de zile, aşa în cât programul era următorul: 15 Iunie—15 Iulie, cânta muzica militară după orarul de mai sus; 15 Iulie — 1 Septembrie. În terasa dela Riegler, anume construită, şi muzica militară dela 10°—12° a. m. şi 9°—11° seara; 1 Septembrie—1 Octombrie, cânta muzica militară 10°—12° a. m. şi 4°—6° p. m. În plus orchestra Ministerului, dedea regulat în fiecare Duminecă după dejun, concerte simfonice în sala Capşa.

BUFETUL DIN PĂDURE DELA PALAT —Deşi muzica cântă şi dimineaţa tot în parc, toată lumea merge însă dela 10° la 1° p. m., la *bufetul din Pădure.* Acest loc unde acum şapte sau opt ani, cânta regulat muzica militară dimineaţa, este unul din cele mai încântătoare ale Sinaei, şi este situat pe drumul Sf. Ana deasupra stradei Carmen-Sylva. (Vezi, harta Sinaei).

Bufetul din Pădure, este un mic pavilion înconjurat de jur împrejur de numeroase bănci, risipite în amfiteatru printre brazii seculari. Aci se poate ajunge fie pe str. Carmen-Sylva (cu trăsură), fie pe drumul Sf. Ana (numai pe jos), fie pe poteca „La Bufet” care începe din locul unde era înainte grădina zoologică; se mai poate veni şi de sus dela cazarmă.

Continuând dela *Bufet* în sus pe drumul Sf. Ana, se ajunge la Corpul de Gardă, la Castel, la Podul Principele Carol, la Foişor, etc.

DIVERSE PLIMBĂRI ÎN ORAŞ.—Fiindcă la descrierea topografică a Sinaei, am vorbit de

străzile şi şoselele ei, ne vom mulţumi a indica numai plimbările ce se pot face pe şosele în coprinsul oraşului.

a) Mănăstire—str. Carmen-Sylva—la rontul de sus din pădure. (Lungimea drumului 1 900 m.).

b) Mănăstire — str. Carmen-Sylva — pod. Pr. Carol — drum. Pr. Carol—Calea Codrului—şos. Moroeni—Sinaia—parc. (Lungimea drumului 13 500 m.).

c) Str. Căşăriei.

d) Str. Codrului.

e) Str. Brătianu. Aceste trei străzi, nici lungi nici obositoare, constituesc plimbări foarte plăcute, pe jos sau cu trăsura.

f) Pe b-dul Ghika în jos, la fabricele Costinescu, la Spital şi la cătunul Isvor.

g) Otel Caraiman—pe b-dul Ferdinand la banca dela km. 130. (Distanţa 1800 m.).

Se mai pot face şi alte combinaţii (Vezi mai departe cap. *Plimbări şi excursii mici împrejurul Sinaei).*

CASTELUL PELEŞ, PELIŞORUL ŞI CELELALTE CLĂDIRI DELA PALAT.

Castelul Peleş.—Dela Mănăstire, urmând la deal str. Carmen-Sylva, şi traversând podul cu acelaş nume peste Peleş, intrăm pe proprietatea Regală, Pietrele-Arse, de unde *Castelul Peleş*[64], care nu se vede din oraş, apare deodată în toată splendoarea lui, visitatorului mirat de a găsi o locuinţă cu totul modernă, ascunsă în umbra pădurilor seculare de brad. Rămâi fermecat, şi nu ştii ce să admiri mai

înâi ; decorul măreţ care înconjoară clădirea, sau clădirea din mijlocul decorului, al cărui plan pare a fi fost sugestionat de însuşi uriaşii munţi, aşa de armonios este legată natura montană de opera de artă.

Apropiindu-ne mai mult de acest monument, vom constata că architectura lui a fost inspirată de Renaşterea Germană*,* fără să aibă însă aspectul ameninţător şi răsboinic al castelelor feudale. Ferestrele lui mari împodobite cu graţioase grătare de fier, galeriile încântătoare ce-l înconjură pe cele patru laturi, acoperişul înalt prevăzut cu multe feluri de fierăstrui înguste, şi grădina — adevărat rai pământesc — ce-l înconjoară de jur împrejur, dau reşedinţei Suveranilor noştri, un caracter modern, senioral şi în acelaş timp monumental. Mai mult decât atât; fericita întrebuinţare a lemnului, care leagă una de alta părţile principale ale clădirei, dă Castelului un aspect rustic şi simplu, care încântă ochiul şi place cu atât mai mult, în decorul sever, dar sublim al muntelui. Vom rezuma istoricul clădirei Castelului Peleş[65] în 1873, Regele Carol, pe atunci Prinţul Carol, a cumpărat moşia Sinaia şi a însărcinat pe architectul Doderer*,* să facă planurile Castelului, pe care în unire cu Regina hotărâse să-l clădească, pe pajiştea din stânga Peleşului, deseori zărită de Ei în plimbările ce făceau dea-lungul acestui râu, şi care L-i se părea parcă pregătită într'adins, pentru ridicarea acestui mândru Palat.

Cum însă locurile erau aproape pustii, calea ferată nu era încă construită, iar drumurile erau rele şi nesigure, cărarea materialului necesar, ar fi fost colosal de grea, dacă nu chiar imposibilă. Atunci Prinţul numi o comisie, care avea să stabilească ce anume materiale se găseau pe loc. Comisia compusă din D-nii Stohr, sculptorul Curţii şi Ludovic Basset, secretarul particular al Prinţului, a

prezentat un raport, prin care arăta că piatră, lemn, var, nisip şi pământ galben pentru cărămidă, se găseau în abundenţă chiar acolo, şi că numai marmora trebuia adusă. Lucrările începură numai decât, şi de odată răsăriră ca din pământ, varniţe, ferăstrae, cărămidarii, precum şi un sat întreg de barace, locuit de vre-o 400 de lucrători cu familiile lor, căci pe lângă Castel aveau să se clădească grajduri, Corp de gardă, pavilion de vânătoare, şoproane pentru trăsuri şi case pentru funcţionari.

La început lucrul mergea foarte greu, din cauza izvoarelor nenumărate ce minau pajiştea pe care se ridica Castelul, aşa că în mai multe rânduri lucrările începute s'au dărâmat.

Greutăţile fura aşa de mari, în cât mulţi erau de părere să fie părăsit locul acesta primejdios.

Suveranul însă încrezător în puterea ştiinţei moderne nu se descurajă, şi lucrările înaintară astfel în cât în 1875, temelia Castelului era isprăvită de tot. Tot în acel moment, pavilionul de vânătoare fu acoperit, şi temelia grajdurilor pusă.

În ziua de 22 August 1875, avu loc solemnitatea punerii pietrei fundamentale, la care Prinţul Dimitrie Ghica, citi actul de fundaţie redactat în modul următor:

CAROL I

Prin graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională, Domn al Românilor.

La toţi de faţă, şi viitori sănătate;

Astăzi, Duminică, la 10 August, 1875, Noi Carol de Hohenzollern, Domn al Românilor, *în al treizeci şi şaselea an al naşterei Noastre, dinpreună cu* Elisabeta Doamna, *scumpa noastră soţie, şi cu ajutorul Celui a Tot-Puternic, am pus*

temelia Castelului Peleş *pe moşia noastră* Piatră-Arsă, *în vecinătatea sfintei mănăstiri Sinaia, zidită la anul 1695, de către Spătarul Mihai Cantacuzino.*

Clădirea acestui Castel s'a început în anul al zecilea al Domniei Noastre, fiind preşedinte al Consiliului de Miniştri, D. Lascar Catargi, preşedinte al Senatului I. P. S. S. Mitropolitul Primat Calinic Miclescu şi preşedinte al Adunarei Deputaţilor Principele Dumitru Ghica; iar Stării al Sf. Mănăstiri Sinaia S. S. Arhimandritul Onofrei. În acelaş an s'a început şi construcţia drumului de fier, care va lega oraşul Ploeşti cu Braşovul, prin valea Prahovei.

Drept care am subscris aceasta, spre a noastră pomenire în veacurile viitoare.

Acest pergament fu pus într'un tub de plumb, împreună cu un act de construcţie şi cu câteva monede, astăzi foarte rare, cari purtau efigia Prinţului, şi pe cari, Sublima Poartă, nu le îngăduise să circule. Tubul fu zidit în temelie.

După aceea Prinţul, lovind cu ciocanul în zid, zise :

„Să se ridice acest castel şi să fie într'o şi leagănul Dinastiei noastre în ţară".

Lucrările continuară cu activitate timp de doi ani, până la isbucnirea războiului din 1877—78, când ele fură întrerupte, după ce se luaseră însă toate măsurile pentru conservarea părţilor clădite. După război, în primăvara anului 1879, ele reîncepură cu ardoare, astfel că în 1883, mulţămită numărului mare de lucrători şi zelului antreprenorilor, edificiul şi dependinţele fură isprăvite.

Măreaţa serbare a inaugurareila care a luat parte lume din toată ţara şi din străinătate, a avut loc l 7 Oct. st. n. a aceluiaşi an.

La inaugurare, Generalul Creţeanu şeful casei militare a Regelui, dete citire următorului document:

„Eu, Carol I, Domn şi Rege

Cu Elisabeta Regina

După o silinţă neobosită de doi ani, în luptă cu un tărâm nestatornic, străbătut de isvoare, isbutit-am a pune la poalele Bucegiului, temelia acestei clădiri, în anul mântuirei 1875, iar al Domniei Noastre al IX-lea.

Zidirea s'a oprit pe timpul războiului pentru neatârnarea României.

Intrat-am în această casă a noastră în anul mântuirei 1883, iar al Domniei Noastre al XVII-lea ; datu-i-am nume: "castelul Peleşului".

Pavilionul de vânătoare fusese isprăvit din anul 1881, dar Suveranii, până la terminarea castelului, au locuit tot la mănăstire.

După solemnitate, Stohr executorul operei, a prezentat Regelui, pe o perniţă de catifea, cheia castelului, artistic lucrată. Cu dânsa Suveranul a deschis uşa de onoare, care este o adevărată operă de artă atât în ceea-ce priveşte canaturile de lemn sculptat cât şi armătura de metal, foarte artistic fasonată.

După terminarea castelului, s'a început întocmirea şi aranjarea parcului. Lucrarea a fost tot atât de grea ca şi a însuşi castelului, de oarece toate plimbările, aleele şi pajiştele, au trebuit să fie făcute pe umplutură deasupra unor pante de peste 30°, care erau săpate pe dedesubt de mii şi mii de isvoare.

Toate aceste isvoare au fost captate şi strânse la un loc pe canaluri, astfel că greu crede cineva astăzi că admirabilul parc al castelului precum şi nenumăratele alei şi poteci cari-l încing ca o pânză de paiangen, sunt drenate şi străbătute pe dedesubt

de o vastă reţea de canale, la 4—5 m. adâncime. Parcul aşa cum e acum, reprezintă în general stilul englezesc.

Pe terasa sau grădina din faţa castelului, se remarcă: un havuz monumental, care aruncă apa la 22 m. înălţime; poarta Vidinului, formată din canaturi de lemn acoperite cu fier şi găurită de gloanţe; o bancă rotundă de piatră, în stilul renaşterei, aşezată discret la stânga acestei terase; în fine, două tunuri luate dela Turci, în războiul pentru neatârnare.

Pe alea care leagă castelul cu Corpul de Gardă, reconstruit din nou în 1908—909, se află aşezată o coloană, oferită Regelui cu ocazia aniversarei a 25 ani de domnie, de către rudele Lui mai apropiate.

Astăzi în susul şi în josul castelului, dealungul Văei Peleşului cam pe o întindere de un km., se ridică mulţime de clădiri ce depind de palat, unele mai frumoase ca altele. În spatele Corpului de Gardă, se află o mare locuinţă destinată personalului de serviciu al Palatului. Dela Corpul de Gardă în sus, pe dreapta, cam în acelaş plan cu Castelul Peleş, s'a construit între 1899—1903, încântătorul *Castel Pelişor,* locuinţa Principilor Moştenitori, inaugurată la 24 Maiu 1903. Tot la dreapta, dar mai ascunsă între pomi este „Casa de Cavalerie" cu 20 de odăi, unde sunt găzduite suitele străine. Mai la dreapta şi ascunse de tot în pădure sunt serele şi casa grădinarului şef. Pavilionul mic de pe alea Carmen-Sylva (stânga), este casa arhitecţilor, şi în fine la dreapta dar mai sus pe aceeaşi alee se găseşte *Foişorul,* fosta Casă de Vânătoare a M. S. Regelui, şi fostă locuinţă a Principilor Moştenitori până în 1903. El e clădit în stilul elveţian şi împodobit cu mobile de artă, sculptate în lemn, metal, şi marmoră. La dreapta acestui edificiu, cel mai sus din Sinaia (990 m.

alt.), se află un lac şi o cascadă formată din apa luată dela Peleş, iar în pădure tot la dreapta lui sunt mai multe poteci, un chioşc şi două bordeie. La spatele bordeiului mai mare, este o cruce de piatra cu inscripţia următoare:

„*Vă închinaţi celui ce a făcut cerul şi pământul şi marea şi isvoarele apelor.*

Apoc. XIV 7.

De este însetat neamicul tău adapă-l cu apă.

Prov. XXV 21.

Dela Castelul-Peleş în jos pe str. Palatului, se înşiră mai multe dependinţe ale lui: grajdurile, şoproanele, lemnăria, spălătoria etc. iar în faţa castelului, jos pe apa Peleşului, lângă un lac, este situată fosta Uzină electrică a palatului.

Să descriem acum pe scurt interiorul *Castelelor Peleş şi Pelişor*[66].

Castelul-Peleş, construit în stilul Renaşterei Germane are peste 160 de camere. El se compune dintr'un corp principal, care are o curte interioară. La dreapta este un alt corp cu 2 caturi, şi în stânga o aripă legată de corpul central prin două galerii, cari coprind „curtea de onoare". Pentru a pătrunde în sălile de primire, oaspeţii trebuie să treacă printr'un vestibul luxos împodobit, fără să fie însă prea încărcat, şi apoi printr'un rând de stâlpi de marmoră colorată ajung la scara de onoare. La dreapta şi la stânga sunt portretele strămoşilor Regelui Nostru, şi tot acolo se află aşezată o placă de bronz, cu următoarea inscripţie, datorita lui Vasile Alexandri, şi compusă cu ocazia inaugurarei castelului :

„*Eu Carol şi al meu popor*

„Zidit-am într'un gând şi dor

„In timp de lupte al meu regat

„În timp de pace al meu palat".

Scara de onoare*,* urcă despărţită în două dela un loc şi răspunde în antreul cel mare bogat împodobit cu mobile de artă şi cu ferestre cu minunate vitrouri. Scara aceasta, prin coloanele ei de marmoră, dintre cari două de marmoră de Sinaia, prin lemnăria ei capo-d'operă de sculptură, şi prin coloritul admirabil al vitrourilor de la ferestre, formează însăşi un adevărat obiect de artă, pe care lumina filtrată prin vitrouri îl face să pară de o bogăţie neînchipuita. Aci se găsesc dulapuri sculptate, sipete vechi, mcscioare smălţuite, scaune şi foteluri mari în stilul renaşterei, etc. Ferestrele acestui antreu sau coridor se deschid în curtea de onoare, înzestrată cu o singură podoaba arhitectonică, o fântâna monumentală de bronz sculptat. Când vre-o fereastră e deschisă, murmurul apoi se aude în coridor, ca o muzică plăcută şi neîntreruptă.

Am spus că din acest coridor, se poate pătrunde în sălile principale de primire, pe cari le descriem pe scurt mai la vale.

Sala de mâncare, cu mobilierul ei îmbrăcat în piele de Cordova, cu lemnăria lucrată în stilul renaşterei, cu vitrourile ei reprezintând episoade felurite din viaţa seniorilor trecuţi, şi cu tablourile şi vasele ei vecin şi artistice, te transportă în vechile timpuri poetice şi îţi lasă impresia unei măreţii extraordinare.

O uşă minunat sculptată conduce din sala de mâncare în *Sala de biliard,* comod instalată şi prevăzută cu scaune de jur împrejur. Ea comunică printr'o mică galerie cu *Odaia turcească,*

împodobită toată de covoare scumpe, cu desenuri albastre şi roşii. Biliardul mai comunică, printr'o uşă frumoasă cu splendida

Sală de serbări, a cărei decoraţiune şi mobilier este în stilul maur, aşa că cunoscătorul se crede deodată transportat în Alhambra, celebrul palat al regilor din Grenada în fundul sălei, se află o fântână de marmoră alba, aşezată printre aurării, copie exactă a unei fântâni găsite în Egipt, şi care acum se află într'un muzeu din Viena.

*Salonul cel mare, î*n care se intră tot din condor, este de un caracter cu totul rece, ceremonios, şi se vede numai decât că este destinat primirilor oficiale. Uşa din fund a acestui salon comunică cu *Cabinetul M. S. Regina,* mic dar cochet, împodobit în stilul Ludovic XV cu porţelanuri de Saxa, bibelouri, diverse vase şi cu zidurile îmbrăcate în damasc roşu.

Sala de Muzică, atât de cunoscută prin seratele muzicale şi literate pe cari le-a dat Carmen Sylva acolo, comunică direct cu cabinetul descris mai sus. Prin instrumentele ei de muzică, cari-o mobilează şi o împodobesc, precum şi prin diferite vechi cărţi bisericeşti, note, panouri, etc., se poate zice cu drept cuvânt că este un sanctuar de artă.

Printr'un coridor, împodobit între altele cu un portret al Reginei ducându-şi fetiţa în cârcă, precum şi cu actul de fondaţie reprodus mai sus, al Castelului Peleş, se ajunge în bibliotecă şi în cabinetul M. S. Regelui.

Biblioteca care coprinde aproape numai lucrări asupra istoriei, artelor şi arheologiei, nu rămâne mai prejos de celelalte încăperi, prin gustul care a prezidat la împodobirea ei şi prin ordinea ce domneşte în aranjament. *Cabinetul de lucru* al Regelui, în care acordă şi audienţele este un

adevărat loc de retragere. Pecetea lui severă şi bogată, îţi arată că această odaie este a unui om care îşi vede de datorie, care şi-a luat în serios „meşteşugul de Rege” [67], şi căruia când n’o mai fi, istoria îi va zice de sigur „Carol înţeleptul”.

Lângă cabinetul de lucru este un frumos salonaş de aşteptare, împodobit cu o statuetă a Prinţului Carol Anton de Hohenzollern, tatăl Regelui Nostru.

În fine tot în catul acesta, se mai află, ca o completare a sălei de muzică, un *mic teatru,* pentru 100 de persoane, a cărui decoraţie veselă şi graţioasă a fost lucrată de G. şi E. Klimt şi T. Matsch, artişti renumiţi prin lucrările făcute la teatrul Burg şi la muzeul de bele arte din Viena.

O scara de un stil nobil şi serios, conduce pe visitator, din acest cat în etajul de sus. Ea răspunde într’un coridor cu aceiasi întocmire ca şi cel de dedesubt, cu deosebire că locul scărei de onoare este ocupat de o bogată bibliotecă.

Acest antreu dă în apartamentele rezervate oaspeţilor de distincţiune, şi mobilate în onoarea lor cu un lux particular. Aci au locuit împăratul Francisc Iosef al Austriei, Regele Eduard VII pe atunci Principe de Galles, Principesa mama Regelui şi alţii, pentru a nu cita decât pe cei mai de seamă.

Tot în acest cat sunt apartamentele private ale Suveranilor, dintre cari cea mai cunoscută cameră este *Cabinetul Reginei,* despre care s’a scris mult, şi care este de o bogăţie neînchipuită în culori bine armonizate, în ta-peturi frumoase şi în draperii scumpe. Lângă această odaie, este o bibliotecă mică şi înghesuită ca o chilie de călugăraş.

Pentru a isprăvi şi cu acest etaj ne rămâne să pomenim de[68] *Buduarul Reginei,* care are o vedere admirabilă spre răsărit; de *Camera de culcare a Majestăţilor Lor,* care are la fereastră în loc de perdea, un gobelin, ce reprezintă pe fiul lui Carol Magnu, salvându-şi iubita ; de *cabinetul de toilettă* al Reginei, împodobit cu tablouri vechi şi cu portretele Regelui în etate de 7 ani, şi în faţa Plevnei; de *cabinetul de toilettă* al Regelui, şi de un *Salon* plăcut, care are pe ambele faţade câte un balcon, din care vederea spre Bucegi şi spre Sinaia este încântătoare.

Din acest salon se pătrunde în *Marea Bibliotecă* a castelului şi în *Atelierul de pictură* al Reginei.

Cu acestea am isprăvit acest cat, şi nu ne mai rămâne să vorbim de cât de vârful turlei celei mari, *Trinkstube,* un fel de cârciuma germană cum se găsea în vechile castele feodale. Ea era făcută la început numai din lemn, dar acum în urmă a fost cu totul schimbată şi cu dânsa încheiem descripţia labirintului artistic al Castelului Peleş.

Înainte de a termină însă, această enumerare devenită forţamente prea lungă, trebue să spunem câteva cuvinte despre lemnărie, vitrouri şi lumina electrică. Fiindcă în împodobirea interioară a castelului, s'a întrebuinţat mult nuc şi stejar, a trebuit să se combine lemnăria în mod potrivit cu vitrourile, pentru ca apartamentele să n'aibă aspectul întunecat şi melancolic.

Cu simţimântul Său artistic, Regele a recunoscut că geamurile colorate erau de absolută nevoie pentru castel, şi trebue să recunoaştem că la Castelul Peleş combinaţia vitrourilor cu ornamentaţia interioară, a fost foarte bine nemerită. Se zice, că nu e castel în lume, la care

întrebuinţarea vitrourilor să fi fost mai completă, să aibă mai multă unitate şi să fie mai artistică.

Institutul F. X. Zettler din Munich a executat această geamurărie, din cari mare parte au fost mai întâi desemnate în culori de profesorii F. Widmann, Julius Jurs şi pictorul F. X. Barth. În resumat pe ferestrele colerate se aflã zugrăvită Istoria Ţarei şi universală, natura, poezia, viaţa omenească, pacea şi războiul, şi aceste reprezintări — lume minunată de idei — de forme, de culori şi de combinaţii, sunt vrednice de acest măreţ palat.

Tot castelul este luminat cu mii de lămpi electrice, cu arc sau incandescente, atât în interior cât şi în afară, astfel ră odată cu venirea nopţei, acest colţ de pădure străluceşte din depărtare de o lumină feerica.

Castelul Peleş, creşte şi se înfrumuseţează necontenit. El se îmbogăţeşte din an în an cu obiecte de artă, cu mobile, cu statui, astfel că o descripţie oricât de completă ar fi, niciodată nu va corespunde realităţei. Actualmente se lucrează din nou, la schimbarea şi amenajarea apartamentelor oaspeţilor străini.

Castelul Pelişor[69], arc 70 camere şi este construit şi mobilat în stil modern. Faţada lui, este în stilul Renaşterei Germane. În opoziţie cu seriositatea şi vechimea întrupate de Castelul Peleş, ci este de o artă veselă şi încântătoare prin culorile lui vii şi prin ornamentaţiile graţioase şi surâzătoare ale pereţilor, tavanelor şi mobilei sale.

Se remarcă în special următoarele odăi. *Camera Maură,* cu pereţii în imitaţie de marmoră. *Camera de aur* a Principesei, din balconul căreia vederea este admirabilă.

Camera de joc a Principeselor, pe zidurile căreia sunt pictate principalele animale de pe pământ, şi o mulţime de alte odăi pentru Prinţul, Principesa, Prinţişorii, suite, etc.

Toate în acest castel, fierăriile, lemnăria, mobilierul şi lămpile electrice sunt manifestaţiile artei moderne.

Alte monumente şi clădiri. — în afară de monumentele şi clădirile citate în această descriere, găsim necesar să mai pomenim şi următoarele vile, printre cele mai frumoase ale oraşului.

Vila Carola, cea mai mare din Sinaia, situată pe str. Spătarul M. Cantacuzino.

Vila Adina, în acelaş stil cu prima şi vecină cu ea.

Vilele G. Cerkez, Ştirbey, H. Catargi, Scarlat Yarka, Slătineanu, Costinescu, etc. pe b-dul Ghika.

Vila Vârful-cu-dor, pe str. Lascar Catargiu.

Casa Codrului, tocmai sus pe str. Brâtianu.

Vilele Blaremberg, Dr. Stoicescu şi Seculici, pe str. Cantacuzino.

Vila Mihai Haret, pe str. Vârf-cu-dor.

Vila Tache Ionescu, pe str. cu acelaş nume.

Vila Neniţescu şi Dr. Urlăţianu, sus de tot pe Furnica.

Vilele Urechiă, Zamfirescu şi Robescu, pe str. Carol şi o mulţime de altele, mari şi mici, unele mai drăguţe ca altele.

FLORA ŞI FAUNA — Flora este foarte bogată, atât la Sinaia în oraş cât şi pe munţi şi în împrejurimi. Botanistul rămâne entuziasmat în faţa coloritului admirabil şi a mulţimei de specii de tot felul, cari acoperă pajiştele şi crestele munţilor. După socoteala noastră, trăesc între Sinaia-Predeal, precum şi pe munţi, cam şapte la opt sute specii de plante cu flori.

Fauna, este mai puţin bogată şi în special mamiferele sunt slab representate. Pe munţi trăesc în stare sălbatecă: Urşi bruni *(Ursus arctos L.),* Urşi furnicari *(Ursus fornicarius ?)* varietate mai mare a primului şi porci mistreţi, toţi trei găsindu-se în număr foarte mare.

Se zice că înainte trăiau mulţi viezuri *(Metes taxus Bodd.)* ascunşi prin păduri, noi însă n'am văzut niciodată. Pe munţi sunt multe căprioare *(Rupicapra tragus Gray);* varietatea *capra neagră* este foarte rară. În fine vulpi, dihori şi veveriţe trăesc destul de numeroşi prin pădurile de lângă oraş.

Clasa Păsărilor este bine reprezentată, începând cu vulturii colosali ce locuesc văgăunile cele mai inaccesibile ale munţilor şi isprăvind cu mititica *Codiţă Roşie.* Cele mai rare pasări sunt cocoşii şi găinile sălbatice, cari -astăzi se întâlnesc extrem de rar şi numai prin desişurile cele mai de nepătruns.

Ca peşti nu trăesc prin apele acestor munţi decât păstrăvi, dacă aceştia mai există pe undeva în stare sălbatică.

Reptilele au mai mulţi representanţi inofensivi printre şerpi şi şopârle.

Dintre batracieni trăesc prin locurile umede mai multe specii de broaşte şi o salamandră frumoasă.

Clasa insectelor este mult mai numeroasă. În zilele de vară călduroase, livezile şi poenile sunt înveselite de sute de fluturi, cari sboară dela o floare la alta, şi cari represintă 60—70 specii de diurni (Rhopalocera). Cei nocturni (Heterocera), de culori închise şi de talie în genere mai mică sunt mult mai numeroşi.

Pe munţi dela 2000 m. alt. în sus n'am găsit decât 10 specii de fluturi. Coleopterele sunt numeroase atât jos pe vale, cât şi pe vârfuri.

Celelalte ordine de insecte, precum şi paiangeni, etc. sunt bine reprezintate.

În rezumat e de conchis că flora acestei regiuni este mult mai bogată ca fauna, care totuşi nu este sub normala ordinară în regiuni analoage prin poziţia lor geografică şi orogenetică.

PORTUL. Portul ţăranilor s'a pierdut din nenorocire aproape cu totul, mai cu seamă la femei. Foarte rar se mai văd azi femei, îmbrăcate în frumoase costume naţionale. Toate se gătesc ca la oraş, cu fustă, cu bluză şi ades nu lipsesc nici mănuşile.

Bărbaţii umblă cu cămaşă simplă albă şi cu iţari de pâslă. Extrem de rar se mai vede azi, câte un moşneag cu *chică* şi cu părul retezat dinainte.

AGRICULTURĂ. —Până acum 20 ani, dela Sinaia până la Azuga se cultiva in şi cânepă, din care ţărancele ţeseau pânză trainică românească. Astăzi acest bun obicei s'a perdut cu totul, şi între Sinaia-Predeal, afară de mici culturi de varză şi cartofi nu se seamănă absolut nimic.

RECAPITULAREA DIFERITELOR DISTANŢE, PE ŞOS. NAŢIONALĂ.

Bucureşti (Piaţa Sf. Gheorghe)-Sinaia (otel Caraiman) km. 128.^{700}

Ploeşti (Piaţa Unire.) „ „ „ 68.^{200}

Predeal (frontieră) „ „ „ 20.^{250}

Azuga (primărie) „ ., „ 11.^{900}

Buşteni (gara) „ „ „ 8.^{800}

Comarnic (gara) *„ „ „* 11^{500}

Câmpina (piaţa) „ „ „ 35.^{700}

SPORTURILE LA SINAIA—Sportul favorit, care se practică actualmente pe o scară întinsă la Sinaia este *Lawn-tennisul,* aşa că în vara anului 1909, erau în oraş vreo-16 tennisuri. Croquet se joacă mai puţin. Sinaia-Predealul având şosele admirabile, se mai face foarte multă bicicletă şi călărie şi se practică mult turismul cu motocicleta şi cu automobilul.

Sportul însă care ar trebui să fie foarte răspândit în aceste localităţi de altitudine, este turismul pe jos prin munţi, sau mai bine zis alpinismul. Din nenorocire însă, tocmai acest sport atât de sănătos din toate punctele de vedere, este cu totul delăsat. Mulţi pretind că numai *frica de necunoscut* îi opreşte de a merge pe munţi, adică lipsa totală de scrieri şi de informaţii asupra acestor munţi, îndrăznim să sperăm, că acest volum va fi în stare să risipească această frică şi această ignoranţă.

În afară de cele spuse, Sinaia este un centru în care s'ar putea practica cu cea mai mare înlesnire sporturile de iarna*, sky, bob-sleigh,* etc. În adevăr, în timpul iernei sunt deschise două sau trei oteluri, şi majoritatea caselor şi vilelor fiind bine

construite şi prevăzute cu sobe pot fi perfect locuite iarna, şi e regretabil că până acum nu se vedeniei un început temeinic de sporturi de iarnă, mai cu seamă că nici o altă localitate dela noi, nu oferă condiţii mai favorabile pentru astfel de sporturi.

Să sperăm, că micile încercări răzleţe făcute până acum pe acest tărâm, vor da roade bune, şi că în curând frumoasa Sinae va deveni prima staţiune de iarnă din Ţară, după cum a ajuns a fi numai în câţiva ani, prima staţiune de vilegiatură a României.

Plimbări şi excursii împrejurul Sinaei.

Le vom împărţi în trei categorii:

A. plimbări şi excursii pe şosele;

B. plimbări şi excursii mici prin pădure; şi

C. excursii mari în munţi.

A. - PLIMBĂRI ŞI EXCURSII PE ŞOSELE.

1. Sinaia — Buşteni,—Azuga,—Predeal, —Braşov (-k: km.).

2. Sinaia-Comarnic, — Câmpina (35 km.).

3. Sinaia-Moroeni Pietroşiţa (27 k.T..), etc.

Toate aceste drumuri, se pot face cu automobilul, bicicleta, trăsura, etc. şoselele fiind admirabile. Se pot face tot felul de combinaţii. Descrierea lor, precum şi distanţele în km. se găsesc în acest volum la capitolele respective.

B. — PLIMBĂRI ŞI EXCURSII MICI PRIN PĂDURI.

În general mai scurte de 15 km., socotind dusul şi întorsul.

1. — Castel Peleş - Cuibul Prinţesei; dist. dusul 1200 m. Timp necesar o jumătate de oră. Drum de cal şi de picior. Dela Corpul de Garda se urmează la deal alea Carmen-Sylva, se trece pe lângă podul Principele Carol, se lasă, apoi, una după alta, 4 poteci la dreapta, şi se ia a 5-a potecă cu tăbliţa *„Spre Poiana Stânei şi spre Cuib”.* Până aci se poate veni cu trăsura. Mai departe poteca excelentă şi uşoară conduce la Cuibul Prinţesei, o drăgălaşă construcţie de lemn, suspendată pe 6 brazi seculari. Are două camere mici şi o bucătărie, împodobite cu diferite obiecte de artă, cu piei de urs, etc. Un turn, cu o scară mobilă de lemn, serveşte la accesul cuibului. La stânga lui se află o cruce de piatră şi după inscripţia ce este săpată pe ea, se vede că e veche de vre-o 80 de ani. (Vezi harta Sinaei).

2. —Castel Peleş -Poiana Reginei (sau Lăptăria Regală); dist. dusul 2 800 m., şi Castel Peleş—pe la stâncile Clopoţelul şi Francisc Iosef—la Lăptăria Regală ; dist. dusul 3 000 m. Poteci numai de picior. Pe una singură se poate merge călare. Timp necesar 1—2 ore după mers. Sunt vre-o 4 drumuri toate foarte frumoase cari conduc la Poiana Reginei (1350 m.) şi la stânci. Stânca Francisc losef a fost amenajată în 1897, când s’a făcut şi unul din drumuri — cel mai larg—în onoarea vizitei pe care împăratul Francisc losef a făcut-o la 30 Septembrie 1897, M. S. Regelui. Drumul cailor se întâlneşte, înainte de a ajunge la stânca Fr. Iosef, cu o potecă frumoasă ce vine dela Carierele Piatra-Arsă. Una din potecile de picior, începe din poteca spre Cuibul Prinţesei, descrisă mai sus. Alta începe din spatele Castelului-Peleş, şi altele două împreună cu drumul cailor, încep mai de sus dela rontul aleei Carmen -Sylva, de

care am vorbit la descrierea topografică a oraşului. Stâncile Clopoţelu (făcută mult mai târzia) şi Francisc-Iosef (1299 m.), sunt nişte colţuri stâncoase, ascuţite, isolate în mijlocul unor prăpăstii adânci, şi înconjurate de jur împrejur cu grilaj de fier. Vederea din vârful lor este admirabilă.

Poiana-Reginei numită şi *Poiana-Stânei,* este o mare pajişte, aproape plană şi cu o păşune foarte bogată. Partea ei de N. se sprijină pe colosalele stânci cari formează baza muntelui Pietrele-Arse, al cărui vârf se înalţă la 750 m. deasupra ei. (Vezi harta Sinaei).

Unele din aceste poteci sunt însemnate din sută în sută de metri cu tăbliţe numerotate „*Castel—Poiana-Stânei".*

3.—Podul Principele Carol— Pescăria sau Popicăria Eforiei ; dist. dusul cam 500 m. Timp necesar 15 minute. Potecă de cal şi de picior. Poteca începe din stânga (cum mergi la deal) drumului Sf. Ana, aproape de podul Pr. Carol, de unde în 10' se ajunge la Pescărie, întoarcerea se face pe la N.-Vestul lacului, pe poteca care răspunde la jumătatea drumului Pr. Carol, sau pe cel care răspunde pe Furnica la întâlnirea, str. Furnica cu Calea Codrului (vezi harta Sinaei). Păstrăvii ce se cultivă în lacul dela Pescărie, se vând după mărime cu 1 leu şi 2 lei bucata. Tot aci este un bufet bine aprovisionat, precum şi o galerie pentru jucat popice.

4. — Podul Pr. Carol — stâncile şi pavilionul Sf. Ana; dist. dusul 1500 m. Timp necesar 20'—1 oră 30', după mers. (Vezi harta Sinaei). Drumul Sf. Ana, larg, frumos, şi cu bănci din dist. În dist. urcă dela pod direct la deal, până la o bifurcaţie unde se află 2 table indicatoare şi o bancă. Se iea la stânga

spre S.-V. drumul *„Spre Sf. Ana”,* lăsându-se cel care merge drept în sus *„Spre Vârful-cu-dor”* şi în câteva minute se ajunge la Sf. Ana,, (i 218 m. alt.) unde se găseşte un bun bufet şi de unde vederea asupra Sinaei şi a m-ţilor din stânga Prahovei este admirabilă. Drumul Sf. Ana până la răspântie şi de acolo drept în sus până la Captările de apă ale Sinaei poate fi urcat şi de căruţe, căci e lat ca o şosea. Din acest drum mare la Sf. Ana cam la 500 m. În sus de podul Pr. Carol, începe pe stânga o altă potecă frumoasă şi bine întreţinută (lată de 1 m.), care ese tot la Sf. Ana. Această potecă are panta ceva mai pronunţată, dar în schimb este mai scurtă ca drumul mare.

Sfânta Ana[70], este un vechi loc de rugăciune al pusnicilor din secolul al XV-lea, cari se adunau aci odată pe săptămână, pentru a se ruga lui D-zeu. Bătrânii din Sinaia spun, că numele acestui loc vine dela Sf. Ana din m-tele Athos, cu care seamănă mult ca situaţie şi positie. Decedatul archimandrit Nifon, scrie în cartea să despre Sf. Ana, că s’a convins însuşi de această isbitoare asemănare. Aceasta explică prin urmare, numirea Sf. Ana, căci mulţi dintre sihăstrii de pe V. Prahovei, fuseseră în tinereţea lor călugări la m-tele Athos, şi probabil că primii ermiţi au venit prin aceste locuri la 1453, pe vremea căderei Constantinopolului.

Ultimul pustnic, Inocenţie a trăit la Sf. Ana 26 ani, şi archimandritul Nifon, spune că a visitat localitatea pentru prima oară în Iunie 1879, când a găsit încă proaspete urmele lăsate de sihastru, mort numai de doi ani în deschizătura stâncii, era o mică şi sărăcăcioasă chilie, care avea în interior câteva scânduri noduroase — patul ermitului—un scaun vechi de lemn şi o masă. Pe pereţi erau sute de iscălituri ca şi acum. Acest pusnic care fusese în tinereţea lui monah, apoi preot deservant al

mănăstirii Sinaia, hotărâse să sape o mică bisericuţă în stâncă, al cărui început se vede bine şi azi, şi în acelaş timp îşi pregătea mormântul tot acolo. Moartea l'a surprins însă la Sinaia şi atunci a fost îngropat în cimitirul comun.

Pusnicul Inocenţie, era în vârstă de 25 ani, când a venit civil la Sinaia, în 1826. S'a călugărit apoi, iar mai târziu s'a făcut Diacon şi Preot şi a servit mănăstirea Sinaia până în 1851, când s'a mutat la Sf. Ana, unde a stat până la moartea lui. Era bine cunoscut de lumea care venea pe vremea aceea la Sinaia; multe persoane simţeau o adevărată plăcere să se ducă la Sf. Ana să-l visiteze şi să vorbească cu el, căci el era om foarte cult, care vorbea pe lângă româneşte, nemţeşte şi greceşte.

Unul din cei mai buni prieteni ai pusnicului Inocenţie, a fost marele Barbu Catargiu, care credincios obiceiului său vechi, petrecea verile la mănăstirea Sinaia, începând din anul 1852, şi a cărui iscălitura din 1838 vede şi azi pe stâncă.

La Sf. Ana, bufetul de jos poartă numele de chioşcul Sf. Ana, şi continuând pe potecă la deal se ajunge la apa Sf. Ana, care formează frumoase cascade şi de unde porneşte la deal un drum de trepte, care urcă în vârful stâncilor Sf. Ana. Urmând însă spre S.-V. poteca cea bună la deal, peste vre-o 400 m. ajungem la chioşcul de sus, sau *chioşcul Furnica,* (i 218 m.) situat în vârful unei stânci colosale, şi înconjurat de trei părţi cu prăpăstii adânci. Din acest vârf, panorama este încântătoare şi nu se poate descrie.

În fund se vede o parte din Poiana-Ţapului, Sinaia întreagă, iar jos chiar sub stâncă, chioşcul Sf. Ana, pare o jucărie de copil. La stânga, uriaşele stânci Sf. Ana, se ridic trufaşe şi sfidătoare aproape la aceiaşi înălţime.

Citãm câteva iscãlituri şi inscripţii interesante, de pe stânca din faţa chioşcului Sf. Ana:

Fig. 01

Toate aceste inscripţii sunt scrise cu litere cirilice amestecate cu latine.

Fig. 02

Ultimele douã rânduri scrise cu litere cursive au fost din nenorocire rase acum vre-o trei ani, şi înlocuite cu iscãlitura unui ilustru necunoscut, care nu a gãsit sã şteargã altceva decât inscripţia cea mai veche ce se pãstra.

Sfãtuim pe cei tari de picior cari nu suferã de ameţeala prãpãstiilor, sã se sue în vârful Stâncilor (distanţa 1 ooo m.), pe drumul de scãri pomenit mai sus, care începe dela V. Sf. Ana. Drumul e greu, şederea în vârf periculoasã, pentru cei neobicinuiţi cu locurile rele, dar în schimb recompensa este mare. Splendoarea panoramei nu poate fi descrisã. Pentru a nu fi nevoiţi sã ne întoarcem înapoi din aceste vârfuri, se va urma poteca cãtre N.-N.-E. aproape pãrãsitã astãzi, (vezi harta Sinaei) care rãspunde în drumul reservoarelor (dist. dela Sf. Ana în acest drum 1500 m.). De aci coborând drumul la vale, se ajunge la rãspântia de care am vorbit la începutul acestei excursii.

5.— Podul Principele Carol—isvoarele Peleşului şi apoi la Poiana Reginei. Dist. dusul 5 ooo m. Drum numai de picior. Timp necesar 1—3 ore. Poteca e prevãzutã cu bãnci. Lãsându-ne jos în V. Peleşului, chiar pe lângã acest pod, dãm de o potecã largã şi frumoasã. Aceastã potecã urmeazã şerpuiturile Peleşului chiar pe lângã apã, şi traverseazã locuri încântãtoare. Cascadele şi Cheile Peleşului se succed fãrã încetare, pânã la o

răspântie de 4 drumuri unde se întâlneşte ramura Peleşului, de E., cu cea a Peleşelului,. de N.N.E. Toate aceste drumuri au table de indicaţie. Unul uneşte acest punct, cu una din potecile descrise la No. 2, Spre Lăptăria Regală. (Lung. acestei poteci de legătura foarte frumoasă este cam de 500 m). Altul, părăsit astăzi are aceiaşi direcţie, însă răspunde mai sus. Al treilea *„Spre Sf. Ana”* urcă la deal panta muntelui prin 172 trepte, şi ese în drumul de căruţă care sue la reservoare, dela bifurcaţia spre Sf. Ana (vezi No. 4). Atragem atenţia că pe acest urcuş, şi tocmai în mijlocul drumului, este o gaură mare în stâncă, fără fund, căci se aude prin ea la 1oo m. dedesubt, curgând Peleşul. În fine al 4-lea drum care porneşte de aci, este cel care urcă ramura de E., a Peleşului, până la isvoarele[71]lui, după ce trece pe lângă cascade admirabile. Dela Isvoare într’un sfert de oră se ajunge la *Lăptăria-Regală,* luând poteca la dreapta. Capătul acestei poteci răspunde în Poiana Reginei la marginea opusă celei în care se ajunge prin drumurile descrise la 2 B. (Vezi harta Sinaei).

La Lăptăria Regală, aşezată pe *Poiana-Reginei* (1 350 m. alt.) sunt peste 20 văei de Elveţia.

6.—Podul Pr. Carol—Reservoarele sau Captările, pentru alimentaţia Sinaei cu apă, (Peleşului) : dist. dusul 4000 m. Timp necesar 1—3 ore. Drum de căruţă de cal şi de picior. Se urmează drept la deal drumul Sf. Ana, descris la No. 4, şi după multe zigzaguri, precum şi după ce s’a lăsat la dreapta scara ce urcă din V. Peleşului (vez. No. 3) şi poteca ce vine din vârful stâncilor Sf. Ana (vezi No. 4), se ajunge la Captările sau Reservoarele de apă ale Sinaei (1 4oo m. alt.). Plimbarea nu prezintă decât un interes ştiinţific. Aci sunt captate isvoarele de S.-V. ale Peleşului numite şi Peleşelul (vezi harta Sinaei).

7.—Castel Peleş — Poiana Ţapului, *(mormântul lui Kremnits);* dist. dusul 5600 m. Drum de cal şi de picior. Timp necesar 1—3 ore după mers.

Poteca începe vis-a-vis de Coloseul Oppler, din b-dul Ferdinand, şi urmează creasta m-telui până în stânga Castelui Peleş, unde este o bifurcaţie. De aci o ia spre N., şi merge prin pădure paralelă cu şos, naţ., care bine înţeles nu se vede, până la Poiana-Ţapului. Drumul este însemnat din sută în sută de metri cu tăbliţe „ *Castel — Poiana-Ţapului,* (Vezi harta Sinaei).

8.—Castel Peleş—Prahova. Drum de cal şi de picior. Timp necesar 1 oră.

Din spatele Castelului Peleş, sunt 2 ramuri cari pornesc spre Prahova. Una lungă de 2200 m., răspunde în şos. naţ. la km. 131, adică mai jos de Gura-Pădurei. A doua, lungă de 3500 m., ese la funicularul dela Poiana-Ţapului, în dreptul km. 132. Drumurile sunt însemnate din sută în sută de metri cu tăbliţe *„Castel-Prahova”.* (Vezi harta Sinaei).

9.—Castel Peleş—Cascada Urlătoarea; dist. dusul 6ooo m. Drum de cal şi de picior. Timp necesar 1 oră şi 30’— 3ore. Urlătoarea este o frumoasă cascadă, formată de V. Urlătoarea Mică, care mai jos unindu-se cu Urlătoarea-Mare, dă naştere Vaei Urlătorilor (vezi, *Excursii mari în munţi,* artera 1.). Cascada s’a numit aşa din cauza sgomotului infernal pe care-l face, deşi apa nu cade dela o înălţime mai mare de 10 m. Locul este demn de văzut, şi cum drumul este uşor şi splendid atât ca poziţii cât şi ca întreţinere, sfătuim pe amatorii de spectacole marote ale naturei, să meargă negreşit să o vadă.

Poteca începe din spatele Castelului Peleş şi este uşor de găsit după tablele de indicaţie. Afară de

aceasta, tot drumul este însemnat din sută în sută de metri cu tăbliţe *„Castel-Urlătoarea”*. Drumul trece chiar prin cariera Piatra-Arsă (3500 m. dela Castel), după ce a lăsat la stânga o potecă spre Lăptăria Regală (vezi 2B, de mai sas).

10.—Castel Peleş—peştera lui Bogdan,[72] din Piatra-Arsă ; dist. cam 5 ooo m. Drum numai de picior. Timp necesar 2 — 3 ore. Până la carierele Piatra-Arsă se urmează drumul spre Urlătoarea (vezi 98.). Imediat după cariere o luăm la stânga, pe o potecă naturală, numai de picior, care urcă din greu panta m-telui. După un urcuş mare, urmează un mic coborâş în zigzag pe o potecă prăpăstioasă şi foarte rea, apoi iar un urcuş mic şi ajungem la gura Peşterei. Intrând în interior cu lumini, se constată că este formată peste tot dintr’un calcar aşa de moale, încât pare că se topeşte. Ţăranii numesc aceasta *lapte de piatra* 2). Peştera e mică, cam 15 m. lăţime, 20 înălţime şi 50 m. lungime. Se văd nişte lemne în interior, cari par a fi fost cândva scări. Astăzi este foarte greu de pătruns până la fund, căci nu mai ai nici un punct de sprijin în drumul foarte lunecos. De altfel peştera este cu totul uitată, şi noi n’am dat de ea decât graţie obiceiului nostru, de a face explorări prin locuri puţin umblate şi sălbatice. Cine voeşte s’o viziteze trebue să se îmbrace cu un rând de haine condamnate, căci ori cât te-ai păzi, e imposibil să nu te murdăreşti rău de varul acela, care nu se mai curăţă.

11.—Poiana Reginei—peştera lui Bogdan, din Piatra Arsă; dist. cam 2 500 m. Timp necesar 1—2 ore. Drum numai de picior. La această peşteră, se poate merge şi dela Poiana-Reginei, însă astăzi drumul este cu totul părăsit. Poteca o ia spre E., prin locuri foarte plăcute. Cam dupe 1 km. de coborâş, se ajunge la o tulpină cu trei fagi, de unde începe spre N.-E. o potecuţă abia vizibilă, care

urcă puţin şi trecând apoi printr'un bolovăniş mare, coboară direct la Peşteră. În cazul când se urmează acest drum, întoarcerea se poate face prin cel dela No. 10.

12.— Sinaia—stâna Cumpătul; dist. cam. 4000 m. Timpul necesar 1½ — 3 ore. Drum greu, cu urcuş colosal şi numai de picior. Poteca începe din Valea Rea în sus de gară. Ea sue chiar dela început muchea de S.-V. a muntelui. Îndată ce-am ajuns la gol, deasupra pădurei, vederea care se deschide asupra Sinaei şi Bucegilor este de o măreţie fără pereche, întoarcerea se face pe acelaş drum. Valea Rea se numea înainte, *Valea Rourată,* din causa multelor isvoare ce curg din muntele Cumpătul, numit înainte *Gârbova,* şi din Piscul-Câinelui. Numirea de Rea, îi vine dela mulţimea vânturilor violente cari suflă iarna în Sinaia din această vale. Locuitorii numeau înainte toată această regiune *Vârtejul Dracului,* fiindcă ziceau ei, *„vântul de miasă-noapte* se *isbeşte de creasta Gârbovei, îmbătrânit în rele, şi se îndreaptă pe Valea Rourată în Sinaia".* De altfel şi azi V. Rea se bucură de o reputaţie foarte urâtă printre visitatorii Sinaei, cari presupun că orice vreme rea vine numai din acea parte.

13.—Sinaia-pavilionul Piscul Cânelui; drum de cal şi de picior. Dist. dusul 1500 m. Timp necesar 20 minute—2 ore după mers. Dist. întoarcerea 2 ooo m. Poteca începe de lângă uzina electrică, şi urcă în zigzaguri până la chioşcul Piscul-Cânelui (990 m. alt.), din *Poiana Carp,* Dela acest chioşc este cea mai frumoasă vedere asupra Sinaei, căci ea poate fi admirată dela un cap la altul, întoarcerea se face pe drumul care dela chioşc o iea spre dreapta (către n.), şi care ajunge jos la gara Sinaia. Aci era un pod pentru a trece Prahova. Amândouă aceste drumuri bune, sunt prevăzute cu bănci din distanţă în distanţă. Acum câţiva ani la chioşc sus

era bufet. Astăzi acest pavilion este cu totul părăginit. (Vezi harta Sinaei). De doi ani podul peste Prahova nu mai există, astfel că drumul care ese la gară e condamnat.

14. — Sinaia-vârful m-telui Piscul Cânelui ; dist. 5000 m. dusul. Drum de cal şi de picior. Timp necesar 2—4 ore. Poteca porneşte din Sinaia, din faţa fabricei de siropuri a D-lui Costinescu, din dreapta liniei ferate (cum mergi spre Predeal), urcă muchia m-telui Piscul Cânelui şi ajunge la gol. Aci trece pe lângă un fost pavilion (pavilionul Cânelui), astăzi adăpost de oi şi ajunge, în *vârful Cânelui* (1432 m. alt.), de unde vederea asupra munţilor înconjurători este foarte interesantă. Pentru întoarcere urmăm acelaş drum până mai jos de *pavilionul Cânelui,* de unde luăm o potecuţă către N. Această potecuţă trece pe lângă o fostă stâncă, de unde începe o potecă lucrată care coboară la chioşcul Piscul-Cânelui (vezi 13b), de unde întoarcerea în Sinaia se face pe unul din cele două drumuri. Timpul necesar întoarcere! din vârful Cânelui este de 2—3 ore după mers. Această plimbare este interesantă, prin priveliştele frumoase, pe cari le are excursionistul din diferitele ei puncte, asupra Văei Doftanei (către E.), Sinaei, Bucegilor, precum şi asupra acestei culmi a Baiului.

15. — Din str. Brătianu, pe poteca Spitalului —la Spital; drum de cal şi de picior. Lung. potecii cam 3250 m. Ea începe de sus din str. Brătianu de lângă V. Iancului. De aci merge tot prin pădure, când urcând, când coborând, trece pe sub funicularul Costinescu şi coboară în fundul Văei Sgarburei, al cărui mal drept îl urcă apoi, şi ajunge la Spital. Drumul foarte frumos şi bine îngrijit, are bănci din distanţă în distanţă. Lungimea totală a acestei plimbări este de 5100 m., adică b-dul Ghika (km. $127.^{700}$) — str. Brătianu — poteca Spitalului —

Spitalul — str. Isvor — calea Orăţielor (km. 126^{500}) şi b-dul Ghika în punctul întâlnirei lui cu str. Carol, de unde am plecat, (vezi harta Sinaei). Timpul necesar 2 — 4 ore.

16. — Calea Codrului — poiana Paşnicului — Sf. Ana; drum de cal şi de picior. Timp necesar 1—2 ore. Dist. 3 ooo m. Din calea Codrului, (la km. 2.500) după ce trecem *fântâna lui Gătej,* ajungem la chioşcul Sgarbura. De lângă acest chioşc pleacă spre N., o potecă frumoasă şi bună *spre Poiana Pusnicului şi spre Vârful-cu-dor".* Ea urcă la deal, trece prin spatele Carierelor Costinescu, şi ajunge într'un minunat luminiş ascuns, numit *Poiana Pusnicului.* De aci tot de a coasta, poteca continuă a urca câteva sute de metri, traversează drumul vechi pe plai la Vârful-cu-dor, ajunge la fântâna lui Davila (vezi, Artera II, 8, al cap. *Excursii mari în munţi),* şi apoi la o răspântie de trei drumuri. Lăsăm drumul spre chioşcul Davila şi *„spre Vârful-cu-dor"*, şi o luăm la vale pe drumul *„spre Sf. Ana",* pe care repede ajungem la chioşcul Furnica şi la Sf. Ana (vezi, 4B, şi harta Sinaei).

Poiana Pusnicului, se numeşte aşa, pentrucă aci a locuit un pusnic, care a murit în anul 1885 sau 1886.

Părintele nostru a vizitat de mai multe ori pe acest ermit în anii 1883 şi 1884; el avea o căsuţă de lemn în care locuia, şi o grădiniţă în care cultiva ceapă, cartofi şi varză. Contrar pusnicului dela Sf. Ana, acesta era abrutizat cu totul, şi nu puteau scoate dela el nici o vorbă.

17.—Str. Brătianu-Calea Codrului; drum de cal şi de picior. Dist. 1 400 m. Timp necesar pentru parcurs o oră. Din str. Brătianu, de deasupra fostului platou al vechei Cazărmi, sau de deasupra şcoale Carmen-Sylva, începe o potecă bună şi bine

îngrijită, care urcă spre N. În pantă dulce, până răspunde în Calea Codrului.

Cu această ocasie putem spune, că actualul platou al cazarmei, a fost făcut cu ocazia întocmirii parcului Castelului Peleş, pentru care s'au cărat din vârful acelui deal prin ajutorul unui funicular aerian, peste 100.000 m.cubi de pământ. (Vezi harta Sinaei).

18.— Sinaia (otel Caraiman)-lăptăria Piatra-Arsă.

Se merge pe şos. naţ. până la funicularul dela Poiana Ţapului (km. $132.^{300}$) de unde se trece Prahova pe pod, la Lăptărie. Dist. 3600 m. Plimbarea aceasta nu e tocmai plăcută pe jos, din causa marei circulaţii care este pe şos. naţ. (Vezi harta Sinaei).

19. — Sinaia (otel Caraiman) - Sinaia Nouă; dist. 3 8oo m. pe şos. naţ., lângă abator. Sinaia Nouă, este o câmpie mare pe proprietatea Isvor, lângă Valea Isvorul-Dorului (km $121.^{900}$al şos. Naţ.), unde acum câţiva ani s'au croit mai multe strade cari au şi fost pietruite, cu gândul de a vinde locuri pentru vile. Să vede că încercarea n'a reuşit, de oarece nu s'a clădit nimica, şi stradele au fost năpădite de iarbă. (Vezi harta Sinaei).

20. — Excursiune pe brîul Furnicei. Este o excursiune mai lungă. Se merge pe la Sf. Ana, chioşcul Furnica, (vezi no. 4) apoi se continuă drumul la deal spre chioşcul Davila (1 375 m. alt.). De aci tot în sus pe potecă bună se ajunge la *Valea cu Brazi* şi la *Piatra Turcului*[73]. De deasupra Pietrei-Turcului, se părăseşte drumul şi se ia o potecuţă la dreapta (către N.-v.) care urmează brânele m-telui Furnica până iese în Piatra-Arsă de unde pe poteca bună a Pietrelor-Arse, se face întoarcerea la Sinaia, fie pe la Lăptăria-Regală fie

pe la reservoare. Circuitul descris aci, are aproximativ dela podul Pr. Carol la podul Pr. Carol, vre-o 16 km. Este deci o excursie mai lungă. Drum de cal şi de picior. Timpul necesar pentru parcus 4—9 ore după mers.

21.—În afară de citatele plimbări şi mici excursiuni, mai sunt în spatele Castelului Peleş şi al Foişorului, o mulţime de poteci şi alei, cari de cari mai bine îngrijite şi mai frumoase. Ne este imposibil însă să descriem, acest labirint de plimbări. Fiecare alege şi parcurge pe cele care-i convin, şi cine are ori cât de slabă cunoştinţă a topografiei locale, nu se poate rătăci.

Drumurile descrise la numerile 3, 4, 6, 15, 16, 17 şi 20 o parte, au fost construite şi sunt întreţinute în stare excelentă de către Eforia Spitalelor Civile.

Cele dela numerile 1, 2, 5, 7, 8, 9 şi 21, au fost construite şi sunt întreţinute într'o minunata stare de curăţenie de către Casa Regală.

Excursiunile descrise la numerile 10, 11, 12 şi 14 n'au drumuri lucrate, ci numai poteci naturale, făcute de picior.

Statul a făcut drumurile dela No. 13, şi o parte dela No. 14 (stâna-chioşc), restul fiind numai potecă de picior.

C. EXCURSII MARI ÎN MUNŢI, de o zi, două sau mai multe.

Descrierea lor se va vedea la capitolul general al excursiunilor mari în munţi.

COMUNA BUŞTENI

BUŞTENII

SOSIREA LA BUŞTENI. — Pentru sosirea la Buşteni, vezi capitolele *Bucureşti-Predeal cu trenul* şi *Bucureşti-Predeal pe sos. naţ.*

La Buşteni se mai poate veni peste munţi, din Transilvania, dela Rucăr*,* dela Sinaia etc. Aceste drumuri le indicăm la excursiunile mari.

SITUAŢIE ŞI COORDONATE GEOGRAFICE.- Comuna Buşteni, este situată pe Domeniul Buşteni.[74]*,* pe dreapta Prahovei la picioarele m-ţilor Caraimanul şi Coştilele. Ea este traversată de Văile Jepilor (iar nu Iepilor sau Iepei cum greşit se zice), Paltinului, Chivului, Albă şi Cerbului. Poziţiunea ei este încântătoare, deşi nu se prezintă în amfiteatru aşa de pronunţat ca Sinaia.

La V. şi N.-V. Buştenii sunt mărginiţi de Jepii Mici, Caraimanul, Coştilele şi mai în depărtare Morarul, toţi trunchiuri uriaşe ale Bucegilor. La N. valea pare a fi închisă de piciorul Morarului, numit *Trestia*, în care este scobit tunelul. Tot la N. este şi m-tele Sorica (stânga Prahovei), iar la E. şi S.-E. sunt alţi munţi mai mici ca Zamura (1650 m. alt.), etc.

Pe malul stâng al Prahovei, şi pe m-tele Zamura se aflã cătunul cu acelaş nume, ce ţine tot de Buşteni.

Coordonatele geografice ale Buştenilor sunt:

longitudine Estică de Greenwich 25°33’ latitudine Nordică …… 45°25’ şi

altitudine deasupra nivelului Marei Negre . . 881 metri

ISTORICUL BUŞTENILOR.—Nu se ştie care este originea numelui Buşteni, dar ceeace se ştie

sigur, este că pe la 1790, punctul unde Valea Cerbului se varsă în Prahova, purta numele *„La Buşteni”* iar locul pe care-l ocupă comuna azi, era presărat de gropi.

Buştenii ca aşezare stabilă de locuitori, nu datează decât dela începutul secolului trecut, aşa că asupra istoricului său, nu se pot spune multe, mai cu seamă că nu ne-a rămas mai nimica scris.

Vechiul drum, din'nainte de 1846, Drumul Domnişorilor, urca dela Valea Peleşului şi până la *„Între-Trestii”* (tunelul de azi), cam tot pe stânga Prahovei, trecând de-a lungul m-telui Zamura. Acolo era prin secolul XV[(1500—1600), cam în dreptul fabricei de hârtie de azi, iar han mare *Slonul de Piatră*,—pe acele vremuri—cel mai vestit din Valea Prahovei. După resturile ce se vedeau până acum câţiva ani, se poate deduce că era clădit solid, ca o cetate, în care se puteau adăposti călătorii în timpurile grele. Se presupune că acest han a fost dărâmat de Turci în răsboiul lor contra Austriecilor[75](1787 — 1790). „Slonul de Piatră” era singura locuinţă omenească, care exista prin acele locuri, înainte de anul 1800.

Pe la începutul secolului trecut, satul avea vre-o 20 de case şi 2 hanuri. Casele erau toate situate pe Valea Cerbului, cam pe unde vine astăzi pichetul grănicerilor. Locuitorii lor se mutaseră dela Isvor (Sinaia), şi după cum am spus la istoricul Sinaei, se trăgeau din scutelnicii dăruiţi pe vremuri acelei mănăstiri, pentru propria ei pază. Primele case pe locul Buştenilor de azi au fost construite câţiva ani mai târziu, de ţăranii Vasile Drăguş, Niţă Enache[76]şi Ghiţă Bogoslovu, venit între 1810 — 1820 din cătunul Isvor[77].

Din acel moment, Buştenii au crescut încetul cu încetul. Locuitorii lui duceau pe acele vremuri,

viaţa liniştită a munteanului voinic, care nu-şi cunoştea decât munţii lui.

Înainte de 1864, la Buşteni era reşedinţa primăriei comunei Podul-Neagului, care se întindea dela frontieră şi până la Posada; ea coprindea satele Predeal, Buşteni, Sinaia, Isvorul, Posada şi Podul-Neagului de lângă Comarnic. În 1864, cătunele Posada şi Podul-Neagului au trecut la comuna Comarnic, de care ţin şi azi, iar cătunele dela Isvor la Predeal, au format comuna Podul-Neagului.

Tot prin 1864, în numita comună existau 2 şcoli[78]: una la Buşteni, cea mai veche, la care veneau şi copii din Sinaia-Isvor, şi a doua particulară la schitul Predeal.

La 1874, comuna Podul-Neagului, a luat numele de Sinaia, după dorinţa exprimată de M. S. Regele. În acelaşi timp primăria a fost mutată dela Buşteni la Sinaia.

Sinaia împreună cu toate cătunele ei, a fost declarată comună urbană prin legea din 1880, însă pentrucă întinderea comunei era prea mare, în 1884 a fost despărţită în două: de o parte Sinaia comună urbană, şi de altă parte comuna rurală Predeal, cu cătunele Poiana-Ţapului, Buşteni, Azuga şi Predeal. Faţă însă de colosala dezvoltare pe care a luat-o în timpii din urmă aceste localităţi, Buşteniul a fost despărţit de Predeal la 1 Iulie 1908, când s’au format două comune rurale deosebite: prima, Buştenii cu Poiana-Ţapului şi cu Zamura, şi secunda, Predealul cu Azuga.

O probă de desvoltarea colosală a acestor localităţi este următoarea. În 1892, comuna Predeal compusă din cele 4 sate, avea în total 437 case: astăzi singur Buşteniul are peste 400 case.

De munţii din jurul Sinaei-Buştenilor şi Azugei, putem spune următoarele:

Coştilele, aparţinea din vechime familiei Dudeştilor dela cari a fost cumpărat la mezat (8 Februarie 1804), de către *Manuk-bey*[79], omul de paie al vestitului cămătar Băltăreţu. Odată cu Coştilele, el a mai cumpărat şi munţii dela Azuga, Retivoi, Faţa-Găvanei, Lacul-Roşu şi Unghia-Mică, tot dela Dudeşti. Preţul plătit de Manuk-bey, a fost de 113000 lei vechi sau 37290 lei noi. Toţi aceşti munţi au fost cumpăraţi la 1892, de M. S. Regele, dela Manuk-bey, cu preţul de 850.000 lei.

Jepii-Mari şi *Mici,* împreună cu munţii dela Azuga, *Pietricica, Pâraiele, Sorica, Vârful-lui-Găvan,* o parte din *Lacul-Roşu* şi *Luncile d'Între-Prahove* (locul pe care e Azuga de azi), aparţineau prin 1793 Medelnicerului Const. Filipescu, care în 1794 îi vinde lui Dinu Cantacuzino Paharnicul, iar la 1808 devin proprietatea lui Alex. Filipescu.

Tot familia Filipescu, stăpânea încă dela începutul secolului XVIII-lea, m-tele *Sorica,* care mai târziu le fusese răpit de Dudeşti şi abia în 1786 (11 Iulie), pe vremea lui Mavrogheni, Filipeştii au reintrat în stăpânirea acestui m-te. În afară de cei citaţi, Marele Ban Al. Filipescu mai stăpânea şi următorii munţi: *Cazacu* (la Azuga) cumpărat în 1834, *Cumpătul* (Sinaia), *Dutca, Clăbucetul- Taurului* şi *Râsnoava* (Predeal), toţi cumpăraţi la 1844 dela baronul Cristodor Sakelarie, care-i stăpânea prin moştenire dela d-na D. Sakelarie. Această d-nă îi cumpărase în 1821 dela Biv-vel-Logofătul Crisoscoleu.[80]

Această sumedenie de munţi, a fost stăpânită până prin 1850—1855 de către Filipeşti. În 1846, marele Postelnic Ion Al. Filipescu, trimite pe

inginerul-hotarnic G. Fischtum, să le ridice planurile, lucrare care a durat mai mulţi ani.[81]

Intre anii 1850 — 1855, unii din m-ţii de mai sus au trecut prin cumpărătoare, în stăpânirea Creţuleştilor. La 15 Aug. 1885, M. S. Regele a cumpărat dela N. Creţulescu cu suma de 400000 lei, următorii m-ţi: *Râşnoava* (Predeal), *Sorica* (Azuga), *Dulca, Cumpătul* (Sinaia), *Jepii-Mari* şi *Jepii-Mici* (Poiana-Ţapului). Tot dela N. Creţulescu, M. Sa cumpărase în 1873, muntele *Pietrele-Arse* (Sinaia).

CLIMA Buştenilor, prin excelenţă montană, este dulce, constantă şi chiar mai plăcută ca clima Sinaei, căci munţii mari pe cari îi are la spate, îl feresc de vânturi şi curenţi.

Aci neexistând staţiune meteorologică, nu putem da elemente climatologice, dar putem spune că cele indicate la Sinaia, pot fi aplicate şi Buştenilor.

Localitatea se recomandă cu mult avantagiu anemicilor, convalescenţilor, tuberculoşilor,[82] etc.

COMUNA Buşteni, plăcută şi bine îngrijită, prezintă în general, mici diferenţe de nivel. Sos. naţ. Bucureşti-Predeal, care o străbate dela un cap la altul (km. 135—km. 138), formează artera principală din care pornesc mai multe străzi laterale. Dela începutul Buştenilor la Eliseul V. Cerbului, ea se numeşte str. Carol, şi de aci până la sfârşitul Buştenilor (tunel), poartă numele de b-dul Bibescu. Dela un cap la altul şi pe ambele părţi ale ei are trotuare aşternute cu pietriş mărunt şi prevăzute din distanţă în distanţă cu bănci de piatră. De asemenea pe ambele margini sunt făcute plantaţii.

Străzile laterale cari pornesc pe stânga şoselei (cum se merge spre Predeal) sunt: str. Valea-Jepi, care pleacă de lângă fabrica de hârtie*,* merge în sus cam 200 m., şi se continuă la deal cu drumul spre Cariera Caraiman (3 km. distanţă), de unde începe poteca pe V. Jepilor până la Casa Caraiman (2100 m. alt. şi 5 km. dist.)*,*str. Kalenderu care merge în sus pe lângă V. Paltinului, trimite o ramură spre *Parcul Buşteni,* şi se întoarce înapoi tot în str. Carol (şos. naţ.); str. Valea-Albă, pleacă din str. Carol tocmai în spatele gărei şi se continuă prin poteca la *Poiana Munticel* (4 km.), sau la *Poiana Coştilei (s* km.). B-dul Vasile Ureche, începe din b-dul Bibescu, la stânga Eliseului Valea Cerbului, urmează această vale în sus şi se continuă cu poteca pe V. Cerbului, la Poiana Coştilei (5 km.) şi apoi la Omul (8 km.), sau cu poteca spre Dihamu-frontieră (8 km.). În sfârşit pentru a isprăvi, trebue să menţionăm ca pe b-dul Bibescu, sunt clădite o mulţime de vile mari, care mai de care mai pitoresc şi mai frumos aranjată; aşa de ex: vila Zorilă*,* Gheorghiade, Blebea, Dumitrescu, etc.

Toată şoseaua*,* este udată regulat de 2 ori pe zi şi este măturată necontenit.

INDICAŢII PRACTICE. — Sesonul la Buşteni nu durează decât două luni, adică Iulie şi August. Are peste 2000 locuitori stabili, dintre cari peste 1500 sunt Români.

Oteluri, sunt trei în Buşteni.

Otel Buşteni, construit în 1892 de Adm. Dom. Coroanei este situat pe str. Carol. Are 22 camere (3—6 lei pe *zi* camera)*,* ce se închiriază cu ziua, luna sau sesonul. Are sală de dans şi restaurant (5—7 lei pe zi de persoană şi 120—150 lei pe lună).

Otel Focşăneanu, tot pe str. Carol, în spatele gărei. A fost cumpărat de C. F. R. pentru serviciul lor şi probabil că în vara 1910 nu va mai fi deschis vizitatorilor.

Vila Florica, pe str. Carol în fata otelului Focsăneanit) are odăi şi apartamente de închiriat.

Restaurante. —În afară de cel dela otel Buşteni, mai sunt: *la Ursu*, în faţa fabricei de hârtie, (60-80 lei pe luna pensiune) şi altele mai mici.

Vile şi apartamente.—În Buşteniul propria zis, sunt răspândite peste 400 de clădiri, case ţărăneşti, vite mici şi mari. Casele ţărăneşti se închiriază pe seson dela 150 lei în sus, cu bucătărie; ele sunt mai mult sau mai puţin bine mobilate. Chiria vilelor, prevăzute în general cu tot confortul, variază dela 500 la 2500 lei pe seson.

Poşta, telegraf, telefon, este pe b-dul Bibesco, lângă Eliseul Valea Cerbului. Oficiul îndeplineşte serviciul obicinuit de poştă.

Şcoala, clădită în 1887 de Adm. Dom. Coroanei pe şos. naţ. (str. Carol), colţ cu str. Kalenderu, are un local frumos. Este cea mai veche şcoală din comuna Podul-Neagului şi a fost înfiinţata la 20 Martie 1864[83]. E de tip rural cu trei învăţători, are anexat un atelier de lemnărie cu maestru special*,* 2 grădini de flori, una de legume*,* un teatru şcolar şi un cor mixt[84].

Buşteniul mai are o societate culturală cu local, mobilier şi bibliotecă, o bancă populară şi o bibliotecă populară.

La fabrica de hârtie; este o şcoală germană, cu program propriu şi cu grădină de copii.

Trăsuri, cai şi călăuze pentru excursiuni. — în Buşteni nu sunt decât vre-o 3 trăsuri, însă se găsesc totdauna şi din cele venite dela Sinaia. În oraş 1 leu cursa. Buşteni—Sinaia 4— 5 lei. Pentru plimbări mat lungi, e bine să se angajeze trăsuri din Sinaia. Cai şi călăuze pentru excursiuni se găsesc câteodată la fabrica de hârtie. Angajaţi însă dela Sinaia, pe unde şi ascensiunile se fac mai uşor. În Buşteni locueşte *N. Butmăloiu (b-dul Ureche),* vânător şi cel mai bun cunoscător al m-ţilor Coştilele, Caraimanul, Morarul şi Jepii. El nu conduce însă decât în excursiunile cu adevărat grele şi periculoase.

Târg. — Se ţine odată pe an la Sf. Măria Mică (8 Septembrie).

Cofetărie este la Eliseul Valea Cerbului, ţinută de Casa Riegler. Acolo este şi o frumoasă sală de bal, unde au loc deseori matineuri dansante.

Doctori.— Sunt mai mulţi în timpul verei. Afară de aceasta, Sinaia e aproape. Farmacie, pe str. Kalinderu.

Parcuri, sunt trei în Buşteni. Primul pe soş. naţ. la otel Buşteni între cele 2 capete ale str. Kalinderu. Aci vara cântă muzica regulat de 2 ori pe zi. Al doilea este sus pe deal, deasupra str. Kalinderu. Prin el trece poteca spre Chioşcul Kalinderu. În fine al treilea este parcul Jepi pe str. Valea Jepilor.

Prăvălii. — Magazine cu coloniale şi mărunţişuri, sunt mai multe la Buşteni, dintre cari cel mai important este cooperativa de comun *La Ursu,* foarte bine aprovizionată. E situată vis-a-vis de fabrica de hârtie. În aceiaşi clădire, este şi o sală mare de bal şi de teatru. Măcelării, brutării, frizerii şi cizmării sunt mai multe în tot timpul veri. Asemenea mai multe berării. (La Ursu, etc.). Zarzavat, fructe, pui, ouă, etc., se găsesc în

abundenţa în timpul verii, la negustorii ambulanţi (sârbi şi ţărani din împrejurimi), cari colindă localitatea cu căruţele încărcate.

Fotograf, pe şos. naţ. În faţa otelului Focşeneanu.

Băi, la fabrica de hârtie.

Ape minerale.—Buşteniul posedă un izvor mineral, pe b-dul Bibescu, într'o proprietate particulară. După analiza institut. Central de chimie, el are următoarea compoziţie[85]:

Na CI. 98,8490 gr.

Ca CI 2,2616

Mg CI 2,8097

Mg I2 O,OOl6

Mg $CO_3$4,5012

Ca CO., . 3,1960

residiul total este 111,6191 gr.,

plus urme de FeCO,, Ca SO_4, AI, O, şi Şi O_r

La 1oooo părţi H2O, are 0,211 de I pur. Apa se dă în consumaţie în sticle umplute la izvor. Se pot face şi băi minerale.

Biserica, clădită de M. S. Regele şi numită „BISERICA DOMNEASCĂ" a fost târnosită la 8 Septembrie 1889, în prezenţa Suveranului şi a Prinţului Ferdinand. Ca lucruri interesante, ea posedă o evanghelie legată în aur, şi diferite vase sfinte dăruite de Regele şi Regina. Este situată pe str. Carol alături cu şcoala şi cunoscătorii zic că ar

fi printre cele mai frumoase din ţara. D'asupra uşei de intrare are o inscripţie.

Gara, a fost clădită din nou şi considerabil mărită în 1909—910, aşa în cât cel ce n'a fost de doi ani la Buşteni, nu va mai recunoaşte aceasta parte. Este situată, pe dreapta şos. naţ., în dreptul km. 136.

FABRICI. — Fabrica de hârtie,[86] a fost fondată în 1882 de către fraţii Carol şi Samuel Schiel, pe moşia Jepi a M. S. Regelui. Pentru procurarea lemnului de brad necesar fabricarei hârtiei de împachetat şi de tipografie, administraţia fabricei a arendat peste câţiva ani pădurile Retevoiu şi Susaiul deja Azuga.

Din 1904, firmă care înfiinţase fabrica, s'a transformat în societate anonimă pe acţiuni cu un capital social de 2200000 lei, plasat numai în Ţară. Până în 1906, capitalul vârât în clădirile acestei fabrici, s'a ridicat la 862 180 lei şi la 1 265 866 lei pentru maşini.

Fabrica are astăzi o putere totală de 1 350 cai vapori. Întrebuinţează 331 lucrători Români şi 76 străini, şi produce pe an 4538540 kgr hârtie şi mucava. Materiile prime întrebuinţate se ridică pe an la (1905): 17337474 kgr din Ţară, în valoare de 725885 lei şi 437174 kg din străinătate, în valoare de 69802 lei. În acelaş timp statul încasează pe an (1905), 20900 lei ca taxe vamale, şi C. F. R., 73177 lei (1905), pentru transportul hârtiei.

Fabrica de celuloză, a fost fondată în 1904, după îndemnul diferitelor guverne, doritoare de a se înlătura importul din străinătate al materiei prime pentru fabricarea hârtiei. Pentru ea s'au cheltuit lei 421 876 cu clădirile, şi lei 458883 cu maşinele. Fabrica are o putere de 540 cai vapori; în ea

lucrează 117 lucrători Români şi 26 străini. Produce pe an, 2914000 kgr celuloză, şi 1487500 kgr pastă de lemne şi întrebuinţează (1905), 10327497 kg materii prime din Ţară în valoare de 178953 lei, şi 237840 kgr din străinătate în valoare de 42471 lei. Aceste 2 fabrici sunt situate pe V. Jepilor, şi sunt legate între ele, printr'o linie sistematică de vagonete mişcate cu electricitate (trolley).

Funicularul aerian, a fost construit în 1908—1909 de oarece materialul lemnos necesar, începuse să se găsească cu greutate în împrejurimi. Linia aceasta are o lungime de 16, km. şi ajunge tocmai sub piciorul Leaotei (jud. Dîmboviţa) în V. Brăteiului, (vezi, artera IX) după ce escaladează, pe la înălţimea de 2 ooo m., întregul masiv al Bucegilor. Din cauza iernelor rele, acest funicular funcţionează pe aii m medie numai cinci luni, în care interval transportă 40 ooo m^3de lemnărie.

Fabricele de hârtie şi de celuloză din Buşteni, fiind un exemplu viu de bunele rezultate ce se pot; obţine în România pe terenul industrial, cand există pricepere şi bunăvoinţă, credem interesant să indicăm şi modul cum fabrica se îngrijeşte de binele material şi moral al lucrătorilor ei.

a) Lucrătorii cari n'au case în sat, locuesc în cele 33 case ale fabricei şi în altele închiriate de ea. Celor cari au muncit 2 ani în fabrică li se dă locuinţă gratuită, şi li se plătesc impositele.

b) Casa de ajutoare, pentru îngrijirea sănătatei lucrătorilor şi pentru asigurarea lor în caz de accidente, s'a înfiinţat în 1900 şi afară de cotizaţiile lucrătorilor, e subvenţionată şi de fabrică.

c) Băile fabricei, unde cu 20 bani, orice lucrator poate lua baie rece, de putină sau de abur.

d) Casa de economie a lucrătorilor, cărora li se plătesc pentru depunerile lor o dobânda de 6%.

e) Societatea cooperativa, de consum *„Ursul”,* pentru a procura funcţionarilor şi lucrătorilor, cele necesare vieţei, cu preţuri cât de scăzute. Ea dă beneficii asupra capitalului depus, şi asupra consumului în mărfuri.

f) Prime şi ajutoare pentru lucrători, se acordă de fabrică dintr’un fond special.

g) Şcoala frobeliană şi cercul de lectură, ambele ajutate mult de fabrică

Fabrica de var, Marco Rosazza, de la Poiana-Ţapului este a treia fabrică a Buşteniului.

În fine mai este la Buşteni şi o Fabrica de cutii de lemn, situată pe şos. naţională.

Lumina electrică. — Doi dinamo cu curent continuu de 120 volţi, menţinuţi necontenit în mişcare de fabrica de hârtie luminează atelierele acestei fabrici, locuinţele funcţionarilor ei, şi satele Buşteni şi P. Ţapului, în cari sunt răspândite 24 lămpi cu arc voltaic.

CLĂDIRI ŞI MONUMENTE.—Adm. Dom. Coroanei a ridicat următoarele clădiri în Buşteni: biserica Domnească, casa preotului, casa cântăreţului, şcoala, un atelier de strungărie, casa de administraţie, 11 vile, un otel şi 2 case ţărăneşti model[87].

În rezumat comuna Buşteni, care n’a ajuns la gradul de desvoltare, la care o găsim astăzi, decât graţie Domnului I. Kalinderu, Administratorul

Domeniului Coroanei, este bine întocmită, şi mulţimea de visitatori, al căror număr creste din an în an, nu se căesc de banii cheltuiţi în această localitate eminamente higienică, interesantă, frumoasă şi în care viaţa nu este mai scumpă ca în alte localităţi similare. Cătane.—De comuna Buşteni mai ţin cătunele Poiana-Ţapului şi Zamura.

Poiana-Ţapului.

Situată pe şos. naţ. între Sinaia-Buşteni (km. 133—134), câştiga tot mai mulţi amatori de liniştea, pe care n'o pot găsi, în Sinaia, nici chiar în Buşteni.

Această localitate este ultima care a luat naştere pe V. Prahovei, din aşezările locuitorilor originari ai cătunului Isvor. Prima casă în P.-Ţapului a fost construită, între 1830—1840 de un oarecare Alexe, venit dela glăjăria veche (fosta fabrică de sticlă) dela Intre-Prahove[88].

Are o şcoală, un otel numit Jepii-Mari, două cârciumi, un ferăstrău pe V. Babei, ceva mai jos de locul pe unde trece drumul la mormântul lui Kremnitz, o fabrică de var cu funicular (Marco Kosazza), şi o haltă unde în timpul verei se opresc toate trenurile, iar în timpul iernei numai trenul de persoane. Tot la haltă este şi oficiu poştal, care de asemenea funcţionează numai vara (1 Iunie— 1 Oct. st. n.). În sat se găsesc o mulţime de case de închiriat, fie ţărăneşti, fie ale Domeniului Regal. Demn de remarcat în acest cătun este monumentul D-rului Kremintz, mort acum câţiva ani pe când îngrijea pe Principele Ferdinand. El este bine întreţinut prin îngrijirea Palatului, graţie căruia exista şi un drum admirabil prin pădure, lung de 5600 m., dela Castelul Peleş la monument. (Vezi, excursia B7 dela capitolul *Sinaia*). Unul din

locurile cele mai vizitate în jurul P. Ţapului este frumoasa cascadă Urlătoarea, de pe V. Urlătorilor (distanţa 2000 m.) Poiana-Ţapului (halta), este la 2900 m. distanţă de gara Buşteni, şi la 5000 m. de Sinaia (otel Caraiman), pe şos. naţională.

Zamura

Situată pe stânga Prahovei, pe m-tele cu acelaş nume, are o posiţie încântătoare. Se întinde din dreptul haltei P.-Ţapului şi până în dreptul gărei Buşteni. O şosea bună, care pleacă de lângă haltă, conduce în acest cătun, în care este de remarcate instalaţie sistematică de cultivat păstrăvii şi un castel, ambele proprietatea D-lui Gh. Gr. Cantacuzino. Pe teritoriul acestui sat trecea înainte vechiul drum al Domnişorilor.

Cu acestea am terminat complet, descrierea pe larg a comunei Buşteni. Ne mai rămâne de vorbit, de plimbări şi excursiuni, pe cari le vom împărţi în trei categorii.

PLIMBĂRI ŞI EXCURSIUNI.

A. — Plimbări pe şosele, pe jos, cu bicicleta, cu automobilul sau cu trăsura.

1. *Buşteni (gară)—Azuga* (primărie) 3800 m. pe şos. naţ.

2. „ „ —*Predeal* (frontieră) 12150 m. „ „

3. „ „ —*P.-Ţapului* (halta) 2 900 m. „ „

4. „ „ —*Sinaia* (otel Caraiman) 81OO m. „ „

5. „ „ — *Lăpt.P.Arsă .(km 132^{600})* 4000 m. „ „

6. *P.- Ţap.— Zamura* (pesc.) *-Buşt.* (gara) 5ooo m. ” ”

B. —Plimbări prin pădure, şi mici excursiuni, pe jos sau călare.

1. Dela Buşteni pe la fabrica de hârtie în sus*, la cascada Urlătoarea,* lângă canalul fabricei de hârtie. Drum numai de picior. Dist. dusul 4 ooo m. Timp necesar 2°—3°.

2. *Poiana-Ţapului — Urlătoarea.* Dist. dusul 2500 m. Timp necesar 1° —2° după mers. Se porneşte din şos. naţ. pe drumul Regina Elisabeta, vis-a-vis de calea Zamura. Prima parte a acestui drum (cam 1 km.), poate fi parcursă cu carul cu boi, iar restul (1 500 m.) numai pe jos sau călare. Dela Urlătoarea în sus la mese şi la *Banca Reginei,* nu se poate merge de cât pe jos, urcuşul fiind foarte greu.

3. *P. Ţapului (mormântul lui Kremnitz)—Castelul Peleş din Sinaia.* Drum frumos prin pădure, de cal şi de picior. Dist. dusul 5600 m.

4. *Cascada Urlătoarea —carierele Piatra-Arsă — Lăptăria Piatra-Arsă.* Dist. 3000 m. Drum de picior. Dela Urlătoarea se ia poteca spre Castelul Peleş, până la cariere. De aci se coboară în şos. naţ. (km. 132^{600}), pe lângă linia funiculară. Timp necesar cam 1 oră.

5. *Buşteni — m-tele Fetivoi (cu funicarul).* Funicularul acesta este proprietatea fabricei de hârtie din Buşteni, care l'a construit lângă pârâul Limbăşel, peste un deal înalt de 180 m., pentru transportul lemnăriei. Se merge la Azuga pe şos. naţ*.,* şi de acolo cu calea ferată,de pădure, se ajunge la funicular. Excursiunea este puţin interesantă, puţin plăcută şi chiar periculoasă.

6. *Buşteni—m-tele Zamtira.* Dela *Între-Trestii* (tunel)*,* se trece Prahova, şi se ia poteca pe Zamura pe lângă V. Fetei. Se urcă muchia m-telui, până la o mică poiană de unde vederea este foarte frumoasă. Continuând la deal până în vârf,

panoramele splendide se succed fără întrerupere. Drum numai de picior. Timp necesar 2°—4°.

7. *Buşteni — poiana şi chioşcul Kalinderu.* Pornim din str. Carol, pe str. Kalinderu, până la parcul de sus pe care-l traversăm în toată lungimea lui şi eşim în poiana Gradinei (1 103 m. din şosea). De aci suind poteca în zigzag, ajungem după 1900 m. În poiana şi la chioşcul cu acelaş nume, de unde porneşte o potecă, care ese la fabrica de hârtie. Vederea din poiană este foarte frumoasă. Păcat că chioşcul este neîngrijit. Timp necesar 1 — 2 ore. Drumul numai de picior este prevăzut cu bănci.

8. *Buşteni —Carierele Caraiman,* de pe V.Jepilor. Drum de picior, şi de car cu boi, pe V.Jepilor până la Cariere. Dist. din şos. naţ. 3000 m. Timp necesar 1°—2°.

9. *Buşteni—Poiana Coştilei, prin Valea Cerbului,* Dist. 5 km. Drum greu de cal, de picior şi de car cu boi. Timp necesar 1 — 3 ore. La poiana Coştilei se poate veni şi pe drumul care urcă spre V. Alba. Acesta numai de picior, este mult mai greu. Dist. 5 km.

10. *Buşteni—Dihamu,* (frontieră), prin V. Cerbului şi V. Morarului. Dist. 8 km. Drum de cal şi de picior. Timp necesar 2-5 ore după mers.

Această excursiune, se bucură atât la Buşteni, cât şi la Sinaia de un mare renume, şi nu înţelegem de ce, pentru că nici drumul până la frontieră, nu prezintă vre-un interes şi nici locul în sine nu este ceva deosebit.

11. *Poiana-Ţapului — vârful Zamurii,* pe V. Zamura în sus. Drum de cal şi de picior. Lungimea 4—5 km. .Muchia acestui m-te presintă panorame măreţe.

C. Excursii mari în munţi. — Vezi cap. respectiv.

PREDEALUL

SOSIREA LA PREDEAL.—Pentru sosirea la Predeal, vezi capitolul Bucureşti-Predeal. Dela Braşov se poate veni la Predeal pe şos. naţ. Braşov-Temeş-Predeal, şi pe calea ferată Braşov-Predeal, drumuri pe cari le descriem la capitolele respective. Peste munţi, de asemenea se poate veni la Predeal, fie din Sinaia-Buşteni, fie din Transilvania.

SITUAŢIE GEOGRAFICĂ. — Satul Predeal este aşezat în amfiteatru, nu prea pronunţat, pe m-ţii Clăbucetul Taurului, Clăbucetul Baiului, Şipotul, Râşnoava (1218 m. alt.) şi pe dealul Cetăţuia.

Este brăzdat de V. Prahovei, numită pe aci V. Prahoviţei, fiindcă e un simplu pârâiaş. Afară de acesta mai are următorele văi: V. Râşnoavei, care după ce trece pe la poalele m-ţilor Şipotul şi Râşnoava, se varsă în Prahova pe dreapta. V. Leuca care isvorăste din Clăbucetul Baiului, curge dela S.-V. către N.-E. şi se varsă în Prahova lângă V. Râsnoavei. Apoi V. Teascului, Joiţei, lui Arsenie, Olăresei, Ursului, etc. Masivul Bucegilor de care ţine şi Clăbucetul Baiului, Şipotul şi Rîşnoava, a rămas la distanţă către S.-V., şi dela Predeal nu se văd din ei de cât Caraimanul, Coştila, Morarul cu *Vârful Omul* (2511 m. alt.) şi Bucşoiul.

Altitudinea gărei Predeal este de: 1 033 m·^{598}deasupra nivelului mărei Negre[89] şi de 1 033 m.^{531}deasupra nivelului mărei Adriatice[90].

ISTORICUL PREDEALULUI. —În istorie se pomeneşte prima oară de Predeal în 1369, când armata ardelenească condusă de Voevodul Nicolae, intră în Muntenia pe la pasul Predeal, pentru a

merge contra lui Vladislav Basarab[91]. În 1611 Radu Şerban Domnul Ţării Româneşti, trece cu armata tot pela Predeal, şi ajungând la Braşov, câştigă o victorie strălucită contra lui Batory, la biserica Bartolomeu. De atunci încoace, începe să se vorbească mai des de Predeal[92].

Am spus la istoricul Sinaei, că în acele vremuri grele era pe V. Prahovei un lanţ neîntrerupt de fugari, cari mergeau la Braşov, pentru a scăpa de mânia veneticilor. Fugarii nu urmau totdauna Drumul Domnişorilor pe apa Prahovei, ci de multe ori dela Sinaia apucau calea m-ţilor, prin Valea Ialomiţei şi.pe la Strunga, de unde treceau în Ardeal la Bran. Alţii mergeau până la Între-Prahove, (Azuga) de acolo luau V. Azugei la deal şi eşeau peste munţii din partea aceea la Braşov; în fine alţii înaintau până aproape de frontiera de azi, de unde urcau în sus V. Joiţei, treceau peste Dihamul, numit înainte *Raiul-Saşilor,* şi ajungeau la Râşnov, coborând V. Glăjăriei. ,

În 1737 se construeşte primul drum de căruţe pe. V. Prahovei, până la frontieră; el trecea pe la gura Râsnoavei, cam pe unde este astăzi sanatoriul din Predeal. Aci la gura Râsnoavei, era prin 1700, pe când nu exista încă drumul, un han mare, care servea de adăpost fugarilor. După construcţia drumului, prin 1750, s'au mai construit în Predeal încă 2 hanuri, Hanul la Ruja (pe unde vine cazarma astăzi) şi Hanul din gura Puriştoacei, tocmai pe frontieră.

Tot cam pe acele timpuri, adîcă la anul 1774, Biv-vel Logofătul Chrisoscoleu Buzoianu, dărueşte Ieromonachului Ionichie, un loc pe m-tele Clăbucetul Taurului, (20 iunie 1774) pentru ca să construiască un schit, pe care Iero-monachul îl fundează în acelaş an, ridicându-l întregime din lemn.

Câţiva ani mai târziu, în 1788*,* având loc pe dealul *Cetăţuia,* situat în faţa gărei Predeal*,* o luptă între Români-Turci şi Austriaci, schitul a fost prefăcut în cenuşe. Austriecii au fost cumplit bătuţi de către armatele Romäno-Turce, conduse de Mavrogheni[93].

Chiar în acelaş an stareţul Ionichie, reclădeşte schitul tot din lemn, fiind ajutat de un oarecare Ion Buzatu din Bacifalul-Săcelelor.

Pe vremea lui Mihai Const. Suţu, 1792*,* trecând pe la Predeal o comisie pentru rectificarea hotarelor Ţarei Româneşti despre Ardeal, se zice că într'o noapte această comisie s'ar fi adăpostit la schit.

Nu mult timp după aceasta reclădire, adică pe la anul 1819, schitul putrezind a căzut, şi în acelaş an un oarecare Ion Manole zideşte o biserică de piatră.

La 1844, m-tele Clăbucetul Taurului, devine proprietatea acestei biserici, fiindu-i dăruit de către marele Ban Al. Filipescu*,* care-l avea prin cumpărătoare dela Chrisoscoleu Buzoianu.

Cu începerea anului 1830, s'au stabilit aci primii locuitori*,* urmaşii scutelnicilor mănâstirei Sinaia. Se zice că prima casă ţărănească construită la Predeal, ar fi fost a unuia Moise Zangur la anul 1830. În 1864, începându se construcţia şos. naţ. Ploesti-Predeal, s'au înfiinţat mai multe hanuri şi un sat întreg de barace de lemn. De atunci populaţia şi întinderea comunei au crescut neîncetat, dar Predealul devine localitate însemnata, numai dela anul 1852, când s'a mutat acolo vama dela Breaza, sub Alexandru Ghika-Vodă.

Pe la anul 1864, găsim că protosinghelul Panteleimon Vidriginescu*,* ţinea şcoală la schitul Predeal, deşi nu era plătit de nimeni. Aceasta era a 2-a şcoală care exista pe vremea aceea în comuna Podul-Neagului, prima fiind la Buşteni*,* care era şi cea mai veche. La 1872 s'a înfiinţat şcoală în mod oficial, într'un local clădit cu cheltuiala M. S. Regelui.

Cătunul Predeal a făcut parte din comuna Podul-Neagului, până în 1880, când Sinaia cu toate cătunele ei (Poiana-Ţapalui, Buşteni, Azuga şi Predeal), a fost declarată Comună urbană. La 1884 făcându-se despărţirea acestei comune, Predealul a redevenit comună rurală; de el depindeau atunci localităţile Poiana-Ţapului, Buşteni şi Azuga.

Primăria comunei a fost instalată în Predeal, unde a stat până în 1889, când incendiul distrugându-i localul, aceasta a fost nevoită să se mute în Azuga, iar prin legea din 1892 s'a hotărît definitiv, ca reşedinţa comunei Predeal să fie în Azuga.

Ca toate localităţile de pe V. Prahovei, Predealul a progresat cu paşi gigantici şi putem dă o idee de această desvoltaxe, spuind că în vara anului 1892, numărul vizitatorilor întregei comune a fost de 485 suflete pe când astăzi el trece de 5000 persoane.

Ne mai rămâne de adăugat câteva cuvinte despre m-tele *Dihamul* sau *Raiul-Saşilor,* pe care în vechime îşi aduceau Râşnovenii turmele la păscut. După documentul ce se păstrează în arhiva bisericei româneşti din Râşnov, şi care e investit cu iscălitura proprie a lui Mihai-Viteazul (1585), se vede că acest munte a fost dăruit în April 1550 de către fraţii Udrişte şi Toma Postelnicul numitei biserici).[94]

Astăzi tot Râşnovenii îşi pasc turmele lor pe acest munte.

CLIMA PREDEALULUI, este plăcută şi puţin mai rece ca a Sinaei. Nu putem da indicaţii precise asupra ei, pentru că nu se fac observaţii meteorologice. Funcţionează însă o staţiune udometrică, şi după observaţiile ei, se constată că vara este anotimpul cel mai ploios. Zilele sunt calde; serile, dimineţile şi nopţile sunt răcoroase. În resumat cele spuse pentru Sinaia se pot aplica şi Predealului, bine înţeles ţinând seamă de faptul că este cu 200 m. mai sus, şi că la această altitudine, clima unei localităţi este forţamente mai rece. La Predeal, ca şi în celelalte localităţi descrise, toamna este un anotimp frumos. Zăpada care a căzut la finele lui Septembrie, sau în Octombrie, se topeşte prin Noembrie, şi ţine apoi timp relativ cald şi uscat până pela mijlocul lui Decembrie, fărâmi de pe toată valea, numesc acest anotimp „ *Vara Babelor”.*

Clima Predealului convine cu deosebire, anemicilor, chloroşilor, celor cu afecţiuni ale căilor respiratorii şi tuberculoşilor[95].

COMUNA. Ca toate surorile sale de pe V. Prahovei, satul Predeal este curat şi bine îngrijit. Este străbătut de şos. naţ. în toată lungimea lui până la frontieră, de unde începe şos. naţ. spre Braşov. Cu trotoare pe ambele margini luminat cu acetilenă şi stropit des, acest drum constitue o plimbare foarte plăcută pentru Predeleni.

Din această arteră principală se desfac mai multe stradele ca: str. Câmpineanu, str. Ionel Brâtianu, str. Râşnoavei, str. Susaiul, str. Gărei, etc. cari se termină curând în pădure. Unele din ele se continuă pe o dist. oarecare cu potecuţe frumoase,

făcute de „Societatea de înfrumusețarea Văei de sus a Prahovei”.

INDICAŢII PRACTICE.— Predealul împreună cu Azuga, are o populaţie care trece de 4000 locuitori.

Are două oteluri; *otel Predeal,* clădit de Adm. Domeniului Coroanei, are 80 camere, şi *otel Joiţa* cu 6 camere. Mai sunt şi două hanuri mai mici cu câte 3—4 camere. Preţurile variază după mulţimea ofertelor şi felul pasagerilor. Ziua costă între 3 şi 6 lei; iarna se adaogă şi costul lemnelor. Mâncarea între 4—8 lei pe zi.

Case şi vile de închiriat se găsesc destule. Chiriile variază pentru case între 100 ş 1,500 lei pe seson (3—4 luni), iar pentru vile între 8oo—2500 lei pe seson.

Oficiu poştal, este la gara.

Farmacie, pe şos. naţională.

Zarzavaturi, fructe, etc. Pe str. Gărei sunt mai multe gherete în cari se vând tot felul de merinde.

Berării, la otel Joiţa şi la Klein în Predealul Unguresc.

Prăvălia lui Klein din Predealul Unguresc, este asortată cu toate cele trebuincioase, însă nu este permisă trecerea lucrurilor nevămuite.

Biserică. — *Schitul Predeal,* serveşte şi ca biserîcă de mir. Are 7 călugări şi e întreţinut de stat.

Şcoala primară este cu un post de institutor şi cu o maestră de lucru manual.

Sanatoriul, clădit la 1897 de Ministerul Cultelor, serveşte vara de locuinţă elevilor de liceu meritosi

şi lipsiţi de mijloace.

Casarma grănicerilor, locuinţele funcţionarilor, vamali şi ai C. F. R. sunt situate pe şos. naţ. lângă frontieră.

Comuna Predeal, coprinde satele Predeal şi Azuga şi cătunul Valea Ursului. Ea există ca atare dela 1 Iunie 1908.

Ape minerală. În dosul schitului Predeal, pe Dom. Coroanei Clăbucetul Taurului, sunt trei isvoare de apă minerală, numite *Valea Teascului.* Ele împreună cu celelalte isvoare minerale din Predeal, au fost descoperite în 1859 de D-rul Davila. În 1872, D-rul Văleanu, face o întreagă serie de experienţe cu aceste ape. În 1871, D-nul Dr. Bernad, analizându-le a constatat că densitatea lor este de 1,0032 şi că conţin în mare cantitate Fe, ioduri, cloruri şi carbonaţi alcalini. În 1883, Dr. A. Saligny le-a făcut o nouă analiză. Actualmente este de regretat că apele nu se întrebuinţează, căci ar fi bune pentru uz intern.

În *Valea Joiţei,* aproape de frontieră este un alt isvor mineral. Apa lui conţine NaCl în mare cantitate. A fost analizată de Dr. A. Bernad în 1871 şi de Dr. Saligny în 1884.

Râsnoava, sunt două isvoare minerale pe valea cu acelaş nume, la *Poiana Pietroasă.* Conţin Na CI, Na CO., Ca

În fine, mai există la Predeal trei isvoare cu apă feruginoasă, la vamă. Ele au fost descoperite de Fink, telegrafist din Câmpina. Sunt ape cloruro-sodice-iodurate, feruginoase şi slab alcaline. Unul din isvoare este pe proprietatea Manuk-bey[96].

Vama. — La Predeal este vamă la gară şi vamă pe şos. naţionala. Ea are ca sucursală vama

Predeluşul.

PLIMBĂRI ŞI EXCURSII. - Localitatea este foarte pitorească, iar locurile de plimbare şi excursiuni ce se pot face în jurul Predealului, sunt încântătoare.

A.—Plimbări pe şosele, cu piciorul, cu bicicleta, cu automobilul, etc.

1. *Predeal- Temeş* (7 km.). Şosea bună foarte pitorească.

2. *Predeal-Braşov;* continuarea şoselei dela Temeş. Are 24. km. lungime.

3. *Predeal-Braşov-Bran-Giuvala-Rucăr - Câmpulung-Târgovişte-Sinaia.* Descrierea acestui circuit de 263.^{740}km. lungime îl dăm mai departe în capitol separat.

4. *Predeal-Azuga-Buşteni-Sinaia.* Drumul l'am descris la începutul volumului.

B.— Plimbări şi mici excursiuni, sunt puţine împrejurul Predealului, şi acestea numai în pădurile dela V. Ele sunt toate foarte scurte.

Alte plimbări mai lungi.

1. Se poate merge dela *Predeal la Retevoi* (Azuga) pe frontieră. Timpul necesar 4—5 ore după mers.

a. *Predeal — m-tele Dihamul.* Poteca largă şi bună, de cal şi de picior, urmează tot timpul frontiera. Lungime 15 km. Timpul necesar 3 -6 ore. Drumul e foarte plictisitor căci urcă şi coboară până la *Căpăţâna Porcului* (Dihamu), numai prin păduri şi prin mlaştine. El este lipsit de apă la început, căci n'are decât o singură fântână de apă bună, cam la 10 km. de Predeal, şi numită de noi *Şipotul lui*

Mac. Mai sunt apoi vre-o 4 isvoare, însă toate au apă foarte rea şi murdară.

C. — Excursiuni mari în munţi. — Descrierea lor se va vedea la capitolul general al excursiunilor mari.

De comuna Predeal, ţine şi cătunul Azuga

Sosirea la Azuga. — Cele spuse pentru Buşteni, se aplică şi Azugei, aşa ca este inutil să mai revenim.

Situaţie şi coordonate geografice. — Azuga este situată la întâlnirea Văilor Prahova cu Azuga, pe locul ce se numea înainte de 1881 *„Luncile d'Între-Prahove"*.

Valea Azuga*,* isvorăşte din m-tele Faţa Găvanei, la E. de Predeal*,* şi curge dela S.-E. către N.-V., face apoi o curbă către m-tele Pietricica, ia direcţia S. până în dreptul m-telui Unghia-Mică, unde trece prin frumoasele Chei ale Azugei, şi de aci se îndreptează spre S.-V. până la confluenţa ei cu Prahova. Această vale primeşte următorii afluenţi: pe dreapta Limbăşelul cu tributarul său V. Caseria, iar pe stânga Văile Turcul, Şteviei, Unghia-Mică, Orjogoaia*,* Ceauşoaia, V. Cazacului şi Urechea.

Dela Azuga crestele pietroase şi înalte ale Bucegilor, se zăresc puţin din cauza m-telui Clăbucetul Baiului (dreapta Prahovei), care astupă vederea lor. El se întinde dela V. Grecului, şi până la V. Râşnoavei (Predeal).

Azuga fiind înconjurată de munţi cari închid orizontul peste tot, pare a fi aşezată în fundul unei căldări uriaşe, deşi este la 932 m. 69 alt. (gara).

Următorii munţi formează pereţii acestei căldări; la V. şi N. Clăbucetul Baiului (1375 m alt.); la N.-N.-E. şi N.-B. Clăbucetul Taurului, vestit prin păşunile sale pentru oi, cari contribuesc mult la calitatea bună a caşcavalului de Azuga; la E. şi S.-E. Sorica (1 619 m. alt.)*,* şi Ceauşoaia (situat între V. Ceauşoaia şi Orjogoaia), şi la S. şi S.-V. Trestia sau Piciorul Morarului.

Tot în jurul Azugei, se află un lac pe m-tele Lacu-Roşu.

Coordonatele geografice ale Azugei sunt: 20°35 longitudine Estică de Greenwich, 45°27’ latitudine Nordică.

Azuga este situată la 7 700 m. distanţă de frontieră.

Clima. — Fiind foarte aproape de Buşteni şi Predeal, cele spuse la clima acestor două localităţi, se pot aplica şi Azugei, care n’are staţiune meteorologică, iar aglomeraţia mare industrială, nu-i strică întru nimic aerul., căci altitudinea, unită cu munţii şi cu pădurile de brad, nimicesc cu totul influenţa dăunătoare, ce fabricele au totdauna, asupra aerului unei localităţi.

Istoricul satului.—Cătunul Azuga, nu există decât de 110 ani, şi terenul pe care e situată localitatea astăzi a fost dăruit locuitorilor de M. S. Regele.

Înainte vreme, locurile acestea purtau numele de *Luncile d’Între-Prahove,* şi numai dela 1881, de când s’a inaugurat gara, a luat numirea de Azuga, dela valea cu acelaş nume. Prima casă construită prin aceste locuri—pe la 1800—a fost a unui cioban Gheorghe Zangur, situată pe dreapta Vaei Azuga cam pe unde vine azi casa Blebea[97].

Între 1830 —1832, un oarecare Aslan din Rucăr[98], a înfiinţat aci o fabrică de sticlărie, care a lucrat numai puţin timp şi apoi a rămas pustie. Atunci fabrica a fost închiriată de Banul Filipescu, unui bucureştean, sub conducerea căruia de asemenea n’a putut prospera. Lucrătorii acestei fabrici, locuiau în vre-o 30 case de lemn, anume construite. Câţiva ani mai târziu fabrica fiind părăsită, mai mulţi ţărani şi-au construit locuinţe,

din lemnăria ei, iar materialul adunat de dânsa a trecut în posesia fabricei de sticlărie înfiinţată în 1880.

La Intre-Prahove, era la poalele Clăbucetului un han vechi, care se presupune a fi fost construit între 1700— 1750[99]. Urmele acestui han, nu se mai văd azi.

La anul 1818, s'a construit un han mare, de Marele Ban Al, Filipescu, poreclit *Căciulă Mare,* care era proprietarul luncilor şi poenilor d'Între-Prahove. El era situat pe unde vine azi şos. naţ., cam la colţ cu calea Azuga, şi a purtat mult timp numele de *Cârciuma scriitorului din Râşnov,* şi mai târziu de *Hanul Căciulă Mare.* Pe pereţii lui era zugrăvită o vânătoare de cerbi şi căprioare.

Acum 60—70 ani, locuitorii dela Intre-Prahove cultivau in, cânepă şi se ocupau puţin cu plugăritul, care a încetat cu totul de pe la 1850. Astăzi Azuga, este un centru industrial de mîna întîi.

Satul. — Azuga este brăzdată de şos. naţ. (km. 140 la km. 141), şi de încă două strade: calea Azugei şi b-dul Ferdinand, care tae pe prima în unghia drept. Cîte şi trele au trotuare pe ambele margini

Indicaţii practice. — în Azuga se găsesc case ţărăneşti de închiriat, cu preţul dela 100 lei în sus pe sezon Are câteva vile, şi hanuri mai mari.

Viaţa, în general nu e mai ieftină ca la Sinaia, Buşteni sau Predeal. Atât în timpul verei cât şi în timpul iernei, se găsesc toate cele necesare traiului, Se mănîncă bine la Cantina fabricei de postav.

Şcoale. Are o şcoală primară cu două posturi, pentru care se construeşte în anul acesta (mo) un

local mare cu etaj, care va fi situat la colţul şos. naţ. cu b-dul Ferdinand.

Mai are o şcoală primară mixtă germană, a fabricilor din Azuga, cu program propriu şi cu grădină de copii.

Biserica, făcută de comună şi zugrăvită de Casa Regală, este situată tot pe şos. naţ.

Farmacia, este situată pe şos. naţ.

Doctorul comunei, locueşte tot anul în Azuga.

Oficiu poştal, situat în localul primăriei chiar pe şos. naţ.

Parcul foarte frumuşel, este situat sus pe deal. Drumul la parc, porneşte din capul de N. al Azugei.

Diferite edificii. Gara considerabil mărită în ultimii, ani, este situată pe stânga şos. naţ. la capătul b-dului Ferdinand. Alte edificii mai sunt: casa Adm. Dom. Coroanei, .casa Blebea, Cantina fabricei de postav, şi 9 mari fabrici cu locuinţele lucrătorilor, situate în mare parte pe calea Azuga.

Higiena. Deşi starea sanitară a Azugei este faună, se pare totuşi că multe case ţărăneşti sunt periculoase, prin faptul că sunt infectate de tuberculoză, dela numeroşii tuberculoşi cari petreceau acum câţiva ani, vara în localitate.

Monumente. Pe şos. naţ. la dreapta, lângă biserica, este monumentul ridicat în memoria companiei VIII-a de Dorobanţi, din jud. Prahova, care a luptat în răsboiul Independenţei.

La intrarea Azugei (km. 140[150]), se află pe şos. naţ. o fântână monumentală, ridicată acolo de

Ministerul Lucrărilor Publice.

Alte prăvălii mai sunt: vre-o 2 cârciumi, băcănii, friserii, cismării şi un croitor.

Fabrici. În acest important centru industrial sunt nouă fabrici, pe cari le descriem mai jos, în mod cu totul sumar.

Fabrica de salam, dela poalele m-telui Sorica, a fost fondată la 1877. Este proprietatea lui Carol Scheeser.

Fabrica de sticlărie, situată lângă Prahova, a fost fondată în 1880, pe ruinele vechei glăjării înfiinţată în 1832. Are multe cuptoare pentru topit şi suflat sticlă, şi o mulţime de alte ateliere. Produsele ei—tot felul de sticlărie—se vând în prăvălia din curtea fabricei. Actualmente este proprietatea Soc. Române de Sticlărie, cu un capital de 500 ooo lei. Întrebuinţează până la 150 lucrători.

Fabrica de postav[100]*,* societate anonimă română pe acţiuni (Rhein Scheeser şi Co.), cu un capital de 4 500 ooo lei, a fost fondată în 1887, este cea mai mare şi importantă din Azuga, şi este situată la poalele m-telui Sorica. Totalul personalului întrebuinţat se ridică la 566 oameni[101], dintre cari 470 sunt Români şi 96 străini. Ea a plătit ca salarii în 1909, suma de lei 453181,60. Dările către Stat, judeţ şi comună, pentru lucrătorii cu o vechime de un an, se plătesc tot de către fabrică. Are o putere de 475 HP, apă şi vapori, produsă în parte de 2 turbine, mişcate de apele Văei Azuga, cari sunt aduse la fabrică pe un canal lung $3^{1}/_{2}$km., unde au o cădere de 33 m. În 1909, fabrica a vândut marfă în valoare de 3 384 593 lei. Tot în 1909 a fabricat şi vândut 34 168 kgr săpun.

Fiindcă chestiunea educaţiei lucratorilor, higiena lor, starea lor materială şi morală, preocupă de mult timp pe administraţia acestei fabrici, credem interesant să indicam pe scurt, îmbunătăţirile aduse traiului lucrătorilor, pentru a se vedea ce înseamnă o exploatare industrială bine înţeleasă şi bine condusă.

1. A luat măsuri de siguranţă contra accidentelor. Atelierele sunt toate luminate cu electricitate, încălzite cu calorifer, şi înzestrate cu ventilatoare şi cu conducte de apă de isvor, pentru băut, la îndemâna lucrătorilor.

2. Are un doctor pentru lucrători, şi un dispensar model cu farmacie portativă.

3. Are o Casă de ajutor a lucrătorilor, subvenţionată în parte de fabrica şi condusă de un comitet de lucrători. Ajutoarele băneşti ce a acordat dela începutul ei şi până acum, se ridică la suma de 115000 lei.

4. Lucrătorii sunt asiguraţi colectiv contra accidentelor.

5. Pentru lucrătorii cu o vechime de 15 ani, şi incapabili de muncă, s'a înfiinţat un „Fond special de ajutoare vremelniceşti" care la 1 Ianuarie 1910, avea un sold de 72987 lei.

6. Fabrica are o instalaţie completă de băi, calde, reci, cu vapori şi electrice ; ele pot fi folosite de toţi locuitorii Azugei.

7. Lucrătorii mănâncă într'un Refectoriu spaţios anume construit, care este în legătură cu un Leagăn, împreunat cu grădiniţă pentru copii lucrătorilor, şi cu o şcoală de menaj, pentru fetele din fabrică, astfel că la dejun pentru 30 de bani, lucrătorii pot avea mâncări sănătoase şi variate.

8. Lucrătorii au o casă de economie; dobânda plătită de fabrică este de $6^{\circ}/_{0}$pe an.

9. S’a înfiinţat o societate de consum şi productiune „Cooperativa Azuga”, în locul cantinelor obicinuite, şi acţionarii principali sunt lucrătorii.

10. Societatea de Cumpătare Azuga, compusă în parte precumpănitoare din personalul acestei fabrici, a adus comunei în 1909, un venit de 3820 lei, pentru şcoală şi biserică.

11. A ajutat pe lucrători să-şi construiască locuinţe ieftine şi higienice.

12. Direcţia fabricei se ocupă cu formarea de maeştri Români.

13. A adunat un fond de 35 ooo lei pentru clădirea unui spital.

14. Pompierii fabricei de postav, oferă serviciile lor gratuite în caz de incediu, Azugei, Buştenilor, etc.

15. De instalaţiile electrice ale fabricei, se folosesc în, mod gratuit pentru luminat, comuna şi şcoală.

16. În fine fabrica acordă subvenţie corului bisericei din localitate.

Fabrica de ciment, E. Erler succ. este situată pe V. Seacă, şi a fost fondată la 1888. Are un capital de 750 ooo lei, şi întrebuinţează peste 120 lucrători. Produce ciment şi var hidraulic.

Fabrica de cherestea, C. şi S. Schiel, cu un capital de 8ooooo lei, a fost fondată în 1891 la Retevoiu. Mai târziu a fost mutată pe V. Azugei. Fabrică materialul lemnos necesar fabricei de hârtie din

Buşteni, şi produce şi lemne de construcţie, întrebuinţează până la 2oo lucrători.

Fabrica de, brânză şi caşcaval de Azuga, G. Ghimbăşanu, situată chiar pe şos. naţ.

Fabrica de mobile, proprietatea soc. L. Rhein şi C-ia, a fost înfiinţată în 1898, cu un capital de 250 ooo lei. E situată pe şos. naţ. colţ cu b-dul Ferdinand, e luminată cu electricitate şi întrebuinţează până la 150 lucrători. Lucrează mobile în toate stilurile în lemn îndoit sau drept.

Fabrica de bere de Azuga, fondată în 1899, este luminată cu electricitate.

Fabrica de şampanie şi depoul de vinuri, Rhein.

Fabrica de conserve alimentare, Waller şi C-ia.

* * *

Cu Azuga încheiem descrierile drumurilor şi localităţilor de pe Valea Prahovei, şi pentru a trece la cele din Valea Dâmboviţei, trebue să vorbim de şoseaua naţională care leagă prin Ardeal, aceste două văi.

PREDEAL- BRAŞOV- CÂMPULUNG-TÂRGOVIŞTE
(Predeal-Braşov-Bran-Giuvala-Rucăr-Câmpulung-Târgovişte)

A) Predeal-Braşov cu drumul de fier.

Imediat ce trenul părăseşte Predealul Unguresc (km. 535), începe marele coborâş pe dreapta şi dealungul Vaei Temeşului, care ţine aşa 7 km. până *la gara Temeş* (km. 526. Ung. Tomos), corespunzătoare cătunului Temeşul-de-sus. Tot drumul acesta, linia ferată coboară piciorul m-telui Piatra-Mare (1 844 m. alt.), şi trece prin două tuneluri, unul lung de 935 m., altul de 106 m. Drumul este pitoresc şi poate fi admirat pe

îndelete, de oarece trenul merge foarte încet, atât la urcuş cât şi la coborâş.

Dela gara Temeş, drumul continuă prin pajişti frumoase încă 13 km. până la *Dârste* (km. 513. Ung. Derestye-Hetfalu), situată pe stânga Temeşului. În acest interval pe stânga liniei ferate se întinde Postăvarul sau Şuierul. iar pe dreapta ei m-tele Piatra-Mare.

Dela Dârste linia ferată urmează platoul numit *Burzenland,* şi după 4 km. ajunge la gara mare a *Braşovului* (km. 509. Ung. Brasso, Nem. Kronstadt). situată în E. la 1 500 m. depărtare de oraş.

B) Predeal-Braşov-Câmpulung, pe şos. naţională.

Vom descrie mai pe larg acest drum, care merită toată atenţia turiştilor, atât prin splendoarea locurilor pe cari le traversează cât şi prin bunătatea şoselei.

PREDEAL-BRAŞOV. — Cel ce vine pe sosea din jos, despre Sinaia, trebue să se oprească câtva timp la frontieră, pentru îndeplinirea plicticoaselor şi totdauna prea lungilor formalităţi vamale. Odată scăpat din aceste inevitabile ghiare, se reia şos. naţ. spre Braşov, care ca şi drumul de fier urmează frumoasa Vale a Temeşului. Drumul, în stare nu prea bună, coboară m-ţii Bârsei în zigzag şi oferă priveli̦şti minunate în jos spre Temeşul-de-sus, frumosul sat cu multele lui cherestele risipite pe V. Temeşului.

Temeşul-de-sus sat mic dar curat, are un han mare pe dreapta şoselei, unde se poate mânca binişor. De aci valea se isprăveşte şi şoseaua, care continuă să treacă prin păduri, ajunge la Temeşul-de-jos, de unde munţii încep a rămânea la stânga şi în spatele

ei, pe când înainte se desfăşoară frumosul platou al Transilvaniei (500—600 m.).

Numai de cât urmează satul Dârstea legat cu Braşovul printr'un tramvai cu aburi. Acest tramvai trece pe la staţia Honterus care corespunde satului Noua, unde în fiecare an la 5 Septembrie are loc, solemnitatea deschiderii anului şcolar, într'o poiană din pădure. De la Noua este o potecă prin pădure care merge la Braşov; alta tot spre Braşov (lung. de 7 km.) urmează canalul fabricei de ciment din acest din urmă oraş, şi o altă potecă foarte scurtă iese la Predeal. (Timp necesar 1° — 2° după mers).

Din Dârstea, lăsând la dreapta şoseaua spre pasul Bratocea (28 km.) şi mănăstirea Cheia (32 km.) din România, şos. naţ. continuă spre N. şi după 5 km. ajunge la Braşov., în centrul oraşului la Rathaus (primăria) ($24.^{830}$km. de la Predeal).

BRAŞOVUL (590 m. alt.), plin de atâtea amintiri pentru poporul Român,, este astăzi un oraş comercial, cu o deosebită importanţa militară şi administrativă, el fiind capitala comitatului Braşov.

Este situat la poalele dealului Tâmpa (951 m. alt.) un promontor al m-telui Postăvarul (1064 m.), şi are o populaţie de 36 ooo locuitori, dintre cari peste 11 ooo sunt Români ortodoxi.

Braşovul nu este un oraş frumos. Are în schimb însă câteva monumente interesante. Aşa putem cita; biserica Sf. Bartolomeu, monumentul cel mai vechi al oraşului lângă care e şi gara cu acelaş nume (Brasso-Bertoian); un castel pe dealul Străjii, clădit în 1553, şi în care azi e instalată o cazarmă: în centrul cetăţei e Casa Sfatului clădită în 1420, cu un turn de 40 m. Înălţime; biserica

Neagră situata în centru şi în care azi e instalată primăria; şcoala de fete şi bursa în piaţa mare; biserica gotică luterană (1358-1425) lângă care se află statuia lui Honterus; şcoala inferioara săsească cu un muzeu şi o bibliotecă bogată (20000 volume); etc. Românii au 4 biserici, dintre cari Sf. Nicolae din Prund, este cea mai bogată biserică românească din Ardeal, un gimnaziu complet cu şcoală inferioară reală şi cu una comercială, şi câteva şcoli primare.

Gimnaziul cu cele două şcoli, împreună cu o bibliotecă de 8ooo volume, se găsesc în acelaş edificiu, situat pe locul numit *„Groaveri”.* Braşovul are 4 suburbii: *a) Cetatea,* fostă pe vremuri înconjurată cu ziduri, ale căror urme se văd şi azi; *b) Şcheiul,* suburbie românească numită actualmente *„Pe Tocile”; c) Blumăna,* despărţită de Cetate printr’o promenadă, ce serveşte ca piaţă pentru târgul de Vinerea şi ca loc pentru exerciţiul militar, şi care se întinde până la gara; în fine *d) Braşovul vechiu,* care se întinde până la dealul şi bălţile Sprenghiului.

Otelurile din Braşov sunt bune şi nu prea scumpe.

Pentru a încheia trebue să citām cele două plimbări; pe dealul Tâmpa unde este statuia lui Arpad ; şi în jurul Braşovului o promenadă cu castani. Grădina publica poartă numele de Rudolfs Park.

BRAŞOV-BRAV—Dela primărie şos. trece pe lângă Rudolfs Park, pe care-l lasă la stânga, şi apoi continuând spre V. pe Târgul-Inului ajunge după 2 km. la gara Bartolomeu care este la marginea Braşovului, şi începutul liniei ferate spre Zărneşti. Din acest punct porneşte la stânga şos. către Zărneşti, din care un km. mai departe se desface tot la stânga şos. spre Bran, care ne interesează pe

noi în această descriere De altfel numele localităţilor precum şi distanţele în km. sunt indicate pe nişte tăbliţe, aşa că nu este posibilă nici o confusie.

Această şos. a Branului, este pitorească, excelentă, puţin umblată şi străbate câmpia având alături de dânsa linia ferată Braşov-Zărneşti. În faţă Bucegii maestoşi, ţin tot timpul de urât călătorului.

Şoseaua urmează drept şi aproape orizontal spre S.V., şi trece prin *Cristianu* (ung. *Keresztenfalva,* Nem, *Neustadt),* sat lung de 3 km., frumos, cu case albe îngrijite având curţile îngrădite, cu cişmele originale dinaintea caselor şi cu staţie de drum de fer. (Are 2797 locuitori dintre cari *928 Români ortodoxi,* l 618 Germani şi 176 Unguri[102].

În sat mai sunt, o fabrică de spirt şi 2 biserici înconjurate de ziduri înalte; una ortodoxă românească şi alta reformată.

După Cristianu urmează iar câmpia al cărui sfârşit se vede, căci şos. se apropie de munţi şi curând intră în *Râşnov* (Ung. *Rozsnyo,* Nem. *Rosenau)* cu falnica lui cetate pe un colţ de stâncă, ca un castel feudal ce păzeşte pe vasalii săi din vale. Satul e frumos, prea curat, cu un otel bun şi gară. (Are 4. 801 locuitori, dintre cari 3 611 *Români ortodoxi,* 1848 Germani şi 223 Ungari). Are 3 biserici: una românească ortodoxă foarte veche, alta reformată, şi alta în care nu se mai slujeşte.

Dela Râşnov, şos. tot excelentă o ia la dreapta, trece pe pod V. Sohodolului, coboară o vale mare, urcă un deal şi atinge foarte puţin *Tohanu-Nou* (ung. *Ujtohdn),* sat pur românesc, foarte curios cu acoperişurile roşii ale caselor lui (km. 68^{700}dela Făgăraş).

De aci şos. o ia la stânga spre Bran, şi după 4 km. (km. $72.^{4oo}$) intră în acest din urmă sat, capitala Cercului Bran, cu 956 locuitori (dintre cari 862 *Români ortodoxi 21* Nemţi şi 61 Unguri).

BRANUL, (Ung. *Toresvar*, 853 m. alt. şi 21 km. dela Braşov) vechi sat românesc, are un castel clădit la 1212 de Cavalerii Teutoni şi reparat la 1377 de cetatea Corona (Braşovul).

Branul împreună cu satele din jurul lui: Moeciu-de-Sus şi de jos (Ung. Felsomtfecs şi Alsdmoecs), Afundata (Ung. Fundata), Peştera (Ung. Pestera), Şimon (Ung. Simon), Şirnia (Ung. Sirnin), Măgura (Ung. Magura) şi Cheia, forma în vechime un fel de republică independentă, căci frontiera Transilvană se întindea pe atunci până pe la poarta Branului (la Predealul din Bran[103]). El a fost alipit la Ungaria, numai din 1839, când guvernul din Cluj hotărând încorporarea Branului la Comitatul Braşovului, a trimes o comisie care fără ştirea lui Alexandru Ghica, a strămutat frontiera tocmai sus pe creasta munţilor.[104]

Branul are mai multe vile mari. Are următoarele oteluri ieftine şi curate: Central, Bran, Bucegi şi Castelanu. De Bran ţin astăzi cătunele: Poarta, Predeal, Moheciu-de-sus, Afundata, Şirnea, Peştera şi Măgura fiecare cu câte o biserică ortodoxă, apoi Sohodol, Simon şi Molie-ciu-de-jos cu Cheia cu câte 2 biserici ortodoxe. În total sunt în această comună 13 *biserici ortodoxe româneşti, 1* catolică în Bran, şi are în total o populaţie de 8690 suflete, din cari *8510 sunt Români ortodoxi, 10* sunt Români uniţi, 51 Germani, şi Unguri şi 4 alte naţii.

Branul este un centru drăguţ de vilegiatură, în care petrec vara multe familii din Bucureşti. Mai are 2

şcoli, un oficiu poştal, o farmacie şi mai multe prăvălii.

BRAN-GIUVALA-(VAMĂ).—Şoseaua taie Branul în tot lungul lui, după ce a lăsat la stânga drumul către Poarta (km. $72.^{800}$), şi pe cel către Şimon şi V. Gaurei (km. $74.^{600}$). La km. 74^{800}părăseşte Branul propriu zis şi începe un mic urcuş până la km. $75.^{700}$, unde traversează V. Mohaciu pe pod de fer, construit în 1908. Acest râu care curge pe stânga şoselei, se uneşte mai jos (în dreptul km. $74.^{600}$) cu V. Şimonului, şi apoi se varsă în râul Turcului care trece prin Bran.

Între km. 75 şi km. $78.^{500}$şos. trece prin Moheciu-de-jos.

La km. 77 este un puţ cu apă, şi atragem atenţia ca până la km. 85 nu se mai găseşte de loc apă.

Dela km. 78, şos. urcă o pantă mare, când în zigzag, când făcând curbe graţioase, până $89.^{360}$. vama, după ce a trecut prin Afundata (Fundata, Adâncata sau Roiu), sat mare răspândit pe mai mulţi km. printre stâncile albe ca zăpada. Multe din casele acestui sat pitoresc sunt împrejmuite cu ziduri de piatră albă. Pe alocuri şoseaua este săpată chiar în stâncă, şi astfel tot urcând din greu ajunge la *Pajura,* vama ungurească (1270 m. alt., $89.^{160}$ km. dela Făgăraş şi $16.^{260}$km. dela Bran), situată chiar la frontieră, unde trebue să recunoaştem că funcţionarii foarte politicoşi, caută să dea drumul călătorului cât mai repede.

(Vama n'are apă, ea o aduce cu sacalele dela Giuvala).

De alungul acestui drum dela Bran şi până aci, nesfârşitul perete cenuşiu al Pietrei-Crai, lucitor, arid şi profund deteriorat, situat la N.-V., ţine

tovărăşie turistului; iar către E. se înalţă măreţe culmele Bucegi şi Strunga, cu creştetele lor aproape veşnic vărgate de zăpadă. Splendoarea acestor locuri, nu poate fi descrisă.

Dela frontieră (km. 94.^{005}) şos. începe să coboare, şi peste un km. ajunge la Giuvala, vama românească, frumos aşezată printre pomi. Vama e legată cu Rucărul prin telefon. În faţa ei este o piatră, după care vedem că admirabila şos. naţ. care coboară la Rucăr, a fost construită la 1891 de inginerul R. L Condeescu.

GIUVALA-RUCĂR. — Dela vamă, şos. continuă a cobora, şi ce coborâş grozav, dar şi priveliştele sunt de o minunăţie neînchipuită, în cât odată ajuns la Rucăr, parcă şi ochiul e obosit de atâta măreţie. Uriaşul zid al Pietrei-Crai, însoţeşte pe călător şi de aci înainte până la Podul-Dâmboviţei, iar în depărtare către V., culmea Păpuşei nu se lasă mai prejos, nici în mărime nici în înălţime.

Drumul şerpueste printre stânci, când la stânga când la dreapta, ocolind şi brăzdând interesantele marne (cretaceul baremian), care se întind pe întinsul deal al Sasului (km. 88.^{140}) între Valea Oraţii şi stânca *„La Sălătruc”* (km. 83.^{500}). După 14 km. ajunge la Dâmboviţa (km. 80) în satul Podul-Dâmboviţei, de unde pe dreapta (km. 80.^{500}) începe şos. la Dâmbovicioara.

În tot acest drum, şos. a traversat m-tele Giuvala, Dâmbovicioara şi dealul Sasului, precum şi începuturile Văilor, Urdărita, Oraţiilor şi altele. În acelaş timp, şos. naţ. dela vamă la Rucăr, este brăzdată de vechiul drum al Rucărului (Rucăr-frontieră).

Din Podul-Dâmboviţei şos. naţ. urcă m-tele Posada, şi coboară în partea cealaltă direct în

Rucăr (km. 75 dela Goleşti). Numitul munte pune stavilă Dâmboviţei, şi formează împreună cu Ghimbavul vestitul defileu al acestei văi, care se vede bine dela podul peste Dâmboviţa (km. $80^{.500}$).

RUCĂRUL. — Vezi capitolul special.

RUCĂR - DRAGOSLAVELE. — Dela Rucăr şos. naţ. se îndreaptă direct către S., şi trece imediat pe stânga Dîmboviţei, pe care o urmează pe această parte, până la Dragoslavele (km. 70), sat mare luminat cu electricitate. În tot acest interval, nu avem de semnalat nimica interesant, afară de m-tele Căpitanul (1 376 m. alt.), care se înalta pe dreapta şoselei, iar pe stânga ei dealul Fundul-Neagului şi m-tele Vârtoapele (1 437 m. alt.), astupă vederea frumosului Ghimbavu (1 390 m.).

DRAGOSLAVELE, este o încântătoare comună din regiunea muntoasă a Ţarei. Ea îşi are origina alături de primele voevodate româneşti, şi se numea în vechime *Schela Dragoslavele.* Carol al XII-lea al Suediei, la 1712 când se ducea în Ardeal, a trecut pe aci. Este situat pe stânga Dâmboviţei, şi pe ambele maluri ale afluentului acestuia Valea Caselor, la N.-E. de Câmpulung (18 km. dist.) şi la 5 km. de Rucăr Aci, V. Dâmboviţei este foarte largă, şi se zice că din această cauză satul nu este bântuit niciodată de epidemii. Sos. naţ. absolut admirabilă, brăzdează această comună dela un cap în altul. Jur împrejurul său sunt munţi, acoperiţi cu păduri de brazi, printre cari cel mai mare este m-tele Roşu de la V. Vara aceşti munţi sunt populaţi de numeroase turme de oi şi văei. Dragoslavele are 2 sate (Dragoslavele şi Valea-Caselor), şi 2 cătune, Fundătica (uezi, Racăr, Plimb, şi ex.V şi Lunca-Gâtii, şi este străbătută de trei străzi principale. Una, din ele o leagă cu C.-Lungul şi Rucărul (şos. naţională); alta, după ce

trece prin Stoeneşti şi Cetatea lui Negru-Vodâ ajunge la Târgovişte, şi a treia duce spre pitoreştii munţi ai localităţei.

Satul luminat cu electricitate dela 26 Ianuarie 1908, are o şcoală cu 2 învăţători înfiinţată la 1858[105], şi 2 biserici deservite de 3 preoţi. Una din ele e zidită de Grigore Ghica Vodă la 1660, şi reparată de mai multe ori de atunci încoace. În marginea de S. a satului e o cruce din timpul lui Mihai-Viteazu), cu inscripţie sârbească. În localitate există o societate de înfrumuseţare, din iniţiativa căreia s'au lucrat 5 vile, şi mai sunt proectate încă câteva. Comuna mai are: Casino-otel, o locuinţă pentru colonia şcolară întreţinută de soc. Sprijinul din Bucureşti, un observator pentru serviciul veterinar care deserveşte punctul Giuvala, un dispensar şi o locuinţă pentru medic. Vara vin multe familii cari petrec vacanţa aci, căci se găsesc case bune de închiriat cu preţuri moderate, până la maximum 150 lei pe seson, casă cu 5—6 odăi şi bucătărie.

În comună sunt 4 cuptoare de var alb gras, o fabrică de dosuri de p^rii, 2 fabrici pentru scărmănat lână, o piuă, două mori şi mai multe ferăstrae.

Un detaliu curios este următorul: locuitorii cătunului Fundătica situat pe V. Rudăriţei, între munţi, numai la 500 m. de frontieră, îşi trimet copii la şcoală din Afundata (Transilvania), de care am vorbit mai sus. Fundătica e la 21 km. de Dragoslavele.

DRAGOSLAVELE-CÂMPULUNG.-Eşind din Dragoslavele, şos. urmează tot valea spumoasă a Dâmboviţei, trece apoi pe dreapta ei (km. 68), şi începe urcuşul pe Mateiaş. Suişul e greu, dar şi şoseaua e foarte bună, şi în tot acest timp se aude

în valea adâncă, sgomotul infernal al Dâmboviţei, din ce în ce mai depărtat, iar pe malul ei stâng strălucesc în soare Ghimbavu (132o m.), Sf. Ilie şi Leaota (2141 m.) mare între mari. Drumul urcă Mateiaşul, până aproape de vârf (km 61), unde este o cârciumă care n'are decât covrigi uscaţi, apoi coboara în zigzag, trece Argeşelul (km. 59) ce vine tocmai de sub Păpuşa, şi mai departe suie dealul Argeşelului.

Din vârful dealului la dist. de un km. se văd pe dreapta şoselei *Nămăeştii.* Această comună formată din 6 sate (Bogăteşti, Moroeşti, Nămăeşti, Şelari, Valea-Mare şi Valea-Ramâneştilor), are o mănăstire de maici (20 călugăriţe), foarte caracteristică, fiind toată săpată într'o stâncă, şi având numai un turn făcut din lemn. Mănăstirea e foarte veche şi are o inscripţie, care nu se mai poate citi.

Mai are o icoană făcătoare de minuni, din 1798, după cum se vede din inscripţia ei.

Chiar din faţa Nămăeştilor, porneşte şoseaua spre Stoeneşti şi Târgovişte.

Continuând în jos spre C.-Lung, şos. naţ. trece prin Valea-Mare, satul de reşedinţă al comunei Nămăeşti, cu două biserici şi judecătorie. Eşind de aci, şoseaua traversează Râul Târgului şi intră în *Câmpulung* (52 km., la centru, dela Goleşti).

CÂMPULUNG.— *Sosirea la Câmpulung.* Se poate veni cu trenul sau pe şosele. Venind cu drumul de fer dela Bucureşti sau dela Vârciorova, schimbăm trenul la Goleşti.

Pe şosele: din spre Bucureşti sau Vârciorova, sunt şos. naţionale Bucureşti-Goleşti-C.-Lung (158 km.), sau Vârciorova-Craiova-Goleşti-C.-Lung (327 km.); a doua intrare este pe şos. naţ. Braşov-

Giuvala-C.-Lung (42 km.); din spre Târgovişte venim pe la Măţău (62 km.) şi Podul Flămânzii, drum greu, sau pe la Stoeneşti-Valea-Mare (69 km.); dela Curtea-de-Argeş, prin Domneşti (jumătatea drumului), eşim în şos. naţ. Goleşti-C.-Lung, care intră în oraş pe la S. (46 km.). Mai sunt şosele dela Bughea, Albeşti, Bahna-Rusului (40 km.), şi Nucşoara. În fine în Câmpulung putem veni şi peste munţi, bine înţeles însă că drumul e greu. Toate aceste şosele sunt în starea cea mai bună.

Situaţie geografică. C.-Lungul e oraş de munte, situat pe Râul Târgului, pe un platou între două muscele (Măţău 1 009 m. şi Măgura) la alt. de 580 m. şi la 493 m. d'asupra Bucureştiului. Este capitala jud. Muscel, şi e staţiune climaterică şi balneară de hidroterapie, care convine anemicilor şi convalescenţilor.

Are 12000 loc. (1900), şi forma pentagonală. Laturea Estică se mărgineşte cu Nămăeşti, Valea-Mare, Bogăteşti, Valea-Rumâneştilor, Măţău şi Groşani; laturea Sudică cu Poenarii, Grădiştea, Valea-Unchiaşului, Godeni şi Berevoeşti; laturea Vestică cu Oţelul, Bândea, Albeşti, şi cea Nordică cu Bughea, Voineşti, Bărăţie, Lereşti şi Laiul.

Oraşul cuprinde 11 mahalale, şi are 4 străzi însemnate : Calea Negru-Vodă numită şi bulevardul, str. Râului, str. Matei-Basarab şi str. Gruiului. Toate sunt paralele, iar între ele sunt mulţime de ulicioare mici. În fiecare an se ţine târg la C.-Lung între 17—28 Iulie. Acest târg se făcea odinioară pe plai *„la Sf. Ilie"* pe m-tele *Găinaţul-Mare,* cam la 300 m. sub vârful Păpuşei. Se văd şi astăzi urmele unor drumuri naturale de căruţă, cari urcau acolo. (Vezi, artera VI, la Excursii mari în munţi). Matei Basarab scutea de vamă pe cei ce vindeau sau târguiau dela acel târg.

Edificii frumoase sunt: primăria cea nouă, unde este şi judecătorie, şcoala normală, spitalul judeţean, 3 oteluri, câteva vile drăguţe, etc. Tot aci este şi un muzău, zis al lui Negru-Vodă, în trapeza mănăstirei Negru-Vodă, care are ca obiecte, diferite pisanii, icoane bizantine, pergamente vechi, cruci, săgeţi, monede şi călimări vechi, topoare preistorice, diferite fosile şi minerale.

Câmpulungul are 19 biserici, mai toate vechi şi interesante.

Mănăstirea Câmpulung, în strîmtoarea intrărei oraşului spre S.-E. Fondată de Radu Negru, a fost restaurată la 1633 de Matei-Basarab. Dărâmată la 1819, a fost reconstruită la 1832.

Biserica Domnească, zidită la 1567 de Doamna Chiajna şi Petru Şchiopul, a fost reparată la 1721 şi la 1889.

Biserica Sf. Nicolae din Târg, zidită la 1570 şi reparată la 1670 şi 1700.

Biserica Marina, se crede că a fost clădită între 1100 şi 1200, posedă multe obiecte interesante.

Biserica Bradul, zidită între 1300 şi 1400, s'a reparat la 1590 şi 1766.

Biserica Sf. Treime, ridicată şi zugrăvită pe vremea lui Matei-Basarab.

Biserica Snbesti, zidită de Dosoftei, archimandritul mănăstirei Câmpulung la 1779, alături cu alta ridicată la 1552 şi dărâmată.

Biserica Sf. Gheorghe, veche de tot, cu uşa de nartex şi fereastra din fundul altarului lucrate în stil gotic, a fost pictată de zugravul Manea din localitate.

Biserica Sf. Ilie, zidită la 1620 şi reparată la 1712.

Biserica Fundeni, clădită între 1558—1620

Biserica Şcheiul, ridicată între 1300-1400 e reparată de mai multe ori.

Biserica Valea, zidită între 1300—1400.

Biserica Sf. Nicolae din sus, zidită la 1708.

Biserica Vişoiul, clădită la 1773.

Biserica din Malul de sus, ridicată între 1532—1534,

Biserica Sf.Vineri dărâmată azi, a fost ridicată la 1758.

Mai sunt apoi bisericile *Flămânda, Apa-Sărată* şi *Bughea* toate din secolul trecut.

Mănăstirea Catolică (Bărăţia), construită de Negru-Vodă pentru soţia lui Ana—care era catolică—şi pentru Saşii şi Ungurii ce veniseră cu ei înainte de 1300 după cum se vede pe piatra mormântală:

Fig. 03

A mai fost o altă mănăstire catolică, dar acea s'a dărâmat. În Câmpulung mai sunt: Monumentul lui Radu-Negru, aşezat în capul dinspre N. al bulevardului, ridicat în 1898 (Aug. 15). Are o lungă inscripţie.

Prima şcoală româneasca în Câmpulung a fost înfiinţată de Doamna Chiajna la 1567, cu un dascăl Român plătit de Mitropolie, şi a funcţionat până la 1800, când D-tru Roseti fonda o şcoală lângă biserica Sf. Ilie. La 1874, s'a înfiinţat şi şcoala No. 2, iar peste câţiva ani încă câteva. Mai are un

gimnaziu*,* o şcoală normală monumentală precum şi şcoli particulare. În oraş e un spital judeţean înfiinţat la 1864, pentru care s'a construit un nou local la 1890.

Fabrici.—Sunt mai multe mori pentru măcinat, o fabrica de salamurj., una de hârtie, şi una de var alb şi ipsos. Toate sunt aşezate pe apa Târgului.

Istoric.—Câmpulungul exista cu mult înainte de Radu-Negru, care a ridicat o biserică la 1290, pe care a înzestrat-o cu moşii Nicolae Al. Basarab.

La 1737, Austriacii arseră şi pustiiră oraşul, şi abia peste câţiva ani locuitorii se reîntoarseră la vetrele străbune şi-l reclădiră. La 1788, avu de suferit din nou de pe urma Austriacilor. La 1821 a fost ocupat de fraţii lui Ypsilante, iar în timpul ocupaţiei ruseşti, Văcărescu a fost exilat la Câmpulung.

Locuitorii în vechime erau chirigii, pe cari Domnii de pe vremuri i-au scutit de multe biruri şi angarale. Un locuitor nu putea vinde la un străin de oraş partea lui de moşie, ci numai la un concetăţean. În schimbul privilegiilor, C-lungul plătea un bir, care varia după Domni. Sub fanarioţi oraşul sărăci din cauza multelor biruri.

Monumente istorice, în afară de bisericile citate, mai sunt: la Grădiştea, ruine de cetate romană, şi ruinele cloasterului Franciscanilor. Afară de acestea—locuitorii oraşului fiind foarte religioşi — mai sunt o mulţime de cruci şi de troiţe*,* răspândite prin tot judeţul.

Alte indicaţii.— Oraşul poseda o instalaţie modernă de hidroterapie cu mai multe secţiuni, proprietatea Eforiei Kreţulescu[106].— Pentru seson se găsesc vile de închiriat cu preţuri potrivite.— Oraşul are berării, cofetării, băcănii bune şi alte

prăvălii.—Trăsuri de oraş, cursa 1 leu. La gară şi vice-versa 2 lei. Excursiunile după învoială.— Cai pentru excursiuni se găsesc, dar greu, căci cine voeşte a face excursiuni mari în munţi, merge direct cu trăsura la Rucăr sau la Lereşti.— Reparator de biciclete în piaţa Sf. Ilie.

Excursiuni.—Câmpulungul este un centru foarte important de excursiuni pe jos şi cu trăsura sau bicicleta.

Excursiuni mici: la Flămânda (1 km.); la fosta mănăstire Mărculeşti; la platoul Gruiului în spre V., de unde excursionistul se bucură de o frumoasă privelişte asupra oraşului; la fabrica de hârtie (5 km.); la Bughea-de-sus (3½ km.), unde sunt isvoare termale; la Albeşti *(*8 km.), cu interesante cariere de piatră; la Apa Sărată (7 km.) unde se visitează minele de lignit dela Jidava; la Nămăeşti *(8* km.), mănăstire de maici săpată în stâncă, şi de unde se merge la Lereşti*,* la Topliţa, la Cetăţue (Palatul lui Negra Vodă); la Măgura (2 km.); pe dealul Măţăului (6 km.), şi altele mai puţin importante. Toate acestea pot fi făcute cu piciorul, cu cea mai mare uşurinţă.

Excursiuni ce se pot face cu automobilul, bicicleta sau cu trăsura: prin Domneşti, la Curtea-de-Argeş (+6 km.); la Giuvala-frontieră (42 km.) prin Dragoslavele şi Rucăr; la peştera Dâmbovicioara (34 km.) prin Rucăr; la mănăstirea Mihăeşti (21 km.) spre S. de Câmpulung; la mănăstirea Vieros (40 km.) în spre S.; la Bahna-Rusului şi Nucşoara pe Râul Doamnei (40 km.); la Râuşor afluent al Bratiei pe şoseaua ce merge la Curtea-de-Arges, ceva mai spre N. de Berevoesti-Ungureni, are poziţii admirabile şi aci e un castel al Principelui Ferdinand (20 km.); pe Valea Dâmboviţei dela Stoeneşti până la Lăicăi (28 km.); la Târgovişte prin Măţău (62 km.), sau prin Stoeneşti (69 km.).

Excursiuni mari şi grele: la *Colţii lui Cremene* (5 zile). Se merge prin C.Lung—Albeşti (5 km.)—Gândeşti (10 km.)—Valea Bratia în sus, şi pe lângă muchea Duvalmului se ajunge la plaiul Lung (1 130 m.) unde e apă şi se poate dejuna. De aci se ia către N.-V., şi trebuesc trecuţi munţii: Nepărteanu (1 450 m.), Jupâneasa (1716 m.), Păpău (2094 m.), isvorul Bratiei şi se ajunge la Curmătura Groapelor (2 175 m.) (Vezi la, Excursiuni mari în munţi, Artera VI). Pornind de dimineaţă, şi nezăbovind prea mult pe drum, la Curmătura Groapelor putem fi pe la 4 ore p. m. Din acest punct, coborâm Căldarea Groapelor la stâna din Groapele de unde o luăm deacurmezisul culmei Iezerului, până în m-tele Roşu, unde petrecem noaptea. Dela Curmătura Groapelor până aci, locurile fiind rele, caii trebue să meargă slobozi şi fără călăreţ. Ei vor aştepta întreagă ziua II-a în Roşul.

A 2-a zi, într'o oră ajungem la bizara formaţie numită *Colţii lui Cremene,* prin Valea Roşului, pe al cărui mal drept este aşezat acest munte. Ziua 2-a întreagă, trece cu explorarea lui, a tunelului natural săpat în stâncă, care răspunde la Otic (isvorul Dîmboviţei) şi numit Casa de piatră, etc. Noaptea doua se petrece tot în Rosul, în acelaş loc. A treia zi este necesară pentru întoarcerea la Câmpulung.

Pentru alte excursiuni mari, ce se pot face dela C.-Lung, vezi capitolul excursiunilor mari în munţi.

CÂMPULUNG-TÂRGOVIŞTE[107] Se porneşte Din Cîmpulung pe şos. naţ. către Rucăr, până la km. 59, de unde luăm la dreapta şos. judeţeană către Stoeneşti, care urmează la început 4 km. pe Valea Argeşelului, printre două rânduri de muscele verzi. După aceasta, şos. lasă la dreapta drumul comunal ce merge la C.-Lung peste Mâţău, trece pe pod de lemn în stânga Argeşelului şi urcă ultimul muscel unde este o piatră comemorativă —

acum răsturnată —pusă de inginerul Ştefănescu constructorul şoselei. De aci numai de cât, şos atinge *Stoeneştii* loc istoric, unde s'a retras Mihai-Viteazul (1395) după bătălia dela Călugăreni, pentru a aştepta ajutoare din Ardeal. Satul e bogat, are casele risipite printre pomi roditori, ţine de comuna Stoeneşti compusă din 5 Sate (Bădeni, Pământeni, Coţeneşti, Piatra, Slobozia şi Stoeneşti) şi un cătun (Bădeni-Ungureni), şi este locuit de oameni deştepţi şi plini de viaţa. Şoseaua bună brăzdează terenuri cretacice, şi trece fără pod o mulţime de râuleţe, cari şerpuind ca argintul viu printre sălciile stufoase, se îndreaptă spre furioasa Dâmboviţa. Suntem chiar pe malul Dâmboviţei, şi drumul continuă prin Bădeni-Pământeni, sat mare cu 3 biserici şi 2 şcoli. De aci ea urmează V. Dâmboviţei, plină de stânci şi de chei, aşa că apa e numai spumă. Măreţia locului, pustietatea drumului şi a şoselei care acum strîmtată mult, coboară colosal la vale pe sub stânci înalte umbrite de fagi stufoşi, te încânta într'atâta, în cât uiţi că jos e prăpastia grozavă, şi că o mică nebăgare de seamă, te-ar face să-ţi găseşti moartea în Dâmboviţa. În unele locuri şos. e la 10 — 20 m. deasupra râului.

După atâta coborâş, valea se lărgeşte deodată şi şos. ajunge în *Cetăţenii-din- Vale* (20 km. dela C.-Lung şi 13 km. din şos. naţ.), comuna mare compusă din patru sate (Cetăţenii-din-deal şi din-vale, Diaconeşti şi Mesteacănu), al cărui nume vine dela cetatea lui Negru-Vodă ale cărei urme se văd şi astăzi. Această cetatea fost săpată în stâncă, şi ea poartă numele de Schitul Negru-Vodă. Se poate merge la ruine, trecând din şos. pe o scândură Dâmboviţa, şi apoi pe o potecuţă se ajunge într'o oră acolo. Comuna e brăzdată de Văile Perilor, lui Anghel, Măgurei, Mitoi şi Chipuri. Are o piuă, o moară, o biserică clădită de M, S. Regele, o şcoală înfiinţată în 1860, şi două

isvoare minerale cu apă sulfuroasă. În toată întinderea satului sunt răspândite stânci primejdioase ca: Colţii Doamnei, Şoimului şi Colţul Trăsnit.

Şoseaua continuă dela Cetăţeni, a coborî V. Dâmboviţei, tot traversând terenuri cretacee (cenomaniene şi senoniene), până la vestita *„Cârciumă de Piatră*^{u}—deşi e de cărămidă (km. $22.^{000}$din şos. naţ. (popasul tuturor drumeţilor şi unde se poate găsi ceva de mâncare. Aci şos. se uneşte cu şos. vicinală ce vine dela C.-Lung, peste Măţău şi prin Văleni, drum deşi mai scurt cu 7 km., însă colosal de greu căci urcă şi coboară 7 muscele ; în acelaş timp e şi mai urît.

Dela Câreiuma de Piatră, şos. urcă la deal şi ajunge în comuna *Lăicăi,* al cărui nume se crede că vine dela Laţcu, numită în vechime Cremenea şi compusă din 4 sate (Lăicăi, Pliociuneşti, Runceasa şi Văleni). La Vestul comunei este o mlaştină sărată, numită *Apa Sărată* situată între V. Văleanca şi V. Germanei pe vârful numit al Olarului.

Părăsind comuna Lăicăi, şos. nu mai întâlneşte nici un sat pînă la hotarul judeţului Dâmboviţa (km. $25.^{5oo}$ din şos. naţ. şi $35.^{500}$dela Târgovişte). De aci ea continuă tot pe malul drept al Dâmboviţei, intră în regiunea livezilor de prune, devine mai bună, mai lată, şi după 5 km. trece un pod lung peste Dâmboviţa, construit în 1877 de armata română.

Imediat vine *Gemenea,* sat frumos şi bogat, aşezat pe un deal în stânga Dâmboviţei, unde d-l Costaforu are mine de aur în exploatare. În cătunul *Zeama-Rece,* pendinte de Gemenea şi loc strategic, a fost cartierul M. S. Regelui dupâ râsboiul din 1877—78.

Eşind din Gemenea, călătorul trebue să-şi ia rămas bun dela şburdalnica şi drăgălaşa lui tovarăşe, Dâmboviţa, pe care nu o va mai revedea decât leneşe şi bolnavă în Bucureştiul prăfuit.

Acum valea se lărgeşte, câmpiile devin tot mai întinse şi peisagiul tot mai puţin interesant. Şos. trece unul după altul prin marele sat *Voineşti,* cu judecătorie, spital şi han-otel, şi după ce lasă la stânga şos. vicinală la Pucioasa (27 km.), şi trece râul Albu pe pod de fier, ajunge tăind nesfârşite livezi de pruni în comuna *Isvoarele* (n km. dela Târgocişte). La km. 12 trece prin *Giboenii,* sat de ţigani, şi în fine prin *Dragomireşti,* sat mare şi plin de câini, ajunge în Târgoviste (68 km. dela Câmpulung) pe Calea Câmpulung, stradă lungă, curată şi pustie.

TÎRGOVIŞTE. —Vezi scurtă privire asupra oraşului, la cap. Târgovişte-Sinaia pe şos. naţ.

În rezumat itinerarul descris în acest capitol coprinde (Predeal-Câmpulung) 110^{195}km. de şosea naţională în stare absolut perfectă, şi (Câmpulung-Târgocişte), 68 km. şosea judeţeană şi comunală foarte bună. Total 178^{195}km.[108]

Acest drum, poate fi parcurs cu automobilul, cu bicicleta sau cu trăsura. Cum însă coborâşurile şi urcuşurile sunt foarte mari, este necesar ca şi unele şi altele să fie prevăzute cu frâne puternice, căci altfel se pot întâmpla nenorociri. În ceeace ce priveşte frumuseţea drumului, putem spune ca el traversează cele mai admirabile şi încântătoare regiuni ce am vizitat noi, şi că în special părţile Bran-Giuvala-Rucăr şi Stoenesti-Gemenea sunt de o măreţie fără seamăn.

Itinerarul acesta, combinat cu drumurile descrise la începutul volumului, poate forma unul din cele

mai comode şi splendide circuite ce se pot face pe şosele bune prin munţi fntre Ţara-Românească şi Ardeal. Astfel: Sinaia-Predeal (frontieră) $23.^{530}$km., plus drumul descris mai sus Predeal-Târgovişte, $I78^{195}$km. şi plus Târgovişte-Sinaia, 62 km., total $263.^{740}$km., este un circuit care se poate face din oricare localitate situată pe acest drum.

Un biciclist bun poate parcurge distanţa în două zile. Având însă în vedere frumuseţile drumului, e bine ca ea să fie parcursă mai încet, adică în 3 sau 4 zile. Motocicletele şi automobilele, pot face circuitul Intr'o singură zi mergând repede. Ca şi pentru biciclete însă, 2 sau 3 zile sunt preferabile, pentruca posiţiile frumoase să poată fi bine gustate. O trăsură cu cai buni, nu este capabilă în cazul cel mai favorabil, să întrebuinţeze mai puţin de 5 zile. De obicei îi sunt necesare 6 zile pentru acest circuit.

Dupâ cum am dat indicaţiile, pe tot parcursul sunt oteluri, sau hanuri mari, unde se poate dormi şi mânca. De asemenea pe tot lungul drumului sunt numeroase fântâni şi isvoare, cu apa rece şi limpede, din cari se poate bea fără cea mai mică teamă. Drumul întreg este însemnat cu pietre kilometrice, şi în cea mai mate parte sunt însemnate şi sutele de metri.

Pe tot lungul şoselelor, sunt table de indicaţie, cari arată direcţiile şi uneori şi distanţa până la un punct oarecare.

În fine, pe tot parcursul, ţăranii foarte deştepţi, culţi şi vioi, pot da când sunt întrebaţi tot felul de indicaţii, asupra nomenclaturei geografice, asupra distanţelor, asupra orografici şi hidrografiei, etc., etc.

În toată porţiunea din Ardeal, traversată de şoseaua descrisă, este o masă compactă de Românism. Toţi vorbesc numai româneşte, chiar şi Ungurii, şi în general ţăranii de acolo întrec în cultură pe cei din România. Nu veţi găsi om dincolo, care să nu vă spună în mod matematic exact, orice distanţă în km. şi în sute de metri.

Ca să trecem în Ardeal, trebue depusă la vamă pentru biciclete, o cauţiune de 60 lei, pentru motociclete 160 lei, şi pentru automobile o sumă mult mai mare, iar la intrarea în ţară, această cauţiune se restitue la vama de intrare. Nu ştim dacă şi anul acesta turiştii vor fi şicanaţi în acelaş mod, dar sperăm că va interveni o înţelegere între vămile românească şi ungurească, astfel ca să nu se mai pună, celor doritori de a vedea şi de a cunoaşte, tot felul de piedici ridicule, cari numai spre folosul acestor două ţări nu pot fi.

COMUNA RUCĂR

SOSIREA LA RUCĂR. — La Rucăr, nefiind drum de fier, nu se poate merge de cât pe şos. naţ., fie din ţară fie din Transilvania.

a) Cine vine cu trenul până la Câmpulung, poate fi cu trăsura în două ore la Rucăr (dist. $22.^{800}$ km., şi preţul unei trasări 15—20 lei, iar al unei cărate pentru bagage 8—10 lei).

b) Cine vine din Transilvania, va intra în ţară pe la vama Giuvala, de unde în mai puţin de două ore poate fi în Rucăr, dacă are o pereche de cai buni (dist. $18.^{100}$km.)

c) Drumul al treilea, cel mai greu, şi care nu convine decât alpiniştilor este Sinaia-Rucăr peste munţi.

SITUAŢIE ŞI COORDONATE GEOGRAFICE. Această frumoasă comună, situată în judeţul Muscel, este aşezata dealungul Văei Rîuşorului*,* la întâlnirea ei cu V. Dâmboviţei. Munţii acoperiţi cu păduri, cari se înalţă împrejurul ei, îi închid orizontul de toate părţile, nelăsând de cât o mică deschidere la S. pe unde curge Dâmboviţa. Cei mai apropiaţi sunt: *Ghimbavu* (1 390 m. alt.) şi *Vârful-Crucei,la* E.; Căpitanul, la V.; Drăganul, Dragna, Pleaşa, la N. şi Muntişoru la N.-V.; ei sunt despărţiţi prin V. Muntişorului. Tot la N. este dealul Posada, pe care se crede că era aşezat Rucărul pe la 1600 se văd şi azi ruinele unei bisericuţe cărora li se zice *biserica jidovească.* La S.-V. este Fruntea-lui-Andreiaş sau Gruiul-lui-Andreiaş, pe care se sprijină chiar o parte a Rucărului.

Dâmboviţa care trece printre Ghimbavu şi Vârful-Crucei, intră în Rucăr pe la N. şi ese pe la S. Îndreptându-se spre Dragoslavele. Valea Râuşorului canalizată, traversează Rucărul în toată lungimea lui dela V. la E-Tot în jurul Rucărului este pădurea Brădetul şi Piscul-Furcilor.

Coordonatele lui geografice sunt: 2°12' long. Estică de Greenwich, 45°2s' latitudine Nordică şi 630 m. altitudine.

ISTORIC—Rucărul există de mult timp, şi se zice că Rucărenii sunt din Vrancea, de pe vremea lui Negru-Vodă, când Tătarii pustiau ţara. Negru-Vodă venind prin aceste locuri, ei i-au esit înainte şi s'au înrolat printre ostaşii lui. Mai târziu, ca răsplată a vitejiilor făcute, el le-ar fi dat locuri sub m-tele Posada, ca să fondeze Rucărul.

Rucărenii de azi sunt moşneni, ce descind din familii vechi, împământenite aci de Mihai-Viteazul. Ei posedă încă de pe vremea aceea, munţi acoperiţi de păduri seculare de fag şi brad.

Pe la finele sec. XVII-lea exista în Rucăr o fabrică de sticlărie.

În vremurile trecute, Rucărul adăpostea pe vameşii lui Vodă[109], deşi găsim că pe timpul lui Al. Moruzi, vama era în Dragoslavele[110], sat la 5 km. În jos de Rucăr şi numit pe vremea aceea Schela Dragoslavele.

Vameşii aceştia ai Domnului Muntean, erau oameni siguri ce aveau multă trecere[111]. Aşa prin anaforaua din 30 Octombrie 1795, Vel Vistierul propune ca vameşul dela Dragoslavele, să fie obligat a reconstrui cu ajutorul ispravnicilor, podul peste Oraţie[112], care se stricase[113]. Acest pod era pe drumul care lega Rucărul cu Ungaria, drum ce

exista cu mult înaintea anului 1795[114], căci Paul de Alep care a însoţit pe patriarhul Macarie de Antiochia, în călătoria ce acesta a făcut-o în Ţările Române între 1653 — 1658, ne vorbeşte de Rucăr, ca fiind un mic târg, precum şi de acest drum care era foarte greu, în cât oamenii abia puteau după multă muncă şi trudă să tragă la deal carele de artilerie[115]. Tot el pomeneşte şi de un alt pod, numit Puntea lui Socol, ce ar fi fost pe vremea aceea peste râul Dâmboviţa.

Terminăm adăugând că în ceeace priveşte portul de munte, Rucăreni s'au păstrat printre cei mai bine[116].

CLIMA. — Este o staţiune climaterică excelentă, căci aerul ei curat de munte nu cunoaşte nici fumul fabrice-lor, nici praful, şoselele sale fiind bune din toate punctele de vedere. Curenţii de aer, de care se tem multe persoane, lipsesc cu totul, de oarece Rucărul e înconjurat de toate părţile cu munţi înalţi ca Păpuşa, Piatra-Crai, Sf. Ilie, etc. Are apă de isvor, limpede şi rece ca ghiaţa. Observaţii meteorologice se fac din anul 1901, şi pentru a se vedea că clima Rucărului, e relativ dulce, dăm câteva medii calculate pe intervalul 1901 — 31 Decembrie 1909.

Iunie Iulie Aug. Sept.

Temp. mijlocie a aerului în C° + 15^{03} 17^{01} 16°9 12°6

Idem, maximum absolut în C° +30°8 32°6 32°2 30°0

Idem, minimum absolut în C° +2° 2°5 1°2 — 4°

În toată această perioadă de observaţiuni, maximum absolut, observat la Rucăr a fost de

+32^{0}6 (7 Iulie 1935), pe când cea mai urcata temperatură observată la Bucureşti a fost de -44°8. Minimum absolut, observat la Rucăr a fost de— 27°5 (2° ianuarie 1907), pe când cea mai coborâtă temp. observată la Bucureşti a fost de —30° 5, şi la Sinaia de —28°C°.

După cele de mai sus variaţia totala a coloanei termometrice este la Rucăr de 6o° , pe când la Bucureşti este de 70° 5, iar la Sinaia de 59° 7.

În mod excepţional temperatura scade sub 0° în Septembrie.

În privinţa precipitaţiilor atmosferice, Rucărul nu stă mai râu ca alte localităţi.

Iată media zilelor ploioase, în timpui verei, perioada 1894/909:

> o,1 mm > 1,o mm

20 17 Iunie

16 15 Iulie

12 11 August

11 9 Septembrie

Comparând aceste date, cu cele indicate pentru Sinaia, constatăm că Rucărul este ceva mai ploios, ca Sinaia.

În fine, în ceeace priveşte vijeliile mari, Rucărul este aproape cu totul ferit de vânturi puternice.

SATUL, drăguţ şi curăţel, are mai multe străzi principale, şoseluite, curate şi binişor întreţinute. Toate se întâlnesc în acelaş loc, centrul comercial al Rucărului, la km. 74.^{700}al şos. naţ. De lângă otel

Rucăr (km. 74.[900]), pleacă spre N.V. străzile Doamna Florica şi Păpuşa, prima pe malul stâng al Râuşorului, legată de secunda de pe cel drept prin mai multe poduri: ele se unesc la capul Rucărului şi se continuă cu poteca spre Păpuşa. Din str. D-na Florica pe dreapta, încep mai multe străzi secundare, ca str. Bisericei care ese în str. Frontierei, str. Gruiului, drumul Păduricea care sue în Piscul Jugi, etc.

Din faţa otelului Rucăr, pleacă apoi spre N. str. Frontierei, care nu e alta decât şos. naţ. spre vama Giuvala. Spre E. str. Cheia, care mai departe se uneşte cu şos. naţ. dela Câmpulung. Tot de aci spre S. se deschide str. Târgului care se desparte în două; la dreapta str. Cazarmei şi la stânga str. Târgului pe care se află şi piaţa. La capătul de S. al Rucărului, aceste 2 străzi se unesc şi se continuă prin şos. naţ. spre Câmpulung (km. 52 centrul Câmpulungului).

Afară de acestea mai sunt o mulţime de strade secundare, fără nici o importanţă.

INDICAŢIUNI PRACTICE. — Oteluri sunt două în Rucăr.

Otel Rucăr, situat în centru, este deschis tot anul şi are 16 camere. Camera cu un pat 2 lei pe zi, cu 2 paturi 4 lei pe zi. Pensiune pentru o persoană dela 80 lei lunar în sus.

Otel Moldoveanu, aşezat la întâlnirea str. Târgului cu str. Păpuşei, este mult mai mic.

Case ţărăneşti de închiriat se găsesc multe şi unele sunt foarte bune, bine construite, bine mobilate, curate şi destul de ieftine. Chiria variază dela 80—200 lei pe seson, pentru case cu mai multe camere, bucătărie şi lemne pentru bucătărie. O odaie

singură costă 20—40 Iri lunar. Comuna are 750 case (1909).

Poştă, telegraf şi telefon, str. Păpuşei No. 17. Oficiul este deschis dela 90-12 şi 3°—6” p. m.; dumineca şi sărbătoarea numai dela 9°-12° a. m. Posta vine şi pleacă la Câmpulung în fiecare zi.

Şcoala, primăria şi judecătoria, sunt instalate în aceiaşi clădire mare, cu parter şi etaj, pe str. D-na Florica. Şcoala din Rucăr, înfiinţată în 1858[117], are acum 4 clase de băeţi şi 4 de fete. În primăvara aceasta, (1910) s’a înfiinţat la Rucăr şi un atelier de ţesătorie.

Parcul, o mică grădiniţă, este situat la colt între str. Târgului şi str. Cheei. Aci cântă vara lăutari.

Trăsuri, se găsesc de închiriat vre-o 2 sau 3, fie pentru, a merge la Câmpulung, fie pentru a face excursiuni în Transilvania. Cel mai bun birjar este Alexandru Cotârleţ (str. Păpuşei), om inteligent şi bun cunoscător al locurilor, dar foarte şiret şi pişicher. Preţurile sunt cam acestea: 40 lei Rucăr-Giuvala-Râşnov; 15-20 lei Rucăr-Giuvala sau Rucăr-Câmpulung; 10-15 lei Rucăr-Dâmbovicioara (peşteră).

Cai şi călăuze, pentru excursiuni se găsesc destui, căci mai toţi oamenii cunosc bine locurile. Recomandăm pentru excursiuni lungi şi grele pe cel mai bun, Moise Moiceanu (str. Păpuşei 190), care cunoaşte perfect locurile, dela Culmea Brătilei până la Sinaia. Controlaţi-l însă, cu guidul în mână, căci moşul (are 62 ani) e şiret, şi încearcă să scurteze drumurile fără motiv.

Doctor şi farmacie, nu sunt în Rucăr; doctorul şade în Dragoslavele (dist. 5 km.).

Magasin universal, este în centru vis-a-vis de otel Rucăr (proprietar Busuiocesca), foarte bine asortat.

Mai sunt câteva mici prăvălii, 4 cârciumi şi 2 cari au numai vin şi bere. În afară de acestea, în timpul verii se taie zilnic carne, şi se găsesc totdauna păsări, zarzavaturi, ouă, etc., mai cu seamă că în fiecare Duminecă se ţine târg, la care vin cu zarzavaturi şi cu fructe Sârbii din împrejurimile Târgovistei şi ţăranii Români din jurul Câmpulungului.

Biserici. — în Rucăr sunt două biserici parohiale şi una filială. Dintre acestea trei, două sunt mai noi, iar a treia veche şi ruinată, este aşezată în mijlocul cimitirului pe str. Doamna Florica; în ea nu se mai slujeşte azi. A fost clădită la 1780 de către doi meşteri din Câmpulung, plătiţi de un negustor grec[118], ginerele lui Ghiţă Rucăreanu, mic boer din Rucăr. Ea are în faţă un pridvor mărginit cu stâlpi de cărămidă. Picturile destul de originale s'au conservat binişor, deşi biserica este crăpata rău. Ctitorul şi soţia să sunt zugrăviţi de o parte şi de alta a uşei din fund, iar în pridvor sunt pictaţi tot soiul de draci şi de duhuri rele, din cari însă nu se mai cunoaşte decât puţin lucru. Deasupra intrărei este o piatră cu inscripţie românească şi grecească. Cea românească sună astfel:

Cu ajutorul lui D-zeu ridicatu-s'a această sfântă biserică din temelie cu toată cheltuieala D-lui Jupan Gheorghe Niculae Smerna ….. (de aci continuă greceşte) . *.... cu hramul Sf. Gheorghe mucenic şi Sf. Dumitru. Leat 1780 April 23".*

Una din celelalte două biserici a fost reparată cu cheltueala M. S. Regelui, la 1891, când s'a inaugurat şi şos. naţ. la Giuvala.

Costume, marame şi ţesături româneşti, se găsesc de vânzare pe la câteva din frumoasele Rucârence. Cea mai importantă producătoare e D-na Busuiocescu.

Fabrici, propriu zis nu sunt în Rucăr, în schimb însă mulţime de joagăre (ferestrae) circulare şi cu gater, sunt răspândite pe văile din jurul Rucărului. Acum în urmă D-l I. Bastea a construit o mare cherestea cu turbină.

Unii ţărani fabrică vin de mere (cidru), cu gust bun şi acrişor, care însă nu se conservă.

În rezumat Rucărul nu posedă nimica care să deştepte interesul călătorului, este în schimb un admirabil centru de excursiuni, căci pe lângă mulţimea şi frumuseţea locurilor de explorat, toate încă în starea primitivă de sălbâtecie, el întruneşte şi calitatea esenţială, de a avea putinţa să aprovisioneze pe turist, cu toace cele necesare pentru excursiuni lungi şi grele.

În anul 1908, s'a format în Rucăr o societate de înfrumuseţare „*Viitorul Rucărului*”, care are de scop să-l transforme într'o staţiune de vilegiatură de mâna întâi.

De Rucăr ţin cătunele:

PODUL-DÂMBOVIŢEI, aşezat pe şos. naţ. Rucăr-Giu-vala ($79.^{600}$—$80.^{600}$km.), are 6o case şi o fabrică de caşcaval. Şcoala se clădeşte acum. Are un han *„Hanul lui Brebu”* pe stânga cum mergi la deal, (km. 80^{100}) unde se găseşte câte ceva de ale mâncărei. Tot aci este şi o cutie de scrisori. Case ţărăneşti curate, se închiriază cu 50 — 6o lei pe vară. Excursiunile ca şi la Rucăr, foarte numeroase, sunt puţin căutate.

DÂMBOVICIOARA., aşezat pe frumoasa sosea spre Peştera Dâmbovicioarei (la 3 km. dist. de şos. naţ.), care străbate încântătorul defileu al văei cu acelaş nume, este mititel dar curat. Are 83 de case, o şcoală cătunală şi un han foarte slab aprovizionat. Casele costă 40—60 lei pe vară. Şoseaua ce vine aci începe din şos. naţ. la km. 80.^{500}. În acest cătun locueşte un oarecare Ion Calin, una din cele mai bune călăuze pentru Leaota şi Piatra-Crai.

NĂSIPURI SUBT ORĂŢII, este o grupă de vre-o 10 case tot pe Dâmboviţa, spre N.-V. de Podul-Dâmboviţei. Pe aci trecea vechiul drum al Rucărului, spre graniţă.

COJOCARII, aglomeraţie de vre-o 20 case pe Dâmboviţa sus, tocmai lângă Piatra-Crai în dreptul Văei lui Ivan. Ţine tot de Rucăr (vezi, artera VII).

Plimbări şi excursiuni.

Le vom împărţi în trei categorii :

A. plimbări şi excursii pe şosele;

B. plimbări şi excursii mici prin împrejurimi; şi

C. excursii mari în munţi.

A. —PLIMBĂRI ÎŞI EXCURSII PE ŞOSELE.

De oarece Rucărul nu e traversat decât de şos. naţ. Câmpulung-Giuvala, nu avem nimic mai mult de spus în afară de indicaţiile date la descripţia acestui drum.

B. — PLIMBĂRI ŞI EXCURSII MICI PRIN ÎMPREJURIMI.

1. — La Peştera Dâmbovicioarei. Dist. dela Rucăr, pe şosea, $11.^{5oo}$ km. Se poate merge cu trăsură chiar până la gura pesterei, urmând şos. naţ. până, la Podul-Dâmboviţei. De acolo se ia la stânga şos. construită în 1905, (lungă de 5^{600}km.), prin admirabilul defileu al Dâmbovicioarei (vezi, *Valea Dâmboviţei),* adevărată crăpătură, adâncă, strîmtă şi cu caracterul alpestru, prin care curge sălbatica vale cu acelaş nume. Şos. merge astfel printre două ziduri înalte de stâncă până la gura peşterei.

Peştera Dâmbovicioara, este la 861 m. 2 alt. În ea se intră printr'o serie de săli separate prin culoare strimte. Bolţile lor sunt împodobite cu stalactite, având formele cele mai deosebite, de strugure, de pere, etc., şi unele din ele fiind de o albeaţă uimitoare. În grotă se merge cam 15 minute. Cavitatea cea mai interesantă este *Sala Coloanelor*, unde sunt mai mulţi stâlpi rezultaţi din unirea stalactitelor cu stalagmitele. Tavanul acestei săli este acoperit cu concreţii şi draperii foarte bizare şi interesante. Pe un perete este o concretie, care aduce pe departe cu un cap de om, şi căreia ţăranii îi zic *Capul lui Mihai-Viteazul.* La întoarcere e bine să stingem luminele cu vre-o 20 metri înainte de esire pentru a ne bucura de aspectul singular al concreţiilor calcare luminate prin reflexie. Timp necesar pentru a merge pe jos dela Rucăr la Dâmbovicioara, $2^1/_2$—4 ore după mers.

2. — La gaura Brusturetului sau la Gâlgoaie. Continuând dela Dâmbovicioara la deal pe vale în sus, se ajunge cam după doi km. la o altă peşteră, scobită în peretele drept al văei şi numită Gaura Brusturetului. Cu această ocazie se vor vedea şi interesantele isvoare ale Vaei Dâmbovicioarei, numite *la Gâlgoaie.* Această vale se numeşte pe acolo V. Brusturetului (vezi, *Valea Dâmboviţei).* Dist. totală Rucăr-gaura Brusturetului cam 14 km.

Timp necesar 3—5 ore. Dela Dâmbovicioara în sus nu se poate merge decât pe jos sau călare.

3. — La cătunul Fundăţica, de pe V. Rudăriţei. Sunt două drumuri pentru a merge la acest cătun, care ţine de Dragoslavele. Primul este pe V. Urdărita. Se urmează la deal şos. naţ. până la V. Urdărita (tocmai în dreptul km. 90); de acolo se ia pe V. Urdăriţa în jos cam 500 m. şi apoi se urcă la deal V. Fundăţica până la cătun (4 km. din şosea). Dist. Rucăr-Fundăţica pe acest drum 19 km.

Al doilea drum este pe V. Cheii. Se merge pe şos. naţ. până la km. 81. De acolo se urcă la deal drumul de căruţă, pe V. Cheii în sus, până la cătunul Fundăţica (vezi. *Valea Dâmboviţei).* Dist. pe acest drum Rucăr-şos. V. Cheii, 6 km.; de aci prin V. Cheii-Fundăţica cam 10 km. Total Rucăr-Fundăţica, 16 km. E preferabil ca ducerea, să se facă pe primul drum, şi întoarcerea pe al doilea, atunci excursia vă avea 35 km., şi se poate merge pe jos sau călare. Cătunul Fundăţica nu este atât de interesant pe cât e de minunată V. Cheii.

4. — Rucăr-vârf Ghimbavu, *prin Văile Cheii şi a Crovului.* Se merge pe şos. naţ. până la km. 81, de acolo se ia la dreapta drumul pe V. Cheii care se urmează (cam 4500 m.), până la admirabila Vale a Crovului. Se urcă această vale pe o lungime cam de 2 km. şi apoi se începe direct urcurşul spre vârful Ghimbavului (1 390 m.).

Timp necesar Podul-Dâmboviţei —vârf Ghimbavu 2—4 ore.

Vederea din acest vârf este splendidă. Se vede Leaota, Dudele-Mari, Pietrele-Albe, Sfântul Ilie, Rucărul întreg, Dragoslavele (satul), Iezeru - Păpuşa, Podul - Dâmboviţei, şos. naţ., în sus şi în jos de Rucăr, Piatra-Crai, etc. Drum de căruţă, de cal şi de picior până la V. Crovului, iar de acolo în

sus numai de picior. Dist. Podul-Dâmb.— vârf Ghimbavu, cam 8 km., şi Rucăr — vârf Ghimbavu, cam 14 km.

5. — Rucăr-vârf Ghimbavu, prin *Valea Cheii.* Drum mai scurt şi mai greu ca primul. Se merge pe V. Cheii, până la primul ferăstrău (cam 2 ooo m.), şi de acolo se începe urcuşul pe dreapta (adică pe mălai stâng al văei) până în vârful Ghimbavului. Drum numai de picior. Timp necesar dela Podul-Dâmboviţei în vârful Ghimbavului 1½—3 ore. Dist. Pod.-Dâmboviţei în vârf Ghimbavu, cam 5 km , şi Rucăr—vârf Ghimbavu cam 11 km.

6. Vârful Ghimbavului la Simtilie.[119] Din vârful Ghimbavului se poate continua drumul spre N.-V., se coboară puţin şi apoi se urcă m-tele *Zăbava,* foarte frumos, după care se trece pe m-tele Sf. Ilie (Simtilie). (Timp necesar cam 2 ore), întoarcerea se face pe frontieră urmând platoul de creastă numit *Şleul Mândrilor (vezi* artera IV, de la cap. Excursiani mari în munţi), până la Cătunul Fundăţica.

De acolo se poate veni la Rucăr prin unul din drumurile descrise mai sus la No. 3.

Acest drum se poate face numai cu piciorul, şi poate fi considerat ca o excursie mare, căci lungimea lui este între 30—40 km. după locurile umblate, aşa că pentru ea e necesara o zi întreagă.

7. — Rucăr-Grota din Posada. — Nu putem spune nimic despre această plimbare, fiindcă noi n’am făcut-o încă. Dealul Posada e aproape de Rucăr lângă sos. naţ.

8. — Rucăr-Grota din Pleaşa. — Se merge pe drumul *Păduricea.*Pleaşa este deal în

împrejurimile Rucărului. Nu putem da alte indicaţii, fiindcă noi n'am visitat-o încă.

Cam astea sunt singurele excursii mici şi plimbări ce se pot face în jurul Rucărului.

C. - EXCURSII MARI ÎN MUNŢI. — Pentru acestea vezi capitolul special.

COMUNA LEREŞTII

Având în vedere că comuna Lereşti poate fi punctul de plecare, sau de coborâre de pe masivul Iezeru-Păpuşa, credem necesar să dăm foarte pe scurt, descripţia acestei frumoase localităţi.

Lereştii, este ultima comună de pe apa Râul Târgului. El e aşezat pe lunca acestui râu, care-l udă pe la V., şi e adăpostit la N. V. şi E. de o mulţime de dealuri şi munţi.

Contrar majorităţei comunelor de munte cari sunt răspândite pe dealuri şi cari au cătune la depărtări mari, această comună se compune numai din două sate, Lereşti-de-sus şi de-jos, strânse la un loc, şi cu o populaţie de peste 2 ooo locuitori, în majoritate Români transilvăneni stabiliţi aci în decursul timpurilor.

Numele satului vine de la numele boierilor Lereşti, stăpâni de sute de ani în această comună.

Lereştii văzut din vârful munţilor înconjurători, prezintă o privelişte uimitoare, căci mulţumită aşezării sale fericite, el are o poziţie încântătoare.

Clima este dulce, sănătoasă şi fără curenţi.

Fiind aproape de Câmpulung, aproape de Rucăr, mai aproape ca oricare alt sat de Iezer şi Păpuşa, Lerestii ar fi un minunat loc de vilegiatură, mai cu seamă ca viaţa e ieftină şi oraşul aproape *(2* km. din capul Lereştilor la marginea Câmpulungului). El are hanuri mari, bine aprovizionate, şi numeroase case de închiriat sănătoase şi cu preţuri foarte mici (40—150 lei pe seson). De la C.-Lung aci, se poate veni cu trăsura (4—5 lei). Cine voeşte însă poate veni într'o oră pe jos, trecând pe sub răcorosul canal care duce apă la fabrica de hârtie

din C.-Lung, sau prin Voineşti şi Vişoi (ultima mahala a C.-Lungului), frumoasele sate udate de apa Târgului. La Rucăr se merge cu trăsura, (preţul 15—20 lei) urmând şos. comunală până la Visoi, şi de acolo luând şos. naţ. până la Rucăr (dist. 23 km.).

Cai şi călăuze se găsesc destui pentru a face excursiuni în masivul Iezeru-Papuşa (5 lei pe zi calul şi 3 lei pe zi călăuza).

Lereştii, are o şcoală cu 3 învâţători, o bibliotecă, 2 biserici, o societate de economie (30 000 lei capital), 3 hanuri mari, o cafenea şi mai multe diverse prăvălii. În apropiere de Lereşti sunt apele minerale de la Bughia (1/2 oră drum), peste dealul de la Vestul satului. Pe râul Târgului sunt înşirate o mulţime de joagăre (ferăstrae), mori de apă, piue, etc.

O singură stradă principală străbate comuna de la un cap la altul. Perpendiculare pe ea mai sunt trei uliţe mai mici.

În rezumat dar, Lereştii ar putea deveni o staţiune climaterică de mâna întâi, dacă s’ar găsi oameni cu tragere de inima, care să-şi pună tot sufletul pentru înfrumuseţarea, îmbunătăţirea comunei, şi pentru introducerea unui confort, care azi lipseşte cu totul. In acelaş timp el ar putea deveni un centru principal de excursiuni, căci turistul în afară de călăuza necesară, poate găsi tot ce-i trebue pentru aprovizionare.

EXCURSIUNI MARI ÎN MUNŢI PRIVIRE GENERALĂ OROGRAFICĂ ŞI HIDROGRAFICĂ ASUPRA MASIVELOR BUCEGI, LEAOTA, PIATRA-CRAI, PĂPUŞA, PRECUM ŞI ASUPRA VĂILOR PRAHOVEI, IALOMIŢEI ŞI DÂMBOVIŢEI, ÎN CURSUL LOR SUPERIOR.

Înainte de a vorbi de exqursiunile mari în munţi, am crezut necesar să facem o scurtă descriere geografică a masivelor şi văilor din regiunea despre care tratăm. Descripţiile văilor se completează cu ale munţilor, şi pe cât a fost posibil, am căutat să dăm numai detalii importante şi interesante, lăsând la o parte chestiunile de ordin secundar.

VALEA PRAHOVEI,[120] pare că urmează o falie, de'a lungul căreia stratele dislocate de marnă baremiană, sunt strivite şi sucite în toate sensurile. Ea se formează la Predeal, tocmai sub frontieră, din unirea Văilor Joiţei, Teascului şi Râşnoavei, şi e departe de a avea frumosul curs accidentat al Văilor Ialomiţa şi Dâmboviţa. Este mult mai larga ca acestea şi pe ambele maluri ale ei are aşezări puternice, formate din o alternanţă de gresii şi de marne calcaroase tari, cari sunt exploatate pentru fabricarea cimentului şi varului hidraulic.

Din punctul de unire al celor trei torente, pârâul se numeşte V. Prahovei sau V. Prahoviţei, până la confluenţa lui cu *Azuga,* tributar mare care isvorăste din m-tele Găvana, şi care are o mulţime de alţi afluenţi mai mici.

Dela V. Azuga, el ia numele de râul Prahova, şi curgând tot către S. dealungul culmei Bucegi, devine un important curs de apă, care desparte culmea Bucegilor de m-ţii Baiului, (stânga Prahovei) şi care udă localităţile Azuga, Buşteni, P.-Ţapului, Sinaia, etc.

În tot acest curs, Prahova primeşte o mulţime de afluenţi mari şi mici; cei de pe dreapta având o însemnătate oarecare, îi vom descrie mai pe larg.

Valea Cerbului., este cel mai mare tributar din cursul superior al Prahovei, după. V. Azuga. El

isvorăste de sub vârful Omul, şi basinul său, care prezintă în toată întinderea, circuri uriaşe de origină evident glaciară, are caracterul deplin alpestru. Această vale, primeşte pe dreapta următorii afluenţi, cu văile colosal de prăpăstioase: V. Priporului, V. Coştila, V. Seacă, V. Verde.. V. Mălinului compusă din două scobituri paralele, şi V. Urzicei interesantă prin depozitele de tuf calcar depuse la îmbucătura ei, şi datorite nenumăratelor isvoare cari vin din conglomeratul calcaros al Costilelor. Pe stânga V. Cerbului are numai un afluent mare. *Valea Morarului,* care are o vale foarte abruptă, şi formată din trei torente ce vin tot din împrejurimile Omului.

Valea Albă, desparte m-tele Coştilele de m-tele Caraiman, şi are acelaş caracter alpestru ca şi precedenta. Ea nu primeşte nici un afluent, căci e mărginită de formidabile ziduri de piatră, abrupte şi neîntrerupte.

Toate aceste văi, foarte grele şi periculoase de parcurs, sunt extrem de interesante prin caracterele lor speciale, prin bogăţia extraordinara a florei lor şi prin privelistele măreţe pe cari le oferă malurile lor prăpăstioase.

În jos, tot pe dreapta, Prahova mai primeşte: *Valea Jepilor,* care formează colosală *cascadă Caraiman; V. Urlătorilor,* cu cascada *Urlătoarea; V. Pietrelor-Arse; V. Babelor,* precum şi mult cântată *Vale a Peleşului, (vezi, Sinaia,* Plimb, şi ex., 5 b) care se varsă în Prahova lângă gara Sinaia. Aceste văi deşi nu au caracterul deplin alpestru, sunt totuşi foarte prăpăstioase.

După ele mai vin: *V. Căşăriei, Iancului, Zgarburei* şi *Isvorul-Dorului,* vale mare, frumoasă şi interesanta prin sistemul ei alternativ, unic în

Bucegi, de lacuri şi cascade (vezi, Plasival Bucegilor).

În fine *V. Largă, Măgarului, Dogăriei* şi altele se varsă pe dreapta în Prahova, în regiunea care nu ne mai interesează pe noi.

Pe stânga Prahovei, dela V. Azuga în jos, afluenţii sunt adevăraţi torenţi de munte, uscaţi tot cursul anului, şi cari în urma unor ploi mari, vin aşa de furioşi, în cât nimicesc totul în calea lor. Îi citām în ordine, dela V. Azuga în jos : *V, Fetei, Zamura, Rea, Cânelui, lui Bogdan,Orăţii, Floreiu, Canciului, Comarnicului, Şarului,etc.*

Pe toată dist. Predeal-Lespezi (Comamic), Prahova curge după cum am spus, pe un teren baremian format de marne foarte friabile. Dela Comarnic în jos, ea traversează marne roşii senoniene puţin resistente.

Acesta este în rezumat cursul Prahovei, mult mai puţin bogat în frumuseţi naturale ca Vâile Ialomiţei şi Dâmboviţei, dar în schimb înfrumuseţat de mâna omenească cu admirabile lucrări de artă (vezi, *Bucureşti-Predeal.).*

MASIVUL BUCEGILOR, este unul dintre cele mai importante şi frumoase centre muntoase ale Carpaţilor; el aparţine zonei sedimentare secundare dela Estul Munteniei. Este constituit în mare parte din conglomerate, formate de obiceiu dintr'un ciment calcaros, care leagă între ele fragmente albe, galbene, trandafirii sau negre, de calcar, de marne baremiene, etc. şi diferă absolut de celelalte trei masive ce descriem mai jos, astfel că deşi întinderea lui este mică faţă de alte sisteme muntoase ale Carpaţilor, el trebue să fie considerat în privinţa geografică, cu totul individual.

Acest masiv formează un platou de formă elipsoidală, cam 500 m. mai înalt ca munţii înconjurători, foarte prăpăstios în marginele de N. şi N.-V. (Transilvania), precum şi în cele de E. şi N.-E. (Valea Prahovei). Totuşi, pantele despre Prahova, sunt în general mai atenuate ca cele ale versantului Transilvan, care presintă în toată întinderea lui adevărate ziduri de piatră. Forma aceasta elipsoidală este în mare parte determinată de aşezarea straturilor, de conglomerate cenomaniene sau mai rar de calcar jurasic, rari constitue în întregime acest platou a cărui extremitate Sudică, coboară în pantă dulce spre câmpie.

Masivul Bucegilor, situat între judeţele Prahova şi Dâmboviţa, se compune din două mari culmi de munţi, cari se întâlnesc la vârful Omul din m-tele Moraru şi cari nu prezintă caracterul alpin, de cât în jumătatea superioară a lor, în jurul m-telui Omul. Totuşi, oricât de frumoşi şi interesanţi ar fi aceşti munţi, pe cari îi iubim aşa de mult, nu putem îndestul deplânge tristeţea şi severitatea pe care o presintâ crestele lor solitare., cărora le lipseşte în acelaş timp măreaţa îmbrăcăminte a gheţarilor, şi împodobirea strălucitoare a zăpezilor eterne.

Cele două culmi ale masivului sunt: culmea Bucegi şi culmea Strunga.

Culmea Bucegilor, propriu zisă, formată în general din conglomerate cenomaniene, este coprinsă între V. Prahovei şi V. Ialomiţei, şi se întinde de la m-tele *Moraru* (ca vârful Omul, 2 511 m.) la m-tele *Păduchiosul* (1 930 m.), adică cam pe o lungime de 14 km. În linie dreapta. În tot acest interval, culmea Bucegi, se compune din două lanţuri de munţi, aliniate, unul dealungul Ialomiţei (dreapta), altul dealungul Prahovei (stânga), şi aşa de strâns

legate intre ele sus pe creastă, în cât uneori nu se pot deosebi munţii, unii de alţii.

Lanţul stâng despre Prahova pleacă din vârful Omul către S., trece prin m-tele Valea Cerbului (2 350), apoi continuă către E. prin m-ţii Obârşia (2509 m.) şi *Coştilele* (2 497 m.), de unde se îndreaptă din nou spre S. până la Păduchiosul trecând prin m-ţii *Caraimanul*[121](238* m.),Jepii-Mici (2 158 m.), Jepii-Mari (2 075 m), Pietrele-Arse (2007 m.), Furnica cu Vârf-cu-dor (2 100 şi 2006 m.), Vânturişu cu Clinul, şi Păduchiosul.

În acest lanţ, există o largă bandă de calcar jurasic care se întinde, dela V. Piatra-Arsă la V. Zgarburei, prin urmare care coprinde picioarele m-ţilor Pietrele-Arse şi Furnica. Se pare că acesta ar fi identic, cu calcarul jurasic al Pietrei-Craiului, şi că banda de mai sus ar fi singura zonă jurasică din culmea Bucegi. Tot m-tele Piatra-Arsă, mai are şi terenuri din sistemul cretacic neocomian inferior, acoperite de altfel de conglomeratele cenomaniene ale Bucegilor. Industria varului, de pe Y. Prahovei, unde se exploatează bogatele cariere de piatră de var dela Poiana-Ţapului, din spatele văei Codrului, precum şi cele din V. Zgarburei, este strâns legată de această constituţie geologică deosebită. În m-tele Pietrele-Arse este o frumoasă peşteră calcaroasă (vezi, excursia 10 şi 11 B de la cap. Sinaia.).

Lanţul drept, cel despre Ialomiţa, porneşte din m-tele Coştilele şi este despărţit de m-tele Obârşia prin V. Sugarilor. El se întinde direct către S., până la Păduchiosul şi Dichiul, şi trece prin munţii: Baba-Mare (2305 m.), legat de Coştilele; Babele (2 292), munte format în parte din conglomerate calcaroase fosilifere şi unit direct cu Caraimanul ; Cocora (2150 m.), corespunzător Jepilor-Mici, dar despărţit prin începuturile Văei Isvorul-Dorului;

Läptici cu vârful Pietrosul (1 931 m.), în faţa Jepilor-Mari şi Pietrelor-Arse, de cari e separat prin aceiaşi apă, care continuă a face despărţirea tot mai adâncă între aceste două lanţuri surori, şi care şi-a săpat valea în aceleaşi conglomerate bucegice. In jos, mai urmează m-ţii Blana (1 883 m.) şi Nucetul (1 884 m.), situaţi în faţa m-ţilor Furnica cu Vârf-cu-dor şi Clinul al Vânturişului, de unde V. Isvorul se îndreaptă spre S.-E. şi apoi spre E. pentru a ajunge la Prahova. În fine ultimii sunt Oboarele (1 712 m.) şi Dichiul (1 698 m.) format din calcaruri titonice, munte care ocupă o suprafaţă colosală. Din el iau naştere cele 3 isvoare dela Scropoasa, cari dau 40000 m^3pe zi, şi el este direct legat cu m-tele Păduchiosul, care de aci este divizat în două prin V. Ialomicioarei.

În afară de marele basin subteran, care trebue să fie sub munţii Dichiul, Păduchiosul şi Vânturişul, avem motive puternice de a crede, că în adâncimea lor trebue să existe şi o imensă excavaţie, care probabil e în legătură cu acel basin, căci în afară de isvoarele cu debit colosal cari ies din aceşti trei munţi, se pare că există. În Dichiu, două grote mari, ce răspund în Cheia Zănoaga *(vezi, Valea Ialomiţei),* şi în afară de aceasta suprafaţa superioară a lor, este presărată de multe crăpături strimte, cari sau relevat însă a fi foarte adânci.

După cum am spus, culmea Bucegi dela Păduchiosul în jos spre S. se împarte în două lanţuri; unul urmează direcţia S., prin vârfurile Dichiului, Surlelor (1583 m.),coama Priporului (1465 m.), plaiul Priporului, plaiul Domn (620 m. alt.), şi ajunge la confluenţa Ialomiţei cu Ialomicioara (comuna Pucheni); celălalt se îndreaptă către S.-E., trece prin vârful Pietricica (1 224. m.), prin plaiul şi vârful Gurguiata (1 343 m.) formate din aceleaşi conglomerate şi se perde

tocmai în dealurile Câmpinei şi dealungul Prahovei.

Culmea Strunga*,* coprinsă între V. Ialomiţei şi Ardeal*,* ţine dela vârful Omul, la Pietrele-Albe şi la Lespezi (confluenţa Ialomiţei cu Brăteiul). Ea este compusă între Omul-Strunga, de un singur lanţ, format de uriaşii munţi Morarul cu vârful Omul (2511 m.)*.* Doamnele (2479 m.) cu Căţunu-Mic, Bătrâna (2 238 m.), Colţii-Strungei, Strungele-Mari şi Strungăriţa (1980 m), pe care se află vama Strunga.

Aşezările puternice de calcar titonic, ale acestor trei din urmă munţi, au resistat bine erosiunilor seculare, şi nimic nu poate da o idee de aspectul absolut fantastic pe care-l prezintă prăpăstiosul lor versant Vestic (Transilvania).[122]

Dela Strunga, culmea se desparte în două mari lanţuri. Unul, lanţul drept pe care continuă frontiera, merge către S.*,* şi ajunge prin Dudele-Mari, Dudele-Mici şi Pietrele-Albe la masivul Leaotei. De Dudele-Mari sunt legaţi în Transilvania, m-ţii Bucsea şi Bărbuleţul. Ca legătură cu Leaota servă m-tele Pietrele-Albe, compus în realitate din trei munţi, unul ţinând de culmea Strunga şi ceilalţi doi stabilind legătura neîntreruptă între Leaota, S f. Ilie şi Strunga. Valea Brătei, care isvorăşte chiar de sub Strungăriţa prin V. Dudelor şi V. Deleanului, desparte lanţul dinspre V., de cel dela E., care plecând din m-tele Strungăriţa, se îndreaptă către S.-E., urmând şerpuiturile Ialomiţei. Acest lanţ se compune din următorii munţi: Cobeanu, Deleanu, Tătarului cu Colţu-Tătaru şi cu Plaiul lui Mircea, Bulboacele, Lucăcilă, Cetatea Zănoaga sau *Poiana-cu-Flori,* şi Cetatea Lespezi situată la confluenţa Ialomiţei cu Brăteiul. Ultimii doi munţi sunt formaţi dea'ntregul din calcarul i titonice, şi tot versantul

Vestic al lanţului este udat de Valea Brătei şi de afluenţii ei. Dela m-tele Bulboacele în jos, V. Brătei desparte acest lanţ de masivul Leaotei[123], şi la confluenţa ei cu Ialomiţa, în faţa Lespezilor, se aflǎ situat m-tele Răteiu, care ţine de Leaota.

Culmea Strunga, este cu mult mai importantă, atât ca situaţie, cât şi ca înălţime şi volum, de cât culmea propriu zisă a Bucegilor, şi această părere o exprimă şi d-1 Popovici-Haţeg, în citata să lucrare.

În privinţa etăţei geologice, o mare parte din numita culme ţine de jurasicul mijlociu, care formează o bandă continuă de la Poarta, (Transilvania, comuna Bran) la Colţul-Tătarului deasupra Cheilor, (vezi, *Valea Ialomiţei)* şi care trece prin Strunga şi Guţan, munţi fosiliferi.[124]. Zănoaga şi Lespezile au şi ei la N.-V. şi N.-E. zone jurasice cari se delimitează cu calcarul lor titonic. În m-tele Strungăriţa, format aproape în întregime de calcaruri titonice, precum şi în Poiana-cu-Flori, există zăcăminte puţin importante de lignit, cari se sprijină pe şisturi cristaline acoperite de gresii din jurasicul mijlociu. În Zănoaga, se exploata acest lignit în anul trecut, nu cunoaştem însă rezultatele. Tot la Strunga am găsit admirabile cristale de cuarţ.

Considerând linia de despărţire a apelor, care se ia totdauna în seamă când e vorba să se fixeze masivele şi culmele de munţi, precum şi forma generală a masivului Bucegi, părerea noastră este că m-tele Moraru cu vârful său Omul, fac parte din culmea Strunga iar nu din a Bucegilor. Afară de aceasta, până aproape de vama Strunga, creasta m-ţilor nu se coboară sub 2 400 m., căci legătura Omului cu Doamnele este absolut neîntreruptă. Spre Transilvania, Omul de asemenea este legat cu următoarele două lanţuri de munţi uriaşi, cari au

aceeaşi constituţie geologică: către N.-E. Bucşoiul, (2477 m.), m-te colosal brăzdat de prăpăstii spăimântătoare, ale cărui picioare se întind până la Râşnov, şi către N.-V. lanţul format din Gaura (24.56, m.) cu Ţigăneşti pe care se zice că ar fi un lac, Ciubotea (2406 m.) cu Gălbinările şi cu Căţunu-Mare, Clincea, etc. ale căror picioare ajung până la Bran (550 m. alt.).

E trist că din toată această îngrămădire de vârfuri şi de cresce*,* nici una nu se ridică cu mult deasupra celorlalte: toate au fost aduse la acelaş nivel, graţie încetei dar sigurei acţiuni distrugătoare a agenţilor meteorici. Vântul, ploaia, zăpada, alternativele de frig şi de căldură, au învins rocele cele mai dure, şi la Omul unde se găsesc blocuri calcare, cari ating un volum de mai multe zecimi de metri cubi, această acţiune care se continuă şi astăzi, lasă urme constatabile de la un an la altul. Ca rocă izolată, la Omul există granit, pe care nu l-am mai găsit de cât în viroagele uscate ale Cătunului-Mic, un picior al Doamnelor spre V. Gaurei (Transilvania).

Masivul Bucegilor este brăzdat de o mulţime de văi mari şi prăpăstioase, cari aparţin basinelor Prahovei, Ialomiţei şi Oltului. Astfel de la Omul pleacă Văile, *Morarului* şi *Cerbului* cu afluenţii lor. Ele presintă circuri de origină glaciară şi se varsă în Prahova pe dreapta. Mai departe coboară Văile: *Alba*, *Jepilor, Urlătorilor, Babei, Pietrelor-Arse, Peleşului, Zgarburei* şi *Isvorul-Dorului,* toate având direcţia V. la E., sau la N.-V. la S.-E. Tot din jurul Omului mai pornesc Văile: *Bucşoiului, Mălăeşti, Ţigăneşti, Ciubotei* şi *Gaurei,* cari de asemenea formează circuri glaciare şi cari ţin de basinul Oltului. Ele curg de la V.-S.-V. la E.-N.-E., sau S.-V. la N.-E.. sau S.-S.-V. sau N.-N.-E., sau S.-E. la N.-V. Tot de basinul Oltului

mai ţin şi Văile, Şimonului, Bucsea. şi Bărbuleţul, cari isvorăsc din Vestul culmei Strunga.

În fine mai avem V. Ialomiţei, care primeşte următorii afluenţi ce curg din acest masiv: Sugarilor, Cocora Lăptici, Oboarele, Nucet, Scrupoasa şi Ialomicioara, toţi pe stânga, şi Doamnele, Bătrânei, Colţilor, Tătarului, Bulboacele şi Lucăcilă pe dreapta. Valea Brăteiului tot pe dreapta, isvorăste şi din masivul Leaotei şi din masivul Bucegilor (culmea Strunga).

CLIMA MUNŢILOR.

În privinţa contrastelor de clima şi temperatură pe cari le presintă masivele muntoase descrise aci, ar fi multe de zis. Din studiul elementelor climatologice actuale, resultă că limita zăpezilor eterne, ar fi la o alt. mai mare de 3000 m, altitudine care astăzi nu mai există în Carpaţi, şi că numai în cazul unei coborâri a temperaturilor medii ale lunilor Iulie şi August cu 4°—5°, s'ar cobora şi limita acestor zăpezi. Actualmente numai în Bucegi mai rămân mici cantităţi de zăpadă, ascunse prin văgăuni, cari durează dela un an la altul. Să nu se creadă însă prin aceasta, că temperatura pe vârfurile munţilor este dulce şi constantă; din contră ea este extremă şi riguroasă. Iată ce spune D-l de Martonne[125] despre această climatologie: negurele pătrunzătoare cari durează zile întregi şi cari te pătrund până la oase, ploile îngheţate amestecate cu grindină sau cu măzăriche care-ţi biciueste faţa şi-ţi înţeapă pielea cu mii de împunsături de ace, furtunile teribile în cari ploaia cade cu o violenţă aşa de grozavă în cât nici nu poţi înainta nici înapoia, vânturile cari suflă în vârtejuri pe creste şi pe vârfuri rostogolind norii în toate sensurile, cerul redevenit senin în care milioane de stele scânteiază noaptea în mod neobicinuit, şi în fine dimineţele friguroase când

din marea de nori ies pe ici pe colo ca insule vârfurile ameninţătoare, sunt tot atâtea mistere sublime şi necunoscute, pentru cel ce n'a parcurs culmile triste şi golaşe.

Sunt însă şi pe munţi dese perioade de câte 10—20 zile, în cari timpul este necontenit admirabil şi aceasta se întâmplă de obicei în lunile August şi Septembrie.

VALEA IALOMIŢEI, isvorăşte din Sudul vârfului Omul (2511 m.), de lângă stânca numită Mecetul sau biserica turcească (2 300 m.), şi curge tot timpul dealungul unei falii, pe dreapta căreia sunt eşalonate centre calcaroase fosilifere. În cursul său cu totul superior, această vale numită V. Bisericei, este un adevărat torent de munte care seacă complet în lunile de uscăciune.

V. Bisericei, după un parcurs de câteva sute de metri numai, dela isvor, în care timp s'a coborât până la 2 ooo m., se uneşte cu torentele ce coboară din m-tele Obârşia (1 509 m.), şi numite Viroagele Obârşiei. Torentul acesta principal, ia numele de V. Obârşia Ialomiţei, tot fără apă în lunile secetoase.

După ce valea sare o cascadă înalta de 20 m., se uneşte pe stânga (1 700—1 800 m., alt.) cu V. Sugarilor, afluent măricel ce vine din Obârşia şi Coştilele, iar două sute metri mai jos, primeşte pe dreapta V. Doamnelor, ce-şi trage isvoarele din m-tele Doamnele (2 479 m.), chiar de lângă frontieră, şi care desparte acest munte de Bătrâna, ambii din culmea Strunga. Din punctul, în care valea primeşte aceste două ultime pârâuri bogate în ape, râul poartă numele de V. Ialomiţei, şi are în acest punct cam volumul Peleşului la Sinaia.

Câteva sute de metri mai jos de această confluenţă, Ialomiţa începe să treacă printr'o serie de strâmtori şi de chei măreţe (gorges), cari se urmează aproape

neîntrerupt până la Moroeni, şi cari au făcut atât de vestită această vale prin frumuseţile naturale ce le oferă cursul său superior.

Prima strâmtoare prin tare trece, poartă numele de *Cheile Urşilor,* lungi cam de 1 km., sălbatice grozav şi pline de bolovani uriaşi. De aci, ambele maluri ale Ialomiţei, se acoperă treptat, treptat, de frumoase păduri de brad.

Abia ieşită din aceste chei, valea primeşte pe stânga V. Cocorei, care vine din m-tele Cocora (2130 m.) şi care traversează o cheie lungă şi frumoasă, săpată în conglomerate calcaroase*,* şi după ea, intră imediat în *Cheile Peşterei,* lung defileu de 500 m. cu pereţii abrupţi, stâncoşi şi înalţi de 100 m. În acest defileu, care conţine pe dreapta calcaruri titonice (fosilifere) şi neocomiane, este situată tot pe dreapta Ialomiţei, măreaţa şi mult visitata *Peştera Ialomiţei* săpată în calcaruri jurasice şi în gura căreia se aflã schitul cu acelaş nume.

Eşind din aceste chei, Ialomiţa lasă pe dreapta 2 grote mici, precum şi 2 isvoare cu debit mare, numite Isvorul Peştera No. 1 şi No. 2, şi după ele valea se lărgeşte mult, traversează terenuri mlăştinoase, unde se formează şi astăzi turbă, şi ajunge la un al treilea mare defileu, numit *Cheile Tătarului Mici şi Mari* formate pe dreapta din m-ţii Cobeanu şi Colţul Tătarului, pe stânga de m-tele Blana şi foarte caracteristice pentru regiunea calcaroasă pe care o traversează această apă.

În intervalul coprins între Peşteră şi Cheile Tătarului, Ialomiţa primeşte pe dreapta V. Bătrânei, bogată în apă şi plină de chei măreţe. Ea vine din m-tele cu acelaş nume, şi primeşte în afluentul ei, V. Horoabei, isvorul Burlacu cu debit mare. Mai jos tot pe dreapta, există un al 4-lea

isvor foarte bogat în apă, numit *Coteanu din Baba* care isvorând din m-tele Coteanu se varsă în Ialomiţa, cam în dreptul V. Lăptici, mare tributar pe stânga, ce vine din m-ţii Cocora şi Lăptici.

În Cheile Tătarului, foarte strîmte şi mai puţin frumoase ca cele de mai sus, mai sunt încă două isvoare cu debit colosal, şi numite: isvoru Cheia Tătaru No. 1 şi No. 2.

Eşind din Cheile Tătarului, valea se lărgeşte din nou, şi reapar în acelaş timp conglomeratele cenomaniene şi cloritosişturile pe cari le părăsise la intrarea în Cheile Tătarului.

În această parte tot pe dreapta, cam la 3 km. În jos de Peştera Ialomiţei sunt în m-tele Tătarului 2 peşteri frumoase, la distanţă de 100 m. una de alta. Una din ele a fost numită *„Peştera Cucoanei”*. Fiecare din aceste grote are cam 100 m. lungime, 20 m. lăţime şi 15 m. înălţime. Formaţia de stalactite e mai mare şi mai interesantă ca în Peştera Ialomiţei; în una din ele s'au găsit culcuşuri de urs. Ceva mai departe, există pe vale 2 isvoare cu debit mare numite Gâlgoiu şi Pişetoarea, cari-şi varsă apele în Ialomiţa, îndată ce isvorăsc.

Debitul acestor 8 isvoare citate, a fost calculat, în vederea unei viitoare alimentări cu apă de isvor, a Capitalei, şi el se ridică la aproximativ 27 ooo m^3pe zi.[126]

Cam trei km. mai la vale de Cheile Tătarului, Ialomiţa face un ocol mare la dreapta, trece printre *Cheile Zănoagei*, în cari formează un lac frumos, apoi eşind din ele descrie imediat un arc de cerc la stânga, apoi unul la dreapta şi intră în *Ultimele Chei Zănoaga,* lungi cam la 1 km., sălbatice, imposante şi formate din calcaruri titonice. Ele

sunt săpate în m-ţii calcaroşi Zănoaga (dreapta) şi Dichiul (stânga). Se pare că aproape de gura din aval a acestui defileu, sunt sus, în peretele Dichiului (stânga), două peşteri mari, pe cari ne propunem să le explorăm în vara acestui an (1910).

După aceste Chei, râul Ialomiţa, ajunge la localitatea Scropoasa, (1200 m.) unde valea se lărgeşte considerabil pe o distanţă cam de 500 m., după care devenit acum râu mare, intră în vestitul *Gang,* sau în strâmtele (5-20 m.) *Chei Orzea,* defileu lung de 500 m., format din calcaruri titonice, cu pereţii abrupţi şi înalţi de 100—300 m. şi săpat în m-ţii Lespezile (dreapta) şi Orzea-Brânduşele (stânga)

Aci la Scropoasa sunt trei isvoare (Dichiul I şi II, şi Scropoasa), cu un debit total de 40000 m^3pe zi, descoperite în Aug. 1897 de Dl. Inginer G. Al. Orăscu, cărora li s'a construit câte un deversor sistematic, pentru a se putea calcula matematiceşte volumul apei ce isvora, şi aceasta în vederea viitoarei alimentări a Capitalei cu apă de isvor. Temperatura acestor ape, la isvor, este de +5,8 — 6^0. [127]

Primele două adică, Dichiul I şi II, isvorăsc de sub Dichiul, şi se varsă direct în stânga Ialomiţei, iar al treilea, Scropoasa, iese cam la 500 m. departe de aceasta, tot de sub Dichiul, şi se varsă în V. Scropoasa care isvorăşte tot din m-tele Dichiul, şi care se varsă în Ialomiţa pe stânga.

După Cheile Orzea, urmează o serie de cascade neîntrerupte încă vre-o 2 km. până ce Ialomiţa ajunge la *Dobreşti,* localitate unde ea primeşte pe dreapta râul Brătei, care vine din masivul cristalin al Leaotei, precum şi din masivul Bucegilor (m-

tele Dudele-Mari), şi care se încarcă cu nenumăraţi afluenţi, ce ies din Leaota.

Nu ne putem opri de a spune că porţiunea coprinsă între Scropoasa şi Dobreşti, este de o măreţie ce nu se poate descrie, fiind în acelaş timp şi una din cele mai grele părţi ale acestei văi.

Dela Dobreşti până la Moroeni sunt cam 10 km., şi afară de mici chei şi lacuri, nu avem nimica interesant de semnalat. În acest interval ea primeşte pe dreapta Văile Raţei şi Raciu, cari au tot cursul lor coprins în masivul Leaotei. La Moroeni, Ialomiţa se uneşte pe stânga cu V. Ialomicioarei, care isvorând din m-tele Păduchiosul şi-a săpat albia în cretacicul inferior. Ea curge printre cele două puternice lanţuri de munţi, cari pornesc dela Păduchiosul în jos (vezi, *Masivul Bucegilor),* şi are o mulţime de afluenţi ca V. Glodului, V. Gâlmei, V. Tămâei, etc. (Vezi descrierea drumulai Moroeni-Sinaia).

În această scurtă descriere hidrografică, am vorbit de toţi afluenţii importanţi ai Ialomiţei, până la Moroeni. Ne mai rămâne de citat Văile, Mircea, Bolbocii şi Lucăcilă, absolut fără nici o importanţă, şi cari se varsă în dreapta Ialomiţei între cheile Tătarului şi cheile Zănoagei.

Ţinem să atragem atenţia asupra enormei greşeli, pe care o comit multe persoane şi multe cărţi, cari cred că Ialomiţa isvorăşte din Caraiman, sau din Peştera Ialomiţei. De asemenea nu este *Peştera Ialomicioarei,* ci *Peştera Ialomiţei,* şi cum se vede V. Ialomicioarei este cu totul alta şi la distanţă mare, de V. Ialomiţei.

MASIVUL LEAOTEI, este mult mai mic decât al Bucegilor, şi se află situat pe hotarul jud. Dâmboviţa cu Muscelul şi în toată întinderea jud. Muscel până la V. Dâmboviţei. Culmele lui,

îndreptate în toate sensurile, despart basinul mijlociu al Ialomiţei de basinul Dâmboviţei.

Acest masiv, constituit exclusiv din şişturi cristalofiliene, cari la poalele lui sunt acoperite de conglomerate formate din o pastă gresoasă ce conţine elemente cristaline, se compune din mai multe culmi şi lanţuri de munţi. Prin unul din aceste lanţuri el se leagă direcţia Pietrele-Albe (vezi. *Masivul Bucegilor)* de masivul Bucegilor, de care se deosebeşte cu totul atât ca constituţie geologică cât şi ca aspect, căci nu prezintă ca aceştia, sau ca Piatra-Craiului, prăpăstii adânci, denivelaţii bruşte, creste rebarbative sau văi strîmte şi abrupte, ci din contra ochiul se plimbă la Leaota, pe forme rotunde şi graţioase, din cari lipsesc cu totul stâncile cu contrastul lor isbitor, sau cu aspect alpestru.

Iată culmele coprinse de acest masiv, dintre cari mai toate pleacă din vârful mare al Leaotei (2 141 m), care este în acelaş timp şi centrul masivului.

Culmea către frontieră, care stabileşte legătura cu masivul Bucegilor, este compusă din m-ţii Cusnpărata-Mare, -Mică, Jugureanu, Secările şi Pietrele-Albe.

De aceasta se leagă mica culme Sf. Ilie, pe care merge frontiera dela Pietrele-Albe la Giuvala, prin m-ţii Sf. Ilie, Fundăţica şi Giuvala.

Culmea care se întinde până la Dragoslavele, spre V., prin m-ţii Geabelea (1 795 m.), Cioara (1 853 şi 1 713 m.), şi Roşu (1545 şi 1197 m.), acesta din urmă coprinzând câteva puncte de granit. Din această culme se despart două lanţuri: unul către N.-V., pleacă din Geabelea şi ajunge la jumătatea drumului Rucăr-Dragoslavele prin vârfurile Albescului (1 756, 1 508 şi 1143 m.) şi Vârtoapele (1 437 m.); altul către S.V., ajunge în V.

Dâmboviţei tocmai la Bădenii-Pământeni, plecând din Geabelea şi trecând prin vârfurile Cioarei, Făgeţelului-Mic (1 618 şi 1 547 m.) şi Priseaca (1358), care se leagă cu m-tele Algâiu (1 411 m) îndreptat spre N.-V. Între aceşti doi munţi, se află un important grup de gneis, acoperit de altfel de roce detritice. Rocele din acest punct conţin mult cuarţ, feldspat, mai mult ortosă de cât oligoclas, biotit (mica brună), muscovit (mica alb), sfen, zircon şi grenat. În V. Olăneasca coprinsă între aceşti doi munţi, am găsit de asemenea frumoase placi de biotit şi mai multe de muscovit. E posibil ca ele să fi fost cărate de ape, din părţile de sus ale muntelui.

Un ultim lanţ pleacă din Leaota către S., şi ramificaţiile lui ajung prin Răteiu — format din calcaruri titonice — şi Cufuritu tocmai în V. Ialomiţei, până dincolo de Moroeni.

Tot din acest masiv, considerăm că face parte şi frumosul m-te Ghimbavu (1390 m.), situat la Vest între Văile Dâmboviţei, Ghimbavului şi Cheei şi legat de grosul masivului prin mici coline.

Apele cari brăzdează masivul Leaotei, sunt următoarele: V. Brăteiului cu afluenţii Mitărcea, Jugureanu, etc., care-l desparte la N.-E., E. şi S.-E. de culmea Strunga (a masivului Bucegilor); Văile Cheei, Ghimbavului, Caselor şi Bădeanca la V., toate vărsându-se în V. Dâmboviţa, care separă acest masiv la N.-V. şi V. de masivul Iezerului şi Păpuşei; şi în fine V. Ialomiţei care delimitează masivul la S. şi S.-S.-E. de masivul Bucegilor. Toate aceste văi aparţin basinului Dâmboviţei şi au direcţia E.—V., sau basinului Ialomiţei şi au direcţia N. şi N.-V. către S. şi S.-E.

Pentru a încheia această descriere orografică, vom. adăuga că în masivul Leaotei cele mai răspândite

roce din grupa şisturilor cristaline, sunt micaşisturile, fie cu mica albă, fie cu mica neagră şi albă, amfiboliturile cu varietăţile lor, gneisurile amfibolice şi amfibolituri feld-spatice. Granitul, nu ocupă suprafeţe mari, ci se găseşte răspândit pe ici pe colo în câteva puncte, cum este m-tele Roşu citat mai sus, apoi prin V. Făgeţelului, m-tele Cioara, etc.

MASIVUL PIETREI-CRAIULUI, compus dintr'o singură culme mare, este situat jumătate în România, jumătate în Transilvania şi are direcţia N.-N.-E. către S.-S.-V. Principalul lui caracter, este că prezintă în ambele versante, pante colosal de prăpăstioase, cari în majoritatea cazurilor se transformă în adevărate ziduri de piatră, de 200—300 m. înălţime, şi aceasta mai cu seamă în vesantul Vestic.

Această culme formată în întregime din calcaruri jurasice cu straturile colosal ridicate, are caracterul alpestru pronunţat, însă fără zăpezi eterne. Ea ţine de basmul Dâmboviţei, şi începe în România dela Podul-Dâmboviţei, de unde creasta ei se îndreaptă către N. prin vârfurile Berila (1 049 m), Gruiul-Miri (1462 m.), şi Pietricica (1 699 m.).

De aci culmea ia direcţia N.-N.-E., formând un arc de cerc foarte deschis, şi ridicându-se treptat ajunge în punctul cel mai înalt (2 ooo m. ?), cam la 200 m. de frontieră, de care este despărţită prin o depresiune adâncă de vre-o 200 m.

Toată această parte poartă numele de Pietricica.

După depresiune, creasta care s'a ridicat în mod brusc la o înălţime mult mai mare, urmează cum am spus 150 — 200 m., tot înălţându-se, şi ajunge în punctul cel mai înalt al Pietrei-Craiului (2 244 m.), numit vârful *„La Om”,* situat între jud. Muscel şi Ardeal.

De aci creasta continuă tot neîntreruptă prin Ungaria, de astădată scăzându-i înălţimea, trece prin vârfuri de 2 108 m., 2146 m., şi ajunge la o colosală depresiune, adâncă ca o vale prăpăstioasă şi numita *Crăpătura Pietrei-Craiului.* Partea aceasta dela Pietricica aci poartă numele de Piatra-Mare.

Dela Crăpătură, culmea se continuă prin partea numită Piatra-Mică (1 923 m.), ale cărei ultime ramificaţii ajung tocmai la satul Zărneşti (Ardeal).

Lungimea crestei Pietrei-Craiului dela un cap la altul este, *a voi d'oiseau,* cam de 22 km., dintre cari 14 în România şi 8 în Transilvania.

În privinţa apelor cari brăzdează acest masiv, nu avem prea mult de spus. Astfel versantul Estic, întreg calcaros, ţine în România de basinul Dâmbovicioarei, care isvorăşte din m-tele Grindu, direct legat de Piatra-Mare şi, format întreg din conglomerate cenomaniene. Valea aceasta la început poartă numele de V. Pietrelor şi ese tocmai de sub frontieră din locul numit Colţii Găinei. Ea primeşte multe torente pe dreapta, cari coboară din Piatra-Craiu.

În Transivania, versantul Estic este mărginit de apa Râul şi apa Turcul, cari ţin de basinul Oltului. Şi acestea primesc mai multe torente cari coboară din Piatra-Crai şi cari n'au apă decât când plouă. De acest versant ţin mai mulţi munţi, cu mult mai mici ca creasta principală, îi citām în ordine, dela Zărneşti spre frontieră: Dealurile Gruiu cu Mistecine şi Bârcu, apoi m-ţii Colţul Pietrei-Mici, Muchea lui Gârniţă, Măgura de unde vederea este splendidă, Şteghioara, Pietrele şi Vlăduşca care se hotărăşte cu m-tele Grindu pe care trece frontiera. Nici unul din aceşti munţi., nu trece de 1550 m.

înălţime, aşa că faţă de axa Pietrii-Craiului, ei pot fi consideraţi ca nişte dealuri mari.

Acelaş lucru se întâmplă şi cu versantul Vestic al acestui masiv, care nu este străbătut decât de viroage seci, şi de care se leagă mai multe dealuri mari numite m-tele Valea-lui-Ivan, m-tele Valea-Largă, m-tele Păltineţ (1 182 m.), etc., precum şi un mic lanţ numit al Tămaşului, şi care având direcţia N.-N.-V. este compus din dealul Piscul-cu-Brazi (1 077 m.), m-tele Tămăşelul (1600 m.) şi Tămaşul-Mare (1650 m.) (vezi, *Valea Dâmboviţei).*

Aci, sub Piatra-Crai*,* în dreptul m-telui Tămăşelul şi al începutului Vaei lui Ivan, există nişte imense excavaţii numite *„Ceardacul Stanciului”.* După unii această grotă ar răspunde pe sub Piatra-Crai*,* din România în Transilvania la satul Peştera. Nu ştim întru cât poate să fie adevărata această aserţiune.

Încheiem arătând că versantul S.-Vestic al Pietrei Craiului, este format în mare parte dintr'un calcar roşiatic fosilifer, ce pare a fi de origină jurasică superioară (oxfordian).

VALEA DÂMBOVIŢEI [128], care dela isvor şi până la Rucăr prezintă spectacolul admirabil al unor tacturi adânci şi regulate într'o puternică aşezare cristalină, isvorăşte din şisturile cristaline dela N. masivului Iezeru-Păpuşa, de sub m-tele Oticu (204.6 m.), prin torentele *Boarcăşul* şi *Oticul,* din unirea cărora ia naştere această vale, la început aproape fără apă. Primul afluent mare pe care-l primeşte este V. Vladului şi din punctul de unire al acestor văi (i 430 m.) ia numele de V. Dâmboviţei.

Această vale aproape chiar dela isvor, traversează regiuni păduroase, şi la început curge în direcţie N.-Estică spre frontieră, (cam 12 km. din punctal de unire al celor două văi), până în dreptul m-telui Mănăstirei (1 531 şi 1 503 m.) care formând barieră, o sileşte să facă un arc de cerc şi să se îndrepteze spre S-E. Înconjurând culmea cristalină a Papuşei (m-tele Pecineagul). Această direcţie o urmează până în dreptul m-telui Tămăşelul (1600 m.) (Valea lui Ivan) al masivului Pietrei-Craiului, la cătunul Cojocari, de unde apoi curge direct Către S. (Lungimea cursului V. Mînăstirei — V. lui Ivan, cam 14 km.).

În intervalul descris mai sus, Dâmboviţa primeşte atât pe dreapta cât şi pe stânga nenumăraţi afluenţi mici, fără importanţă pe cari ne vom mulţumi să-i înşirăm, de la isvor în jos.

Pornind dela întâlnirea V. Vladului cu V. Boarcăşul avem pe stânga Văile: Berevoescu, Luţele, Luţele-Mari, V. lui Aron, Bunea, Valea cu Scări, Pârâul cu Platina, Mănăstirei, Nemţoaicelor, Richiţii, V. lui Stanciu, Turcilor, Tămaşului, Dragoslăvenilor şi V. lui Ivan. Aceste 6 văi din urmă, isvorăsc din m-ţii Tămaşul-Mare şi Tămăşelul, cari tac parte din lanţul Tămaşului, ce ţine de masivul Pietrei-Craiului.

Pe dreapta sunt Văile: Colţul lui Andrei, Foişorului, Barbului, Hotarului, Pârâul Larg, V. lui Aron, Caprei, Dracsinului şi V. Cascul, toate isvorând din masivul Iezeru-Păpuşa (culmea Bătrânei).

Dela V. lui Ivan în jos, versantul stâng al Dâmboviţei este format din calcarurile jurasice ale Pietrei-Craiului, dealungul căreia curge, iar aproape de Podul-Dâmboviţei — acelaş mal —

prezintă puncte de calcar roşu fosilifer., probabil de origină jurasică oxfordiană.

Din acest punct, Dâmboviţa intră într'un pitoresc platoul de calcar jurasic, cu stratele slab înclinate, platou foarte interesant prin cheile*,* grotele şi perderile de apă cari se întâlnesc de aci în jos, în tot basinul ei.

Chiar înainte de a ajunge la Podul-Dâmboviţei, valea trece printre vestitele *Chei de la Plaiul-Mare,* cu pereţii abrupţi formaţi dintr'un calcar titonic, şi printre cari se pare că nu e posibilă trecerea decât cu pluta.

Îndată după aceste chei, baza versantului stâng, al Dâmboviţei, este formată de şisturi cristaline cari se continuă spre S. până la Leaota, luând o întindere din ce în ce mai mare.

Ceva mai jos de *Cheile dela Plaiul Mare,* V. Dâmboviţei primeşte apa isvoarelor numite *Schinchiful,* cu un debit aproximativ de 23000 mc^3pe zi, apoi pe stânga V. Dâmbovicioarei, şi intră în Podul-Dâmboviţei.

Ieşind din acest sat, Dâmboviţa intră aproape imediat în măreţele *Chei ale Ghimbavului,* formate din acelaş calcar, lungi de aproape 4 km. şi la jumătatea cărora se uneşte pe stânga cu V. Ghimbavului*,* plină şi ea de admirabile chei.

După acest defileu, ce de asemenea nu poate fi străbătut decât pe plute, ea ajunge la Rucăr, de unde îşi continuă tot sburdalnicâ — prin cascade şi săritori — cursul spre S. prin Dragoslavele, Stoeneşti, Cetăţenii-din-Vale, etc. (Vezi cap., *Predeal-Braşov-C.-Lung, etc.)*.

Dela Rucăr, valea care s'a lărgit considerabil, este săpată tot în şisturi cristaline pe o lungime cam de

16 km. până la Bădeni-Pământeni, de unde se strîmtează din nou şi traversează aproape numai terenuri cretacice.

De la V. lui Ivan la Rucăr, Dâmboviţa primeşte iarăşi o mulţime de văi, în ordinea următoare : pe stânga Văile; lui Ivan, Largă, Seacă, Speriată şi Berila, toate coborând direct din Piatra-Crai. Apoi V. Dâmbovicioarei, Cheei, Ghimbavului şi Caselor. Pe dreapta Văile: Şaului, Clăbucetului, Baştei, Oncioaiei, Raţei şi Râuşorului toate venind din culmea Păpuşei.

Având în vedere că unii din afluenţii Dâmboviţei, sunt foarte interesanţi atât pentru omul de ştiinţă, cât şi pentru turist, dăm descrierea pe larg a fiecăruia.

V. Dâmbovicioarei, isvorăşte din masivul calcaros al Pietrei-Crai (Estul), de sub *Colţii Găinei* ai m-telui Grindu, tocmai de lângă frontieră, şi după un parcurs aproximativ de 17 km., se varsă în Dâmboviţa, la cătunul Podul Dâmboviţei.

În valea aceasta, vestită prin măreţul ei defileu, şi foarte curioasă prin constituţia ei, predomină cretacicul inferior, representant prin marne calcaroase sau calca-ruri marnoase cenuşii, câte odată nisipoase şi având la baza lor uneori silexuri. Defileul prin care curge ea, numit *Defileul Dâmbovicioarei,* este în general strimt, şi pe alocuri unde se lărgeşte, sunt totdauna la suprafaţă terenuri cenomaniene sau baremiene.

La început valea poartă numele de *V. Pietrelor* sau *V. Seacă,* care este fără apă, până la punctul unde se întâlneşte cu *Valea cu Apă* (986 m. alt.), tot seacă şi aceasta, şi de unde valea ia numele de *V. Brusturetului. Î*n această vale, apa apare şi dispare din dist. În dist., din cauza infiltraţiunilor în aluviunile calcaroase. Cam la 4 km. În sus de

Peştera Dâmbovicioara apa dispare complet, astfel că valea rămâne cu totul uscată pe o mare distanţă. Apa reapare apoi, în cantitate colosală, la eşirea dintr'o chee splendidă, sub forma unor isvoare puternice numite la *Gâlgoaie,* cu un debit de 20000—25000 m^3pe zi, şi cu temperatura de +6 .. 8 C).[129]

De aci în jos, valea care are acum apă multă, trece printr'un defileu măreţ, la mijlocul căruia primeşte pe V. Muerii, bogată în fosile, şi din care punct pârâul ia numele de V. Dâmbovicioarei. În porţiunea aceasta se găseşte o grotă, numită de ţărani „ *Gaura Brusturetului",* pe care însă n'am avut timp s'o explorăm. Ea este situată la *2* km. depărtare de Peştera Dâmbovicioarei.

Dela V. Muerii până la Podul-Dâmboviţei, acest pârâu foarte bogat în apă, curge printr-un şir neîntrerupt de chei grandioase, trece pe lângă mica dar drăguţa *Peşteră Dâmbovicioara,* săpată în calcaruri jurasice, şi primeşte pe stânga Văile Isvorului şi Zambilei.

La podul de la Peşteră, debitul total al Văei Dâmbovicioara, în 24 ore, este aproximativ de 42 000—54 ooo m^3.

V. Cheii, ca şi V. Dâmbovicioarei, poartă mai multe nume, şi are acelaş regim de curgere, când pe sub pământ, când pe deasupra. Isvorăşte de sub Sf. Ilie, sub numele de *V. Rudăriţa,* nume pe care-l păstrează până dincolo de cătunul Fundăţica, unde primeşte pe dreapta V. Cercearei şi V. Uştughinii. În dreptul acestui din urmă afluent, apa intră în pământ, astfel că valea rămâne complet seacă. Toată partea de mai sus a Văei Rudăriţa, este puţin interesantă şi puţin pitorească, căci traversează aproape în continuu numai păduri mlăştinoase.

Partea frumoasa a acestei văi începe numai din dreptul V. Uştughinii, de unde valea coboară prin poziţii admirabile, ajunge la V. la Visa (dreapta) de unde încep măreţele defileuri cari se înşiră aproape neîntrerupt până la Dâmboviţa, şi de unde pârâul ia numele de V. Cheei.

M-tele Căpăţâna, mare, alb şi ars de soare, formează de aci, malul drept al văei ; la un moment dat el pare că astupă valea către S.

Continuând tot în jos, valea primeşte pe stânga *V. Prepeleagului* care isvorăşte din *Zacote* de sub Sf. Ilie, şi care curge printre chei grandioase. În unul din aceşti pereţi se găseşte o grotă frumoasă, numită *„Grota Zacotelor”.*

Imediat după V. Prepeleagului, pârâul Cheii primeşte pe dreapta *Valea la Uluce* şi *V. Urdei* sau *Urdăriţa,* din dreptul cărora apa reapare din pământ, şi de astă dată în cantitate foarte mare.

De aci, printre formidabile ziduri stâncoase, lungi cam de 750 m., pârâul ajunge la vestita *Vale a Crovului,* ce vine de sub m-tele Cumpărata. Nu ne putem opri de a spune că V. Crovului este o adevărată minune în cursul ei inferior, strâns între două uriaşe ziduri de stâncă, şi se pare că pereţii ei ascund două mari peşteri. Nu am putut însă verifica încă, această afirmaţie.

De la V. Crovului în jos până la Dâmboviţa, pârâul Cheei curge dealungul Ghimbavului, pe care-l înconjoară la N., şi care-i formează pe stânga o barieră neîntreruptă de stâncă. El se varsă în râul Dâmboviţa, tocmai deasupra Cheilor Ghimbavului.

Pereţii acestei minunate văi, sunt şi ei găuriţi, de două grote nu prea mari.

V. Ghimbavului, curge de asemenea, ca toţi afluenţii acestei extraordinare văi, printre măreţe chei, formate de o parte de Ghimbavul şi de cealaltă parte de picioarele Leaotei.

Ea isvorăste tocmai de sub Leaota, primeşte o mulţime de afluenţi puţin interesanţi şi se varsă pe stânga în Dâmboviţa, tocmai la jumătatea Cheilor Ghimbavului.

Se pare că în zidul Ghimbavului, înalt de peste 200 m., există o grotă la înălţimea de peste 100 m.[130]. Noi înşine n'am putut verifica lucrul.

V. Caselor, este iarăşi o vale măricică pe stânga Dâmboviţei, care însă nu prezintă nimica interesant.

În fine, Dâmboviţa are pe dreapta un singur afluent .mai mare; acesta este: Valea Râuşorului, curge în toată lungimea ei prin şisturi arheene, isvorăşte tocmai de sub m-tele Păpuşa, şi primeşte un număr considerabil de afluenţi. Ea se varsă în Dâmboviţa, după ce a traversat întreg Rucărul.

MASIVUL IEZERULUI ŞI AL PĂPUŞEI, este întreg format din şişturi cristaline, cari împreună cu şisturile Leaotei, delimitează marginea orientala a marei zone cristaline din Carpaţii României, şi care se întinde de la Vârciorova la V. Ialomiţei.

Aceste două masive (Leaota şi Iezerul-Păpuşa), sunt legate între ele printr'o lată zonă cristalină, care trece printre Rucăr şi Dragoslavele, şi care separă stratele sedimentare ale platoului Rucărului, de cele de la Sudul Dragoslavelor[131].

Uriaşul masiv Iezeru-Păpuşa, face parte din m-ţii Făgăraşului, şi este situat în jud. Muscel. El este colosal, atât prin volumul şi întinderea lui, cât şi

prin înălţimea m-ţilor care-l compun, şi se întinde aproape paralel cu m-ţii pe cari trece frontiera (culmea Brătilei).

Acest interesant centru muntos, căruia din nenorocire îi lipsesc — ca şi Leaotei — cu totul aspectele alpestre, desparte basinul Dâmboviţei de al râului Doamnei, şi fiindcă are forma unui patrulater, coprinde în interiorul lui şi cursurile superioare ale râurilor Târgului şi Argeşelului.

Următoarele culmi formează laturile acestui patrulater, care se pare că conţine filoane aurifere.

Culmea Păpnşel. Din vârful Păpuşa (2 379 m.) situat la N.-E., pleacă spre S.-E. către Rucăr, laturea de E. a acestui patrulater, formată din culmea Păpuşei, care e compusă din două lanţuri paralele*,* printre cari curge V. Argeşelului, cu albia săpată în terenuri terţiare eocene (fiyş). Ea este coprinsă între V. Râuşorului şi râul Târgului. Creasta lanţului Stâng (cel limitat de V. Râuşorului), trece prin m-ţii: Boteanu (1785 m.), Găinaţul-Mic *(*1830 m.), Piscul-Ars (1 792 m.), m-tele Mâra, Ţefeleica *(*1712 m.), dealul Preajba (1 552 m.), plaiul Muntişorul, Gruiul-lui-Andriaş (1200 m.) şi ajunge la Rucăr şi Dragoslavele în V. Dâmboviţei. Lanţul drept (cel limitat de râul Târgalui), este mai puţin important ca cel stâng. El trece prin m-ţii : Grădişteanul (1729 m.)*,* Găinaţul-Mare (1 834 m.), Botu-Calului (1488 m.), Muşuroaele-Mari (1299 m.), şi prin cele două Dobriaşuri ajunge la Lereşti şi Câmpulung.

Culmea Păpuşei se întinde şi la N. de m-tele Păpuşa, prin m-ţii Barbului (2196 m.) către N., Cascul (2000 m.)Dracsinul (1 948 m.), şi Pecineagul (1861 m.), către N.-N.-E.care ajunge până la arcul Dâmboviţei *(vezi,* F. *Dâmboviţei).*

Culmea Bătrâna.— Laturea Nordică a patrulaterului Iezeru-Păpuşa, este formată din culmea Bătrâna, care porneşte din vârful Păpuşa şi are direcţia E.-N.-E. la V.-S.-V. Creasta ei trece prin m-tele Păpuşa (2379 m.), plaiul Tambura, m-tele Bătrâna (2338 m.), Piscanul (2333 m.), şi Roşul (2088 m.). Din această culme isvorăsc Văile Tambura şi Bătrâna, cari unindu-se dau naştere râului Târgului. De asemenea din versantul Nordic al ei, isvorăsc nenumăraţi afluenţi ai Vaei Dâmboviţa.

Culmea Iezerului.— Din m-tele Roşul, începe laturea V. a patrulaterului, sau marea culme a Iezerului, care are bine pronunţate caracterele munţilor înalţi, fără să aibă totuşi aspectul deplin alpestru al masivului Bucegi sau Piatra-Crai. Versantul său Nordic este întretăiat de circuri glaciare, şi întreaga culme are direcţia N. la S. Ea coprinde dela m-tele Roşu spre S. uriaşii munţi Iezerul-Mare (2 463 m.) şi Iezerul-Mic (2 300 m.), din care se despart trei lanţuri. Unul din ele prin muchea Groapelor, m-tele Păpăul (2 094 m.) şi Şeţul (1 721 m.), se îndreaptă către S.-V. spre V. Doamnei şi comuna Nucşoara. Al doilea, şi cel mai important, formează un arc de cerc, care răspunde în râul Târgului şi care este în acelaş timp şi laturea de S. a patrulaterului. Creasta lui trece prin m-ţii Cernatului (1 892 m.), Portăreasa (1 659 m.) şi Zănoaga. Ultimele ramificaţii ale acestui lanţ ajung la Lereşti şi Câmpulung, până în malul drept al râului Târgului, al cărui mal stâng este format după cum am spus mai sus de ramificaţiile lanţului drept al culmei Păpuşa. În fine tot din Iezerul-Mic, mai pleacă spre E. un lanţ format din Târâţoasa şi Văcarea (2063 m.), care ajunge tot în râul Târgului. Pe m-tele Iezerul-Mare, la alt. de 2 129 m. se găseşte „*Lacul Iezerului*” cu o suprafaţa de 4 pogoane.

Culmea Iezerului continuă şi spre N. de m-tele Roşu, prin m-tele Oticul (2046 m.) din care isvorăste Dâmboviţa, m-tele Mezea (2114 m.) şi Călţunul (2203 m) până la culmea Brătilei, pe care trece frontiera. Cum se vede masivul Iezerul-Păpuşa este legat de culmea Brătilei în mod neîntrerupt.

În privinţa apelor cari brăzdează acest masiv, nu mai avem nimica de adăugat peste cele spuse mai sus. Versantul Nordic şi Estic aparţine basinului râului Dâmboviţa. Versantul Vestic, ţine de basinul râului Doamnei, iar Sudul masivului coprinde râurile Târgului şi Argeşelului, cari bine înţeles primesc o mulţime de afluenţi.

Cu masivul Iezeru-Păpuşa am isprăvit descrierea re-giunei visitate de noi, şi această scurtă privire asupra munţilor şi văilor ce-i brăzdează, va servi la înţelegerea descripţiilor ce dăm asupra drumurilor ce se pot face în aceste patru masive.

Având în vedere faptul, că în cele patru masive de munţi descrise mai sus, se pot combina nenumărate planuri de excursii, pe care dacă le-am descrie în parte, ori cât de sumar, ne-ar trebui volume întregi, şi având în vedere pe de altă parte că asemenea descrieri ar fi forţamente prea complicate şi cu prea multe trimiteri, am adoptat sistemul descrierii câtorva artere principale. Aceste artere le împărţim în zone, numerotate, fiecare zonă coprinzând mai multe drumuri, astfel că o desluşire dată asupra unui itinerar, să poată servi tuturor planurilor ce s'ar baza pe acel itinerar.

Arterele sunt următoarele:

I. *Sinaia-Pietrele-Arse—Omul—Bran;*

II. *Sinaia — Omul— Strunga — Peştera-Ialomiţei — Vârf-cu-dor—Sinaia;*

III. *Sinaia—Omul— F.-Ialomiţei până la Scropoasa—Dichiu I— Sinaia ;*

IV. *Sinaia —Strunga Pietrele-Albe — Sf.-Ilie— Rucăr ;*

V. *Bran—Zărneşti—Piatra- Crai—Rucăr;*

VI. *Rucăr— Păpuşa — Iezeru — Lereşti — Rucăr ;*

VII. *Rucăr—Păpuşa—Oticul— şi întoarcerea pe V, Dâmboviţei la Rucăr ;*

VIII. *Sinaia—Vârf-cu-dor— V. Isvorul-Dăruiţii— Sinaia;*

IX. Sinaia -Pietrele-Albe—Leaota—Zănoaga— Sinaia;

X. *Culmea Baiului.*

I. Sinaia—Pietrele-Arse— Omul Bran.

1. SINAIA-PIETRELE-ARSE. —Drum de cal şi de picior. Dist. 10 km. Timp necesar 2—4 ore. Pentru a ajunge în vârful Pietrelor-Arse sunt două drumuri:

1. Se ia drumul spre Sf. Ana pe la Foişor (vezi, *Sinaia,* excursia 4 B), şi se urmează acesta pînă la bifurcaţie, de unde se continuă la deal şoseaua până la isvoarele Peleşului, captate pentru Sinaia, (vezi, *Sinaia,* excursia 6 B, şi harta Sinaei), numite *„La şapte Isvoare”.* (Dist. Pod. Principe Carol-Captări 3000 m.). Aci se lasă la stânga poteca spre poiana *„Sfârşitul Lumei”* şi spre Vârful-cu-dor, şi se urmează la dreapta poteca spre vârful Pietrei-Arse Mici. Poteca foarte bună urcă

moderat la deal, şi traversează 7 văi seci, toate ramificaţii ale Peleşului. Ultimul vad sec este însăşi V. Peleşului, şi dela ea drumul care pînă acum a urcat tot pe m-tele Furnica, trece la gol pe Pietrele-Arse. Acum urcuşul devine ceva mai greu, în schimb priveliştea e minunată. Curând drumul acesta se întâlneşte cu poteca ce vine dela Poiana Reginei, şi imediat ajunge la vârful Pietrei-Arse Mici (1 700 m. alt. şi dist. Foişor-aci 5500 m.)

2. Al doilea drum care urcă în vârful Pietrei-Arse Mici, deşi este mai scurt, este însă mai greu, mai urât şi foarte plicticos. Se pleacă dela Foişor, pe una din numeroasele poteci cari conduc la Poiana Reginei, (vezi, *Sinaia,* ex. 2 b.) se traversează această poiană, (1330 m. alt.) şi se ia drumul care începe să urce peretele Pietrei-Arse. Drumul urcă în zigzag, traversează posiţii frumoase şi ajunge sus aproape de vârful Pietrei-Arse Mici, unde se întâlneşte cu drumul descris mai sus la punctul *a*. Foişor-aci 4500 m.).

Din vârful Pietrei-Arse Mici, drumul suie mereu urmând la început povârnişul de N.-N.-E. al m-telui şi după ce traversează o creastă numită de noi *„la stânca lui Varsanufie"* unde se face popas, trece pe versantul de S.-E. pe care-l urmează până în vârful Pietrelor-Arse *(2* 007 m. alt. şi dist. cam 10 km. dela Foişor). Pe drumul descris nu se găseşte apă decât la Captări (poteca a), şi la Poiana Reginei (poteca b.).

2.—PIETRELE-ARSE, este coprins între Văile Peleşului şi Pietrele-Arse, şi vârful lui este un întins platou aproape orizontal. Are vre-o şase alte vârfuri ascuţite şi prăpăstioase, din cari panorama

este foarte frumoasă. Se vede bine V. Prahovei dela Buşteni la Valea Largă.

De sub *„stânca lui Varsanufie”,* pleacă la dreapta, către N., o potecă de picior

1. Spre Claia Mare a Jepilor şi spre Clăiţa. — Drum foarte greu şi periculos. Se merge tot timpul pe brâne. După Piatra-Arsă se trece pe brânele Jepilor-Mari unde potecuţa se isprăveşte, apoi pe ale Jepilor-Mici şi pe lângă un bordei se urcă la Claia. *Claia Mare* (63 m.) şi *Clăiţa* Jepilor, sunt nişte colţuri ascuţite şi isolate de restul muntelui. Ele au forma unor căpăţâni de zahăr. Dela Claia*,* întoarcerea se poate face prin V. Jepilor, urmând tot spre N. şi N.-V. brânele Jepilor. Drumul este unul din cele mai periculoase ce pot fi făcute în Bucegi şi vederea este încântătoare. Dist. aproximativă: Stânca lui Varsanufie—Claia, cam 6 km., de aci în V. Jepilor cam 2 km. şi apoi V. Jepilor—Buşteni 5500 m. Călăuze: N. Butmăloiu (Buşteni) şi Negelea din Secăria. Apă nu se găseşte nici pic în acest drum. Timp necesar pentru a parcurge distanţa „stânca lui Varsanufie—V. Jepilor” 6 la 8 ore după mers şi după tovarăşi. Din vârful Pietrei-Arse pornesc mai multe drumuri secundare.
2. Pietrele-Arse— Poiana-Ţapului, prin V. Pietrelor-Arse sau prin V. Babei, este un drum greu, numai pentru picior căci nu există potecă, prăpăstios şi puţin interesant; de aceea nu ne oprim asupra lui. Timp necesar 4-5 ore.
3. Pietrele-Arse—Creasta Furnica—Vârf-cu-dor. Vezi artera II.

4. Pietrele-Arse — Peştera Ialomiţei. — Nu există potecă. Locurile sunt însă frumoase şi cine cunoaşte bine topografia culmei Bucegi, poate ajunge uşor la Peşteră. Pentru cai locurile sunt cam rele, totuşi ei pot merge. Distanţa cam 10 km. Timp necesar 2—4 ore după mers.

Dela P.-Arsă se urmează cam 200 m. potecuţa spre Jepi, pe urmă se ia la stânga prin o mare pădure de *jnepi*[132], se trece pe sub funicular (vezi, *Buşteni,* fabrici), şi se coboară în V. Isvorul-Dorului unde se găseşte apă,. Se traversează această vale, şi în partea cealaltă se urcă m-tele Cocora, al cărui vârf mare (2 159 m.) rămâne la dreapta. După creasta Cocorei, se coboara o pantă colosală şi se ajunge în drumul, făcut de fosta societate Carpatină, spre Peşteră. Se urmează acest drum, astăzi stricat cu totul de ape, şi în curând iată-ne şi la Peştera Ialomiţei, de care vom vorbi pe larg la artera II.

3.—PIETRELE-ARSE-BABELE ŞI BABA-MARE, drum de cal şi de picior. Timp necesar 1—2 ore după mers. De la Pietrele-Arse unde drumul lucrat se isprăveşte, se continuă urcuşul spre Jepii-Mari (2 075 m.), lăsând la dreapta stânca ascuţită numită *„Coltul Babei”.* Poteca coboară apoi în fundul Vaei Babei, şi imediat sue în partea cealaltă creasta Jepilor-Mari printr'o pădure de jnepi. În partea cealaltă tot printr'o astfel de pădure, drumul coboară puţin, trece pe sub funicularul Schiel (vezi, *Buşteni* fabrici) unde este o fântână, merge o bucată orizontal şi ajunge la începutul Văei Urlătoarea Mare, apoi la al Urlătoarei Mici şi intră pe Jepii-Mici. Mai departe, drumul trece pe la începutul Văei Comorilor şi apoi imediat lasă la dreapta vârful cel mare al Jepilor-Mici (2 158 m.), şi la stânga poteca spre fântâna de apă din Cocora (dist. 2 km.). De aci poteca urmează spre N., cam 500 m., pe o pajişte orizontală, până în dreptul

unui ultim vârf mare al Jepilor Mici, de unde se desparte în două.

1. Spre Babele şi Baba-Mare. O parte a potecuţii sue acest vârf al Jepilor de pe care trece direct pe Babele *(2292* m.), lasă la stânga poteca spre Peşteră a cărei descriere o dăm la punctul *c,* trece peste o viroagă în care de obicei curge apă bună de băut, şi apoi imediat sue la Baba-Mare (2305 m.) (Dist. Foişor-aci cam 11 km.).
2. Spre Casa Caraiman. A doua parte a potecii continuă drept înainte către N., înconjoară vârful citat mai sus, şi apoi urmând V. Jepilor, coboară la *„Casa Caraiman"* (2100 m.), mare pavilion de adăpost construit de Eforia Sp. Civile, pe *şeaua mică* a Caraimanului la începutul Văei Jepilor. Aci timp de 4 luni pe an (1 Iunie—1 Octombrie), stă în permanenţă un îngrijitor, cu îndatorirea de a da apă călătorilor şi a le face focul la sobă. (Dist. Foişor-aci cam 13 km.).

Din regiunea coprinsă între Jepii-Mari şi Baba-Mare, pleacă următoarele drumuri :

1. Jepi — P.-Ţapului prin V. Urlătorilor. Este potecă lucrată care porneşte la vale chiar de pe creastă, de sub funicular. Ea coboară V. Urlătoarea Mare şi apoi V. Urlătorilor, care resultă din unirea primei cu V. Urlătoarea Mică. Lungimea drumului este aprox, de 9 km. Drumul e foarte bun, poziţiile frumoase dar şi coborâşul e colosal. Timp necesar 2—4 ore după mers. Pot merge şi caii.
2. Babele — Peştera Ialomiţei. Potecă foarte bună, de cal şi de picior. Dist. cam 5 km.

Timp necesar 1—2 ore după mers. Poteca foarte bună, făcută de Eforie, începe de pe creasta Babelor şi coboară în zigzag întreg versantul Vestic al Babelor despre V. Ialomiţei, până ajunge jos în vale. De aci continuă la Peşteră o mică potecuţă, care după ce traversează o pajişte verde, urmează cursul Ialomiţei până la Schitul Peştera. Drumul acesta e foarte frumos, panorama asupra V. Ialomiţei este admirabilă şi Peştera se vede în tot timpul coborâşului.

3. Casa Caraiman—Buşteni prin V. Jepilor.—*Drum bun numai de picior.* Dist. 8 km. Timp necesar 2—4 ore după mers. Deşi poteca e foarte bună, trebue să se meargă, totuşi cu mare băgare de seamă, căci coborâşul e repede, poteca care serpueste trece pe lângă prăpăstii foarte adânci şi bolovanii pornesc la vale la cea mai mică neatenţie. În două locuri sunt şi două scări aproape verticale. Lăţimea potecei este de 1 metru.

V. Jepilor desparte m-ţii Jepii-Mici de Caraiman, şi ia naştere ceva mai sus de Casa Caraiman*,* din viroagele seci ale Caraimanului, Babelor şi Jepilor-Mici cari se întâlnesc în acel punct. Ea este o vale măreaţă prin prăpăstiile şi pantele ce le oferă, aşa că drumul este foarte pitoresc. Poteca serpueste tot timpul când pe malul stâng (Caraiman), când pe cel drept (Jepii-Mici), ajunge de câteva ori în fundul văii, şi primeşte pe stânga potecuţa ce vine dela *Portiţa Caraimanului* şi dela *Târla Berbecilor,* şi pe dreapta panta pe care se coboară de la C*laia Mare a Jepilor.* În partea de sus a văii este o cascadă uriaşă (cu an perete de 40 m. înălţime) numită „C*ascada Caraimanului”* care seacă către finele lui August. Drumul acesta frumos ţine până la *Carierele Caraiman* (5 km.),

de unde în jos până la Buşteni, restul de 3 km. se face pe un drum de căruţă care nu mai prezintă nici un interes (vezi, Buşteni,*plimb, şi ex.* 8 B). Apă de băut se găseşte în 2 locuri, şi isvoarele sunt chiar pe potecă; cel mai de sus seacă prin August.

1. Casa Caraiman—vârful Caraimanului. Nu există nici un drum. Fiecare urcă pe unde îi convine mai bine. Cei ce urcă călare, vor lua povârnişul S.-V. al Caraimanului pe lângă *bordeiul cârlanilor.* Cei ce se simt tari de picior, şi bine pregătiţi, vor urca la vârf, urmând *Marele Brâu al Caraimanului,* (cu floră colosal de bogată şi interesantă) de pe versantul S.-Estic (spre Buşteni) al m-telui.

Acest drum este mai uşor ca primul, mult mai frumos şi mai interesant dar până la un punct, periculos pentru cei cu piciorul nesigur sau pentru cei ce sufăr de ameţeala prăpăstiilor. Din vârful Caraimanului (2406 m.) panorama asupra Prahovei este măreaţă. Se vede Azuga, Buşteni, P.Ţapului, Sinaia, etc., munţii din stânga Prahovei (culmea Baiului) şi spre V. Întregul masiv al Bucegilor. Din acest vârf se poate uşor trece în vârful Coştilelor (2 497 m.), de unde vederea este şi mai frumoasă. Pe timp favorabil se poate vedea Ploeştiul cu ochiul libeş şi tot aci există un punct, din care se zăreşte în acelar timp, spre S.-E. Ploeştiul, şi spre S.-V. Târgoviştea. Din acest vârf, făcând un arc de cerc la stânga, spre V., se ajunge la Baba-Mare, în punctul unde ne-am oprit mai sus. (No. 3).

Apă se găseşte câte odată în viroagele afluente Văei Jepilor.

1. Caraimanul şi Coştilele, sunt doi munţi fraţi cari au aceleaşi caractere, şi sunt despărţiţi prin prăpăstioasă Vale Albă.

Caraimanul munte mai mic prin întiderea ce o ocupă, se leagă pe creastă cu Babele, care răspunde în V. Ialomiţei, iar Coştiiele munte mult mai mare pe deoparte se leagă cu Baba-Mare care ajunge în Ialomiţa, iar pe de altă parte ajunge în m-tele Obârşia.

Nu e aci locul să descriem toate excursiunile sau mai bine zis toate explorările ce le poate face un adevărat alpinist, în aceşti doi m-ţi primejdioşi, interesanţi şi cu caracterul absolut alpestru. Vă sfătuim însă, să nu vă hasardaţi fără călăuză pe brânele, şiştoacele, văgăunile sau văile lor, căci riscaţi să vă rămână oasele pe acolo.

Cităm ca îndrumare, următoarele drumuri făcute de noi în aceşti doi munţi.

1. Coştilele-Buşteni (poiana Coştilei), prin V. Mălinului. Posiţii admirabile, dar coborâş extrem de greu. Călăuze: N. Butmăloiu (Buşteni) şi Gheorghe I. Marin Văsii (Sinaia). Lungimea drumului cam 5 km. Timp necesar 2—5 ore după mers şi după tovarăşi. Nu se găseşte apă până la Poiana Coştilei. Floră foarte interesantă. În văgăuni rămân cantităţi colosale de zăpadă dela un an la altul. Excursia e pur alpestră.
2. Coştilele sau Caraiman—Buşteni prin V. Albă. Poziţii mult mai frumoase ca la cel de sus, dar coborâş extrem de greu şi periculos, mai cu seamă din causa bolovanilor cari fug la vale. Se merge mai numai pe brânele Caraimanului. Aceleaşi călăuze ca şi pentru drumul *h.* Excursie alpestră.

La Buşteni ajungem în spatele gărei. (Vezi, Buşteni.. *Plimb, şi ex. 10* b.). Dist. de parcurs cam 9 km. Timpul necesar 3—6 ore după mers şi după

tăria tovarăşilor. Floră extrem de interesantă. Nu se găseşte apă de loc. Valea păstrează zăpadă.

1. La Portiţa Caraimanului, plecăm dela Buşteni, prin Poiana Kalinderu (vezi, Buşteni, *Plimb, şi ex.* 7 B.) în sus, ajungem în poiana Târlelor chiar la baza zidului Caraimanului, şi de acolo când pe brâne când pe creste, când în două picioare când în patru labe, urcăm la *„bordeiul berbecilor din Caraiman"* şi apoi la *Portiţa* (cam 1900 m. alt.), o enormă gaura într'un perete de stâncă, care permite trecerea de pe versantul Estic al Caraimanului, pe versantul N.-Estic. Vederea este superbă. Locurile sunt grele dar nu tocmai periculoase. Dist. Buşteni aci cam 7 km. Dela Portiţa se poate urca în sus spre vârful *Şelei Mari* (lung. drumului cam 2 km.) deadreptul. Drumul e foarte greu căci panta este aşa de înclinată în cât urcuşul abia se poate face în patru labe. Dela Portiţă, se mai poate ieşi în partea de sus a V. Albe, urmând brânele dela N.-E. şi trecând o *Săritoare;* drumul e lung cam de 3 km. şi este foarte periculos. În fine, dela Portiţă am mai făcut un drum uşor, care ese în V. Jepilor ceva mai jos de Casa Caraiman, şi care porneşte dela bordeiul berbecilor din Caraiman. Călăuze : N. But-măloiu şi Jilipeanu (Buşteni). Apa lipseşte cu totul. Floră săracă.
2. Pe Valea Verde, pe V. Seacă şi pe V. Coştilelor. Coştila, afară de V. Mălin, mai este brăzdată de o mulţime de văi ca V. Verde, V. Seacă, V. Coştilei, V. Priporului, V. Urzicei, etc. Toate aceste văi se pot parcurge, sunt foarte interesante, dar sunt extrem de periculoase. Numai cei absolut tari se pot aventura pe aceste locuri, şi

atunci bine înţeles sub conducerea unei călăuze de elită cum sunt, N. Butmâloiu şi Jilipeanu din Buşteni. Toate aceste excursiuni, se pot compara cu cele mai grele şi periculoase ce se fac în Alpi. Apa lipseşte cu totul din aceste văi.

Se mai pot face şi alte explorări în Coştila*, la Hornul cel Mare, pe Brâul Mare,* etc. pe cari însă nu le-am vizitat încă.

4.—BABELE ŞI BABA-MARE, sunt doi m-ti strâns uniţi unul de altul, şi fac parte din lanţul drept (despre Ialomiţa) al culmei Bucegi. Pe Babele sunt o mulţime de stânci în formă de ciupercă, forma datorită erosiunilor produse de vânturi. Am spus la paragraful 3, cari sunt drumurile cari pleacă dela aceşti munţi nu prea importanţi. Tot acolo am arătat că dela Baba-Mare se poate ajunge uşor în vârful Coştilei, făcând un arc de cerc către E. Apă se găseşte câte odată în două viroage pe lângă cari trece drumul.

5.BABA-MARE — VÂRFUL OMUL. — Poteca de cal şi de picior continuă a urma Baba-Mare, apoi trece pe spinarea Coştilei pe care o străbate pe la N.-E., apoi pe la N.-V., până ajunge la Obârşia deasupra Vaei Sugarilor. Aci drumul se împarte în două. Pe sus *„pe deasupra Brâului Obârşiei"* este mai bun, mai lung şi pe el pot merge caii. Pe jos *„pe sub Brâul Obârşiei"* este mai scurt, mult mai greu şi numai de picior. Vederea de sub această imposantă cingătoare este frumoasă de tot. Se vede în faţă Morarul cu colţurile lui de stâncă numite *„Dinţii Babei".* El se întinde dela Omul spre Azuga, care se zăreşte jos în vale, iar. V. Cerbului pe al cărui versant drept suntem, se întinde la picioarele noastre cu frumoasele ei circuri glaciare. Odată brâul trecut urmează şeaua despărţitoare

numită *m-tele V.-Cerbului* (2350 m.) care separă culmea Bucegi de culmea Strunga.

Această şea are o importanţă geografică deosebită, prin faptul aşezărei ei pe linia de partagiu a apelor basinului Ialomiţei de al basinului Prahovei. După m-tele Val. Cerbului, poteca urcă din greu, direct la Omul (2511 m.), aproape de care se uneşte cu *drumul grănicerilor,* care vine pe frontieră dela Strunga. (Dist. Foişor-Omul 22 km. şi timp necesar 4—7 ore după mers.) Dela Baba-Mare la Omul nu se găseşte apă decât primăvara, în viroagele Coştilei.

1. Dela Coştila în vârfurile Obârşiei. — Frumosul Obârşia, este un munte izolat între afluenţii Ialomiţei, şi el se leagă de culmea Bucegi prin o mică porţiune în partea lui N.-Estică. Din poteca care urcă deasupra *Brâului* său, se continuă urcuşul până în vârful cel mare (2509 m.), care este un întins platou, de altfel ca toţi munţii din masivul Bucegilor. Din acest vârf se coboară prin altele două mai mici şi apoi pe versantul său Sudic se ajunge în V. Ialomiţei, în locul unde aceasta primeşte V. Sugarilor. De aci se poate merge la Peşteră pe Ialomiţa în jos, sau la Casa Caraiman, urcând la deal drumul de mai sus *3d.* Dist. totală Casa Caraiman—Obârşia —Casa Caraiman cam 9 km., şi timp necesar 3-4 ore.

6. -VÂRFUL OMUL, unul din cele mai înalte ale Carpaţilor Româneşti, face parte din m-tele Moraru şi din culmea Strunga (vezi, *masivul Bucegilor).* Prin el trece frontiera Ţării care venind după Doamnele urmează spre Predeal prin Bucşoiu. Vârful Omului este în realitate un întins şi trist platou orizontal, aproape lipsit cu totul de

vegetaţie şi de pe care vederea este foarte frumoasă. Astfel de pe laturea de E., se vede în România V. Prahovei. De pe cea de V, se văd masivele Pietrei-Craiului, Leaotei şi hăt departe în ceaţă uriaşul masiv al Iezerului-Păpusei străluceşte la soare. Dela *pavilionul Omul* se vede bine culmea Bucegi şi V. Ialomiţei, iar din Nordul lui, platoul Transilvaniei cu numeroasele lui sate româneşti, pare la o aruncătură de piatră deşi este la 2 ooo m. dedesubt. La Omul este o bună casă de adăpost, construită de Eforia Sp. Civile, unde se găseşte un îngrijitor (1 Iunie —1 Octombrie), care în schimbul unei plăţi minime dă turiştilor apă rece şi limpede şi le face focul la sobă. Dela Omul pleacă următoarele drumuri:

1. Omul—Buşteni prin V. Cerbului. Drum frumos de cal şi de picior, lung de 13 km. Ajunge la Buşteni la Eliseul V. Cerbului, trecând prin Poiana Coştilei (vezi, Buşteni, *Plimb, şi ex.* 9 B.). Dist. Omul-P. Coştilei 8 km. P.-Costilei—Buşteni 5 km. Poziţiile sunt frumoase şi nu sunt periculoase. Apă se găseşte ceva mai sus de P.-Costilei, cam în dreptul *Pietrei-Pîrlite.*
2. Omul-Buşteni său Predeal prin V. Mălăeşti şi Dihamul. — Drum numai de picior până la Dihamul. Dist. Omul — cârciuma Mălăeşti, 6 km. Cârciuma Mălăeşti-Dihamu prin poteca T. Ionescu, 4 km. Dihamu-Buşteni, 8 km. (vezi, Buşteni, *Plimb şi ex.* 12 B.), sau Dihamu-Predeal pe frontieră, 15 km. (Vezi, Predeal, *Plimb, şi ex* B.). Drumul e foarte pitoresc şi uşor, fiind potecă lucrată, care însă având scări de piatră pe alocuri, nu o pot cobora caii. Cei ce vin călări până la Omul, pot cobora pe jos până la cârciuma Mălăeşti. De aci vor urca poteca Tache Ionescu[133] pe

Bucşoiu şi apoi vor cobora din nou la Dihamu, unde vor întâlni caii cari au venit dela Omul prin V. Cerbului, P.-Coştilei şi Poiana Morarului la Dihamu (dist. cam 3 km.).

Este un drum şi pentru cai care vine dela Cârciuma Mălăeşti şi ese la Dihamu pe jos prin V. Glăjăriei şi pe la *Barăci,* dar în cazul acesta trebue ca să coboare caii şi V. Mălăeşti, care este periculoasă pentru ei. Apă se găseşte numai la Mălăeşti. V. Mălăeşti şi poteca T. Ionescu sunt în Transilvania, căci frontiera trece pe la Dihamu.

Cabana -Mălăeşti, impropriu numită Cârciuma Mălăeşti., este un adăpost spaţios construit de soc. Carpatină din Braşov, pe V. Mălăeşti cam la 16oo m. alt., în locul unde începe regiunea păduroasă a văei. Cabana este sub conducerea unei familii Române, (Stănilă) şi se găseşte aci totdauna (în timpul verei), vin, bere, lapte şi cafea cu lapte, ceai, pane, unt, pui fripţi, etc. cu preţuri mult mai mici ca în România. Are şi paturi cu saltele de paie. (l coroană patul pe noapte, şi 50 bani o cafea cu lapte).

1. Omul-Bucşoiul prin V. Bucşoi la Dihamn. — Drum greu numai de picior. Nu există potecă. La un moment dat se trece o *săritoare*[134], şi apoi se coboară în poteca Tache Ionescu, aproape de Dihamu. Drumul e puţin periculos şi nu prea interesant. Dist. Omul-vârf Bucşoi (2 +77 m.) cam 2 km. Vârf Bucsoi-Dihamu cam 4 km. Vârful Bucşoiului este hotar între jud. Prahova şi Dâmboviţa, şi între Ardeal şi Ţara Românească. Vederea în Ardeal de pe întreaga coastă a Bucşoiului este admirabilă, şi nu greşim spuind ca e una din cele mai frumoase din Bucegi. Apă nu

se găseşte de loc. Valea Bucşoi e în Transilvania.

2. Omul—Valea Morarului la Buşteni.— Drum rău şi periculos, numai de picior. Excursie pur alpestră. Nu există potecă. Călăuze: N. Butmăloiu şi Jilipeanu (Buşteni), Ciobanu Ştefan din Moraru şi Niţă cioban în Vânturiş, cari sunt singurii buni cunoscători ai acestei admirabile şi periculoase văi. Ea poate fi parcursă prin trei locuri deosebite. Prin fundul văei şi atunci dist. Omul-Poiana Coştilei este cam de 6 km. Pe malul drept al văii, şi atunci dist. Omul-Poiana Coştilei este cam de 7 km., şi pe malul stâng cel mai frumos şi primejdios, cu dist. cam de 8 km. Această interesantă vale prezintă trei circuri glaciare. Nu se găseşte apă decât la Poiana Coştilei. Valea păstrează zăpadă. Floră extrem de bogată şi interesantă.
3. Omul - Peştera Ialomiţei. Vezi artera III.
4. Omul-Râşnov. — Se merge tot pe V. Mălăeşti, şi dela Cârciuma Mălăeşti, în loc să luăm la dreapta poteca Tache Ionescu, urmăm valea în jos până la Râşnov. Drumul ţine cam 3—5 ore, dar nu putem da alte detalii asupra lui pentru că noi nu l’am făcut. Lung. drumului Omul-Râşnov e de 13 km
5. Omul-Strunga pe frontieră. Vezi artera II.

7. — OMUL - BRAN (TRANSILVANIA.). — Dela Omul la Bran (vezi descrierea Branului în urmă), nu se poate merge decât cu piciorul, căci nu există poteci lucrate şi afară de aceasta povârnişurile sunt colosal de repezi. Trei sunt drumurile pe cari se poate ajunge acolo, toate în Transilvania.

1. Omul — Bran prin Clincea. - Călăuză ; Nicolae Voinescu din Poarta (tom Bran). Dela Omul pornim către N.-V., urmăm creasta m-telui Gaura, apoi pe la *Scări* trecem pe Ţigăneşti şi pe Clincea, apoi coborâm pe la isvoarele Vaei Drincea, traversăm pădurea Zănoaga, muchea Buricii, muchea Orbului, V. Oprişului, V. Poartei şi ajungem la Poarta de unde peste 2 km. suntem în Bran. Total, Omul-Bran prin Clincea şi Poarta 11 km. Apă se găseşte în mai multe locuri, dar numai în partea de jos a drumului. Locurile sunt uşoare şi foarte pitoreşti. Timp necesar 3—4 ore.

2. Omul-Bran prin Gaura. - Călăuză, Gh. Negrea din Şimon, şi alţi ciobani. Dela Omul se porneşte pe frontieră pe Doamnele, şi apoi imediat se coboară versantul Nordic al Doamnelor până în fundul Vâei Gaura lângă o fântâniţă. Nu există poteca şi coborâşul se face numai cu piciorul. Valea Gaurei, având aspectul alpestru e foarte interesantă. Ea prezintă un circ glaciar, are o cheie splendidă *„Cheia Gaurei”,* un coborâş pitoresc “*Fruntea Căţunaşului”, o* cascadă colosală cu trei etaje *„Moara Dracului”,* şi alte splendori. Dela Moara Dracului, începe o potecuţă pe dreapta văii care merge tot prin pădure, şi înainte de a ajunge la satul Şimon, trece peste un mic platou numit Preduşul, de unde vederea asupra Pietrei-Craiului este admirabilă. Se coboară acest platou şi apoi se urmează V. Şimonului prin Şimon, până ce se întâlneşte şos. naţ. spre Bran. Dist. Omul—Moara Dracului cam 7 500 m., şi de aci la Bran (otel Fritz) cam 16 km. Total Omul—Bran prin Gaura $23.^{500}$km. Pe tot

acest drum se găsesc isvoare şi fântâniţe cu apă delicioasă. Timp necesar pentru coborâş 6—8 ore.

3. Omal-Bran prin Ciubotea. — Coborâş obositor dar locuri grandioase. Dela Omul pornim pe m-tele Gaura, apoi trecem pe Ciubotea ale cărui muchi şi brâne le coborâm până în satul Poarta (com. Bran). Dist 18 km. dcla Omul. Poarta-Bran 2 km. Total 20 km. E preferabil ca acest drum să fie urcat, panta fiind prea colosală pentru coborâş. Apă nu se găseşte de loc între Omul şi Poarta. Timp necesar 8 ore pentru urcat şi 6 ore pentru coborâş. Călăuză, N. Voinescu, Poarta No. 126, (com. Bran). În rezumat distanţa de la Sinaia la Bran prin Omul este de aproximativ 45 km. şi numai jumătate din ea o pot parcurge caii. Locurile nu sunt din cele uşoare, dar nici din cele prea grele, şi un bun mergător alpinist, poate străbate cu uşurinţă acest drum intr'o zi (12 ore). Peisagele de pe întreg parcursul sunt încântătoare. Excursiunile dela N-rile 2 a, 3h, ai, 3j, 3k şi 70, sunt excursiuni foarte grele, periculoase, şi pentru a fi făcute sunt necesare: frînghia, ghetele cu ţinte sau mai bine cu crampoane şi baston cu cârlig.

II. Sinaia—Omul—Strunga—Peştera-Ialomiţei — Vârf-cu-dor—Sinaia.

1.SINAIA -PIETRELE-ARSE-OMUL. -Vezi artera I, N-rile 1, 3, 3-3 şi 5.

Dist. Foişor-Omul 22 km.

2. OMUL—VAMA STRUNGA. Drum bun de cal şi de picior, lucrat de grăniceri şi numit *Drumul Grănicerilor.* El urmează frontiera Ţarei. Dist. este

cam de 10 km. Poteca*,* lată 1½ metru, porneşte de la Omul ocolindu-i doua mari vârfuri (2 509 şi 2479 m.)*,* şi intră pe uriaşul m-te Doamnele, urmând versantul meridional şi trecând pe deasupra *Mecetului Turcesc* (vezi, *Valea Ialomiţei).* Poteca urcă şi coboară în total vre-o 7 mari vârfuri ale Doamnelor*,* toate cu înălţime mai mare de 2 350 m. La dreapta, dealungul acestui drum se aflǎ versantul Vestic şi N.Vestic al Doamnelor, care se coboară prin ziduri verticale în V. Gaurei. La stânga este V. Ialomiţei*,* de care însă suntem despărţiţi printr'o colosală ramură a Doamnelor. Pe acest munte, sub o movilă de frontieră cam la 500 m. distanţă în spre V. Gaurei se aflǎ un mic şipot de apă. De pe Doamnele poteca trece pe la isvorul văei cu acelaş nume, şi intră pe Bătrâna, munte colosal, cu două ramuri ca şi precedentul. Poteca urmează vârfurile lui, şi deodată în dreptul unui vârf mai ascuţit numit *Vârful Ţapului*[135]*,* coboară brusc vreo 50 —100 m. la isvorul *Văei Leniţa,* afluenţă a Vaei Bătrâna, unde se găseşte o apă excelentă. De aci poteca urcă din nou, conturnând al 5-lea mare vârf al Bătrânei numit vârful Colţii. [..]

Toţi aceşti munţi sunt foarte caracteristici prin spinările lor, albe ca zăpada, întoarse spre frontieră. Timpul necesar pentru a parcurge acest admirabil drum este de 2—4 ore după mers, sau de 4—6 ore pentru urcuşul de la Strunga la Omul. Vederea pe întregul drum este splendidă, atât în Transilvania (dreapta), cât şi în România (stânga), unde se vede tot timpul masivul Bucegilor şi V. Ialomiţei. În dreapta, maiestoasa Piatra-Crai ţine tovărăşie călătorului de la Omul la Strunga. În această porţiune a culmei Strunga, cu aspectul absolut alpestru, se pot face urmatoarele explorări interesante:

1. Omul prin Doamnele în V. Ialomiţei. — Drum numai de picior. Lungimea de la 4—j o km. după părţile parcurse. Doamnele este un munte cu prăpăstii periculoase şi spăimântâtoare pe ambele versante, Nu are apă în altă parte, de cât isvorul citat mai sus, precum şi jos în V. Doamnelor.
2. Omul prin V. Doamnelor în V. Ialomiţei.— Acest drum nu presintă nimic deosebit. Tot timpul urmăm fundul Văii Doamnelor, mare afluent pe dreapta al Ialomiţei.
3. Doamnele — Căţunu-Mic în V. Gaurei. — Drum greu şi periculos, care nu se poate face de cât sub conducerea unei călăuze experimentate. Coborâşul începe cam de pe la jumătatea Doamnelor *(în* Ardeal), prin abruptul său versant Vestic şi avem de coborât prăpăstii îngrozitoare. Timp necesar 3—4 ore, pentru a eşi în V. Gaurei, tocmai sub *Moara Dracului* (vezi. 1, 7 b.), de unde continuând eşim la Bran.

Ajungând în V. Ialomiţei prin drumurile *a)* sau *b)* putem continua pe vale în jos, până la Peştera Ialomiţei.

1. Bătrâna la Peşteră prin Cheile Bătrânei sau prin Colţii Bătrânei.— Ambele drumuri sunt admirabile şi uşoare. Nu putem da nici o distanţa pentru că ele pot varia la infinit, după itinerarul adoptat.

Se găseşte un isvor pe V. Oarbelor lângă un bordei, şi un şipot pe colţii de lângă stâna. Apă mai este şi în V. Bătrânei.

3.—STRUNGA.Vama Strunga este o clădire mare şi bine construită, cu vre-o 8 odăi. unde graţie amabilităţei vameşului se pot petrece nopţi bune. Despre caracterul acestui munte am vorbit la

masivul Bucegilor. Vederea este foarte frumoasă, atât în Ţară cât şi în Ardeal. Dela Strunga pleacă următoarele drumuri :

1. Strunga — Pietrele-Albe pe frontieră. — Vezi artera IV.
2. Strunga — Bran prin vama Guţan. — Drum de cal şi de picior lung cam de 20 km. Drumul pleacă la vale dela Strunga, şi urmează creasta m-telui Guţan şi Grohotişu până la Bran. Intre Strunga şi vama Ungurească *Guţan,* se face cam trei sferturi de oră. Drumul e foarte bun, uşor şi pitoresc. Timp necesar 4 — 5 ore după mers.
3. Strunga-Poiana-Florilor pe creastă. — Drum frumos şi uşor. El urmează crestele munţilor Cobeanu, Deleanu, Tătarului, Bulboacele*,* Lucăcilă şi Cetatea-Zănoaga sau Poiana-cu-Flori. Poziţiile sunt pitoreşti şi timpul necesar este de 2—4 ore. Dist. cam 10 km. Nu există potecă. Apă se găseşte în două locuri.

4. STRUNGA—PEŞTERA IALOMIŢEI.— Drumul bun şi lat de 1 m.*,* coboară în zigzaguri m-tele Strungărita până în V. Ialomiţei. Timp necesar 1 oră. Caii merg bine. Vederea e frumoasă. Dist. 4500 m.

5. — PEŞTERA IALOMIŢEI, este situată (vezi *Valea Ialomiţei)* pe dreapta râului cu acelaş nume*,* în defileul sau Cheile Peşterei. pe o terasă, la 18 m., deasupra nivelului râului, şi la 10 km. distanţă de isvoarele Ialomiţei. Splendoarea drumului până la peşteră, poziţia încântătoare încarc se găseşte ea situată, precum şi curiozitatea naturală ce o deşteaptă dânsa*,* fac ca în fiecare an să fie vizitată de mai bine de 500 persoane.

Iată în rezumat descripţia acestei interesante peşteri., dată de D-nii Popovici-Hatzeg şi I. Sângeorzan[136] şi completată cu observaţiile noastre proprii.

Peştera Ialomiţei, a fost desfundată în anul 1897 de către Soc. Carpatină din Sinaia, care în acelaş timp a făcut în interior scări şi poduri. Se pare că ea este cea mai importantă şi mai mare din toate grotele României.

Gura ei în formă de semicerc, are 20 m. înălţime, 16 m. lăţime, şi se deschide în *„Grota Mihnea-Vodă"* spaţioasă, luminoasă şi lungă de 115 m. Aci, în gura ei*,* se află mănăstirea numită *„Schitul Peştera Ialomiţei"* atât de cunoscută astăzi. Grota Mihnea-Vodă îşi păstrează dimensiile mari, cam pe o adâncime de 100 m.*,* unde deodată se strîmtează brusc (1½ m. înălţime). Acest loc a fost lărgit de Soc. Carpatină, aşa că de unde înainte, trecerea mai departe era foarte grea şi periculoasă, astăzi se poate face cu cea mai mare uşurinţă.

Din grota Mihnea-Vodă prima cavernă care urmează este *„Peştera Decebal",* un soi de dom din care mai multe intrări se deschid spre alte galerii laterale. La dreapta, o mică galerie se îndreaptă spre V. infundânduse imediat. Puţin mai la stânga urcăm pe bolovani uzi şi alunecoşi spre *Grota S-ta Maria.* Pentru a pătrunde în această cavitate, a cărei înălţime este dela 2 la 8 m. şi lăţime cam de 8 m.*,* trebue să mergem pe vine căci galeria este foarte joasă. În fundul ei este o mare crăpătură, pe care nu se poate intra, dar care, avem motive s'o credem*,* trebue să comunice cu o excavaţie importantă.

Revenind la Peştera Decebal şi continuând în sus, vom urma o galerie lungă de 40 m. În fundul căreia se găseşte o cascadă zgomotoasă, şi un zid

vertical de piatră ce pare că închide peştera. În adevăr, trebue să ne suim pe o scară înaltă de 4 m. care urcă acest perete şi care ne conduce deasupra într'o nouă galerie ce se întinde dealungul unei crăpături adânci. De aci, intrăm într'o mică cavernă, de unde trecem în deschizătura mai mare numită *„La Răspântie"* care este la 35 m. mai sus ca intrarea peşterei. Din acest punct pleacă 2 drumuri. Unul la dreapta, coboară pe bolovani alunecoşi printr'o galerie strîmtă şi ajunge la două lacuri de o transparenţă ideală. Nu putem descrie splendoarea acestei grote şi efectul miraculos ce-l fac draperiile şi concreţiile cu formele lor fantastice, reflectate în apele limpezi ale lacurilor. Locul se numeşte „*La lacuri",* şi fiecare din ele e lung de 12 m şi adânc de 3 la 3 m. 50.

Revenind la răspântii s'o luăm la stânga. Drumul acesta e greu de găsit. El urcă tot pe bolovani uzi şi foarte alunecoşi, şi răspunde în cea mai vastă cavitate din această peşteră, care e numită „ *Grota Urşilor".* Ea e cu mult mai mare şi mai imposantă decât oricare alta, prin dimensiile uriaşe şi prin graţioasele sau bizarele ei concreţii calcare*,* agăţate de tavan şi de pereţi. Această grotă are 76 m. lungime, 35 m. lăţime şi cam 30 la 40 m. Înălţime. Pe dreapta ei, se află un bloc calcaros enorm, pe care spânzură mici draperii verticale şi paralele, aşa că văzut prin semi-obscuritatea peşterei, pare un elefant petrificat. Grota Urşilor este cu totul lipsită de apă, şi aci s'au găsit oase şi chiar schelete întregi de ursul cavernelor (Grsus speleas Blam.).

Continuând exploraţia printre bolovanii gigantici cari încurcă solul acestei imense caverne, să ne îndreptăm spre N.-V. unde dimensiile peşterei scad. Zeci de metri cubi de dărâmături abia te lasă să înaintezi, şi probabil că aici au fost ultimele

ascunzători ale urşilor cavernelor, căci în această parte s'au găsit mai cu seamă numeroase osâminte

Pe deasupra acestor bolovani, cari formează un soi de punte, pătrundem în *„Fundul Peşterei"* printr'o galerie înaltă de 2 m., strîmtă şi împodobită cu sute de stâlpi cari leagă tavanul de podeală. Efectul minunat al stalactitelor cristaline, acoperite de strălucitoare picături, de apă ce se scurg dealungul lor este indescriptibil. Rămâi în extaz, şi nu ştii ce să priveşti întâiu, draperiile îndoite şi sucite în mod bizar, stalactitele strălucitoare ca aurul, concreţiile albe ca laptele, sau stâlpii[137] impozanţi pe cari se sprijină tavanul grotei.

Urmăm această galerie cam 30 m. şi ajungem în *„Galeria Apelor"* lungă de 75 m., lată de 2 m., înaltă de 3 m. şi cu direcţia spre N.-V. Prin această galerie, împodobită şi ea în mod magic cu tot soiul de formaţii calcaroase, curge apă multă, care primăvara în urma topirei zăpezilor vine foarte mare aşa că galeria devine impracticabilă. Pe jos, este aşezată o punte lată de lemn, încât putem merge foarte bine fără a ne uda picioarele.

Peştera se isprăveşte *„La Altar"* unde sunt stalactitele aşezate în aşa fel, în cât îţi dă impresia pe departe a unui altar de biserică.

Înainte nu se mai poate merge, dar stareţul actual dela peşteră, Ieronim, susţine că pe timpuri secetoase când apele scad cu totul se poate pătrunde mai departe de Altar încă vre-o 200 m., tot urcând la deal şi el zice că ar fi intrat chiar pe acolo de câteva ori.

În orice caz, cert este că, peştera se mai continuă dela Altar, şi cu o lumină puternică şi îndreptată potrivit se poate vedea că grota se întinde în sus.

Formaţia acestei grote, ca în general a tutulor peşterilor*,* se datoreşte acţiunii disolvante şi prelungite a apei asupra calcarului.

Cum am spus*,* solul acestei peşteri este în pantă, mai peste tot acoperit de bolovani de toate mărimile, numai în grota Mihnea-Vodă panta e foarte dulce şi solul cu totul plan.

Societatea Carpatină*,* a deschis-o, şi i-a făcut în interior poduri, punţi şi scări cu rampă. Din cauza umezelii continue, lemnăria a putrezit aproape complet, şi de oarece astăzi nu se mai ocupă nimeni de peşteră, ele n'au mai fost reparate, aşa că actualmente accesul până la Altar este foarte dificil şi uneori chiar periculos.

Nu ne putem opri, de a deplânge aci, puţinul scrupul pe care l'au avut unii din vizitatorii acestei grote*,* cari pentru plăcerea de a avea pe masă o bucăţică de stalactită sau stalagmită, nu s'au dat în lături de a sparge coloane şi draperii întregi. În adevăr*,* interiorul pesterei e acum într'o stare de plâns. Tot ce era accesibil a fost spart. Au fost persoane cari au mers până acolo, în cât trăgeau la ţintă cu revolverul, în lămpile cu petrol, puse de soc. Carpatină pentru luminatul grotelor, sau în stalactitele şi draperiile bolţilor.

Peştera Ialomiţei, este cunoscută de mai mulţi secoli, şi în ultimele zecimi de ani i s'a dat mare importanţă de străini şi mai cu seamă de Nemţi, cari au vizitat-o des şi descris-o de mai multe ori.

În interiorul grotei Mihnea-Vodă, se află mica bisericuţă "*Schitul Peştera Ialomiţei"* ridicată la 1819 de Popa Gheorghe, Popa Jaja, Ion Baltag şi Ieromonah Ghironte, care a fost şi primul stareţ, toţi din Moroeni. Acest schit a fost clădit pe urmele unui schit cu mult mai vechi, fondat se zice

de Mihnea-cel-rău, în secolul XVI-lea[138]. Lucru sigur este că, înaintea actualului schit exista un schituleţ foarte vechi, situat cu vre-o 10 m., mai în interiorul peşterei, decât actualul, şi care a ars până în temelie în 1818.

Iată stareţii cari s'au succedat la peşteră: Ieromonachul Ghironte, 1819—1830; Ieromonachul leronim, 1840—1861; Ieromonachul Gherasim, 1861—1894, era la peşteră dela anul 1844, şi d-1 N Bogdan, iniţiatorul nostru în alpinism, l'a cunoscut pe acesta bine. D-sa îmi spune că acest monah era foarte cult şi că adeseori şedeau de vorbă ore întregi. Actualmente este stareţ vrednicul de laudă Ieromonach leronim, care e acolo din anul 1885, şi stareţ din 1894.

Pe bolta superioară a peşterei, deasupra Schitului, cam la 15 m. înălţime se află următoarele inscripţii, aproape şterse de vremuri :

I. (cea mai dela stânga), *„însemnarea de când atn venit aicea în schitul Peştera la leatul 1840, şi ani şesut până la lealul 1861, leronim Ieromonachul, cu multe scârbe pentru păcatele mele".*

II. (mai la dreapta, mai sus şi mult mai vechie), *„Făcut acest schit de Popa Gheorghe, Ion Baltag şi Ieromonach Ghironte, în locul ….*
…………………………. la 1819".

Rândul punctat este şters de tot, aşa că nu se mai cunoaşte nimic acuma. Din nenorocire aceste inscripţii se şterg văzând cu ochii. Aşa cum sunt redate aci, au fost copiate în 1905. În anul 1909, din inscripţia II-a nu se mai putea citi decât cele 9 cuvinte dela începutul ei şi cele 2 dela fine; restul de 4 cuvinte au devenit invizibile.

Actualul stareţ a început în 1905, construcţia unui rând de chilii*,* precum şi a unei noi bisericuţe de lemn, pe stânga Ialomiţei*,* într'o poiană frumoasă la piciorul *Colţului cu Cruce* din faţa pesterei. Astăzi după multă osteneală şi cheltuială*,* căci singur a lucrat-o şi făcut-o pe socoteala proprie, bisericuţa este complet gata.

La începutul anului 1908, vechile chilii călugăreşti din gura peşterei au ars până în temelii. În câteva luni însă acest stareţ, graţie şi unui mic ajutor acordat de Casa Bisericii, le-a ridicat la loc mai înalte, mai încăpătoare şi cu mai multe camere, în cari călătorii întârziaţi pot petrece noaptea foarte bine.

Să spunem câteva cuvinte asupra vizitărei peşterei. Acum câţiva ani, Soc. Carpatină avea un om al ei acolo, care conducea pe calatori în interior, în schimbul unei taxe de un leu de persoană. Peştera era luminată de lămpi cu petrol, iar vizitatorilor li se dedea şi câte o lumânare. Organizaţia de atunci era foarte bună, atât pentru peşteră cât şi pentru călători, căci pe deoparte grota era păzită de stricăciune, iar pe de altă parte visitatorii aveau totdauna la dispoziţie, în schimbul acelei minime taxe, o călăuză experimentată, lumină, şi în peşteră poduri şi scări ţinute în stare bună. Spre nenorocul însă al peşterei, aranjamentul acesta n'a putut ţine mult, de oarece mulţi se lipseau de a intra în peşteră decât să plătească taxa*,* iar alţii luau la bătae pe omul societatei, şi intrau fără să plătească. Consecinţa acestei purtări incalificabile a multora din visitatori a fost că Soc Carpatină, care nu putea cheltui din pungă, şi-a retras îngrijitorul de acolo. Rezultatul îl avem azi subt ochi; pe deoparte peştera în stare lamentabilă, pe de altă parte turiştii lipsiţi de călăuză, de lumini, şi expuşi a-şi rupe gâtul prin peşteră, unde s'a rupt şi s'a putrezit totul. Călugăru Ioil, şi Varsanufie, în schimbul

unui bacşiş de 3-4 lei, conduc actualmente pe visitatori în interior, dar greu pot şi ei ajunge până la Altar, căci sunt bătrâni rău. Lumânări se găsesc de cumpărat la peşteră cu 10 b bucata. Noi când intrăm înăuntru, ne luminăm calea cu un felinar cu acetilenă, pe care îl aducem de acasă, efectul este surprinzător. Peştera mai poate fi luminată şi cu magneziu, în cazul acesta se pot observa foarte bine toate splendorile acestei mari excavaţii.

Dela Peştera Ialomiţei, pornesc următoarele drumuri:

1. Peştera - Omul, pe vale în sus. Vezi artera III.
2. Peştera — Scropoasa, pe vale în jos. Idem.
3. Peştera-Babele la casa Caraiman. Vezi artera I, 3 d.
4. Peştera — Sinaia, prin Pietrele-Arse. — Vezi ar. tera I, 2 d.
5. Peştera — în vârful Colţului cu Cruce. — O mică potecuţa pleacă din spatele bisericuţei noi, şi urcă în acest vârf prin o pădure foarte încâlcita. Drum numai de picior. Panorama din acest colţ este măreaţă. Se vede V. Ialomiţei, gura Peşterei, parte din culmea Strunga., drumul la Strunga, etc. Întoarcerea prin aceiasi potecă. la peşteră. Dist. dus şi întors cam 3 km. Timp necesar maximum 2 ore.

6. PEŞTERA IALOMIŢEI - VÂRF-CU-DOR. — Dela Peşteră se începe urcuşul spre Vârf-cu-dor, fie luând prin pădure poteca dela dreapta bisericuţei noi, fie urmând pe Ialomiţa în jos cam 400 m., şi apoi luând la deal la stânga pe lângă o cruce de lemn. Drumul făcut de Soc. Carpatină, dela Peşteră la Vârful-cu-dor (lungime 10 km.), este astăzi cu totul stricat de ape, aşa în cât a .fost

părăsit. El urcă m-tele Cocora, trece apoi pe Lăptici, traversează V. Isvorul-Dorului (vezi, *Masivul Bucegilor),* trece pe sub funicularul Schiel, şi de acolo urmând ultimele ramificaţii ale Jepilor-Mari şi Pietrelor-Arse, ajunge pe Furnica şi la Vârful-cu-dor. Actualmente nu se mai merge decât pe drumul vechi care urcă direct pe m-tele Lăptici, (ca vârful Pietrosul 1931 m.) trece pe la Curmătura Lăptici, (1825 m. alt.) şi coboară în V. Isvorul-Dorului unde se întâlneşte cu drumul cel bun descris mai sus, care de aci la Vârful-cu-dor e în stare excelentă şi urca în pantă dulce. Lung. drumului prin Lăptici este de 7 500 m. şi timp necesar 1½—3 ^ore^după mers. Drum de cal şi de picior. Apă se găseşte numai în V. Isvorul-Dorului.

7. -VÎRFUL-CU-DOR (2.006 m.). —Acest cunoscut vârf nu este munte propriu, ci face parte din m-tele Furnica[139]. Din vârful lui se distinge în amănunte Sinaia, şi pe timpuri clare se vede bine şi Câmpina. Pe şeaua care desparte acest vârf de creasta Furnicei, Eforia Sp. Civile construise un mare şi frumos pavilion de adapost, căruia însă mulţămită unor turişti, pe cari nu-i ştim din nenorocire cine sunt, i s'a pus foc într'o seară din Septembrie 1904, astfel că a ars până în temelie. Tot aci pe această şea se află un mic lac, care seacă pe seceta, şi o cruce veche de piatră cu inscripţii chirilice. La Vârful-cu-dor se semnalase acum câţiva ani presenţa unui *dolmen*[140] şi îşi închipue oricine importanţa ce ar fi avut-o existenţa unui astfel de monument preistoric la această altitudine.

În realitate nu era aşa. De pe locul fostului chioşc se vede sus pe vârf o ciupercă uriaşă de piatră, şi suindu-ne acolo, vom vedea ca placa pretinsului dolmen făcea parte dintr'o placă mult mai mare, spartă actualmente, şi care se sprijină pe un singur picior, aşa încât are perfect forma unei ciuperci. Fenomenele de erosiune sunt numeroase în jurul

acestor stânci, şi numai ele au dat naştere acestor forme caracteristice, pe cari le găsim destul de des în Bucegi.

Dela Vârful-cu-dor, pleacă următoarele drumuri:

1. Vârful-cu-dor — Pietrele - Arse prin creasta Furnica şi pe la casa Carp.—Nu există potecă. Dist. aproximativă 4000 metri. Urcăm dela Vârf-cu-dor, direct pe creasta opusă, trecem prin vârfuri de 2070 şi 2100 m. alt., şi coborâm la *Casa Carp* (2050 m. alt.), situată la adăpost sub vârful cel mare. Ea a fost construită pe când era Ministru d-l Petre Carp, cu intenţia de a se instala acolo o staţiune meteorologică. Nu ştim de ce nu s'a realizat proectul. Casa este de piatră, a avut ferestre şi uşi bune, era tencuită, etc. Azi este într'un hal de nedescris. Numai zidurile jupuite i-au mai rămas, prin cari şueră a pustiu vânturile crestelor. Dela casa Carp, coborâm o bucată până eşim în *Călugărul sau Şeaua-Pietrelor-Arse,* de unde numai decât ajungem pe Pietrele-Arse, la drumul care urcă dela Sinaia (vezi, artera 1, i) La spatele Călugărului, ascunsă pe povârnişul S.-Vestic al m-telui, cam la 100 m. departe de potecuţă, se găseşte o fântâniţă cu apă delicioasă. Caii nu pot merge pe creasta descrisă. Ei o înconjură pe dedesubt, pe o potecuţă care forma înainte drumul cailor spre Caraiman şi Omul.
2. Vârful-cu-dor — vârfurile Vânturişului şi Păduchiosului. — Drum numai de picior. Apă se găseşte rar. Nu putem dă alte indicaţii, fiindcă se pot face explorări în toate sensurile posibile, în aceşti munţi. În orice caz drumul Sinaia-munţii citaţi-Sinaia, nu are mai puţin de 30 km.

Întoarcerea se poate face sau pe V. Isvorul-Dorului (vezi, artera vin), său pe la Dichiu şi Păduchiosul (vezi, artera m, 4. b.). Poziţiile sunt frumoase dar caracterul munţilor nu e alpestru, afară de versantul Estic al Furnicei.

3. Vârful-cu-dor — Valea Isvorul-Dorului — Sinaia.—Vezi artera VIII.

4. Vârful-cu-dor — Valea Ialomiţei la Cheile Zănoagei.—Drum de cal şi de picior. Dist. cam 6 km. Nu există potecă. Coborâm dela Vârf-cu-dor direct în V. Îsvorul-Dorului. (vezi, artera vin, no. 2), de acolo urcăm Blana, trecem pe Nucet şi dăm în drumul funicularului Schiel. Înainte de a se construi acest drum, coborârea prin pădurea de brazi care îmbracă versantul Vestic al Nucetului, spre V. Ialomiţei, era foarte anevoiasă mai cu seamă pentru cai, din cauza arborilor căzuţi şi a crăcilor încâlcite, căci pădurea e foarte deasă. Apa se găseşte în doua locuri, în V. Isvorului şi într'un afluent al acestei văi.

Dela Vârful-cu dor se poate eşi şi în susul Cheilor Tătaru. Pentru aceasta, de pe platoul Blanei se merge drept spre V., în loc să o luăm la stânga spre Nucet. Cobo-râsul printr'o pădure arsă este foarte anevoios.

8.—VÎRFUL-CU-DOR — SINAIA.— Sunt două drumuri, ambele de cal şi de picior. Timp necesar pentru coborât, 1½—4 ore; pentru urcuş, 2—6 ore. Apă : se găseşte chiar sub Vârful-cu-dor un şipot; apoi mai sus de Piatra-Tur-cului, în V. Zgarburei, o fântâniţă cu apă nu prea bună, şi ceva mai sus de chioşcul Davila, la 10 m. În jos de drum, un şipot subt o buturugă mare.

Primul, este drumul vechi pe plai lung cam de 9 km. El răspunde în Calea Codrului lângă str. Furnica. Trece pe lângă *Piatra-Turcului,* chioşcul Davila şi ajunge în pădurea numită Barăci. De aci taie în două poteca care vine din Calea Codrului (chioşcai Zgarbura) şi din poiana Pusnicului, trece pe lângă fântâna Davila şi apoi prin bolovani şi noroaie ajunge la Sinaia. Azi acest drum este cu totul părăsit de turişti. (Vezi, harta Sinaei).

Al 2-lea este drumul nou, potecă lată de 1 m., şi lungă cam de 12.^{500}km. Ea răspunde după cum am spus la podul Principele Carol (vezi, Sinaia, *Plimb, şi ex. i.* B.), şi trece pe la *Piatra-Turcului*[141]*,* lasă la stânga Valea cu Brazi, care mai jos poartă numele de V*. Sf. Ana, trece pe lângă locul numit *La Pantelă,* unde e un semn geodesic, şi înainte de a ajunge la chioşcul Davila trimite o ramură spre N.-E., care prin poiana *Sfârşitul Lumei* ajunge la Rezervoare (vezi, Sinaia, *Plimb, şi ex.,* e B.), după ce a lăsat şi ea la dreapta pe o creastă ruinile unei stâne numite *Stâna Veche* sau *Stâna-Călugărilor,* fostă până acum 60—70 ani, stâna proprie a mânăstirei Sinaia. (Vezi, harta Sinaei). Dela chioşcul Davila, drumul trece pe stână, o stână părăsită, numită *Barăcile lui Carol,* intră în pădure şi se întâlneşte cu drumul care vine dela poiana *Pusnicului* (W., *Plimb, şi ex.,* 16 B.), de unde coboară prin pădure direct la Sf. Ana (id., *Plimb, şi ex.,* 1 B.) şi la Sinaia. Din cele spuse se vede că, lungimea drumului Sinaia— Vârf-cu-dor — Peşteră este cam de 20 km. Drumul este din cele mai uşoare, nu e de loc periculos, şi e foarte frumos. Sub chioşcul Davila, jos în vale, se află o stână ruinată numită de oameni *Stâna-Moşului.* Aceasta a fost, timp de mai bine de 100 ani, stâna locuitorilor din Isvor. Ea a fost părăsită în anul 1849.

III. Sinaia—Omul—V. Ialomiţei până la Scropoasa —Dichiul—Sinaia.

De oarece am vorbit pe larg de V. Ialomiţei la privirea generală asupra munţilor, vom adăuga aci numai indicaţiile practice.

1 -SINAIA-OMUL -Vezi artera I.

2—OMUL-PEŞTERA IALOMIŢEI, urmând pe vale în jos. Drum de cal şi de picior. Dist. cam 10 km. Timp necesar 2—5 ore după mers. Poteca este foarte pitorească. Ea trece pe la marea *cascadă a Ialomiţei,* pe la mai multe stâni, urmând când dreapta când stânga văii, dar tot pe lângă apă. Prin *Cheile Urşilor* extrem de grele nu se poate merge decât cu piciorul. Caii şi cei ce vor să le evite urmează poteca pe pajiştea din stânga, pe lângă o stână frumos construită.

Din aceasta zonă se pot face următoarele drumuri toate descrise:

1. V. Ialomiţei — Omni prin Doamnele. — Vezi artera II, 2 a şi b.
2. V. Ialomiţei — Coştilele prin vârfurile Obârşiei. — Vezi artera I, 5 a.
3. Peştera — diversele direcţiuni. — Vezi arterele I şi II.

3.—PEŞTERA IALOMIŢEI — CHEILE TĂTARULUI. — Dist. cam 3 km. Timp necesar 2—4 ore. Deşi noi am trecut odată prin aceste chei, un cal de bagage, credem însă că nu e bine să se bage caii prin ele, căci le pot fi fatale. Eşind din cheile Pesterei, valea se lărgeşte colosal, trece prin o mare *turbărie,* şi ajunge la Cheile Tătarului, strimte şi ele. Drumul e foarte pitoresc, interesant şi cum am spus, îndată după cheile Tătarului, se

află 2 peşteri (3 km. dist. dela Peştera Ialomiţei). Din această zonă, se pot iace următoarele drumuri:

1. Casele Burlacului (lângă Peşteră)—frontiera printre Colţi. — Drum interesant şi frumos, dar urcuş mare. Există un isvor cu apă subt un colţ, la dreapta unei stâni. Caii pot urca, dar cu greutate.
2. V. Ialomiţei—Strunga (vamă).—Vezi artera II, 4.
3. V. Ialomiţei — Sinaia. — Idem II, 6 şi 7 d.

4. CHEILE TĂTARULUI-CHEILE ZĂNOAGEl.- Dist. cam 4—5 km. Timp necesar 1—2 ore. După Cheile Tătarului valea se lărgeşte mult, trece pe lângă un ferăstrău, apoi pe la uzina funicularului Schiel, şi ajunge la Cheile Zănoagei Mici şi Mari, ambele foarte interesante. Porţiunea aceasta o pot parcurge bine şi caii, căci n'au nevoie să treacă prin Cheile Zănoagei Mici, de oarece ele pot fi înconjurate. Zona Peştera-Zănoaga, prezintă ca greutate pentru pietoni, traversarea necontenită a Ialomiţei, care e lipsită de punţi şi care e lată şi adîncă. Cine e bun săritor, scapă însă uşor.

[..]

Scanare, OCR şi corectura : Roşioru Gabi
rosiorug@yahoo.com

Alte titluri disponibile la : grupul HARTI_CARTI la **http://groups.yahoo.com/**

Carte obţinută prin amabilitatea dlui. Sergiu Babei.

Note de subsol

1. ↑ Am avut neplăcuta ocazie să videm sincope grave, produse de Obstrucţie intestinală în urma ingerărei unei cantităţi mari de salam şi cârnaţi, şi din care pacienţii abia au fost readuşi la viaţă.
2. ↑ Prin târhat se înţelege tot bagagiul şi uneltele trebuincioase ciobanilor.
3. ↑ în amintirea eroicului batalion II de Vânători, care a luptat la Griviţa.
4. ↑ Marele Dicţionar Geografic al României. Bucureşti 1899 vol. V.
5. ↑ Mândrea George, architect, Mănăstirea Brebu.
6. ↑ Gr. G. Tocilescu, manual de Istoria Rom. Ed. II Bucureşti 1900.
7. ↑ A. Vlahuţă; Din trecutul nostru, Bucureşti 1908 şi Gr. G. Tocilescu, op. cit.
8. ↑ Babeş G. Ion; Din plaiul Peleşului, Bucureşti 1893.
9. ↑ Idem.
10. ↑ Idem.
11. ↑ Ţinem acest itinerar, dela un fost pădurar al Eforiei, timp de 30 ani, bătrânul Moise Bucur, născut în cătunul Isvor la 1829. El parcursese deseori, drumul Comarnic-Sinaia, căci în tinereţea lui lucrase la zidirea bisericei celei mari (1843-1846), cărând cu carul cu boi piatră, nisip, var şi cărămidă. A fost împroprietărit la 1864. Tatăl său Bucur Bogoslovu era unul din fruntaşii cătunului Isvor. Se pare că un frate

mai mare al acestuia, Ghiţă Bogoslovu, a fost unul dintre primii locuitori ai Buşteniului.

12. ↑ Urmele lui se văd bine şi azi, pe livezile traversate de str. Viitorului.
13. ↑ Vezi istoricul Buştenilor.
14. ↑ V- A. Urechia; Anuariul Generale al Instrucţiunei Publice pe anul şcolariu 1864 -65; Bucureşti 1868
15. ↑ Marele Dicţionar Geografic al României; Bucureşti 1899
16. ↑ V. A. Urechia: An. Gen. al Instr. citat.
17. ↑ V. A. Urechia : An. Gen. citat.
18. ↑ Acest munte se întinde până la cătunul Secăria.
19. ↑ Vezi detalii complete asupra acestei localităţi în: Dr. Sa abner-Tuduri, Apele minerale şi staţiunile climaterice din România.
20. ↑ Ghenadie Enăceanu, arhimandrit, Sinaia 1881 ; Arhimandritul Nifon, Mănăstirea Sinaia 1695—1895, Bucureşti 1895; Alexandru G. Găleşescu, Sinaia 1695 — 1895, Bucureşti 1895.
21. ↑ George Coşbuc, Din ţara Basarabilor.
22. ↑ Al. G. Găleşescu, Sinaia şi împrejurimile, Bucureşti 1903.
23. ↑ Archimandrit. Nifon, op. cit. şi Ghenadie Enăceanu, op. cit.
24. ↑ Archim. Nifon : op. cit.
25. ↑ Cher.adie Enăceanu : op. cit.
26. ↑ Iată inscripţia săpată pe această cruce: „Pentru vecinica pomenire s’au înălţat

acum acesta sfântă cruce, în locul Sfintei şi dumnezeescei Biserici, cu chramul sfântului Nicolau ce s'au ruinatu în resmiriţa anului 1788, iar la 1858 Septemvrie 1, Luni, s'au sfinţita ;iar acum ca să nu remâie în viitoru necunoscută acest Sfânt locaşu, s'au înălţatu aici acesta sfântă monumentu de smeritul Victoru archi-monacu din mănăstirea Sînaea". Partea cu italice a fost adăugită mai târziu de către călugărul Victor. De altfel lucrul acesta se distinge şi pe loc. (Ghenadie Enăceanu : op. cit.).

27. ↑ în vechime poteca ce suia pe Valea Prahovei la deal, purta numele de drumul Domnişorilor.

28. ↑ Ceva mai jos de locul pe care a fost clădită mănăstirea.

29. ↑ Reproducem în întregime actul ei de fundaţiune, pentru a se cunoaşte mai bine dispoziţiile instruitului ctitor al acestei Sf. Mănăstiri. „Marele şi prea (naltul Dumnezeu, Cel în Troiţă slăvit, Cel fără de început, şi necuprins, Cel minunat întru lucruri şi înfricoşat întru putere, izvorul darurilor cel neîncetat, adâncimea iubirei de omeni cea 'nedeşertată, comora bunătăţilor cea nefurată, dela care toţii darea cea bună şi tot darul desăvârşit pogoră, Domnul Domnilor, prin carele împărătesc împăraţii şi Domnii stăpânesc pământul, Cel ce însuşi este bunătatea, şi însuşi înţelepciunea şi însuşi puterea. Cu a sa nemărginită iubire de omeni, în multe chipuri milostivindu-se, şi întru milă cercetând mântuirea neamului omenesc, şi multe şi nenumărate mijloace ne-a arătat, şi noi spre lucrarea faptelor celor bune şi mântuitoare de suflet, şi pe toţi îi îndemnă

şi făgăduesce mântuinţă, celor ce vor vrea să o moştenescă pre dânsa, şi multă şi mare cinste a aflat tote faptele cele bune lângă cerescul Dumnezeu şi Stăpân. Că pre lucrătorii lor, (adecă ai faptelor celor bune) îi primeşce cu dânsul şi le făgădueşce lor răsplătire vecinică; iar osebit mai înaltă şi mai presus este milostenia, că multe îi sunt darurile, prea puternică-i este puterea şi mare îi sunt săverşirile, dupre cum în scripturele cele sânte şi Dumnezeesci, întru cuvintele şi prorociile ale cuvântătorilor de Dumnezeu proroci, şi întru învăţăturile cele date de Dumnezeu prin purtătorii de Duhul Sânt Apostoli, şi întru Dumnezeescile cărţi ale purtătorilor de Dumnezeu părinţi se vestesce. Pentrucă milostenia acesta a rugat pe Atotştiitorul Dumnezeu, şi l-a îndemnat cu pornire spre milostivire pentru noi cei căzuţi pentru neascultare. Ci dar de vreme ce milostivirea răsbate tăria cerurilor, şi resbeşce de ajunge tocmai la tronul mărirei lui Dumnezeu. Milostenia cu care se hrănesce lipsiţii şi streinii, cari însu-şi aceia se face povaţă celor ce o lucrează şi duce tocmai la ceruri înaintea lui Dumnezeu. Milostivenia deslegă legăturile păcatelor, şi gonesce întunericul, stinge matca focului şi învredniceşce pe cei ce o fac pre dânsa de se asemănă cu Dumnezeu, pentrucă după Christos: „faceţi-vă asemenea părintelui vostru cel ceresc”.

„După cum acesta o zice şi cel cu gura de aur, Sf. Ion, la cuvântul ce face pentru milostenie, şi iară-şi la acelaşi cuvînt al milosteniei zice Sf. Ion, Zlataust la etică, că zice Dumnezeu; că poţi şi fără de milostenie să te încununezi, ci dar, vroiu să-ţi fiu dator ca să dobândesci şi mai mare plată, şi cu îndrăsnire să fie încununarea ta,

că tind mâna mea şi'mi este drag să iau hrană dela tine şi nu'mi este ruşine a zice: „că am fost flămând şi m'a-ţi hrănit, sau setos şi m'a-ţi adăpat, sau bolnav şi m'a-ţi căutat, ci, îmi pare bine pentru aceste bunătăţi, ca să fiţi şi voi moşteni împărăţiei cerurilor.

„Acest fel de daruri, şi atâta de mare putere are milostenia şi iubirea de streini. Cum nu şi mai mult trebue a fi cinstită pentru ca în legea cea scrisă de Dumnezeu poruncă de a două şi asemenea celei întâiu şi mare, care zice: "Să iubesci pre de apropele tău ca însuţi pre tine, şi această poruncă prin milostenie se săvârşeşce, şi întru densa se arată, precum şi prorocul Isaia zice: "Pe nemernicii cei fără de casă primeşce'i în casa ta". Acestea dar, şi altele asemenea, Dumnezeu ca un iubitor de omeni, prin Sântele scripturi arâtându-ne.

„Şi eu robul lui Dumnezeu, cel mai mic Michail Cantacuzin, am luat pe Dumnezeu întru ajutor, şi din totă virtutea şi din totă inima, şi cu tot sufletul, şi cât ne-au fost putinţa nevoindu-mă, nu din ceva al meu, ci din cele ce m'a miluit iar prea bunul Dumnezeu şi Stăpân.

„Am zidit din temelie şi am înălţat un Schitişor numindu-se „Sinaia" după asemănarea "Sinaei" cei mari întru slava şi lauda lui Dumnezeu şi întru cinstea Adormirei Stăpânei noaste Maicei Sânţiei Sale, pe apa Prahovei, la pustie subt muntele Buceciului. Unde mai înaintea zidirea aceşti se afla sichastri, acolo la pustia aceasta, şi neputând trăi de tâlhari, de vreme ce pe acele vremuri lăcaşurile tâlharilor mai osebit din alte locuri acolo le era. A fi zidirea acesta sichastrilor acelora şi altora după denşii umbrire şi liman de

odihnă şi fie adăpostire, ca să jertfescă mieluşelul lui Dumnezeu cel curat, acolo la acel loc, unde fusese cuibul şi locaşul tâlharilor mai 'nainte, şi spre mai adevărată pază a sichastrilor acelora, ce pururea iubesc pustia. Am făcut şi chiliore cu ziduri împrejur, pentru a lor odihnă şi pază.

„Avend acest obiceiu ei între dânşii de obşte unii a locui prin păduri, în pustie afară, alţii în monastire spre pază şi posluşania Schitului. Cu acei de prin păduri să vie să'şi iea hrana lor din locaşul acest Dumnezesc, ce s'a făcut, rânduindu-se şi obiceiul monastirei, aceştia sichăstresce. Peste tot anul a nu mânca dulce, având deslegare numai la prasnicele cele împărătesei şi ale sfinţilor celor mari, şi Sâmbetele, şi Duminecile, iar cei ce locuesc în pustie, în viaţa lor sunt tot în post. Şi când se va întâmpla a muri stariţul cari va fi, altul din streini să nu se pue, fără decât din obşte, din cei din mănăstioră, pre cari'l va arată Dumnezeu, ca să'l afle sorţul, de a fi vrednic, şi acesta a se păzi tot aşa, s'a făcut şi blestem, după cum arată chrisovul prea fericitului Papei şi Patriarch al Alexandriei, Kir Samuil, şi al prea fericitului Patriarch al Ierusalimului, Kir Krisant.

„Şi când va fi acesta întâmplare a morţei să se facă ştire şi Epitropului sântei Monăstiri Trisfetitelor, unde este făcut şi spitalul cu săraci, care şi acesta Sânta Monastire şi spitalul din, Dumnezeească pronie, cu milă şi ca darul Sânţiei Sale cel mare, iară-şi noi le-am făcut. Unde dar, până nu se va face ştire la numita şi zisa S-ta Monastire acesta de sus a nostră, să stea jos lucrul, nici de cum hotărîre pentru a se pune stariţ în locul altul, să nu se poată face. Şi la luatul samei

starițului și la ale schitului ce vor fi, pentrucă să nu potă alții a intra streini, am rânduit canonesce, și am hotărît și fie purtător de grije Epitropul Sfintei Monastiri „Colței" să ia sama. De vreme ce pe amândouă aceste case Dumnezeesci, pre noi ne-am învrednicit Dumnezeu de le-am făcut.

„Făcându-se două catistise, unul să rămâe la Schit iscălit, și altul să-l aducă, la Sânta Monastire „Colțea" și acesta orânduiala totdeauna să se păzească, și orânduiala ce-am făcut-o și am orânduit'o dela S-ta Monastire „Colțea" a nostră, să aibă totdeauna a lua starițul, să le fie de chiverniselă, și la neputințele părinților Călugărași, de vreme ce starea Schitului este sichăstresce, fiind zidită la loc greu și de pustie. Dar să fie sub datorie și călugărașii cu starițul dinpreună, atât cei din lăuntru din schit, cum și cei dupre afară, din pustie, a se ruga Domnului Christos necurmat, pentru bună starea blagorodnicilor Domni și a Mitropoliților ai scaunului Țarei aceștia, și pentru totă țara acesta, și pentru ertarea păcatelor ctitorilor atât a celor reposați, cât și a celor vii, și pentru tot neamul și cel de aproape și cel de departe, și pentru toți făcătorii de bine ai Monastirei, rugându-mă și eu plecatul sluga Mărielor Vostre de obște

30. ↑ Urmele acestui drum se văd și astăzi, paralele cu noua str. Viitorul din Sinaia. Vezi istoricul lui la descrierea drumului București-Predeal pe șos. naț.

31. ↑ O parte din fugari au fost ajunși de către eteriști la Breaza de sus, și siliți a se înapoia.

32. ↑ Archimandritul Nifon, în op. cit. la pag. 40 ne vorbeşte de o lucrare a Ieromonachului Dorothei, (mort la 1881) intitulată : Evenimentele timpurilor trecute. Aci se vorbeşte de evenimentele petrecute între 1848 — 54. D-nul Al. Găleşescu în lucrarea sa citată: Sinaia 1605—1895, reproduce la pag. 11 un manuscris, găsit de Archimandritul Nifon în biblioteca mânăstirei şi datorit Protosinghelului Doroftei Bertescu, care venit aci în 1820, a scris tot ce a văzut şi auzit despre evenimentele petrecute la mănăstire până pe la 1880. Manuscrisul este intitulat : TRADIŢIE DE ŞTIINŢA
„Despre începutul Mânăstirei Sinaia ce este zidită între munţii Carpaţilor în România, sub muntele Bucegiul în apa Prahova, în apropiere de graniţa Austriei, şi de Schela (vamă) ce se transportează în Transilvania la cetate Braşovului", şi se găseşte publicat în întregime în lucrarea D-lui Gălăşescu. Protosinghelul Doroftei a murit în anul 1891 Probabil ca Ieroraonachul Dorothei şi Protosinghelu Doroftei este una şi aceiaşi persoană şi că aceste 2 lucrări sunt una şi aceiaşi. (Vezi şi Ghenadie Enăceanu : op. cit.).

33. ↑ Al. G. Galeşescu : Sinaia şi împrejurimile: Bucureşti 1903.

34. ↑ Aceste lucrări au fost conduse de către inginerul Ruset şi de ajutorul său Delejanu care pe tot timpul lucrărilor a locuit la „Între-Prahove" (Azuga).

35. ↑ Ghenadie Enăceanu : Op. citat.

36. ↑ Iorga N. : Drumuri şi oraşe din România, Buc. 1904. pag. 90.

37. ↑ Primăria din Buşteni s'a mutat în Sinaia tot în 1874.

38. ↑ Ioan G. Babeş : Din plaiul Peleşului, Bucureşti 1893.

39. ↑ Pendinte de Sinaia, cu care face corp comun.

40. ↑ Ioan G. Babeş : op. cit.

41. ↑ Revista germană „Deutsche Revue" în numărul său din Mai 1892, a publicat note interesante, relative la prima vizită a Regele Carol I, a făcut la Sinaia.

42. ↑ Ţăranii numesc cetină, crăcile tăiate proaspăt din brazi.

43. ↑ Ieromonachul Nifon : Preumbările la Sinaia sau descrierea pe scurt a poziţiunelor celor mai frumoase ale Sinaiei, cari se pot vedea fiind în apropiere : Ploeşti 1885.

44. ↑ Al. G. Găleşescu : Sinaia 1695—1895.

45. ↑ Al. G. Găleşescu : Eforia Spitalelor Civile din Bucureşti. Bucureşti 1899, pag. 940.

46. ↑ Al. G. Gălăşescu: Ef. Sp. Civile pag. 939.

47. ↑ Eforia Spitalelor, există ca atare şi sub acest nume dela 1832, când Epitropiele spitalelor Colţea, Sf. Pantelemon şi al Iubirei de Oameni, au fost unite sub aceiaşi administraţie. Aşa organizată a ţinut până în 1847, când Gh. D. Bibescu înfiinţează o Eforie a tuturor Spitalelor. Această întocmire a durat pană în 1856, Iulie 28, când prin un decret al caimacanului Al. Ghika, se desparte averea spitalului Sf. Panteleimon, de a celorlalte spitale. Cum însă acesta era f. bogat, a fost silit să ajute neîncetat pe celelalte, aşa că organizaţia

aceasta n’a durat decât până în 1859, când Cuza-Vodă, prin decretul său din 22 Aprilie 1859, reînfiinţează Eforia, conform decretului din 1847 al lui Gh. Bibescu. Întocmirea aceasta a ţinut până în 1864, când prin legea dela 17 Octombre 1864, Eforia Spitalelor este instituită casă specială separată de Stat, însă sub controlul lui. fiind obligată a prezinta budgetul ei spre votare Corpurilor Legiuitoare. Din acest timp, spitalele au progresat uimitor şi astăzi pot rivaliza cu orice spital mare din streinătate. (Al. G. Găleşescu : Ef. Sp. Civile).

Cum se vede, din cele de mai sus, origina Eforiei se urca tocmai la anul 1695, şi averea ei este compusă exclusiv din donaţii. Printre donatori, familiile Cantacuzino şi Ghica ocupă primul loc. Averea ei, compusă din moşii cu păduri, clădiri în Bucureşti şi în provincie se urcă aproximativ la suma de 112 milioane lei, iar venitul ei după budgetul 1909 — 910 se urcă în cifra de 5 300 ooo lei.

Ea are 137 moşii în 17 judeţe din Muntenia cu o suprafaţă cultivabilă de 153 800 Hectare şi cu 71 400 Hectare suprafaţă împădurită şi venitul acestor 225 200 Hectare este de 3 234 062 lei.

Aceste proprietăţi rurale sunt obiectul unor ameliorări neîntrerupte, pădurile amenajate şi mai multe pepiniere instalate în vederea reîmpăduririlor. Astăzi Eforia are mai multe pepiniere; la Sinaia, la Valea Neagră pe şos. Moroeni-Sinaia; la Măxineni-Corbu (Jud. R.Sărat) ; la Bordeiul-Verde (Jud. Brăila) ; la Pantelimon (Jud. Ilfov) ;. la Berislăveşti ijud. Vâlcea) şi la Morunglavu (Jud. Romanaţi).

Mare parte din venitul Eforiei este

întrebuinţat la întreţinerea a 11 spitaluri cu 1454 paturi (1909 —1910) în cari orice bolnav este îngrijit în mod gratuit. Aceste spitale sunt organizate ca şi cele mai mari spitale din streinătate, şi personalul lor medical, comptează multe celebrităţi. În acelaş timp ele dau facultăţei de medicină din Bucureşti, clinicele medicale, în cari viitorii Doctori îşi desăvârşesc instrucţia lor teoretică şi practică.
Eforii actuali sunt D-nii, D. I. Ghica, D-r. Chr. Buicliu şi Dr. C. Cantacuzino iar Director General este D-l Al. Culoglu.

48. ↑ St. C. Hepites : Album climatologique de Roumanie, Bucarest 1909

49. ↑ Staţiunea meteorologică a fost înfiinţată la Sinaia în 1847

50. ↑ Calculate până la 31 Decembrie 1909, stil nou. Datorim toate aceste date amabilităţei D-lui N. Coculescu, directorul observatorului astronomic şi meteorologic din Bucureşti, care cu cea mai mare bunăvoinţă ne-a pus la dispoziţiune tot materialul necesar, precum şi D-lor Elefteriu mateorologist şi X. Nedelcovici, calculator şi conservator de instrumente, cari cu multă amabilitate ne-au dat şi calculat toate valorile de mai sus.

51. ↑ Este maximum absolut observat la Bucureşti-Filaret de când se fac observaţii.

52. ↑ Vezi descripţia climei Sinaei, datorită d-lui St. C. Hepites, din lucrarea Al. G. Gălejescu, Sinaia şi împrejurimile, Bucureşti 1903.

53. ↑ St. C. Hepites, Album climatologique de la Roumanie.

54. ↑ Hepites St.; Album climatologique de la Roumanie.

55. ↑ Pe acolo trecea primul drum la Mănăstirea Sinaia. (Vezi istoricul acestui drum).

56. ↑ Formată din ţiganii, din ţăranii adunaţi din vecinătate şi din Rumânii dăruiţi Sinaei odată cu moşiile (Iorga Neculai : Drumuri şi oraşe din România).

57. ↑ Pe aci trecea vechiul drum dinainte de 1847.

58. ↑ Pe aceste livezi, se văd bine urmele vechiului drum al mănăstirei Sinaia, dinainte de 1847.

59. ↑ La 1 Februarie 1910.

60. ↑ Făcută de Eforia Sp. Civile din Bucureşti.

61. ↑ Gălăşescu, Al. G. Sinaia şi împrejurimile etc.

62. ↑ Ghenadie Enăceanu: op. cit.

63. ↑ Idem.

64. ↑ Leo Bachelin: Castelul Peleş, schiţă istorică şi descriptivă, traducere de D. Stăncescu, în B-teca pentru toţi.

65. ↑ Leo Bachelin : op. cit.

66. ↑ L. Bachelin: op. cit.

67. ↑ Vorbă zisă de Marele Ludovic XIV-lea al Franţei.

68. ↑ Gălăşescu : Sinaia şi împrejurimile.

69. ↑ Găleşescu: Sinaia şi împrejurimile, etc.

70. ↑ Archimandritul Nifon: Sfânta Ana (Sinaia), Sinaia 1899.

71. ↑ Valea Peleşului, începe de sus de pe creasta m-ţilor, prin două ramuri. Prima de

N.-N.-E., desparte m-tele Pietrele-Arse (stânga), de Şeaua Pietrelor-Arse sau Călugărul (dreapta). Secunda numită şi Peleşelul, separă pe acesta din urmă (stânga), de m-tele Furnica (dreapta). Aceste două ramuri se unesc jos la răspântia celor 4 drumuri.
Râul Peleş, isvorăşte cum se vede, cam cu 700 m. mai jos de începutul vaei, adică pe la alt. de 1 300 m.

72. ↑ Explicaţia ştiinţifică a acestui lapte de piatră este următoarea : exudaţiile apoase încărcate cu bicarbonat de calciu, se fac prea repede spre a lăsa un depozit cristalin sau măcar consistent, şi îşi depun calcarul lor subt formă nămoloasă.
Domnul Nicolae Bogdan, fiind iniţiatorul în alpinism al unei cete întregi de tineri, printre cari este şi autorul acestei lucrări, şi având în vedere că peştera de mai sus, astăzi aproape necunoscută, nu avea nume, am hotărât toţi elevii săi în de comun acord, să o numim „Peştera lui Bogdan”.

73. ↑ Vezi la Istoricul mînăstirei Sinaia, asupra acestei numiri.

74. ↑ Domeniul Coroanei Buşteni coprinde m-ţii Caraimanul şi Clăbucetul Taurului.

75. ↑ Ioan G. Babeş: Din plaiul Peleşului, Bucureşti 1893

76. ↑ I. G. Babeş: op. cit

77. ↑ Nu garantam exactitatea acestei date, pe care-o deţinem dela la un bătrân de 90 ani.

78. ↑ Monografiile Şcoalelor de pe Dom. Coroanei, întocmite de învăţătorii dirigenţi. Bucureşti 1907.

79. ↑ Marele dicţionar geografic al României.

80. ↑ Ion Babeş : op. cit.

81. ↑ Marele dicţionar geografic al României.

82. ↑ Săbner-Tuduri. Dr Al, : Apele minerale şi staţiunile climaterice din România. Bucureşti 1906

83. ↑ V. A. Urechia: Anuarul General citat.

84. ↑ Monografiile Şcoalelor de pe Dom. Coroanei, întocmite, etc.

85. ↑ Dr. Săbner-Tuduri op. cit.

86. ↑ Fabrica de hârtie şi de celulosă Buşteni, C. şi S. Schiel succesori. Bucureşti 1906.

87. ↑ Ion A. Candiani: Monografia Dom. Buşteni din jud. Prahova, Bucureşti 1906.

88. ↑ Ion Babeş : op. cit.

89. ↑ Triangulaţie română.

90. ↑ Triangulaţie austriacă.

91. ↑ Gr. G. Tocilescu: Manual de Istoria Românilor. Bd. Il. Bucureşti 1900.

92. ↑ Vezi mai pe larg Istoricul Predealului şi Azugei în lucrarea D-lui Ioan G. Babeş : Din plaiul Peleşului.

93. ↑ Marele dicţionar geografic al Romaniei

94. ↑ Ion G. Babeş: op cit.

95. ↑ Aurel Scurtu: Călăuza staţiunilor balneare şi climaterice din România. Bucureşti 1906

96. ↑ Marele dicţionar geografic al României, vol. V

97. ↑ Ioan G. Babeş : op. cit.

98. ↑ Marele dicţionar geografic al României.

99. ↑ Ioan G. Babeş: op. cit.

100. ↑ Fabrica de postav Azuga: Darea de seamă a Consiliului de Administraţie etc. Bucureşti 1910.

101. ↑ După, Statul personalului şi lucrătorilor, pe ziua de 18/31 Decembrie 1909.

102. ↑ Mazere N. : Supliment la harta etnografica a Transilvaniei.

103. ↑ Predeal înseamnă graniţă

104. ↑ Babeş Ion : op. cit.

105. ↑ V. A. Urechiă: Anuariul Generale, etc.

106. ↑ Vezi detalii în : Apele minerale şi staţiunile climaterice de Dr. Sabner-Tuduri.

107. ↑ Deşi şoseaua care leagă aceste două oraşe nu e naţională, totuşi dat fiind importanţa ei mare pentru turişti, credem absolut necesar să dăm şi descrierea ei detaliată.

108. ↑ Această distanţă se descompune în modul următor Predeal-Braşov ……. 24.km.
Braşov-Bran ……… 27 km
Bran-Pajura (frontieră) … 16 km
Pajura-Rucăr …….. 20 km
Rucăr-Câmpulung …… 23 km
Câmpulung-Târgovişte… . 68 km
Total … 178. km.

109. ↑ Iorga N.: Sate şi mănăstiri din România, Bucureşti 1903.

110. ↑ V. A. Urechiă : Documente inedite din domnia lui Al. C. Moruzi (1793—1796). Extras din Analele Acad. Române, Seria II, Tom. XV. Memoriile secţiunei istorice : pag-. 648.

111. ↑ Iorga N.: Sate etc.

112. ↑ Localitatea Oraţie de care se vorbeşte aci, este actuala Valea Oraţie, sau Oraţii, sau Valea lui Sighişte, care desparte dealul

Sasului de dealul Oraţie, pe unde trece azi şos. naţ. Dela Rucăr în sus spre Ungaria, era în vechime o şosea, care urca şi cobora pe locuri foarte rele. Ea trecea pe la Nisipuri (vezi cătunele ce ţin de Rucăr), de acolo suia deadreptul înaltul deal numit Oraţie sau al Sasului, şi trecea pe lângă Cetăţuia sau Cetatea lui Negru-Vodă, ale cărei resturi se văd bine şi azi, ele fiind aşezate chiar sub şos. naţ. (km. 85.200). De aci înainte traversa pe pod de lemn adânca şi prăpăstioasă V. Oraţie, şi apoi continua a sui pantele mari ale dealurilor pană la graniţă. Urmele acestui drum se văd bine şi azi.

113. ↑ V. A. Urechiă : op. cit. pag. 791—793.

114. ↑ Iorga N.; Sate, etc.

115. ↑ Emilia Cioran : Călătoriile Patriarhului Macarie de Antiochia în ţările Române 1653—1658. Teză pentru licenţă în istorie, Buc. 1900.

116. ↑ Iorga N.; Sate, etc.

117. ↑ V. A. Urechiă: Anuariul Generale, citat.

118. ↑ Iorga N.: Sate şi mănăstiri din România.

119. ↑ Ţăranii zic m-telui Sîmtilie

120. ↑ Pentru unele chestiuni de geologie, coprinse în descripţiile acestui întreg capitol, ne-am servit de lucrarea savantului geolog Român, D-l Popovici-Haţeg : Etude geologique des environs de Câmpulung et de Sinaia (Roumanie). Paris (G. Carre et C. Naud) 1898. vol. 8

121. ↑ Caraimanul şi Coştilele sau Coştila, sunt doi munţi mari profund separaţi, astfel că greşesc cei ce zic, „muntele Caraimanul sau Coştila”.

122. ↑ De Martonne : La Valachie, etc.

123. ↑ Vezi, Masivul Leaotei.

124. ↑ Pop.-Hatzeg : op. cit.

125. ↑ La Valachie, etc.

126. ↑ G. A. Orescu : Memoriu asupra alimentării cu apă a oraşului Bucureşti, etc.

127. ↑ G. A. Orescu : op. cit.

128. ↑ Dr. I. Simionescu: Studii geologice şi paleontologice din Carpaţii Sudici, etc. Bucureşti 1898.

129. ↑ G. A. Orescu : Memoriu asupra alimentării, etc.

130. ↑ Popovici-Hatzeg : op. cit.

131. ↑ Popovici-Hatzeg: op. cit.

132. ↑ Jnepi (Pinus pumilio Haenke şi Juniperus nana Wild.), sunt arbori pitici, conifere, cari cresc pe vârfurile munţilor, şi cari n'ating o înălţime mai mare de 1—1 m. 50, din cauza frigului şi vânturilor continue cari domnesc în acele regiuni. În schimb trunchiul lor se întinde pe pământ mai mulţi metri, şi o pădure formală din astfel de arbori, este aşa de deasă şi încâlcită în cât pătrunderea prin ea este imposibilă. Aceşti pomi aduc mari servicii pe locurile rele, căci având de ce te agăţa, fac posibilă urcarea unor pante drepte ca zidul.

133. ↑ A fost făcută cu cheltueala d-lui Tache Ionescu.

134. ↑ Săritoare, se numeşte o stâncă mare care astupă o vale şi care trebue sărită pe deasupra. Se mai numeşte săritoare şi prăpastia care separă două stânci peste care trebue să se păşească pentru a putea continua drumul. Aceasta e cea mai

periculoasă şi aşa e pe V. Morarului. Un perete drept de stâncă de câţiva metri pe care trebue să te laşi în jos, este tot o săritoare.
Cuvântul de săritoare în înţeles ciobănesc, înseamnă cascadă.

135. ↑ Iată legenda acestui vârf, auzită de la un cioban, care păstoria prin aceste locuri de 56 ani neîntrerupţi (in 19-1.1). Se zice că în vechime pe când fugeau boerii la Braşov de urgia păgânilor, o ceata întreagă a plecat de la mănăstirea Sinaia, spre Vârf-cu-dor şi spre Strunga ca să treacă în Ardeal. Cum nimeni nu cunoştea drumurile au rătăcit prin aceste locuri, unde surprinzându-i noaptea s'au culcat. Peste noapte un ţap sălbatic furios, a prăvălit pe unul din călători în prăpastie, şi de atunci colţului i-a rămas mumele de Vîrfului Ţapului.

136. ↑ Vezi: Buletinul Soc. Inginerilor şi Industriaşilor din 1598, precum şi: Găleşescu, Sinaia şi împrejurimile.

137. ↑ Rezultaţi din unirea unei stalactite cu o stalagmită.

138. ↑ Iată ce ne spune tradiţiunea în această privinţă: „Michnea-Vodă. venind odată în creerii Bucegilor şi intrând în peştera dela Obârşia Ialomiţei, spre a consulta o vestită vrăjitoare care locuia acolo, aceasta în loc să-i ghicească norocul şi să-i facă de dragoste, începu să-l blesteme grozav, încât Vodă speriat a luat-o la fugă prin păduri, până ce a căzut jos leşinat.
Nişte ciobani dând de el l'au transportat la o stână unde şi-a venit în fire. Atunci Michnea-Vodă zidi în gura pesterei un schit şi orândui acolo câţiva călugări, în semn de

mulţumire că a scăpat cu viaţă". Ion G. Babeş, op. cit..

139. ↑ Iată legenda acestui munte. Se zice că trăia prin locurile acelea, în secolul XVIII, un baci foarte arţăgos, care era veşnic în ceartă cu ciobanii. Odată, când el lipsea dela stână, ciobanii au dat foc stânei, iar pe ciobănaşul lăsat spre pază, l'au legat cobză şi l'au aruncat pe un muşuroi de furnici, sub Vârful-cu-dor. Peste câtva timp nişte ţărani din Isvor, trecând pe acolo, găsiră numai scheletul ciobănaşului, căci carnea îi fusese toată mâncată de furnici.

140. ↑ Eugene Pittard: Dans la Dobrodja Roumanie), Notes de voyage. Geneve 1902. Vezi şi : Bulletin de la Societe des Sciences de Bucarest, An. XI No. 3, 1902.

141. ↑ Vezi la istoricul Sinaei, de unde-i vine numele de Piatra Turcului.

Table of Contents